

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ “ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Καθηγητής Κωστής Χατζημιχάλης

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

Μητούλα Ρόιδω, Λέκτορας

Σαπουντζάκη Καλλιόπη, Λέκτορας

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Φ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

A.M. 20014

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.	5
-----------------	------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ.	6
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ.	12
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ.	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1	Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	σελ.	15
1.2	Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ		
	Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελ.	23
	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	σελ.	25
	Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	σελ.	34
1.3	ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	σελ.	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	σελ.	46
--	------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ΧΙΟΣ	σελ.	52
-----------------------------	------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

4.1	Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	σελ.	66
4.2	ΣΧΟΛΕΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	σελ.	71
4.3	Η ΚΤΙΡΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	σελ.	76
4.4	ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	σελ.	94
	ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	σελ.	98
	Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	σελ.	99
	ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		
	Ο ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	σελ.	100
	Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	σελ.	115
	Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	σελ.	123
	Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ – Ε.Λ.Κ.Ε.)	σελ.	127
	ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ	σελ.	134
	Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ	σελ.	143
	ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	σελ.	146
4.5	ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ		
	ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	σελ.	147
	ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	σελ.	148
	Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	σελ.	167

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ.	169
----------------------------	------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.	180
---------------------	------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I**

ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

σελ. 190

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

σελ. 194

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία με τίτλο «Περιφερειακά Πανεπιστήμια στην Ελλάδα και τοπική ανάπτυξη - η περίπτωση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο» κατατίθεται ως διπλωματική στο πλαίσιο της φοίτησής μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη».

Ο προσδιορισμός, η προσέγγιση και η επεξεργασία του θέματος είχαν ως ερέθισμα και αφετηρία αφενός αντικείμενα που διδάχτηκαν στο πλαίσιο του πιο πάνω Προγράμματος και αφετέρου την ιδιαίτερη επαγγελματική σχέση του γράφοντος με το πανεπιστήμιο και ειδικότερα το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι το δεύτερο ίδρυμα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στη, μετά τη δικτατορία (1967 – 1974), μεταπολιτευτική ιστορία της χώρας, μετά το Πολυτεχνείο Κρήτης (1977), και θεσμοθετήθηκε, ταυτόχρονα με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το 1983.

Η ίδρυση και η εικοσαετής πορεία του παρουσιάζουν ιδιαίτερα και ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά. Είναι το πρώτο πανεπιστήμιο που έκανε προσπάθεια να υπερβεί τον γεωγραφικό παράγοντα, να “διακτινισθεί” δηλαδή σε πολλά νησιά και να ξεπεράσει τα φυσικά «εμπόδια» του οριζόντιου διαμελισμού του ελλαδικού χώρου, και ιδρύθηκε σε τέσσερα νησιά του Αρχιπελάγους· είναι, θα μπορούσε να πει κανείς, το πρώτο «νησιωτικό» πανεπιστήμιο στη σύγχρονη Ελλάδα.

Είκοσι σχεδόν χρόνια μετά την ίδρυσή του, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου εκτείνεται σήμερα σε πέντε νησιά, Μυτιλήνη, Χίο, Σάμο, Ρόδο και Σύρο, έχει τέσσερις Σχολές, δεκαεπτά προπτυχιακά Τμήματα, 6.906 προπτυχιακούς και 998 μεταπτυχιακούς φοιτητές, 384 διδάσκοντες (από τους οποίους 167 μέλη Δ.Ε.Π. και 208 διδάσκοντες με το Π.Δ. 407/80) και 208 μέλη διοικητικού προσωπικού που υποστηρίζουν και πλαισιώνουν τη λειτουργία του. Η παρουσία του αποτελεί έναν αναμφισβήτητα θετικό παράγοντα ζωής για τον μικρό αλλά και ταυτόχρονα μεγάλο κόσμο των νησιών του Αιγαίου. Αν η παρουσία αυτή συμβάλλει, εκτός των άλλων, και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής όπου λειτουργεί το Πανεπιστήμιο είναι ένα ερώτημα που προσπαθεί να διερευνήσει η παρούσα εργασία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το πρώτο Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε στο νεοελληνικό κράτος, το 1837, είναι το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έναν αιώνα, περίπου, αργότερα ιδρύθηκε το πρώτο, εκτός πρωτεύουσας, πανεπιστήμιο, στη Θεσσαλονίκη. Ακολούθησαν τα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων και Πάτρας το 1964, Κρήτης και Θράκης το 1973. Το 1983 ιδρύθηκαν το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, το 1998 το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με έδρα την Πάτρα, και το 2001 το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με έδρα την Τρίπολη. Σημαντικός αριθμός των πανεπιστημίων αυτών ανήκει στην κατηγορία των λεγόμενων “περιφερειακών”¹. Όταν αναφερόμαστε εδώ στον όρο “περιφερειακό πανεπιστήμιο”, εννοούμε αυτό που βρίσκεται εκτός των περιφερειών Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Οι δύο τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα χαρακτηρίζονται όχι μόνο από την αύξηση του αριθμού των πανεπιστημίων αλλά και, κυρίως, από τη διόγκωση των υφισταμένων με αύξηση του αριθμού των τμημάτων τους που προέκυψαν είτε από την ίδρυση ανεξάρτητων είτε από τη διάσπαση των ήδη υπαρχόντων. Οι λόγοι για τους οποίους τα πανεπιστημιακά ιδρύματα πολλαπλασιάστηκαν και διογκώθηκαν σε διάστημα μιας εικοσαετίας είναι πολλοί και μπορεί να θεωρηθεί πως είναι εθνικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί.

Ενώ θα ήταν αναμενόμενο να αιτιολογείται η ίδρυση των νέων πανεπιστημίων, η διαδικασία ίδρυσής τους με Προεδρικά Διατάγματα δεν εμπεριέχει εισηγητικές εκθέσεις.

Πολύ αργότερα από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου δημοσιοποιούνται:

α) η εισήγηση της “Ομάδας Εργασίας για τον χωροταξικό και στρατηγικό σχεδιασμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Ο.Σ.Χ.Σ.)” προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη δημιουργία νέων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, τον Σεπτέμβριο 2001,

¹ Παράρτημα Ι.

β) η απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για το Εθνικό χωροταξικό σχέδιο ανάπτυξης της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης, τον Ιούνιο 2002, και

γ) η πορεία υλοποίησης και οι περαιτέρω προοπτικές του προαναφερθέντος σχεδίου, τον Αύγουστο 2003.

Στα τρία παραπάνω κείμενα υπάρχουν απόψεις που αιτιολογούν την ίδρυση περιφερειακών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κείμενο αναφέρονται:

“10. Η χωρική μονάδα της Περιφέρειας αποκτά συνεχώς μεγαλύτερη σημασία στην οργάνωση της σύγχρονης δομής των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών ανάπτυξης της δομής αυτής προϋποθέτει τη συνεχή ενσωμάτωση νέων γνώσεων και την εξασφάλιση εξειδικευμένου στελεχιακού δυναμικού. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με τη δημιουργία ενός συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης που θα ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες του πληθυσμού της Περιφέρειας.

11. Το σύστημα αυτό κινητοποιεί τις τοπικές δημιουργικές δυνάμεις σε όλους τους τομείς και συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη, στην αναβάθμιση της περιφερειακής διοίκησης, στη βελτίωση της τοπικής παραγωγής, στην ενίσχυση των καινοτομικών δραστηριοτήτων και γενικά στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην άνοδο του πολιτισμικού και μορφωτικού επιπέδου της περιοχής.”

Στο δεύτερο κείμενο υιοθετούνται στο σύνολό τους οι προτάσεις της Ομάδας Εργασίας παραθέτοντας επιπλέον στοιχεία. Όπως αναφέρεται:

“Η Κυβέρνηση προσδιορίζει την Περιφέρεια ως τη γεωγραφική, κοινωνική, οικονομική αλλά και διοικητική αναφορά για την ανάπτυξη του ελληνικού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης, τονίζοντας παράλληλα, τόσο την πολλαπλή σημασία που έχει για την Περιφέρεια η λειτουργία Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, όσο και τις ευθύνες της Περιφέρειας αλλά και των τοπικών κοινωνιών έναντι των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της περιοχής τους. Η σχέση Ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης και Περιφέρειας ή τοπικής κοινωνίας είναι μία σχέση αμφίδρομη που στοχεύει στην ενίσχυση της δυναμικής και των δύο πλευρών.”

Στο τρίτο κείμενο, όπως προαναφέρθηκε, εξετάζεται η πορεία υλοποίησης του χωροταξικού σχεδίου ανάπτυξης της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Όπως αναφέρεται:

“Το αποτέλεσμα της μέχρι τότε (Σεπτέμβριος 2001) ανάπτυξης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης ήταν να υπάρχουν μόνο 11 από τους

50 συνολικά (εκτός Αττικής) Νομούς της χώρας οι οποίοι δεν διέθεταν Τμήμα ανώτατης εκπαίδευσης (είτε Πανεπιστημίου είτε ΤΕΙ). Η κάλυψη συνεπώς όλων των Νομών της χώρας με Τμήματα ανώτατης εκπαίδευσης αποτέλεσε το πρόσθετο στοιχείο πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης που εισήγαγε το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο του 2002.

Ένα τελευταίο σημείο που έχει ιδιαίτερη σημασία να τονιστεί εν προκειμένω είναι ότι η γεωγραφική διεύρυνση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πολιτικής ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, συνοδεύεται και από το μείζον και κατ'εξοχήν κοινωνικό χαρακτηριστικό της διεύρυνσης, το οποίο δεν είναι άλλο από τη ραγδαία αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην ανώτατη εκπαίδευση των νέων με ηλικίες μεταξύ 18 και 21 ετών. Το ποσοστό αυτό σήμερα είναι λίγο πάνω από το 60%.²

Η άποψη της Κυβέρνησης και του Υπουργείου Παιδείας, όπως προκύπτει με βάση τα παραπάνω, είναι ότι η αύξηση του αριθμού των περιφερειακών πανεπιστημίων και η ίδρυση νέων, συμβάλλει στη γενικότερη πρόοδο του λαού και της χώρας μέσω και της αποκέντρωσης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και την υλοποίηση μιας πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης με μοχλό τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.

Όπως αναφέρεται στη διεθνή βιβλιογραφία² οι ωφέλειες από την ίδρυση ενός πανεπιστημίου σε μια περιοχή είναι πολλές, όπως και η συμβολή του και ο εν γένει θετικός ρόλος του στην αναπτυξιακή της πορεία. Αυτά τα θετικά αποτελέσματα μπορεί να είναι άμεσα, και ως ένα βαθμό να σχετίζονται με τον οικονομικό τομέα, ή να είναι έμμεσα και να σχετίζονται με αλλαγές στη νοοτροπία και στη συμπεριφορά των ανθρώπων. Δεν είναι, όμως, βέβαιο ότι τα θετικά αυτά αποτελέσματα οδηγούν πάντοτε και κατά τρόπο αυτόματο στην ανάπτυξη της περιοχής εγκατάστασης του πανεπιστημίου. Η ανάπτυξη μιας περιοχής εξαρτάται πρώτον από τη συνολική ανάπτυξη της χώρας (οικονομική, κοινωνική, πολιτική) και δεύτερον από τα χαρακτηριστικά της

² Βλ. αναλυτικά:

Bonner E., The economic impact of a university on its local community, *Journal of American Institute of Planners*, 34, 1968, p. 339-343 [και](#)

Hendry D., Survey of student income and expenditure at Aberdeen University 1963-64 and 1964-65, *Scottish Journal of Political Economy*, vol. XIII (3) November 1971, p. 363-376 [και](#)

Brownrigg M., The economic impact of a new University, vol. XX (2) June 1973., p. 123-139 [και](#)

Antikainen A., The regional impact of Universities in Finland, *Higher Education* 10 1981, p. 437-448 [και](#)

Love J. – McNicoll I., The Regional Economic Impact of Overseas Students in the UK: A case Study of Three Scottish Universities, *Regional Studies* vol. 22 1988, p. 11-18 [και](#)

Polznin P.-Lenihan M.-Haefele C., The University of Montana and Missoula: Economic Interdependence, *Montana Business Quarterly* 26 (3) autumn 1988, p.3-10.

ίδιας της περιοχής. Μόνο αν οι εθνικές και τοπικές συνθήκες το επιτρέπουν, μπορεί ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο να συμβάλει, ολόπλευρα και όχι μονομερώς, στην τοπική ανάπτυξη.

Η έννοια της ανάπτυξης, “ολοκληρωμένη και βιώσιμη”³ είναι οι πρόσφατοι ορισμοί, και ιδιαίτερα αυτή της τοπικής ανάπτυξης, επικεντρώνεται, πέραν των άλλων, και στην εξάλειψη των διαφορών και της κοινωνικής και πολιτιστικής απόστασης που χωρίζει το “κέντρο” από την “περιφέρεια”, την “πόλη” από το “χωριό”. Στη χώρα μας, οι ιδιομορφίες ανάπτυξης του νεοελληνικού κράτους έχουν οδηγήσει αφενός σε υπέρμετρη διόγκωση το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και αφετέρου σε οικονομική και συνολική υποβάθμιση περιοχές της Ελλάδας όπως είναι η Ήπειρος ή η Χίος. Έτσι, εκφράζονται προβληματισμοί κατά πόσο μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι για “ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη” σε περιοχές της Ελλάδας σαν αυτή του Ν. Χίου.

Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων, πολιτιστικών, κοινωνικών ή εκπαιδευτικών από την παρουσία ενός πανεπιστημίου σε μια περιοχή πρέπει να εξετάζονται μακροπρόθεσμα και να ξεπερνούν τα όρια της τοπικής οικονομικής ενίσχυσης. Θα ήταν λάθος ο εγκλωβισμός ενός περιφερειακού πανεπιστημίου στο ρόλο του παράγοντα οικονομικής ενίσχυσης μιας περιοχής, το να θεωρείται δηλαδή το πανεπιστήμιο ως κύριος ή μοναδικός μοχλός οικονομικής ανάπτυξης σε μια περιοχή. Οδηγούμαστε, λοιπόν, στο ερώτημα αν η αύξηση του αριθμού των περιφερειακών Πανεπιστημίων είναι ανάπτυξη σε μια περιοχή ή είναι ανάπτυξη της περιοχής (Χατζημιχάλης, Πύλος 31.3.2002).

Στην πρώτη περίπτωση, ανάπτυξη σε μια περιοχή, έχουμε την εγκατάσταση μιας οικονομικής μονάδας (π.χ. μιας βιομηχανίας) ή ενός ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης, που στην περίπτωση μας είναι το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο. Αυτό συνεπάγεται ορισμένα οικονομικά

³ Η Έκθεση της G.H.Brundlandt, στον Ο.Η.Ε. το 1991 αναφέρει:

“Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες”.

(Χατζημιχάλης Κ. - Γκέκας Ρ., 2001, σελ. 19).

Ο όρος “ολοκληρωμένη ανάπτυξη (integrated development)”, σημαίνει την προώθηση ταυτόχρονα αναπτυξιακών διαδικασιών σε τομείς και κλάδους που αλληλοστηρίζονται και έτσι το αναπτυξιακό αποτέλεσμα να είναι μεγαλύτερο (Αποστολόπουλος Κ., 2000).

αποτελέσματα στην περιοχή που όμως δεν οδηγούν αυτόματα και τελεσίδικα και στην ανάπτυξη της περιοχής.

Στη δεύτερη περίπτωση, ανάπτυξη της περιοχής, οι οικονομικές και κοινωνικές διασυνδέσεις της οικονομικής μονάδας, ή του πανεπιστημίου πρέπει να είναι στην πλειοψηφία τους τοπικές συνδέσεις προς τα εμπρός και τα πίσω, και δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η αποτίμηση των οικονομικών, πολιτιστικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και άλλων συμφραζομένων μιας βιομηχανίας ή ενός πανεπιστημίου εξετάζονται μακροπρόθεσμα και ξεπερνούν τα όρια της τοπικής οικονομικής ενίσχυσης καθώς επίσης ότι η ολόπλευρη ανάπτυξη εξαρτάται και από μια σειρά άλλων παραγόντων, όπως είναι η ενίσχυση του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της οικονομίας στη δεδομένη περιοχή.

Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου, σύμφωνα με τους ιδρυτές και τους πρωτεργάτες της ίδρυσής του, είχε την πρόθεση να υλοποιήσει πολυποίκιλους στόχους.

Είκοσι χρόνια μετά την ίδρυση των πρώτων τμημάτων, μεταξύ των οποίων αυτών της Χίου, ανακύπτουν ορισμένα καίρια ερωτήματα:

► Υλοποιήθηκαν οι επιδιώξεις των εμπνευστών της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και, σύμφωνα με τους ιδρυτές του, τα μετρήσιμα οικονομικά στοιχεία (κτιριακή υποδομή, προμήθειες, ροή ανθρώπινου δυναμικού) ικανοποιούν το μοντέλο ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο;

► Συνέβαλε το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο στη μείωση της περιφερειακής απόστασης ή μήπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο περιορίζεται σε ένα ρόλο οικονομικού “τροφοδότη” της τοπικής κοινωνίας, και πώς αυτή ανταποκρίθηκε στην κάλυψη των αναγκών του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο;

► Επιβεβαιώνεται ή όχι η άποψη ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο συμβάλλει οπωσδήποτε στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και πώς συμβάλλει; Μπορεί να απαντηθεί το ερώτημα αν η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του Π.Α. στη Χίο, ήταν ανάπτυξη στην περιοχή ή ήταν ανάπτυξη της περιοχής, χωρίς να παραγνωρίζονται μακροπρόθεσμα οφέλη όπως είναι, για παράδειγμα, η ποιοτική ανάπτυξη σε κοινωνικό επίπεδο ή γενικότερα οφέλη στον ελλαδικό χώρο από την ίδρυση ενός περιφερειακού πανεπιστημίου;

Η παρούσα εργασία προσπαθεί να απαντήσει στο βασικό ερώτημα, δηλαδή εάν η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο είναι απλώς ανάπτυξη του στην περιοχή του νομού Χίου ή λόγω της ανάπτυξης του Πανεπιστημίου και των οικονομικών του διασυνδέσεων επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της περιοχής της Χίου. Η εργασία θα επικεντρωθεί στην εξέταση των πάσης φύσεως οικονομικών στοιχείων της λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, στο διάστημα 1984 – 2001. Σκοπός της εξέτασης των οικονομικών στοιχείων, δαπάνες και προμήθειες που διενεργεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, είναι να διερευνηθεί η υπόθεση αν ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο, και ειδικότερα το Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, συμβάλλει, μέσω των προμηθειών και δαπανών, στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και, αν συμβάλλει, πώς πραγματοποιείται αυτή η συμβολή και πώς αποτιμάται με οικονομικούς όρους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την εκπόνηση της εργασίας, και για τα θέματα που περιλαμβάνονται σ' αυτήν, πραγματοποιήθηκε συστηματική προσέγγιση της βιβλιογραφίας καθώς και σύγκριση θεωριών τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ιδιαίτερα στη Χίο, εξετάζονται μέσα από την καταγραφή και επεξεργασία των στοιχείων της οικονομικής του υπηρεσίας για το διάστημα 1984 - 2001. Τα στοιχεία αυτά αφορούν στις δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού, τις δαπάνες προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και από την Επιτροπή Ερευνών (Ερευνητικά Προγράμματα και δράσεις των Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. 1 και 2 που αφορούν τα τμήματα του Πανεπιστημίου στη Χίο). Εξετάζεται αν επιβεβαιώνεται ή όχι η υπόθεση ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο και ειδικότερα το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, συμβάλλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και, αν συμβάλλει, πώς πραγματοποιείται αυτή η συμβολή, και σε τι ύψος ποσού.

Η προσέγγιση αυτή επιχειρείται με την εξέταση των εξής στοιχείων:

- α) Ποια είναι η γεωγραφική κατανομή των δαπανούμενων κονδυλίων. Αν δηλαδή καταλήγουν σε επιχειρήσεις που εδρεύουν εντός ή εκτός Χίου.
- β) Σε ποιες κατηγορίες εξόδων, σε ποια είδη δηλαδή, διοχετεύεται το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων και σε τι είδους επιχειρήσεις.
- γ) Αν υπάρχουν δαπάνες που θεωρητικά πρέπει να διοχετεύονται στην τοπική κοινωνία ή όχι και αν αυτό επιβεβαιώνεται στην πραγματικότητα από τα εμπειρικά δεδομένα. Σταχυολογούνται δημοσιεύματα του αθηναϊκού και χιακού τύπου, Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων, πρακτικά του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας και κείμενα που αναφέρονται στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Η εξέταση των στοιχείων συμπληρώνεται με συνεντεύξεις στις οποίες κατατίθενται οι προσωπικές απόψεις των ερωτώμενων για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και περιγράφεται η αντικειμενική πραγματικότητα ιδωμένη από την διαφορετική, καθενός, οπτική γωνία.

Ελήφθησαν συνεντεύξεις από τους/τις κ.κ.:

- Θεμιστοκλή Λέκκα, Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου
- Κωνσταντίνο Σοφούλη, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πρώτο Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής

- Νικόλαο Λίτινα, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Πρόεδρο του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών
- Πάρι Τσάρτα, Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Πρόεδρο του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων
- Γεωργία Ζούντα, Προϊσταμένη Διοικητικών Υπηρεσιών της Πανεπιστημιακής Μονάδας Χίου
- Ιωάννη Ξενάκη, εκπρόσωπο στη Σύγκλητο των φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων Χίου
- Πολύδωρο Λαμπρινούδη, Νομάρχη Χίου
- Τάσο Κώσταλο, Πρόεδρο Εργατικού Κέντρου Χίου
- Θεόδωρο Πυλιώτη, δημοσιογράφο στην εφημερίδα της Χίου “Δημοκρατική”

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση της εργασίας αυτής δε θα ήταν δυνατή χωρίς την υποστήριξη πολλών ανθρώπων. Ευχαριστίες οφείλονται στον πρύτανη του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, καθηγητή Γεώργιο Καραμπατζό, όχι μόνο για την ενθάρρυνση που μου προσέφερε αλλά και για τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων εκπόνησης και ολοκλήρωσης της εργασίας.

Πολύτιμη για την πορεία της εργασίας ήταν η βοήθεια των συναδέλφων από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου Όμηρου Αμπατζή, Ελένης Βασιλείου, Αγγελικής Γαϊτάνου, Δημήτρη Γαρδίκη, Σταματίας Γεωργούλη, Βάσως Γκίνη, Γεωργίας Ζούντα, Χαράς Καβακλή, Ελένης Κεντέρη, Νίκου Κρυσταλλίδη, Ελένης Μητσάκη, Δημήτρη Παντελεάκη, Κίτσας Σαλιάρη, Μάχης Τάκα, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά.

Τον πρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου, καθηγητή Θεμιστοκλή Λέκκα, τον πρώτο Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Αιγαίου, καθηγητή Κωνσταντίνο Σοφούλη, τον καθηγητή Νικόλαο Λίτινα, τον αναπληρωτή καθηγητή και Πρόεδρο του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων Πάρι Τσάρτα, την Προϊσταμένη Διοικητικών Υπηρεσιών της Πανεπιστημιακής Μονάδας Χίου Γεωργία Ζούντα, τον εκπρόσωπο στη Σύγκλητο των φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων Χίου Ιωάννη Ξενάκη, το Νομάρχη Χίου Πολύδωρο Λαμπρινούδη, τον Πρόεδρο Εργατικού Κέντρου Χίου Τάσο Κώσταλο και τον δημοσιογράφο στην εφημερίδα της Χίου “Δημοκρατική” Θεόδωρο Πυλιώτη, οι οποίοι μου παραχώρησαν συνέντευξη, τους ευχαριστώ θερμά, γιατί με την κατάθεση των προσωπικών τους απόψεων συμπληρώνεται σφαιρικά η εικόνα του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Τον φίλο Τάσο Καραγάνη, Λέκτορα του Παντείου Πανεπιστημίου, ευχαριστώ ιδιαίτερα για τη συμβολή του στη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων. Τον, επίσης, φίλο Παναγιώτη Γεωργιάδη, επιστημονικό συνεργάτη στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ευχαριστώ για τις ουσιαστικές παρατηρήσεις του.

Ευχαριστίες απευθύνονται στις κ.κ. Ρόιδω Μητούλα και Καλλιόπη Σαπουντζάκη, μέλη της τριμελούς Επιτροπής.

Ο καθηγητής Κωστής Χατζημιχάλης στάθηκε πολύτιμος σύμβουλος, βοηθός και συμπαραστάτης σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Θεωρώ τιμή μου την επιστημονική εποπτεία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Με τον όρο “οικονομική ανάπτυξη” εννοούμε την προοδευτική εξέλιξη μιας δεδομένης γεωγραφικά και κοινωνικά εθνικής οικονομίας, που έχει σαν αποτέλεσμα την άνοδο των παραγωγικών δυνάμεων, τη βελτίωση της οικονομικής οργάνωσης και την αύξηση του εθνικού εισοδήματος (Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών, 1961). Ακόμη, η έννοια της ανάπτυξης είναι κοινωνικά και ταξικά προσδιορισμένη.

Στη θεωρία της οικονομίας μπορεί να διακρίνουμε δύο ριζικά διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με την ανάπτυξη:

Σύμφωνα με την πρώτη, οικονομική ανάπτυξη είναι η “μακροχρόνιος διαδικασία κατά την οποία μία οικονομία ως σύνολον πραγματοποιεί αύξηση και διαφοροποίηση του αποτελέσματος της παραγωγικής ικανότητός της, εν συνδυασμώ προς τας διαρθρωτικές μεταβολάς εις την δομήν της, άγουσαν εις μόνιμον, συσσωρευτικήν και αυτοσυντηρούμενην αύξησιν του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος επί αυξανόμενου πληθυσμού” (Κανελλόπουλος, 1967). Η αντίληψη αυτή, η οποία διέπει τις “οικονομίες της αγοράς”, θεωρεί ότι η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της κερδοφορίας του κεφαλαίου είναι όροι “εκ των ων ουκ άνευ” (sine qua non) για την ανάπτυξη.

Για μια μεγάλη χρονική περίοδο η αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.), δηλαδή η μεγέθυνση με υψηλούς ρυθμούς του παραγόμενου προϊόντος, ήταν ο στόχος της αναπτυξιακής πορείας και ταυτόχρονα η έννοια της ανάπτυξης ταυτιζόταν με τη διόγκωση και την αύξηση (growth). Όμως, οικονομική ανάπτυξη δεν σημαίνει απλώς την παραγωγή περισσότερου προϊόντος με μεγέθυνση της παραγωγικής ικανότητας της οικονομίας μιας περιφέρειας ή μιας χώρας. Οικονομική ανάπτυξη είναι μια πολύπλευρη διαδικασία και αναφέρεται σε μονιμότερου χαρακτήρα μεταβολές στη διάρθρωση της παραγωγής, όπως επίσης και στο τεχνολογικό, κοινωνικοπολιτικό και θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγεται και διανέμεται το προϊόν (Λαμπριανίδης, 1993).

Η δεύτερη αντίληψη κατανοεί την ανάπτυξη σαν ενιαία κοινωνικοοικονομική διαδικασία. Η οικονομική ανάπτυξη είναι η βάση που δίνει τα μέσα για την ολόπλευρη κοινωνική ανάπτυξη. Για να υπάρξει

οικονομική ανάπτυξη είναι αναγκαία η ποσοτική και κυρίως η ποιοτική ανάπτυξη της παραγωγής. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας, της γεωργίας, των υπηρεσιών πρέπει να γίνεται με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, των ανακαλύψεων, της επιστημονικής προόδου.

Σήμερα, η επιστήμη και η τεχνολογία αποτελούν ουσιαστικούς συντελεστές της παραγωγής, είναι δηλαδή παραγωγικές δυνάμεις. Η σύνδεση της παραγωγής με την έρευνα και την τεχνολογία είναι αναγκαία και απαραίτητη για να επιτευχθεί το προσδοκώμενο που είναι η κοινωνική ανάπτυξη, δηλαδή, η βελτίωση των συνθηκών ζωής και η κάλυψη των σύγχρονων αναγκών. Η κοινωνική ανάπτυξη συναρτάται με τη γνώση, με την επιστήμη. Η διάχυση των αποτελεσμάτων των επιστημονικών ερευνών και ανακαλύψεων, αναβαθμίζει την ανθρώπινη προσωπικότητα και είναι βασικός στόχος της κοινωνικής ανάπτυξης.

Η οικονομική ανάπτυξη λαμβάνει χώρα σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό πλαίσιο. Ο χώρος επηρεάζει την οικονομία, ως τόπος εγκατάστασης, ως φορέας φυσικών πόρων, ως κλιματολογικό περιβάλλον, ως απόσταση από τα κέντρα παραγωγής ή κατανάλωσης κ.λ.π. Ο χώρος αποτελεί σημαντικό παράγοντα στα πλαίσια της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και λειτουργεί ως φυσικός πόρος και, εν τέλει, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ο πιο “ουσιαστικός παράγοντας της βαθιάς ιστορίας” (Braudel, 1993). Η αλληλεξάρτηση των κοινωνικών και οικονομικών φαινομένων και οι εκδηλώσεις και δραστηριότητες του ανθρώπου, πραγματοποιούνται απαραίτητα στο χώρο (Κόνσολας, 1983).

Στην έννοια του χώρου, τα χωρικά φαινόμενα δεν είναι μόνο τα φυσικά χαρακτηριστικά του αλλά και τα φαινόμενα και τα προβλήματα που εκφράζονται σαν χωρικά εξ αιτίας του γεγονότος ότι εκφράζουν την κοινωνία που ζει στο συγκεκριμένο χώρο (Ανδρικοπούλου-Καυκαλά, 1981 και Χατζημιχάλης, 1981). Η οικονομική ανάπτυξη στο χώρο, όμως, δεν είναι ενιαία, δεν είναι κοινή ούτε ταυτόχρονη και υπάρχουν ανισότητες λόγω της ανισόμετρης ανάπτυξης του οικονομικοκοινωνικού συστήματος. Στον καπιταλισμό, ειδικότερα, συμβαίνει ταυτόχρονα μεταφορά υπεραξίας από περιοχή σε περιοχή, (Γεωγραφική Μεταφορά της Αξίας ΓΜΑ), (Χατζημιχάλης, 1981) αντίστοιχης με τη σχέση εκμετάλλευσης μεταξύ κοινωνικών ομάδων γιατί η ανισομέρεια είναι εγγενές στοιχείο της καπιταλιστικής εξέλιξης.

Ιδιαίτερα η ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής δημιούργησε περιφερειακές ανισότητες (Βασιλόπουλος, Μπιλά, 1995). Έτσι, για να επιτευχθεί η οικονομική σύγκλιση μεταξύ περιφερειών με διαφορετικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, απαιτείται να υπάρξει *περιφερειακή* πολιτική. *Περιφερειακή* πολιτική ορίζεται ως η υλοποίηση μιας προγραμματισμένης αναπτυξιακής παρέμβασης σε συγκεκριμένη περιφέρεια/ περιφέρειες και αποτελεί την έκφραση του συνόλου των δραστηριοτήτων που συμβαίνουν ή δεν συμβαίνουν εντός των ορίων της περιφέρειας αυτής (Χατζημιχάλης, Γκέκας, 2001). Η περιφερειακή ανάπτυξη εμφανίστηκε σαν αίτημα κατά την περίοδο του μεσοπολέμου, αλλά και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν, για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις από την οικονομική κρίση της δεκαετίας του '30 στις καθυστερημένες περιφέρειες και για να αποκατασταθούν οι κατεστραμμένες οικονομίες, έγινε συνείδηση ότι επιβάλλεται η εκτεταμένη δραστηριότητα του παρεμβατικού κράτους.

Κατά καιρούς έχουν αναπτυχθεί ποικίλες θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης, χωροθέτησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων καθώς και θεωρίες κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων. Κάποιες από αυτές επηρέασαν, λιγότερο ή περισσότερο, την ίδρυση, χωροθέτηση και ανάπτυξη των περιφερειακών πανεπιστημίων, προσδοκώντας αυτά να χρησιμεύσουν σαν "μοχλοί" τοπικής ανάπτυξης.

Οι θεωρίες για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη απαντώνται στη βιβλιογραφία⁴ με διάφορες κατατάξεις και αξιολογήσεις. Αξίζει να αναφερθεί

⁴ Βλ. αναλυτικά:

Χατζημιχάλης Κ., (επιμέλεια), *Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1991, σελ. 13 και Ντίνα Βαΐου – Χατζημιχάλη, Κωστή Χατζημιχάλη, *Περιφερειακές ανισότητες – Ιδεολογία και θεωρία στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς στο περ. Οικονομία και Κοινωνία τ.3*, Ιούλης 1979, σελ. 32, και

Βασιλόπουλος Γ., Μπιλά Α., *Περιφερειακές ανισότητες και πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα 1971-1991*, εκδ. Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Αναπτύξεως "Ιερώνυμος Πίντος", Αθήνα 1995, σελ. 27, και

Λαμπριανίδης Λόης, *Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 213-267, και

Ερευνητική ομάδα πολεοδομικού σχεδιασμού περιφερειακής ανάπτυξης Πανεπιστημίου Πατρών, Χωροθέτηση – Αποκέντρωση των ΑΕΙ, *Θέματα Προγραμματισμού 8*, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1985, σελ. 18-25, και

Αργύρης Θαν., *Θεωρίες Υπανάπτυξης*, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992, σελ 14, 147 και Κουρλιούρος Ηλίας, *Διαδρομές στις θεωρίες του χώρου – Οικονομικές Γεωγραφίες της Παραγωγής και της Ανάπτυξης*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.

κανείς ιδιαιτέρως σε κάποιες από τις θεωρίες αυτές καθώς φαίνεται να επηρέασαν τόσο την ασκούμενη πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης, όσο και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την ίδρυση των περιφερειακών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, τα τελευταία, ιδίως χρόνια.

1) Η **θεωρία των πόλων ανάπτυξης** αναπτύχθηκε από το Γάλλο οικονομολόγο **F. Perroux** (1955) ο οποίος υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού την ίδια στιγμή αλλά γίνεται έκδηλη σε σημεία ή πόλους ανάπτυξης με διαφορετική ένταση, διαδίδεται μέσω διαφορετικών καναλιών και προκαλεί διαφοροποιημένα αποτελέσματα στο σύνολο της οικονομίας. Έτσι, η κυρίαρχη ιδέα της θεωρίας των πόλων ανάπτυξης συνοψίζεται στη διαπίστωση ότι η χωρική συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων σ' ένα αστικό κέντρο, που το περιβάλλει μια προβληματική ή καθυστερημένη περιοχή, θα αυξήσει το εισόδημα της περιοχής στο σύνολό της, αύξηση που θα είναι μεγαλύτερη απ' αυτή που θα μπορούσε να προκληθεί αν οι οικονομικές δραστηριότητες δεν ήταν συγκεντρωμένες αλλά ομοιόμορφα ή τυχαία κατανομημένες.

2) Η **D. Massey** (1979) υποστηρίζει ότι η περιφερειακή ανισότητα αποτελεί το κύριο αντικείμενο, ενώ η διαίρεση και ο χωρικός καταμερισμός της εργασίας την κύρια ερμηνευτική έννοια. Τα βασικά σημεία της θεωρίας της είναι (Χατζημιχάλης, 1991):

- α) Πάντοτε υπήρχε χωρική ή περιφερειακή ανισότητα
- β) Η άνιση γεωγραφική κατανομή είναι απαραίτητη για κερδοφόρα και ανταγωνιστική παραγωγή
- γ) ο όρος "χωρικός καταμερισμός της εργασίας" αναφέρεται στον τρόπο ανταπόκρισης της οικονομικής δραστηριότητας ως προς την άνιση γεωγραφική κατανομή των συνθηκών παραγωγής. Έτσι, οι αλλαγές στον τρόπο που χρησιμοποιείται η γεωγραφική ανισότητα για τη μεγιστοποίηση του κέρδους παράγουν με τη σειρά τους νέες μορφές γεωγραφικής ανισότητας.

3) Ο **A. Lipietz** (1980) επίσης έκανε μια σημαντική ανάλυση για το περιφερειακό πρόβλημα. Στηριγμένος στην μαρξιστική θέση για τα στάδια ανάπτυξης των κοινωνιών (δουλοκτητικό, φεουδαρχικό, καπιταλιστικό, σοσιαλιστικό και κομμουνιστικό) διατυπώνει την άποψη ότι η διεύρυνση του χάσματος ανάμεσα στο κέντρο και την περιφέρεια δημιουργεί εξωγενή συσσώρευση στις ελεγχόμενες περιφέρειες και ενδογενή στο κέντρο.

4) Δύο νέες θεωρίες αναπτύχθηκαν, ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 1970.

4α) Η πρώτη, η **“ανάπτυξη από τα κάτω”**, ήταν μια απάντηση στη συγκεντρωτική κρατική ρύθμιση “από τα πάνω”, που θεωρήθηκε υπεύθυνη για την αναποτελεσματικότητα της μέχρι τότε περιφερειακής πολιτικής. Το χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τη στρατηγική της ενδογενούς ανάπτυξης είναι η έννοια του οικονομικού χώρου. Έτσι, ενώ οι θεωρίες της πολιτικής ανάπτυξης θεωρούν το χώρο σαν μια πραγματικότητα που χρησιμεύει στην υποστήριξη των οικονομικών διαδικασιών και δραστηριοτήτων και οργανώνεται ανάλογα με τις κοινωνικές σχέσεις και τις τεχνικές της παραγωγής, η θεωρία της διαχυμένης ανάπτυξης θεωρεί το χώρο ως παράγοντα του κοινωνικού σχηματισμού. Για την ενδογενή ανάπτυξη, αξιοποιούνται η παραγωγική δομή, η αγορά εργασίας, η επιχειρηματικότητα, οι φυσικοί πόροι, η κοινωνική και πολιτική δομή, οι παραδόσεις και η πολιτιστική κληρονομιά και δραστηριότητα, πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η οικονομική μεγέθυνση και η βελτίωση του επιπέδου ζωής. Για την επιτυχημένη εφαρμογή αυτού του μοντέλου ενδογενούς ανάπτυξης απαιτούνται ανεπτυγμένα δίκτυα υποδομών, επαρκής οργάνωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Μ.Μ.Ε.), παραγωγή, διάχυση και ενσωμάτωση σύγχρονης τεχνολογίας, εξειδικευμένα στελέχη και υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού των τοπικών κοινωνιών.

4β) Η δεύτερη θεωρία αναφέρεται στην αναπτυξιακή στρατηγική που βασίζεται στην τεχνολογία – καινοτομία. Μετά τη μεγάλη κρίση που άρχισε στα μέσα της 10ετίας του '70, μεταβλήθηκε ριζικά ο χαρακτήρας της μεταπολεμικής ανάπτυξης. Στις νέες στρατηγικές, η υψηλή οργάνωση, η δυνατότητα μεταβολής και διαφοροποίησης της παραγωγής, η τεχνολογία, η καινοτομία και η πληροφορία γίνονται οι κρίσιμες μεταβλητές του ανταγωνισμού και της ανάπτυξης.

Η θεωρητική διερεύνηση της σχέσης νέων τεχνολογιών και περιφερειακής ανάπτυξης εμφανίστηκε στην 10ετία του '80. Οι υποστηρικτές των νέων τεχνολογιών προσπαθούν να ερμηνεύσουν και να δώσουν λύση σε σύγχρονα προβλήματα όπως είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος, ή η ποιότητα ζωής. Βασικό σημείο σε επίπεδο εφαρμογών είναι τα τεχνολογικά πάρκα. Αποτελούν κύριο σημείο σύνδεσης της έρευνας με την παραγωγή και τείνουν στην ενεργοποίηση του καινοτομικού δυναμικού μιας περιοχής.

5) Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70, αναπτύχθηκαν και άλλες θεωρίες⁵ για να εξηγήσουν και να εμβαθύνουν στα ζητήματα της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Αρκετές από αυτές, ανήκουν στη σχολή της κριτικής ή ριζοσπαστικής (μαρξιστικής) Γεωγραφίας και όπως αναφέρει ο Η. Κουρλιούρος, (2001, σ. 82)

“Η σχολή αυτή πηγάζει από τρεις αλληλεξαρτώμενες διανοητικές πηγές: (α) από την κριτική αντιπαράθεση με τη θετικιστική ποσοτική Γεωγραφία, (β) από την κριτική αντιπαράθεση με τις εξωκοινωνικές και ανιστορικές οπτικές των νεοκλασικών θεωριών της χωροθέτησης και της ισόρροπης ανάπτυξης του χώρου και (γ) από την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για τη μαρξιστική πολιτική οικονομία και την εφαρμογή των εννοιών της στη ριζοσπαστική ανάλυση της καπιταλιστικής ανάπτυξης του χώρου.”

5α) Σημαντική συνεισφορά σε αυτές τις προσπάθειες ανάλυσης της αστικής δυναμικής του καπιταλισμού μέσα από ένα κριτικό ριζοσπαστικό πρίσμα και στην οικοδόμηση μιας διαλεκτικής προσέγγισης των σχέσεων καπιταλισμού και χώρου, έχει ο Γάλλος φιλόσοφος Henri Lefevre.

5β) Ένα άλλο ριζοσπαστικό ρεύμα ανάλυσης του αστικού χώρου σχετίζεται με την επιρροή που άσκησε ο στρουκτουραλιστικός μαρξισμός του Louis Althusser στο έργο θεωρητικών του χώρου όπως ο Manuel Castells.

6) Άλλες σχολές είναι:

6α) Η σχολή που συνάγει μια κριτική ανάλυση της περιφέρειας από την ανάλυση της άνισης οικονομικής ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ανάμεσα στους θεωρητικούς αυτής της σχολής είναι ο E. Mandel και ο A. Lipietz.

6β) Κατά τη δεκαετία του '80 έλαβε χώρα ένας νέος κύκλος συζητήσεων γύρω από την αναδιάρθρωση του κεφαλαίου και την άνιση χωρική ανάπτυξη, ο οποίος επικεντρωνόταν στη δυναμική της συσσώρευσης και στις χωρικές αντιφάσεις που αυτή εμπεριέχει. Σημαντική συμβολή στο νέο κύκλο συζητήσεων αποτέλεσαν οι προσεγγίσεις των D. Harvey και N. Smith.

6γ) Οι αναλύσεις των θεωρητικών της συσσώρευσης του κεφαλαίου αγνόησαν το ρόλο της εργασίας στις διαδικασίες χωρικής αναδιάρθρωσης και άνισης ανάπτυξης, με αποτέλεσμα να παρατηρείται ένας μονοδιάστατος

⁵ Κουρλιούρος Ηλίας, *Διαδρομές στις θεωρίες του χώρου – Οικονομικές Γεωγραφίες της Παραγωγής και της Ανάπτυξης*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.

προσανατολισμός που εμποδίζει τη σφαιρική κατανόηση των σύγχρονων χωροκοινωνικών δυναμικών. Σημαντική συμβολή στις εργασιακές προσεγγίσεις της χωρικής αναδιάρθρωσης είναι η θεώρηση των M. Storper και R. Walker, όπως και της D. Massey.

6δ) Το 1984 δημοσιεύτηκε το βιβλίο *The Second Industrial Divide: Possibilities for Prosperity* των M. Piore και C. Sabel. Το έργο αυτό έθετε το ζήτημα της οργάνωσης και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων καθώς και της οικονομικής επίδοσης των περιφερειών σε ένα διαφορετικό θεωρητικό πλαίσιο από αυτά που είχαν αποτελέσει μέχρι τότε προνομιακά πεδία προβληματισμού της κριτικής οικονομικής Γεωγραφίας. Κοινή αφετηρία των συζητήσεων, πάνω στο ζήτημα της αναδιάρθρωσης, υπήρξε η θέση ότι κύρια στρατηγική αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου, με στόχο την αντιμετώπιση της κρίσης της φορντικής εκβιομηχάνισης, είναι η μετάβαση σε ένα νέο σύστημα οργάνωσης βασισμένο σε εντεινόμενες ευελιξίες στην παραγωγή, στην τεχνολογία, στις εργασιακές σχέσεις, στο μακροοικονομικό πεδίο, στο θεσμικό ρυθμιστικό πλαίσιο και στο γεωγραφικό χώρο.

6ε) Στις αρχές της δεκαετίας του '90 διαμορφώνονται νέα πλαίσια ανάλυσης και ερμηνείας της οικονομικής επίδοσης περιοχών που είχαν σαν αποτέλεσμα να αναδυθεί ένα νέο θεωρητικό υπόδειγμα, το οποίο επικεντρώνει το ενδιαφέρον στην ανάλυση των δυνάμεων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση και στην αναπαραγωγή των δικτύων επιχειρήσεων.

Μια σημαντική πτυχή για την αναδιάρθρωση του κρατούντος κοινωνικού και οικονομικού συστήματος είναι η τεχνολογία. Ως συνέπεια της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στην παραγωγή, προκύπτουν μεταβολές στη χωρική οργάνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Τα επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, στενά συνδεδεμένα με πανεπιστήμια, είναι μία πλευρά της τεχνολογικής εξέλιξης.

Ένα ακόμα βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο της χωροοικονομικής αναδιάρθρωσης, στα πλαίσια του συστήματος αυτού, είναι η ανάδειξη των υπηρεσιών σε κυρίαρχο τομέα της σύνθεσης του ΑΕΠ και της απασχόλησης, παντού στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ανίχνευση της οικονομικής πορείας μιας περιφέρειας και η χωροθέτηση ενός πανεπιστημίου μπορεί να εξετασθεί υπό το πρίσμα των θεωριών που εκτέθηκαν προηγουμένως και, όπως θα δειχθεί στη συνέχεια, η

αξιοποίηση του περιφερειακού πανεπιστημίου ως μέσου τοπικής ανάπτυξης, επηρεάζεται από μέρος των θεωριών που παρουσιάσθηκαν παραπάνω.

Από την πιο πάνω επισκόπηση, διαπιστώνεται ότι ένα μέρος των θεωριών για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη επηρέασαν και εξακολουθούν να επηρεάζουν την ίδρυση και τη χωροθέτηση των περιφερειακών πανεπιστημίων στη χώρα μας. Από τα κείμενα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις σελ. 7 και 8 φαίνεται ότι οι θεωρίες των “πόλων ανάπτυξης” και της “ανάπτυξης από τα κάτω” καθώς και η σύνδεση έρευνας και τεχνολογίας με επιχειρήσεις, μέσω της δημιουργίας τεχνολογικών πάρκων στα πλαίσια περιφερειακών πανεπιστημίων⁶, είναι αυτές που επηρέασαν την ίδρυση και τη χωροθέτηση νέων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τις αρχές της δεκαετίας του ’90.

⁶ Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, Ι.Τ.Ε., στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Ίδρυμα Τεχνολογίας Υπολογιστών, Ι.Τ.Υ., στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

1.2 Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πανεπιστημιακή παιδεία στην Ελλάδα ήταν πάντοτε κρατική υπόθεση καθώς ουδέποτε παραχωρήθηκε το δικαίωμα ίδρυσης εκπαιδευτηρίων της βαθμίδας αυτής σε ιδιώτες.

Η πρώτη πρόταση για οργάνωση πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα διατυπώθηκε από την πενταμελή επιτροπή υπό τον Άνθιμο Γαζή, η οποία συγκροτήθηκε με ψήφισμα του Βουλευτικού Σώματος που προέκυψε από τη Β΄ Εθνοσυνέλευση του Άστρους την 11^η Ιουλίου 1824, και προέβλεπε “έν τουλάχιστον πανεπιστήμιον εμπεριλαμβάνον τους τέσσαρας κλάδους της επιστημονικής παιδείας, ήγουν θεολογίας, φιλοσοφίας, νομικής και ιατρικής” (Δημαράς, 1985) αλλά οι συντάκτες του σχεδίου δε θεωρούσαν τότε πρόσφορες τις συνθήκες για ίδρυση πανεπιστημίου. Αξίζει, όμως, εδώ να σημειωθεί η όχι τυχαία σύμπτωση ότι το 1824 ιδρύονταν από τον Guilford η Ιόνιος Ακαδημία με τις ίδιες ακριβώς σχολές, στην Κέρκυρα. Το πρώτο πανεπιστήμιο στα όρια του ελεύθερου ελληνικού κράτους ιδρύεται με το Διάταγμα της 14^{ης} Απριλίου 1837.

Η λειτουργία του ελληνικού πανεπιστημίου προσδιορίζεται σήμερα από τον θεμελιώδη νόμο της ελληνικής πολιτείας, το Σύνταγμα.

Στο άρθρο 16 του Συντάγματος της Ελλάδας⁷ αναφέρονται:

1. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση.
2. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί.
3. Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται.

Επίσης στον Νόμο – Πλαίσιο για τα ΑΕΙ (όπως ισχύει σήμερα)⁸ αναφέρονται (Κλάδης, Πανούσης, 1998):

Άρθρο 1: Αποστολή των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

⁷ Το Σύνταγμα ψηφίσθηκε από την Ε΄ Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων και τέθηκε σε ισχύ στις 11.6.1975. Μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β΄ Ψήφισμα της 6^{ης} Μαρτίου 1986 της ΣΤ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και αναθεωρήθηκε με το ψήφισμα της 6^{ης} Απριλίου 2001 της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

⁸ Είναι ο Νόμος 1268/1982.

1. Το Κράτος έχει την υποχρέωση να παρέχει την ανώτατη εκπαίδευση σε κάθε έλληνα πολίτη που το επιθυμεί μέσα από τις διαδικασίες που ορίζονται κάθε φορά από το νόμο.

Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), που έχουν ως αποστολή:

- i. Να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία και να καλλιεργούν τις τέχνες.
- ii. Να συντείνουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση και να παρέχουν τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία.
- iii. Να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών του τόπου.

Άρθρο 3: Γενικές διατάξεις

1. Τα Α.Ε.Ι. είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα. Η εποπτεία του κράτους ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 13: Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό

4. Τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) είναι δημόσιοι λειτουργοί.

Η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων ήταν το αντικείμενο της συζήτησης που διεξήχθη στα πλαίσια της αναθεώρησης⁹ του Συντάγματος και συγκεκριμένα του άρθρου 16 (Κλάδης, Πανούσης, 1998). Η πλειοψηφία των μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου δεν συναίνεσε στην αλλαγή αυτού του άρθρου, το οποίο παρέμεινε ως έχει, με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται σήμερα στη χώρα μας η ίδρυση μη δημόσιων πανεπιστημίων. Βλέπουμε λοιπόν ότι μέχρι σήμερα η πανεπιστημιακή εκπαίδευση αποτελεί δημόσιο, κρατικό, αγαθό και παρέχεται με κρατική φροντίδα.

⁹ Ψήφισμα της 6^{ης} Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το κράτος παρέχει τους γενικούς υλικούς όρους παραγωγής, θεσπίζει και περιφρουρεί τους κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν τις σχέσεις των νομικών υποκειμένων στην καπιταλιστική κοινωνία, διαχειρίζεται γενικά την εργατική δύναμη και διακανονίζει τις συγκρούσεις ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, και εξασφαλίζει τις γενικές συνθήκες επέκτασης και προστασίας του συνολικού εθνικού κεφαλαίου στη διεθνή αγορά (Καράγιωργας, 1979). Δεν αρκεί, όμως, να εξασφαλίζονται στην εργατική τάξη οι υλικοί όροι της αναπαραγωγής της για να αναπαράγεται σαν τέτοια. Η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων απαιτούν η εργατική δύναμη να είναι ειδικευμένη ανάλογα με τις απαιτήσεις του κοινωνικοτεχνικού καταμερισμού εργασίας (Ντούσκος, 1998). Η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης απαιτεί όχι μόνο την αναπαραγωγή της ειδίκευσης αλλά και την αναπαραγωγή της υποταγής της στους κανόνες της καθεστηκυίας τάξης και ιδεολογίας (Αλτουσέρ, 1983). Η ταξική πάλη εκ μέρους των καπιταλιστών ενάντια στους εργαζόμενους διεξάγεται συντηρώντας και αναπαράγοντας τους υλικούς, ιδεολογικούς και πολιτικούς όρους της εκμετάλλευσης. Στους ιδεολογικούς, εκτός των άλλων (νομικό σύστημα, πολιτικό σύστημα, μέσα ενημέρωσης κ.ά.), συγκαταλέγεται και το σύστημα εκπαίδευσης, στο οποίο το πανεπιστήμιο κατέχει εξέχουσα θέση (Αλτουσέρ, 1983).

Οι δημόσιες δαπάνες (Καράγιωργας, 1979) είναι βασικό μέσο άσκησης πολιτικής του κράτους και οι δημόσιες δαπάνες, όπως είναι οι δαπάνες για τη παιδεία, συγκαταλέγονται στα βασικά μέσα πολιτικής που διαθέτει το κράτος για την επίτευξη των στόχων και σκοπών του. Το κράτος δαπανά για έρευνα, τεχνολογία, παιδεία, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και έτσι συντελεί στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ή μειώνει το κόστος αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, αυξάνοντας έτσι το κέρδος που ιδιοποιούνται τα μονοπώλια¹⁰.

Το κράτος παρεμβαίνει σε κλάδους παραγωγής αγαθών που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες (παιδεία, υγεία, μεταφορές, επικοινωνίες κλπ). Η κατανομή των μέσων παραγωγής χωρίς παρέμβαση του κράτους

¹⁰ Ετυμολογικά σημαίνει την κατάσταση όπου στην αγορά υπάρχει ένας μόνο πωλητής. Είναι ενώσεις καπιταλιστών που εμφανίστηκαν βασικά σε υψηλό επίπεδο συγκεντροποίησης της παραγωγής και του κεφαλαίου με σκοπό την αποφυγή του ελεύθερου συναγωνισμού και την κυριαρχία στην αγορά ορισμένων εμπορευμάτων. Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών, εκδ. Πλούταρχος, Αθήνα 1961.

οδηγεί σε παραγωγή αγαθών τα οποία δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες, σε ποσότητες μικρότερες από τις κοινωνικά επιθυμητές. Η εκπαίδευση, η έρευνα και η τεχνολογία συντελούν στην τεχνολογική αναδιοργάνωση της διαδικασίας της εργασίας, στην αύξηση της παραγωγικότητας και του ποσοστού της σχετικής υπεραξίας και έτσι δρουν εξισορροπητικά στην πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους των καπιταλιστικών επιχειρήσεων, διότι αυξάνουν την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου¹¹.

Σήμερα είναι ευρέως αποδεκτό (Κανελλόπουλος, 1967) ότι οι δαπάνες για την εκπαίδευση και την ειδίκευση αποτελούν παραγωγική επένδυση. Χαρακτηρίζονται σαν επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, σε αντίθεση με την επένδυση σε φυσικό κεφάλαιο. Η εκπαίδευση και η ειδίκευση αυξάνουν την παραγωγικότητα, κάτω από ορισμένες συνθήκες και προϋποθέσεις.

Στις σημερινές συνθήκες, η παραγωγή εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την επιστήμη και την τεχνολογία και η εργασία γίνεται περισσότερο εξειδικευμένη, διευρύνεται δηλαδή ο τεχνικός καταμερισμός της. Η συσσώρευση κεφαλαίου και η επιστημονικοτεχνική επανάσταση απαιτούν ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και απαιτούν επίσης όλο και περισσότερα έργα υποδομής (μεταφορές, εκπαίδευση, κέντρα

¹¹ Η πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους μπορεί να παρουσιασθεί ως εξής. Ως οργανική σύνθεση του κεφαλαίου g ορίζεται η σχέση του σταθερού κεφαλαίου προς το μεταβλητό κεφάλαιο v :

$$g = \frac{c}{v} \quad (1)$$

Ως ποσοστό εκμετάλλευσης e ορίζεται η σχέση της υπεραξίας s προς το μεταβλητό κεφάλαιο v :

$$e = \frac{s}{v} \quad (2)$$

Τέλος ως ποσοστό κέρδους r ορίζεται η σχέση της υπεραξίας s προς το συνολικό κεφάλαιο $c + v$:

$$r = \frac{s}{c + v} \quad (3)$$

Αν τους όρους του κλάσματος (3) διαιρέσουμε με το μεταβλητό κεφάλαιο v παίρνουμε τη σχέση:

$$r = \frac{\frac{s}{v}}{\frac{c}{v} + 1} = \frac{e}{g + 1} \quad (4)$$

Η σχέση (4) συνδέει το ποσοστό κέρδους με το ποσοστό εκμετάλλευσης και την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου και δείχνει ότι το ποσοστό κέρδους πέφτει όταν αυξάνεται η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου, εκτός αν η αύξηση του ποσοστού εκμετάλλευσης αντισταθμίζει την αύξηση της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου.

Καράγιωργας Δ. Π., *Δημόσια Οικονομική*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1979, τ.1 σελ. 403.

έρευνας). Η επιστήμη και η τεχνολογία στα πλαίσια του σύγχρονου κοινωνικού και οικονομικού συστήματος (Λένιν, 1984), είναι έννοιες με καθαρά πολιτικό περιεχόμενο και καθορίζονται από την στενότερη σύνδεσή τους με το σύγχρονο κράτος (Ουζουνίδης Δημ., στο *Οι λειτουργίες του κράτους σε περίοδο κρίσης* 1989) το οποίο καθορίζει, σύμφωνα με τις ανάγκες της οικονομίας της αγοράς, τη διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στην κοινωνία, όπως και τη μετατόπιση του κέντρου βάρους από τη βασική έρευνα στην εφαρμοσμένη.

Σε ορισμένες χρονικές περιόδους στον καπιταλισμό το “κοινωνικό κράτος”, το “κράτος πρόνοιας”, δίνει τη θέση του στην “ιδιωτικοποίηση” (π.χ. εκπαίδευση, Στασινοπούλου, στο *Οι λειτουργίες του κράτους σε περίοδο κρίσης*, 1989). Με δύο λόγια, τα μονοπώλια για να μπορέσουν να συνεχίσουν τη συσσώρευση κεφαλαίου χρειάζονται όλο και μεγαλύτερες κρατικές δαπάνες για κοινωνική επένδυση (Καράγιωργας, 1979). Έτσι η έννοια του προγραμματισμού εκ μέρους του κράτους (Λαμπριανίδης, 1993) έχει αποκτήσει άλλη διάσταση τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια και της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, στην προσπάθεια να ενισχυθεί η συσσώρευση κεφαλαίων εκ μέρους των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Ο κρατικός μηχανισμός στην Ελλάδα έχει πρωταρχικό ρόλο στην οικονομία από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα (Μουζέλης, 1978 και Τσουκαλάς, 1986, 1987) ρόλο που του υπαγόρευσε η ανάγκη υπέρβασης της καθυστέρησης στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και στην εξασφάλιση κατάλληλης υποδομής για τις οικονομικές μονάδες, δηλ. αναπαραγωγή, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, διεύρυνση των επιστημονικών ερευνών και συστήματος πειραματισμών και εφαρμογών νέας τεχνολογίας (Σαμαράς, 1986).

Είναι γενική η παραδοχή της αμφίδρομης σχέσης μεταξύ εκπαίδευσης και ανάπτυξης. Η οικονομική ανάπτυξη, όμως στην Ελλάδα, ήταν άναρχη και απρογραμματίστη και στηρίχτηκε και ενισχύθηκε από την άναρχη χρηματοδότηση. Όπως αναφέρει ο Κ. Χατζημιχάλης (Μαλούτας, Οικονόμου, 1988, σ. 115-117)

υπάρχουν απόψεις που, παρά τις σοβαρές διαφορές μεταξύ τους, συμπιπτουν στο συμπέρασμα ότι η περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα ήταν και παραμένει ασυντόνιστη, αποσπασματική και τελικά ανεπαρκής. Υπάρχουν όμως και αντίθετες απόψεις επ’ αυτού. Που

χωρίς να διαφωνούν ριζικά με τις προαναφερθείσες, προβάλλουν την υπόθεση ότι η αποτυχία της κρατικής περιφερειακής πολιτικής δεν έχει τις διαστάσεις που της προσδίδουν, αν λάβει κανείς υπόψη του τις γενικές και μακροχρόνιες επιδιώξεις των κυρίαρχων τάξεων. Έτσι, η κρατική περιφερειακή πολιτική ασκείται άμεσα μέσω αναπτυξιακών νόμων, δημοσίων επενδύσεων, ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης και έμμεσα μέσω της συνεχούς παρέμβασης του κράτους σε όλες τις πλευρές της καθημερινής (και όχι μόνο οικονομικής) ζωής στις ελληνικές περιφέρειες. Αυτή η κρατική περιφερειακή πολιτική έχει δύο πλευρές. Την άμεση, φανερά και λιγότερο επιτυχή, που χρησιμεύει για να καλύψει την άλλη, μη ορατή, έμμεση αλλά περισσότερο επιτυχή περιφερειακή πολιτική. Η πρώτη (άμεση) προσπαθεί να ενεργήσει μέσω της τεχνοκρατικά οριοθετημένης κρατικής παρέμβασης. Η δεύτερη (έμμεση), αξιοποιώντας ένα πλουσιότερο “όπλοστάσιο”, προσπαθεί να ενσωματώσει και να καταστείλει τις όποιες αντιδράσεις των περιφερειακών πληθυσμών. Και οι δύο αυτές πολιτικές συνεισφέρουν στην αναπαραγωγή και τον εκσυγχρονισμό των σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης.

Η απουσία ολοκληρωμένων αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και η αδιαφορία του τραπεζικού συστήματος για τέτοιες προοπτικές απέκλειαν ακόμη και την ύπαρξη οποιασδήποτε εκπαιδευτικής προβληματικής. Μπορεί να μη συνέπεσαν ο εκπαιδευτικός και ο τραπεζικός μηχανισμός στην ενεργοποίηση της αναπτυξιακής διαδικασίας, συνέπεσαν όμως απόλυτα σ’ ένα σημείο, στη συνοδευτική τους λειτουργία στην κατεύθυνση της αναπαραγωγής των υπάρχουσών κοινωνικών δομών και οικονομικών δραστηριοτήτων (Πεσμαζόγλου, 1987).

Οι διαδικασίες της συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους¹² έχουν ένα ακόμη χαρακτηριστικό, την προσπάθεια εκ μέρους των λαϊκών στρωμάτων και της εργατικής τάξης της υπέρβασης των ταξικών διαφορών που στηρίζεται στην πεποίθηση ότι μπορούν να ξεπεραστούν οι ταξικές διαφορές και να

¹² Βλ. ενδεικτικά:

ΚΜΕ, *Οι αλλαγές στην οικονομία και στην ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας (1980-1994)*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996.

ΚΜΕ, *Η Επανάσταση του Εικοσιένα*, Επιστημονικό συμπόσιο, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985.

Μάλλιου Μιχάλη, *Η σύγχρονη φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού στην Ελλάδα*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1979.

Μοσκόφ Κωστής, *Εισαγωγικά στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης – Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1985.

Μουζέλης Νίκος, *Νεοελληνική κοινωνία, όψεις υπανάπτυξης*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1978.

Μπάτσης Δημ., *Η βαρεία βιομηχανία στην Ελλάδα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1977.

Ρούσος Π. *Βοήθημα νέας ιστορίας της Ελλάδας*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1982.

Σβορώνος Νίκος, *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1986.

Σβορώνος Νίκος, *Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας*, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987.

Φωτόπουλος Τάκης, *Εξαρτημένη ανάπτυξη - Η Ελληνική περίπτωση*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1985.

υπάρξει κοινωνική και ταξική άνοδος μέσω της εκπαίδευσης, κυρίως της ανώτατης (Τσουκαλάς, 1982). Οι μηχανισμοί της εκπαίδευσης έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ταξική διαστρωμάτωση της ελληνικής κοινωνίας και αυτό το γεγονός, κατά συνέπεια, επηρεάζει και την ανώτατη εκπαίδευση.

Σκοπός της ανώτατης εκπαίδευσης είναι να διαμορφώνει επιστήμονες. Ανθρώπους, δηλαδή υψηλής κατάρτισης και ειδίκευσης, με ικανότητα στην ερευνητική και διευθυντική λειτουργία, ικανούς να αντιμετωπίσουν κάθε νέο πρόβλημα που θα συναντήσουν στην πράξη – στην παραγωγική διαδικασία και στην κοινωνική ζωή – που να μπορούν να συνεισφέρουν με πρωτότυπη επιστημονική σκέψη, δημιουργικότητα και πρωτοβουλία, σ' ένα συνειδητό μετασχηματισμό της φυσικής και κοινωνικής πραγματικότητας, στον πλουτισμό της ανθρώπινης γνώσης, της ίδιας της επιστήμης και στη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών. Η εκπαίδευση στον καπιταλισμό έχει διπλό ρόλο που είναι από τη μια, η παροχή των αναγκαίων γνώσεων στον εκπαιδευόμενο για την άσκηση με επιτυχία του μελλοντικού του κοινωνικού ρόλου σαν επαγγελματία και από την άλλη η διάδοση και η επιβολή της κυρίαρχης ιδεολογίας (Μηλιός, 1993 και Χλέτσος, στο *Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα* 1990).

Το πανεπιστήμιο προωθεί την παραγωγή και μετάδοση νέων επιστημονικών γνώσεων (επιστημονική λειτουργία), παράλληλα δε επιτελεί και μια σειρά άλλων σημαντικών κοινωνικών λειτουργιών όπως την αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσω της παροχής γενικής και ειδικής παιδείας και τη διάχυση και αναπαραγωγή της υπάρχουσας γνώσης (ιδεολογική λειτουργία), την απονομή στους αποφοίτους του των τυπικών εργασιακών δικαιωμάτων και των αντίστοιχων δεξιοτήτων πραγματοποιώντας έτσι τον καταμερισμό εργασίας (καταμεμητική λειτουργία), τη συμβολή στη συγκρότηση κοινωνικών συμμαχιών (κοινωνικοπολιτική λειτουργία), τη συμβολή στην αύξηση της παραγωγικότητας (οικονομική λειτουργία) (Φουντεδάκη, Σαραφιανός, στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 1/2000, και Καυκαλάς στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 2/2000).

Η κεντρική θέση που αποκτά η νέα γνώση στη σύγχρονη κοινωνία έχει σαν αποτέλεσμα να διαμορφώνονται νέες σχέσεις ανάμεσα στο κράτος, τις επιχειρήσεις, την αγορά. Συντελούνται έτσι αλλαγές στο χώρο του πανεπιστημίου και της έρευνας που είναι:

α) Η άμεση σύνδεση της επιστήμης, της γνώσης, με την παραγωγική διαδικασία, η μετατροπή δηλαδή της επιστήμης σε παραγωγική δύναμη και η βιομηχανοποίηση της γνώσης, η παραγωγή δηλαδή της γνώσης σαν εμπόρευμα.

β) Η επέκταση της ατομικής ιδιοκτησίας στο χώρο της γνώσης. Η διάχυση της γνώσης στην κοινωνία, όπου το πανεπιστήμιο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, η ελεύθερη πρόσβαση στη γνώση, υπονομεύεται σήμερα. Οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με τα πανεπιστήμια επιβάλλουν μια μονοπωλιακή διαχείριση, την ατομική ιδιοποίηση της παραγόμενης γνώσης. Τα πανεπιστήμια τις περισσότερες φορές υπογράφουν σύμβαση που παραχωρεί στις επιχειρήσεις το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων και τις ανάλογες νομικές κυρώσεις για όποιον παραβιάσει το δικαίωμα αυτό. Η ατομική ιδιοποίηση της γνώσης, και η νομική της προστασία από αυτούς που έχουν την οικονομική δύναμη, συνιστά μια επικίνδυνη εξέλιξη. Όποιος κατέχει την γνώση έχει στα χέρια του ένα μηχανισμό δύναμης και ελέγχου.

γ) Το πανεπιστήμιο, θα μπορούσε να πει κανείς με μια δόση υπερβολής, ότι μεταβάλλεται σε δορυφόρο των επιχειρήσεων. Η διαπλοκή του πανεπιστημίου με τις επιχειρήσεις, όπου συμβαίνει αυτό, καταργεί την αυτοτέλειά του, προσαρμόζει την έρευνα στο ιδιωτικό συμφέρον της επιχείρησης για αύξηση των κερδών της και υπονομεύει την αντικειμενικότητα της έρευνας αποκρύπτοντας επιστημονικές πληροφορίες. Πολλές φορές οι επιχειρήσεις αναδιαμορφώνουν τα προγράμματα σπουδών και καθορίζουν τον προσανατολισμό των ερευνητικών προγραμμάτων.

δ) Το πανεπιστήμιο, μέσα στην πολυπλοκότητα των νέων σχέσεων που δημιουργούνται, κινδυνεύει να επικρατήσουν πλήρως τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, να αναπτυχθούν κυρίως οι προσωπικές επαφές των καθηγητών με τις επιχειρήσεις και να υποβαθμιστούν οι λειτουργίες εκπαίδευσης και έρευνας.

ε) Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανταλλαγή φοιτητών ανάμεσα στο πανεπιστήμιο και τις επιχειρήσεις, λειτουργεί σαν παροχή μη αμειβόμενων υπηρεσιών και δευτερευόντως σαν πρακτική άσκηση των φοιτητών.

στ) Ορισμένοι επιστήμονες που εργάζονται στο πανεπιστήμιο και στα κρατικά ιδρύματα έρευνας, δεν επιδιώκουν τα κονδύλια για την έρευνα να προσανατολίζονται στην κάλυψη βασικών κοινωνικών αναγκών, όπως η υγεία

και η ανάπτυξη ήπιων και όχι ρυπογόνων τεχνολογιών, και δεν αρνούνται τη συμμετοχή τους σε στρατιωτικά προγράμματα και σε προγράμματα που επιβαρύνουν το περιβάλλον. Ταυτόχρονα, τα ερευνητικά προγράμματα σπάνια έχουν αποκεντρωτικό προσανατολισμό στα πλαίσια μιας λογικής περιφερειακής ανάπτυξης. (Ουζουνίδης, στο *Οι λειτουργίες του κράτους σε περίοδο κρίσης*, 1989, και Ναζάκης, στο, *Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα* 1990, και Αναγνώστου, στο *Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα*, 1990, και Απέκης, και Βαρουφάκης, στο *Ιδεολογικά ρεύματα και τάσεις της διανοήσης στη σημερινή Ελλάδα* 2001).

Οι αλλαγές στην τριτοβάθμια ιδίως εκπαίδευση για το ισχύον σύστημα της “οικονομίας της αγοράς” και της σύνδεσής του με την εκπαιδευτική αυτή βαθμίδα, έχουν πάρει πιο ολοκληρωμένη μορφή με τις αποφάσεις της Μπολόνια και της Πράγα (Ξανθόπουλος, στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 3/2001, και Σταμάτης, στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 3/2001) και απαιτούνται οι αλλαγές αυτές, γιατί κάθε φορά υπηρετούν την αναπαραγωγή των συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών σχέσεων. Αυτό γίνεται σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία, ενώ το εκπαιδευτικό επίπεδο της χώρας μας ανέβηκε, οι εκπαιδευτικές ανισότητες παρέμειναν σταθερές (Κάτσικας, Καββαδίας, 1994, 1996 και 2000 και Χρυσάκης, Σούλης, στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 3/2001, και Σιάνου, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1996, και Κάτσικας, 2002). Για παράδειγμα, στο Νομό Χίου και στην περιοχή του Αιγαίου παρουσιάζεται η παρακάτω εικόνα:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΝΟΜΟ
(ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991)

	Πτυχιούχοι ΑΕΙ (χωρίς μεταπτυχιακό)	Πληθυσμός χωρίς απολυτήριο τριταξίου Γυμνασίου (Απολυτήριο Δημοτικού – δεν τελείωσαν Δημοτικό – αναλφάβητοι)
Νομός Χίου	4,2	60,2

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
(Σε κάθε 10.000 άτομα 10 ετών και άνω)

	Απόφοιτοι ΑΕΙ - ΤΕΙ	Απόφοιτοι Γυμν. – Λυκ.	Δημοτικό	Μερικές Τάξεις Δημοτικού	Αναλφάβητοι
Περιοχή Αιγαίου	229	1.865	4.832	1.915	1.156

Πηγή: Κάτσικας – Καββαδίας, 1996.

Μερικές αιτίες για τη διόγκωση όχι μόνο γενικά των πανεπιστημιακών τμημάτων αλλά ειδικότερα για την αύξηση του αριθμού των περιφερειακών πανεπιστημίων, είναι και οι παρακάτω:

- Η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα και οι περιφερειακές ανισότητες που εντείνονται.
- Ο ιδιαίτερος ρόλος που παίζει η εκπαίδευση στην Ελλάδα, όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα (σελ. 27-28) (Τσουκαλάς, 1982).
- Ο ιδιαίτερος ρόλος ενός πανεπιστημίου ιδίως σε συνθήκες αποσάρθρωσης και αποδυνάμωσης του παραγωγικού ιστού.
- Οι σύγχρονες ανάγκες του κεφαλαίου και της επιστημονικοτεχνικής εξέλιξης (όπως και η ένταξη στην Ε.Ε. και την Ο.Ν.Ε.), με τη δημιουργία σύγχρονων τμημάτων και ειδικεύσεων στην ανώτατη εκπαίδευση, λόγω της ανάγκης για ειδικευμένο εργατικό δυναμικό (Κάτσικας, Καββαδίας, 2000).
- Μικροκομματικές επιλογές και οφέλη.

Ιδιαίτερα στις τοπικές κοινωνίες η στενή σύνδεση περιφερειακού πανεπιστημίου και τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι ζητούμενο, και στις σημερινές συνθήκες αναγκαίο εκ μέρους των ιθυνόντων, όπως δείχνει το πρόσφατο παράδειγμα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και όπως άλλωστε αναφέρεται στις αποφάσεις του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για τον χωροταξικό σχεδιασμό της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Εκτός από τους φοιτητές (προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς) το πανεπιστήμιο διαθέτει και ένα άλλο, αυξημένου ειδικού βάρους, έμψυχο υλικό που είναι οι διδάσκοντες δηλαδή, τα μέλη Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) (ΚΜΕ, 1996 και 2000 και Διαμαντή, Θερσιώτη, Ιωάννου, Κοτζιά, Κωνσταντινίδη, Συμεωνίδη, 1981 και Πετμεζίδου – Τσουλουβή, 1987). Ο αριθμός τους σήμερα ανέρχεται στις 10.000 περίπου και σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδος είναι Δημόσιοι Λειτουργοί. Η ομάδα αυτή είναι ταξικά και κοινωνικά ανομοιογενής, δηλαδή ένα μέρος της εντάσσεται στην μεγάλη πλειοψηφία της πνευματικής μισθωτής εργασίας, ένα μέρος στα μεσαία στρώματα και ένα μέρος στην αστική τάξη.

Τα μέλη Δ.Ε.Π. των πανεπιστημίων έχουν, περισσότερο σε σχέση με το παρελθόν, αυξημένο ειδικό βάρος στην ελληνική κοινωνία και την αναπτυξιακή της πορεία, λόγω της σύνδεσης πανεπιστημίων – τεχνολογίας – αγοράς, λόγω σχέσεων και δεσμών με την πολιτική εξουσία και λόγω του ιδιαίτερου ρόλου

των πανεπιστημίων στην Ελλάδα και, κατ' επέκταση, του ανθρώπινου δυναμικού τους. Τα τελευταία χρόνια, δηλαδή μετά το 1980, η θεσμοθέτηση "συμβασιούχων" διδασκόντων¹³ στα νεοϊδρυόμενα, εφεξής, πανεπιστημιακά τμήματα δημιούργησε νέες εργασιακές σχέσεις.

Σε σημερινές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες υπάρχει το φαινόμενο ακόμα πιο στενής σύνδεσης κεφαλαίου – κράτους – εκπαίδευσης (*Το Πανεπιστήμιο ως επιχείρηση*, εφ.ΤΑ ΝΕΑ 5/9/2002) και γι' αυτό γίνεται προσπάθεια να ενταχθεί μεγάλο κομμάτι στην αστική τάξη ιδεολογικά και μέσω προγραμμάτων, επαγγελμάτων, θέσεων που οι σύγχρονες ρυθμίσεις εργασίας (συμβασιούχοι με το Π.Δ. 407/80) το επιτρέπουν ακόμα περισσότερο. Η ανάγκη για ειδικευμένα επιστημονικοτεχνικά στελέχη, προκαλεί την αύξηση των φοιτητών και επομένως και την ίδρυση νέων τμημάτων και πανεπιστημίων (ΚΜΕ, 1996).

¹³ Είναι το άρθρο 5 του ΠΔ 407 του έτους 1980. Κλάδη Δ., Πανούση Γ., Ο Νόμος Πλαίσιο, έκτη έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1998, σελ. 121.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η Ελλάδα είναι χώρα με μέσο, σε σχέση πάντα με συγκεκριμένο τόπο και χρόνο των χωρών της καπιταλιστικής μητροπολιτικής Δύσης, επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων με κυρίαρχο γνώρισμα την πολύπλευρη εξάρτηση. Η εξάρτηση αυτή της Ελλάδας έχει πολλαπλές επιπτώσεις (Φωτόπουλος Τάκης, 1985) οικονομικές, πολιτιστικές, πολιτικές, τεχνολογικές και επιπλέον εμφανίζεται στη χώρα μας υψηλός βαθμός περιφερειακών ανισοτήτων (Φωτόπουλος, 1985 και Βασιλόπουλος, Μπιλά, 1995). Η εξάρτηση παρουσιάζεται και στον καταμερισμό της τεχνολογίας και της έρευνας. Αποκτά νέα χαρακτηριστικά στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Εκτός από τα γενικότερα διαρθρωτικά προβλήματα που παρουσιάζει η οικονομία της χώρας μας, το επίπεδο ανάπτυξης κατά περιοχές είναι σημαντικά ανισόμετρο. Στη χώρα μας εντοπίζονται ορισμένες από τις πλέον υποβαθμισμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat Δεύτερη Έκθεση σχετικά με την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, Βρυξέλλες 2001) και στην εκπαίδευση, όπως και στην έρευνα, οι δημόσιες δαπάνες στην Ελλάδα είναι από τις χαμηλότερες (Μουτούση, 2002), ανάμεσα στα κράτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Γετίμης, Καυκαλάς, Μαραβέγιας, 1994) είχε σαν κύριο σκοπό της να αντιμετωπίσει τους δυο ιμπεριαλιστικούς κολοσσούς, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (Η.Π.Α.) και της Ιαπωνίας, καθώς επίσης και την σύμπραξη των σοσιαλιστικών χωρών (ΚΟΜΕΚΟΝ), να διατηρήσει και να κατακτήσει εξωτερικές αγορές, παράλληλα με την εκμετάλλευση της ευρωπαϊκής εργατικής δύναμης και αγοράς. Κινητήρια δύναμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα συμφέροντα του ευρωπαϊκού καπιταλισμού και πριν απ' όλα των πολυεθνικών εταιρειών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την ανισόμετρη ανάπτυξη, την όξυνση των κρίσεων και την ανάγκη γενικότερων ρυθμίσεων και αναδιαρθρώσεων στις νέες οικονομικές συνθήκες (Δόβας, 1980 και Σαμαράς, 1986).

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ποσοστό 1,8% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) διατίθεται για την έρευνα, στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2,8%, στην Ιαπωνία το 2,9%, ενώ στην Ελλάδα μόνο το 0,21%. Στην Ελλάδα εμφανίζονται, όμως, ιδιομορφίες στην καπιταλιστική και στην

περιφερειακή της ανάπτυξη, που διάφορες απόψεις και μελέτες επ' αυτού συμπίπτουν στο συμπέρασμα ότι η περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα ήταν και παραμένει ασυντόνιστη, αποσπασματική και τελικά ανεπαρκής (Βαΐου, Χατζημιχάλης, 1987, και Χατζημιχάλης στο Μαλούτας, Οικονόμου, 1988, σ. 116). Η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης επηρεάζονται και καθορίζονται από τη γενικότερη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.), και τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1, 2 και 3 (Κάρμα, 1995, και Πλασκοβίτης, στο Ανδρικοπούλου, Καυκαλάς, 2000).

Οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζονται στην *Λευκή Βίβλο*¹⁴, ιδιαίτερα στο 7^ο κεφάλαιο *“Προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης”*, καθώς και στο 6^ο Πρόγραμμα – Πλαίσιο για την Έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' ΚΠΣ, 2001) υλοποιείται την περίοδο 2000-2006. Σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000 – 2006, το Γ' Κ.Π.Σ. δηλαδή, υπάρχουν 6 άξονες προτεραιότητας και σημαντικός αριθμός τομέων και επιχειρησιακά προγράμματα¹⁵.

Το Γ' Κ.Π.Σ. είναι το *“έργαλειό”* μέσω του οποίου μεταβιβάζονται κοινοτικοί πόροι με στόχο τη λεγόμενη σύγκλιση με την οικονομία της

¹⁴ Ο τίτλος είναι: Λευκό Βιβλίο για τη ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση-Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21^ο αιώνα, Βρυξέλλες 1994. Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (Κ.Μ.Ε.), Λευκή και Πράσινη Βίβλος, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996.

¹⁵ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: Ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: Μεταφορές
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Οδικοί άξονες, Λιμένες, Αστική Ανάπτυξη, Σιδηρόδρομοι, Αερολιμένες, Αστικές Μεταφορές
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: Ανταγωνιστικότητα
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Ανταγωνιστικότητα
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: Ανάπτυξη της Υπαίθρου και Αλιεία
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου, Αλιεία
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: Ποιότητα ζωής
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Περιβάλλον, Πολιτισμός, Υγεία - Πρόνοια
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6: Κοινωνία της Πληροφορίας
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Κοινωνία της Πληροφορίας
 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7: Περιφερειακή Ανάπτυξη
Επιχειρησιακά Προγράμματα: Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Κρήτης, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου, Ιονίων νήσων

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πόροι του Γ΄ Κ.Π.Σ. αποτελούν σε κοινοτικό και εθνικό – κρατικό επίπεδο συγκέντρωση της υπεραξίας των εργαζομένων και μετατροπή της σε κεφάλαιο που χρησιμοποιείται με βάση κεντρικό σχεδιασμό, εθνικό – κρατικό με κοινοτική έγκριση, για τη διευκόλυνση της αναπαραγωγής του κοινωνικού κεφαλαίου, στα πλαίσια όχι μόνο της εθνικής αλλά και της ευρωπαϊκής αγοράς.

Ο σχεδιασμός και οι πόροι του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης χρησιμοποιούνται για την προώθηση των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων, δηλαδή την δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε η Ελλάδα να επιτύχει κοινωνική και οικονομική σύγκλιση με τις χώρες της Ε.Ε. Γι΄ αυτό το σκοπό, ένα μέρος των δύο προηγούμενων Κ.Π.Σ. χρησιμοποιήθηκαν και για τη δημιουργία κλίματος “εθνικής” συναίνεσης με σκοπό την εξυπηρέτηση των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων που είναι σήμερα κυρίαρχα στην Ελλάδα.

Αυτός καθαυτός ο χαρακτήρας των κοινοτικών εισροών είναι ασυμβίβαστος με μια εναλλακτική πρόταση φιλολαϊκής αξιοποίησης του Γ΄ Κ.Π.Σ. Είναι γνωστό ότι αντί να ενισχύεται η ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής προκρίνεται η εισοδηματική ενίσχυση των αγροτών και οι ποσοστώσεις εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας εναρμονίζονται με το χαρακτήρα των κοινοτικών εισροών. Οι κοινοτικοί πόροι είναι μια μορφή αποζημίωσης που παρέχεται σε μερίδα μεγάλων οικονομικών παραγόντων για την άρση του κρατικού προστατευτισμού στην πορεία για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Γ΄ ΚΠΣ - Κριτική παρουσίαση των στόχων, επιλογών και της κατανομής των πόρων, 2001).

Ιδιαίτερα το Γ΄ Κ.Π.Σ. (2000 – 2006), σε σύγκριση με τα δύο προηγούμενα, θα επιχειρηθεί να επιτύχει καλύτερα τους εξής στόχους:

- α) την ταχύτερη ολοκλήρωση των υποδομών
- β) τη μεγαλύτερη συμβολή του πακέτου στην αύξηση της κεφαλαιοποίησης της ελληνικής οικονομίας
- γ) τη βελτίωση των υποδομών για την εξαγωγή κεφαλαίων και εμπορευμάτων στη βαλκανική αγορά, στην Παραευξείνια ζώνη, στην Τουρκία και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Το σκέλος του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την εκπαίδευση έχει τον τίτλο: **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης για την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.)**. Οι παρεμβάσεις για την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. θα υλοποιηθούν κυρίως μέσω δύο βασικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων:

1. Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση
2. Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.)

Επίσης δράσεις για τους ανθρώπινους πόρους περιλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα: Κοινωνία της Πληροφορίας, Υγεία – Πρόνοια και Ανταγωνιστικότητα και στα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.).

Σύμφωνα με τις Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2000 υπάρχουν, μεταξύ άλλων, και ειδικότερες κατευθύνσεις¹⁶.

Διάφορα στοιχεία που παρατίθενται στον 1^ο τόμο της έκδοσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για το 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. αναφέρουν, σχετικά με τον τομέα των ανθρωπίνων πόρων, ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 20% του πληθυσμού μεταξύ των ετών 25 - 59 έχει πανεπιστημιακή μόρφωση ενώ στην Ελλάδα αντίστοιχα, το 17% και στις περιφέρειες, εκτός της Αττικής, είναι ακόμα χαμηλότερο, κοντά στο 10%.

Βασικός μοχλός για την επίτευξη των στόχων που θέτει το ΥΠ.Ε.Π.Θ., είναι το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Β' και Γ'), που ονομάζεται Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης για την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση. Το 1^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. αφορούσε τα έτη 1994 – 1999, και το 2^ο τα έτη 2000 – 2006.

Σύμφωνα με το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., όλοι αυτοί οι στόχοι συνδέονται με τα 5 πεδία πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) και με τους 4 πυλώνες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση, ώστε να συνεισφέρουν στην προώθηση και υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης

¹⁶ - Λήψη περαιτέρω μέτρων για τη βελτίωση της διάδοσης της Έρευνας και της Τεχνολογίας, της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών καθώς και μέτρων για μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση της Έρευνας και Ανάπτυξης.

- Διασφάλιση πλήρους και αποτελεσματικής εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας οι οποίες συμφωνήθηκαν το 1998, ιδίως σε ότι αφορά τη μερική απασχόληση και τη μεγαλύτερη ευελιξία στο χρόνο εργασίας.

- Αναθεώρηση των συστημάτων διαπραγμάτευσης των μισθών με τους κοινωνικούς εταίρους, με σκοπό τη σύνδεση των μισθολογικών διαφορών με τις διαφορές στην παραγωγικότητα, σε κλαδικό, επιχειρησιακό και χωρικό επίπεδο.

για την Απασχόληση¹⁷.

Τα 5 πεδία πολιτικής και η χρηματοδότησή τους¹⁸, όπως και οι 4 πυλώνες, δείχνουν μια σαφή υπεροχή στην κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης στα κελύσματα των “κανόνων της αγοράς” που καθορίζουν βέβαια και το πλαίσιο της αγοράς εργασίας. Ακόμα οι επισημάνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με τη διαπίστωση των βασικών προβλημάτων του συστήματος εκπαίδευσης στην Ελλάδα, είναι ως εξής:

<< Επιπλέον, και παρ’ όλη την πρόοδο που έγινε κατά την τελευταία περίοδο προγραμματισμού 1994 – 1999, παραμένουν σε σχετικά χαμηλό επίπεδο η ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης καθώς και η σύνδεσή της με την κοινωνία της γνώσης και τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας. Τα παραπάνω είναι κρίσιμα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο.>>

Για να αντιμετωπισθούν τα παραπάνω κρίσιμα προβλήματα είναι αναγκαίο να υπάρξει:

¹⁷ Τα 5 πεδία πολιτικής είναι:

Ανάπτυξη και προώθηση ενεργού πολιτικής αγοράς εργασίας για την πρόληψη και καταπολέμηση της ανεργίας, την πρόληψη της μακροχρόνιας ανεργίας τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών, τη διευκόλυνση της επανένταξης των μακροχρόνια άνεργων στην αγορά εργασίας και την υποστήριξη της επαγγελματικής ενσωμάτωσης των νέων και των ατόμων που επιστρέφουν στην αγορά εργασίας μετά από ένα διάστημα απουσίας.

Προώθηση ίσων ευκαιριών για όλους όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας με ιδιαίτερη έμφαση σε όσους είναι εκτεθειμένοι στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Προώθηση και βελτίωση της κατάρτισης, της εκπαίδευσης και της παροχής συμβουλών, ως συνιστώσων μιας πολιτικής δια βίου μάθησης, ώστε να διευκολυνθεί και να βελτιωθεί η πρόσβαση και η ένταξη στην αγορά εργασίας, να βελτιωθεί και να διατηρηθεί η απασχολησιμότητα και να προαχθεί η εργασιακή κινητικότητα.

Προώθηση ενός εξειδικευμένου, εκπαιδευμένου και προσαρμοσμένου εργατικού δυναμικού, προώθηση της καινοτομίας και προσαρμοστικότητας στην οργάνωση της εργασίας, της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και προώθηση των συνθηκών διευκόλυνσης της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της βελτίωσης των δεξιοτήτων και της ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα, στην επιστήμη και στην τεχνολογία.

Συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης και συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, της πρόσβασης σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης και της δυνατότητάς τους να συστήσουν νέες επιχειρήσεις αλλά και της μείωσης των οριζόντιων και κάθετων διακρίσεων με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας.

Οι 4 πυλώνες είναι:

Βελτίωση της απασχολησιμότητας

Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και του προσωπικού τους

Ενίσχυση της πολιτικής ίσων ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες

¹⁸ Η χρηματοδότηση ανά πεδίο έχει την εξής κατανομή:

πεδίο 1: 22,7% - πεδίο 2: 17,4% - πεδίο 3: 35,7% - πεδίο 4: 12,4% - πεδίο 5: 11,8%.

α) Μια ορισμένη προσαρμογή στα μέσα παραγωγής και την ευρωενωσιακή αγορά π.χ. ηλεκτρονικός εκσυγχρονισμός των κρατικών υπηρεσιών, της σύνδεσης της κεφαλαιαγοράς και του χρηματοπιστωτικού συστήματος, επομένως και ανάλογης εκπαίδευσης στην πληροφορική.

β) Προσαρμογή στη διάρθρωση της οικονομίας και ευελιξία στη στοιχειώδη κατάρτιση σε νέες επαγγελματικές ειδικότητες.

γ) Προσαρμογή στις νέες εργασιακές σχέσεις και περιοδική απορρόφηση μέρους ανέργων σε ανάλογα προγράμματα.

Το ποσό με το οποίο θα χρηματοδοτηθεί το 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. είναι 2.500 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή 847 δισεκατομμύρια δρχ περίπου, το οποίο θα κατευθυνθεί σε δράσεις εκπαίδευσης, αλλά το ποσό θα είναι μεγαλύτερο λόγω της συνύπαρξης και χρηματοδότησης και από άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Απασχόληση, Κοινωνία της Πληροφορίας).

Το 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. εγκρίθηκε με την απόφαση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 16/3/2001. Αφετηρία καθορίζεται η 1/1/2000 και καταληκτική ημερομηνία η 31/12/2008 και με παράταση η 30/4/2009 και περιλαμβάνει ορισμένους άξονες προτεραιότητας¹⁹.

Ειδικότερα όσον αφορά το 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., τέσσερα μέτρα καταλαμβάνουν το 68,5% περίπου του συνολικού προγράμματος²⁰.

Ιδιαίτερα οι πόροι για την υλικοτεχνική υποδομή υπολείπονται των αναγκών, όπως αυτές έχουν εκφρασθεί από τα ίδια τα ιδρύματα, και απέχει από τα κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, αν υποθετικά δεν υπήρχε το 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.

¹⁹ Οι άξονες προτεραιότητας είναι:

Άξονας προτεραιότητας 1: Προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όσους απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Άξονας προτεραιότητας 2: Προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης.

Άξονας προτεραιότητας 3: Ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας των νέων.

Άξονας προτεραιότητας 4: Βελτίωση της πρόσβασης γυναικών στην αγορά εργασίας.

Άξονας προτεραιότητας 5: Δημιουργία και ενίσχυση υποδομών για την υλοποίηση μέτρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Άξονας προτεραιότητας 6: Τεχνική βοήθεια.

²⁰ 2.1 Αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης με ποσό 301.270 εκατ. Ευρώ.

2.2 Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών – Διεύρυνση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με ποσό 355.569 εκατ. Ευρώ,

2.3 Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση με ποσό 565.465 εκατ. Ευρώ, και

5.2 Αναβάθμιση Υποδομών & Εξοπλισμών για την βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με ποσό 480.170 εκατ. Ευρώ. Τα τρία πρώτα είναι μέρος του άξονα προτεραιότητας 2.

1.3 ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Υπάρχει τα τελευταία χρόνια ένας αυξανόμενος προβληματισμός, για το ρόλο της ανώτατης εκπαίδευσης σε σχέση με την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Θεωρείται σημαντικό να αποδεσμευτούν οι συζητήσεις για την ίδρυση περιφερειακών πανεπιστημίων από σκέψεις και προθέσεις περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Λέγεται επίσης, ότι η διάσπαση των περιφερειακών πανεπιστημίων σε περισσότερες πόλεις μπορεί να ωφελεί τις πόλεις αλλά όχι απαραίτητα και τα πανεπιστήμια (Γέμτος, 1991 και Σπυράκη, 1996). Και, εν τέλει, μένει να δειχθεί αν η ίδρυση ενός πανεπιστημίου συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη μιας περιφέρειας ή μόνο στην αύξηση κάποιων οικονομικών μεγεθών (Ερευνητική ομάδα πολεοδομικού σχεδιασμού περιφερειακής ανάπτυξης Πανεπιστημίου Πατρών, 1985 και Λαμπριανίδης, 1993 και Μελέτη ίδρυσης τριτοβάθμιου εκπαιδευτικού ιδρύματος στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, 1989).

Η ανάπτυξη και ο προγραμματισμός της ανώτατης παιδείας δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται το ίδιο όπως η μεταποίηση ή ο τουρισμός. Τα "κέρδη" από τις επενδύσεις στην ανώτατη παιδεία είναι μακροπρόθεσμα και τα οφέλη διαχέονται σε όλον τον πληθυσμό και σε πολλούς τομείς (πολιτιστικούς, τεχνολογικούς). Με μια πρώτη προσέγγιση, βλέπουμε ότι το θέμα της χωροθέτησης ενός περιφερειακού πανεπιστημίου έχει δύο παραμέτρους:

α) Τη διαφοροποίηση διαφόρων δεικτών ανάπτυξης όπως:

- ροή πόρων από άλλες περιφέρειες
- διαδικασίες συγκράτησης πόρων στην περιφέρεια του πανεπιστημίου
- αύξηση της τοπικής κατανάλωσης αγαθών και συνακόλουθα την άνοδο των τοπικών εισοδημάτων
- αυξημένες απαιτήσεις για την τοπική παροχή υπηρεσιών
- τόνωση της τοπικής οικοδομικής δραστηριότητας

β) Τη συμβολή του στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας περιφέρειας και γενικότερα της χώρας.

Ακόμη, το θέμα της χωροθέτησης ενός περιφερειακού πανεπιστημίου, έχει σχέση με το ρόλο που διαδραματίζει ένα ελληνικό περιφερειακό πανεπιστήμιο στον κοινωνικοοικονομικό σχηματισμό της χώρας, τι αναπτυξιακή πορεία χαράσσεται συνολικά αλλά και ειδικά για την συγκεκριμένη περιφέρεια.

Επίσης, ενώ τα επιχειρήματα ίδρυσης και χωροθέτησης νέων πανεπιστημίων τονίζουν την αναμενόμενη ευεργετική επίδραση στα αναπτυξιακά μεγέθη και τις θεσμικές συνιστώσες μιας περιοχής, με άλλα λόγια τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές επιδράσεις ενός πανεπιστημίου σε μια περιφέρεια, σπανιότερα ή και καθόλου τονίζονται τα οφέλη που μπορεί να αντλήσει το ίδιο το πανεπιστήμιο από την κοινωνία καθώς και η ύπαρξη ή όχι των προϋποθέσεων για την εκπλήρωση του ρόλου του. (Καυκαλάς, στο περ. *Πανεπιστήμιο*, τ. 2/2000).

Το πανεπιστήμιο συνδέεται πολλαπλά με την έννοια και την προώθηση της ανάπτυξης, γιατί οι δυνατότητες του πανεπιστημίου είναι να λειτουργήσει:

- α) ως μέσο για την ανάδειξη αναπτυξιακών δυνατοτήτων μιας περιοχής. Η σπουδαιότερη συνιστώσα του πανεπιστημίου είναι η συγκέντρωση υψηλά ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και η εξασφάλιση συνθηκών αξιοποίησής του μέσα σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον.

- β) ως μέσο για την αναβάθμιση της ιεραρχικής θέσης μιας περιοχής

- γ) ως μέσο πολιτικής για την μείωση της περιφερειακής ανισότητας

- δ) ως μέσο πολιτικής για την προώθηση ίσων ευκαιριών και ισότιμης πρόσβασης στη γνώση

Ιδιαίτερα τα περιφερειακά πανεπιστήμια, σαν νέα πανεπιστήμια, πρέπει να αντιμετωπίζουν την ίδρυση και λειτουργία τους κάτω από ένα ορισμένο πρίσμα:

- α) δεν πρέπει να εμπλέκονται με την τοπική μικροκομματική συμφεροντολογία.

- β) πρέπει να έχουν “νέο πνεύμα”.

- γ) πρέπει να εντάσσονται στις γενικότερες ανάγκες (Φατούρος, 1975).

Ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο μπορεί να αποτελεί εφαρμογή μιας πολιτικής για την τοπική ανάπτυξη, να αποτελεί, δηλαδή, έναν “πόλο ανάπτυξης” ή να συμβάλει στην ανάπτυξη “έκ των κάτω και έσω” μιας περιφέρειας (Λαμπριανίδης, 1993). Η ίδρυση περιφερειακών πανεπιστημίων συνδέεται συνήθως με προσδοκίες ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των πόλεων – περιοχών που εγκαθίστανται (Λαμπριανίδης, 1993) και μπορεί να αντιμετωπίζει αντιξοότητες σε σχέση με τη σύνδεσή του με την πόλη που βρίσκεται (Φατούρος, 1975). Όμως, τα πανεπιστήμια μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής κυρίως μέσω της συνολικής ανάπτυξης της χώρας. Έτσι, η ίδρυση πανεπιστημίων πρέπει να

αποδεδειγμένη από την χρησιμοποίησή τους ως μοναδικών και κύριων μοχλών περιφερειακής ανάπτυξης, να μην αντιμετωπίζεται το πανεπιστήμιο ως πρωτογενές μέγεθος για την ανάπτυξη μιας περιοχής (να εξετάζεται μόνο το άμεσο οικονομικό αποτέλεσμα) και να αντιμετωπιστούν τα περιφερειακά πανεπιστήμια ως καταλύτες για την συνολική ανάπτυξη της χώρας (Λαμπριανίδης, 1993 και Γέμτος, 1991 και Γετίμης, 2001 και 2002 και *Τι λένε οι πανεπιστημιακοί*, 1999 και Σπυράκη, 1996).

Είναι γεγονός, όμως, ότι ενώ τα περιφερειακά πανεπιστήμια επιδιώχθηκε να λειτουργήσουν ως πόλοι ανάπτυξης, η ίδρυση και η χωροθέτησή τους στη χώρα μας, ποτέ δεν ταυτίστηκε με πόλεις που θα λειτουργούσαν σαν “πόλοι ανάπτυξης” (Λαμπριανίδης, 1993).

Το πανεπιστήμιο και η σχέση του με την πόλη (περιφερειακή, επαρχιακή και ιδιαίτερα προβληματική όταν είναι νησιωτική) είναι ένα τεράστιο θέμα. Τίθεται σαν καίριο το ζήτημα της χωροταξικής κατανομής και της πολυδιάσπασής τους (Λαμπριανίδης, 1993 και Φατούρος, 1975 και Θεοδωρά, 1998). Γενικότερα, υπάρχει αυξημένος προβληματισμός για τα περιφερειακά πανεπιστήμια, ιδιαίτερα μετά την ίδρυση, τελευταία, νέων περιφερειακών πανεπιστημίων και νέων τμημάτων σε περιφερειακά πανεπιστήμια.

Ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο πρέπει να καλύπτει συγκεκριμένες προδιαγραφές ανάπτυξης και λειτουργίας του και να μην θεωρείται κύριος ή αποκλειστικός πόλος τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

Σε μελέτη του καθηγητή Ν. Κόνσολα (εφ. ΤΑ ΝΕΑ, 1999), προκύπτει ότι οι φοιτητές προτιμούν να σπουδάζουν στις περιφέρειές τους, εφόσον, αυτές έχουν ολοκληρωμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Και όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά:

“όχι σκορπισμένα τμήματα και ιδρύματα που στηρίζονται στις <<πλάτες>> των βουλευτών και των πολιτικών που κατάγονται από την περιφέρειά τους”.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου αναφέρεται σαν αρνητικό παράδειγμα πολυδιάσπασης, σε δηλώσεις πανεπιστημιακών (εφ. ΤΑ ΝΕΑ, 1999).

Η άποψη ότι τα πανεπιστήμια δεν μπορεί να χρησιμοποιούνται με αλόγιστο τρόπο ως εργαλείο περιφερειακής πολιτικής, είναι μια κοινή συνισταμένη, τα τελευταία ιδίως χρόνια (Γετίμης, 2001 και 2002).

Σε παρόμοια συμπεράσματα οδηγήθηκε και η επιστημονική συνάντηση με θέμα: “Τα Περιφερειακά Πανεπιστήμια και η περίπτωση του πανεπιστημίου Θεσσαλίας” (Βόλος 4 – 6/10/1991) (Πρακτικά επιστημονικής συνάντησης, 1991), που οργανώθηκε από την Γραμματεία της Συντονιστικής Επιτροπής Φορέων για την ενότητα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, και στην οποία αναφέρθηκαν αξιοσημείωτες απόψεις για τα περιφερειακά πανεπιστήμια. Ενδεικτικός είναι ο αφορισμός που αναγράφεται στην πρώτη σελίδα των πρακτικών της συνάντησης:

“Το πολυδιασπασμένο Πανεπιστήμιο δεν είναι Πανεπιστήμιο”.

Σε αυτήν την επιστημονική συνάντηση, και όπως αναφέρεται στη σύνοψη συμπερασμάτων:

<<Η συγκρότηση ενός πανεπιστημίου, η ίδρυση νέων τμημάτων και ο προγραμματισμός τους αποτελεί πολυσύνθετο θέμα που έχει ανάγκη από σοβαρή μελέτη και όχι από βιαστικές και χωρίς τεκμηρίωση προτάσεις. Διαπιστώθηκε η κατηγορηματική αντίρρηση στην πολυδιάσπαση. Η ίδρυση νέων τμημάτων απαιτεί σοβαρή μελέτη και τεκμηρίωση. Η βιαστική και χωρίς επιστημονική στήριξη ίδρυσή τους δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις λειτουργίας ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος, υπονομεύει την ίδια την ύπαρξη του πανεπιστημίου και υποδαυλίζει τοπικιστικές αντιπαραθέσεις με πολύ σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις.>>

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, εξακολουθούν να υφίστανται οι απόψεις που βλέπουν τα περιφερειακά πανεπιστήμια σαν μοναδικό και κύριο μοχλό οικονομικής ανάπτυξης, σαν μέσο ενίσχυσης της τοπικής απασχόλησης και των τοπικών εισοδημάτων (εφ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2002).

Τελευταία, οι υπέρμαχοι της άποψης ότι το περιφερειακό πανεπιστήμιο είναι κύριος μοχλός οικονομικής, τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, είδαν σε επίσημα κείμενα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.Π.Ε.Π.Θ.) να επικροτείται αυτή η αντίληψη και να προωθείται η ίδρυση περιφερειακών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε νομό και περιφέρεια.

Αυτή η πολιτική του Υπουργείου Παιδείας, συνάντησε δριμεία κριτική εκ μέρους πανεπιστημιακών και της κοινής γνώμης (εφ. ΤΑ ΝΕΑ, 21/6/2002 και 22-23/6/2002, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 22/6/2002 και Λαμπριανίδης, 2002 και Δρεττάκης, 2002).

Η άνιση περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα, μπορεί να οδηγήσει τα περιφερειακά πανεπιστήμια σε τροχιά υποδεέστερη των άλλων πανεπιστημίων (Προβλήματα περιφερειακών πανεπιστημίων στο *Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα*, 1990), λόγω της μη ισορροπημένης και ολόπλευρης ανάπτυξης των περιφερειών στις οποίες ιδρύονται και λόγω των υπερβολικών προσδοκιών ότι τα περιφερειακά πανεπιστήμια θα λειτουργήσουν κυρίως για την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, σαν “μοχλοί ανάπτυξης”.

Η ίδρυση τόσο μεγάλου αριθμού τμημάτων σε περιφερειακά Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. συμβαίνει παρά την ύπαρξη τεράστιων προβλημάτων ανάπτυξης, υλικοτεχνικής υποδομής και διαβίωσης με τα οποία ασχολείται πρόσφατη μελέτη (Κόλλιας, 2000). Η μελέτη αυτή, αδημοσίευτη κατά το χρόνο εκπόνησης της παρούσης εργασίας, έχει τίτλο “*Διερεύνηση προβλημάτων και δυσκολιών που αφορούν την ποιότητα ζωής φοιτητών και φοιτητριών σε πανεπιστήμια της περιφέρειας*”. Πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 8 περιφερειακά πανεπιστήμια (Πάτρας, Ιωαννίνων, Θράκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Αιγαίου, Ιονίου, Θεσσαλίας) και σε 18 πόλεις (Πάτρα, Ιωάννινα, Αγρίνιο, Ξάνθη, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Χανιά, Χίος, Σάμος, Ρόδος, Μυτιλήνη, Κέρκυρα, Βόλος, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Λάρισα). Τα ερωτήματα αφορούσαν τη στέγαση (σε σπίτι με ενοίκιο, μόνος ή με άλλους), τις μετακινήσεις (με μέσα μαζικής μεταφοράς ή άλλο μέσο), τη σίτιση ((στη φοιτητική λέσχη και τότε), τη διαχείριση του χρόνου (συχνότητα διασκέδασης και πού), τη χρήση βιβλιοθηκών, την κοινωνική ασφάλιση, τα προβλήματα που αφορούσαν τον τρόπο διαβίωσης κατά την εγκατάστασή τους, τις διαπροσωπικές σχέσεις και την επιλογή της συγκεκριμένης σχολής, τις προτεινόμενες λύσεις και τέλος διάφορα προσωπικά στοιχεία (επάγγελμα γονέων, εισόδημα). Οι απαντήσεις στα ερωτήματα της έρευνας δείχνουν ότι ζητήματα όπως της διαχείρισης του χρόνου, της μετακίνησης, της στέγασης, της σίτισης, του τρόπου διαβίωσης, των διαπροσωπικών σχέσεων κ.ά., είναι σημαντικά και επιδρούν όχι μόνο στις σπουδές των φοιτητών αλλά και στις σχέσεις με την τοπική κοινωνία.

Από το σύνολο των ερωτηθέντων (5% του συνόλου των φοιτητών δηλ. 2.049 φοιτητές) πιστεύει:

α) το 69,5% ότι ο ντόπιος πληθυσμός τούς θεωρεί ως καταναλωτές,

- β) το 9,4% ότι τους θεωρούν περαστικούς που δεν έχουν λόγο να εμπλακούν στις δραστηριότητες της πόλης,
- γ) το 2,9% ότι τους αντιμετωπίζουν σαν φτηνά εργατικά χέρια για τον τουρισμό,
- δ) το 7,2% ότι τους αντιμετωπίζουν σαν ισότιμους με αυτούς που γεννήθηκαν στην περιοχή και
- ε) το 10% ότι η τοπική κοινωνία τους βλέπει σαν αργόσχολους νέους που δημιουργούν προβλήματα.

Το τεράστιο οικονομικό πρόβλημα όσων σπουδάζουν σε περιφερειακά ιδρύματα, αποδεικνύεται και με πρόσφατα στοιχεία (εφ. ΤΑ ΝΕΑ 13/1/2003), που δείχνουν ότι ένας φοιτητής, που σπουδάζει σε άλλη πόλη από αυτή που διαμένει η οικογένειά του, κοστίζει ετησίως στην οικογένειά του 5.500 έως 7.000 ευρώ και από αυτά το 40% περίπου είναι το κόστος ενοικίου. Από τους 100.000 φοιτητές που σπουδάζουν μακριά από την οικογένειά τους, αρκετοί είναι αυτοί που σκέφτονται να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους, εξαιτίας του δυσβάστακτου οικονομικού κόστους σπουδών.

Μένει να δούμε αν η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο και ο ρόλος του στην οικονομική και γενικότερη αναπτυξιακή πορεία του νομού Χίου, “υπακούει” σε κάποια θεωρητική αρχή (της “από τα κάτω ανάπτυξης”, των πόλων ανάπτυξης κ.ά.), ή και σε ειδικότερες επιδιώξεις (ιδεολογικές, αναπτυξιακές, μικροπολιτικές ή εθνικές²¹).

²¹ Οι εθνικές αφορούν το “ελληνικό δέος” απέναντι στα αντίστοιχα Τουρκικά Πανεπιστήμια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η ίδρυση ενός περιφερειακού πανεπιστημίου μπορεί να υπαγορεύεται από πολλούς λόγους που είναι, εθνικοί, πολιτικοί και κομματικοί, πιέσεις τοπικών φορέων, αποκατάσταση δικαιοσύνης και ίσων ευκαιριών, αύξηση της ενεργού ζήτησης σε συγκεκριμένη περιοχή, αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης, ιστορικοί και παραδοσιακοί λόγοι, πολιτισμική αναβάθμιση της περιοχής εγκατάστασης του περιφερειακού πανεπιστημίου, αύξηση του αριθμού των εισακτέων στη ανώτατη εκπαίδευση. Ο πιο σημαντικός λόγος που προβάλλεται, τα τελευταία χρόνια, είναι αυτός της οικονομικής ανάπτυξης σε μια περιοχή, μέσω της ίδρυσης και της ανάπτυξης ενός περιφερειακού πανεπιστημίου.

Έτσι, η επιλογή του Αρχιπελάγους ήταν μια απόφαση με πολλαπλούς στόχους. Την πνευματική, κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής και την εξυπηρέτηση εθνικών και πολιτικών σκοπών, ιδιαίτερα μετά τη λειτουργία του Πανεπιστημίου του Αιγαίου στην Τουρκία με έδρα τη Σμύρνη. (Θεοδωρά, 1998).

Ο χώρος του Αιγαίου Πελάγους έχει σημαντική προσφορά στην εκπαιδευτική παράδοση. Το 1790, ξεκινά η λειτουργία δικτύου συνεργαζόμενων Γυμνασίων και Ανώτερων Σχολών που με την υποστήριξη του Αδαμαντίου Κοραή συνέβαλαν στην ανάπτυξη του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Το όραμα του γνωστού Έλληνα μαθηματικού Κ. Καραθεοδωρή επιχειρεί, κατά τους εμπνευστές του, να υλοποιήσει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου χωροθετήθηκε εξ αρχής σε διάφορα νησιά. Στην αρχή σε Σάμο, Χίο, Μυτιλήνη και Ρόδο και σήμερα και στη Σύρο με προοπτική επέκτασής του στην Κω και τη Λήμνο. Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ιδρύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 83 της 7^{ης} Μαρτίου 1984, όπως τροποποιήθηκε από το Π.Δ. 302/1985.

Είχε προηγηθεί, την 1^η Ιουλίου 1983, η με αριθμό 2 συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (Ε.Σ.Α.Π.),²² όπου στην απόφαση Νο 2 αναφέρεται:

²² Σύμφωνα με τον Νόμο – Πλαίσιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση 1268/84, το ΕΣΑΠ εισηγείται επί θεμάτων εκπαιδευτικής πολιτικής. Με τον Ν. 2327/95 ιδρύθηκε, το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (Ε.Σ.Υ.Π.), σε αντικατάσταση του ΕΣΑΠ.

<<Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας χαρακτήρισε ομόφωνα θετική αλλά και αναγκαία την ίδρυση των τριών νέων περιφερειακών Πανεπιστημίων, στα πλαίσια της αναγκαιότητας για κάλυψη όλων των ευρύτερων γεωγραφικών περιοχών του ελλαδικού χώρου σύμφωνα με τη βασική αρχή για ουσιαστική αποκέντρωση της ανώτατης παιδείας μας. Στην εκτίμηση αυτή η Ολομέλεια οδηγήθηκε με βάση την ανάλυση των συγκεκριμένων οικονομικών, κοινωνικών και εθνικών αναγκών, αλλά ακόμα και των ειδικών δυνατοτήτων, που συνδέονται άμεσα και στενά τόσο με την ιδιαιτερότητα της φυσιογνωμίας, της σημασίας και των προβλημάτων του κάθε ευρύτερου γεωγραφικού χώρου, όσο και με την ιστορική, επιστημονική και πολιτιστική του παράδοση.

Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου θα πρέπει να ιδρυθούν τα εξής Τμήματα:

(ii) Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, (το οποίο θα πρέπει να αναπτυχθεί με κατευθύνσεις από τη μία μεριά τη Διοίκηση Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων και από την άλλη τη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων) >>.

Την ίδια περίοδο, σε δημοσιεύματα του Τύπου καταγράφονται σκέψεις, ιδέες, προτάσεις αντιρρήσεις, διαφωνίες. Ορισμένοι τίτλοι είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικοί (ΑΥΓΗ 2/7/1983, ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ 2/7/1983, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ 2/7/1983, ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 3/7/1983, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 4/7/1983, ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 5/7/1983, ΤΑ ΝΕΑ 19/8/1983, ΤΟ ΒΗΜΑ 4/3/1984):

<<Νέα Πανεπιστήμια και “ιπτάμενοι καθηγητές”, έλλειψη προγραμματισμού και προχειρότητα στην ίδρυση νέων πανεπιστημίων, κατάτμηση σχολών, κ.λ.π. >>.

Ακόμη υπήρξε επερώτηση στην Βουλή των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας Α. Ταλιαδούρου, Δ. Νιάνια, Β. Κοντογιαννόπουλου, Α. Κράτσα *“σχετικά με την καθυστέρηση της υλοποίησής της αποφάσεως ιδρύσεως του Θεσσαλικού Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Αιγαίου”* (Πρακτικά συνεδριάσεων της Βουλής των Ελλήνων: Συνεδρίαση ΡΜΒ’ 7 Ιουνίου 1983).

Ο καθηγητής Κ. Σοφούλης²³ σε ομιλία του²⁴, αναφέρει τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις που πρέπει να διέπουν το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, όπως επίσης στην έκδοση του Πανεπιστημίου Αιγαίου *“University in the Archipelago”*²⁵, αναφέρονται οι βασικοί προβληματισμοί Ελλήνων και ξένων

²³ Ο Κ. Σοφούλης ήταν εκ των πρωτεργατών της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και ο πρώτος πρόεδρος της Διοικούσας του Επιτροπής.

²⁴ Η ομιλία με τίτλο *Για ένα νέο υπόδειγμα αποκεντρωμένου Πανεπιστημίου* εκφωνήθηκε στη Σάμο από 18 έως 21 Ιουνίου 1986 σε Διεθνές Συμπόσιο με θέμα: *“Πανεπιστήμιο σε Αρχιπέλαγος”*.

²⁵ Η έκδοση περιλαμβάνει τις εργασίες που παρουσιάστηκαν στο International Workshop, June 18-21, 1986, Papers and Proceedings, με υπότιτλο: *Development of the University of the Aegean: visions and policies for the future.*

συμμετεχόντων στο workshop για την ανάπτυξη και το μέλλον του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Με συντομία αυτές μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

- Η αρχική σύλληψη των ιθυνόντων ήταν να δημιουργηθεί “ένα ριζικά νέο υπόδειγμα πανεπιστημιακού ιδρύματος”, διαφορετικού από τα ήδη υπάρχοντα.
- Δημιουργία ενός πανεπιστημίου, στενά συνδεδεμένου με τις ιδιόμορφες και ιδιότυπες περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και σαν αντίβαρο στη μονόπλευρη, άνιση τουριστική ανάπτυξη. Έτσι, ενώ ομολογείται ότι είναι εξωγενής αυτή η παρέμβαση, εντούτοις, “η σχεδόν μοναδική προοπτική της μαζικής τουριστικής ανάπτυξης και της εντατικής, μη βιώσιμης ανάπτυξης της γεωργίας, φαντάζει ζοφερή”.
- Οι νέες τεχνολογίες παίζουν καθοριστικό και πρωτεύοντα θα έλεγε κανείς ρόλο, στην επικοινωνία και ανταλλαγή θέλοντας έτσι να δημιουργηθεί μια νέα κουλτούρα πανεπιστημιακού campus.

Σε <<πρόταση για την ανάπτυξη του Π.Α.>> (Πρακτικά της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Αιγαίου Αρ. 14/6.5.1994) η Διοικούσα Επιτροπή του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ασχολήθηκε με την πρόταση που εκπόνησε επιτροπή, για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Οι κύριες αρχές αυτής της πρότασης είναι οι παρακάτω:

<<Κάθε πανεπιστημιακή μονάδα που αναπτύσσεται σε ένα νησί πρέπει να έχει κρίσιμο μέγεθος τόσο για την ανάπτυξη ευρύτερων βασικών προγραμμάτων σπουδών, όσο και για την αποδοτική ανάπτυξη της διοικητικής μηχανής.

Σε κάθε νησί ιδρύονται συγγενή Τμήματα που συγκροτούν Πανεπιστημιακές Σχολές.

Η μικρότερη Πανεπιστημιακή μονάδα που ιδρύεται σε κάθε νησί είναι μια Σχολή.

Τα Τμήματα που προτείνονται έρχονται να καλύψουν κυρίως ανάγκες που δεν καλύπτονται από τα λειτουργούντα Πανεπιστήμια στην Ελλάδα>>.

Σε άρθρο του ο καθηγητής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αιγαίου Θεμιστοκλής Λέκκας (Λέκκας, 1997), αναφέρεται στα προβλήματα και τους στόχους του Πανεπιστημίου Αιγαίου με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 12 χρόνων λειτουργίας του. Τα προβλήματα που αναφέρει είναι:

<<η διαμόρφωση μικρών πανεπιστημιακών μονάδων χωρίς το αναγκαίο ακαδημαϊκό μέγεθος, η δυσχέρεια στη σύγκληση των πανεπιστημιακών οργάνων και η δυσκολία στην ανάπτυξη της κοινής υποδομής>>.

Σαν βασικό στόχο αναφέρει ότι:

<<το Πανεπιστήμιο Αιγαίου φιλοδοξεί στην ολοκλήρωσή του να αποτελέσει ένα ξεχωριστό ΑΕΙ που να αναδείξει το Αρχιπέλαγος>>.

Δεκαπέντε χρόνια μετά, σε ομιλία του Πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Σημίτη στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Λέσβο, στις 21 Οκτωβρίου 1999, αναφέρονται οι απόψεις της Κυβέρνησης για την ανάπτυξη και διεύρυνση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδιαίτερα όσον αφορά την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Με συντομία, αυτές συνοψίζονται στην περιφερειακή διάσταση και στην αλληλεπίδραση με το περιβάλλον που πρέπει να έχει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και στην περαιτέρω διεύρυνση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέεται με την ανάπτυξη των περιφερειακών πανεπιστημίων, όπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Επίσης στον “απολογισμό έργου για την τριετία 1997-2000 της απερχόμενης Πρυτανείας” ο απερχόμενος πρύτανης, καθηγητής Θεμ. Λέκκας, αναφέρεται στα πεπραγμένα της τριετίας και προδιαγράφει τις κατευθύνσεις για τη νέα τριετία (2000-2003) λόγω της εκ νέου υποψηφιότητάς του ως Πρύτανη που συνοψίζονται στα εξής:

<<Σταθεροποίηση και κατοχύρωση της ανάπτυξης, βάθεμα της αποκέντρωσης, συντεταγμένη πορεία με τη λειτουργία των οργάνων να είναι πρωταρχική, αξιοκρατικό Πανεπιστήμιο για το φοιτητή και Πανεπιστήμιο του πολιτισμού>>. Ακόμη ότι <<το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι και θα πρέπει να χαρακτηριστεί απ’ όλους ως ένα επιστημονικά σημαντικό και πολιτικά προοδευτικό πανεπιστήμιο>>²⁶.

Σήμερα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου λειτουργούν:

1. Πανεπιστημιακή Μονάδα Λέσβου

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών <<Βενιαμίν ο Λέσβιος>>

- Τμήμα Περιβάλλοντος
- Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
- Τμήμα Γεωγραφίας
- Τμήμα Κοινωνιολογίας
- Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας

²⁶ Ο Καθηγητής Θ. Λέκκας εκλέχτηκε και για δεύτερη θητεία, με Αντιπρυτάνεις τους Σωκράτη Κάτσικα και Μαρία Καϊλα. Τον Μάιο 2003 εκλέχτηκε νέος Πρύτανης ο κ. Σωκράτης Κάτσικας.

Ανεξάρτητα Τμήματα

- Τμήμα Επιστήμης της Θάλασσας
- Πρόγραμμα Σπουδών Επιλογής “Περιβαλλοντική Χαρτογραφία”

Π.Μ.Σ. “Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση”

2. Πανεπιστημιακή Μονάδα Χίου

Σχολή Επιστημών της Διοίκησης

- Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
- Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών (Τ.Ν.Ε.Υ.)
- Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης (Τ.Μ.Ο.Δ.)

Π.Μ.Σ. “Ναυτιλία, Μεταφορές και Διεθνές Εμπόριο” (ΝΑ.Μ.Ε.)

Π.Μ.Σ. “Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού”

Π.Μ.Σ. “Διοίκηση Επιχειρήσεων” (ΜΕ.ΔΙ.Δ.Ε.).

3. Πανεπιστημιακή Μονάδα Σάμου

Σχολή Θετικών Επιστημών

- Τμήμα Μαθηματικών
- Τμήμα Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων
- Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικής Επιστήμης

4. Πανεπιστημιακή Μονάδα Ρόδου

Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών

- Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
- Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Π.Μ.Σ. “Παιδικό Βιβλίο και Παιδαγωγικό Υλικό”

5. Πανεπιστημιακή Μονάδα Σύρου

- Τμήμα Γραφικών Τεχνών και Σχεδίασης Συστημάτων

Η βασική επιλογή της χωροθέτησης των εγκαταστάσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, είναι η στέγαση σε υφιστάμενα κτίρια εντός του αστικού ιστού (Θεοδωρά, 1998). Τα νησιά του Αιγαίου διαθέτουν αξιόλογο κτιριολογικό πλούτο με σημαντική ιστορία και αρχιτεκτονική αξία. Η αξιοποίηση αυτών των κτιρίων υποστηρίχθηκε από το Πανεπιστήμιο ως ζήτημα άμεσης προτεραιότητας, αφού η διάσωση και αξιοποίησή τους παρέχει άμεση στέγαση στις λειτουργίες του Πανεπιστημίου και διασφαλίζει την προβολή της εθνικής κληρονομιάς του τόπου. Έτσι, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (και κυρίως ο Κ.

Σοφούλης), υπήρξε από την αρχή της ίδρυσής του υπέρμαχος της ιδέας αυτής, πραγματοποιώντας αποκατάσταση παλαιών κτιρίων και μετατρέποντάς τα σε πανεπιστημιακούς χώρους. Τα τελευταία χρόνια, η δυσκολία εξεύρεσης κτιρίων, που αφού επισκευασθούν θα χρησιμοποιηθούν για στέγαση του Πανεπιστημίου, συνδυαζόμενο με το γεγονός της ραγδαίας αύξησης των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, έχει οδηγήσει σε επανεξέταση αυτής της πολιτικής. Η δημιουργία πανεπιστημιούπολης δείχνει να είναι η επικρατέστερη λύση σε κάποια νησιά (Μυτιλήνη, Χίος).

Σε σχέση με τους λόγους ίδρυσης και ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Αιγαίου καθώς και της ίδρυσης των συγκεκριμένων Τμημάτων του, εκφράζεται ο προβληματισμός για το αν ορισμένα τμήματα εξυπηρετούν το στόχο της τοπικής ενίσχυσης και ανάπτυξης. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι στη Σύρο που, αντί για την ίδρυση τμήματος παραδοσιακής ναυπηγικής, ιδρύθηκε τμήμα Γραφικών Τεχνών. Η ίδρυση πανεπιστημιακών τμημάτων πρέπει να συνδέεται με τον γενικότερο οικονομικό προγραμματισμό ανάπτυξης της χώρας που θα στοχεύει στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών του πληθυσμού. Σε αυτήν την προσπάθεια, που καλείται να συμβάλει η ανώτατη εκπαίδευση, εντάσσεται επομένως και ο προγραμματισμός για τη δημιουργία τμημάτων στα περιφερειακά πανεπιστήμια και ιδίως στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΧΙΟΣ

Στο Νομό Χίου λειτουργεί η Σχολή Επιστημών της Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Νησί του ανατολικού Αιγαίου, και πέμπτο σε μέγεθος ελληνικό νησί, η Χίος βρίσκεται μεταξύ της Λέσβου και της Ικαρίας, σε απόσταση μόλις 3 ναυτικών μιλίων από τον Τσεσμέ της Τουρκίας. Η Χίος ανήκει στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου που αποτελείται από τους νομούς Σάμου, Χίου και Λέσβου, με έδρα της περιφέρειας τη Μυτιλήνη. Ο νομός Χίου περιλαμβάνει τα νησιά Χίο, Ψαρά, Αντίψαρα, Οινούσσες, Πασά και διάφορες ακατοίκητες νησίδες κοντά στα προηγούμενα νησιά. Βορειανατολικά της Χίου βρίσκεται το νησιωτικό σύμπλεγμα των Οινουσσών και του Ποντηκονησίου, ενώ βορειοδυτικά το μικρό νησί των Ψαρών, γενέτειρα του Κωνσταντίνου Κανάρη. Έχει εμβαδόν 841,58 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περίμετρο 213 χιλιόμετρα.

Πρωτεύουσα του νησιού είναι η πόλη της Χίου, που συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού πληθυσμού του νησιού.

Η οικονομία της Χίου βασίζεται πρωταρχικά στη ναυτιλία, τον τουρισμό και την εκμετάλλευση της μαστίχας και άλλων προϊόντων της χιώτικης γης. Η Χίος αποτελεί σύνορο προς Ανατολάς, της Ελλάδας και σαν νησιωτική περιοχή αντιμετωπίζει, κατά τεκμήριο, έντονα αναπτυξιακά προβλήματα (Σπιλάνης, *Νησιωτική Ανάπτυξη και Δίκτυα Συνεργασίας των Νησιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, στο περ. Τόπος 6/93, σελ. 5 και Κοκκώσης, *Τα Ελληνικά Νησιά στο νέο Ευρωπαϊκό χώρο, στο Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος – Η διεύρυνση και η γεωγραφία της Ευρωπαϊκής ανάπτυξης*, 2000, σελ 425).

Ορισμένα χαρακτηριστικά που διαθέτει ο νομός είναι:

Η πολυμορφία στοιχείων ανθρωπογενούς, ιστορικού, πολιτιστικού όσο και φυσικού περιβάλλοντος, η παράδοση, η ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά καθώς και οι παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες (ναυτιλιακή παράδοση, μαστίχα κλπ). Για μακρά σειρά ετών η κύρια οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων του νησιού, πέραν της αγροτικής παραγωγής που ήταν κυρίως για αυτοκατανάλωση, ήταν η ναυτολόγηση των ανδρών σε καράβια των εφοπλιστών που είχαν την έδρα τους εκτός Ελλαδικού χώρου (στο “σίτυ” του Λονδίνου). Η οικονομική κρίση των αρχών της δεκαετίας του ’70, έφερε δραματικές αλλαγές και σε αυτόν τον τομέα με αποτέλεσμα την μεταστροφή σε οικονομικές δραστηριότητες του τριτογενή τομέα, κύρια στον

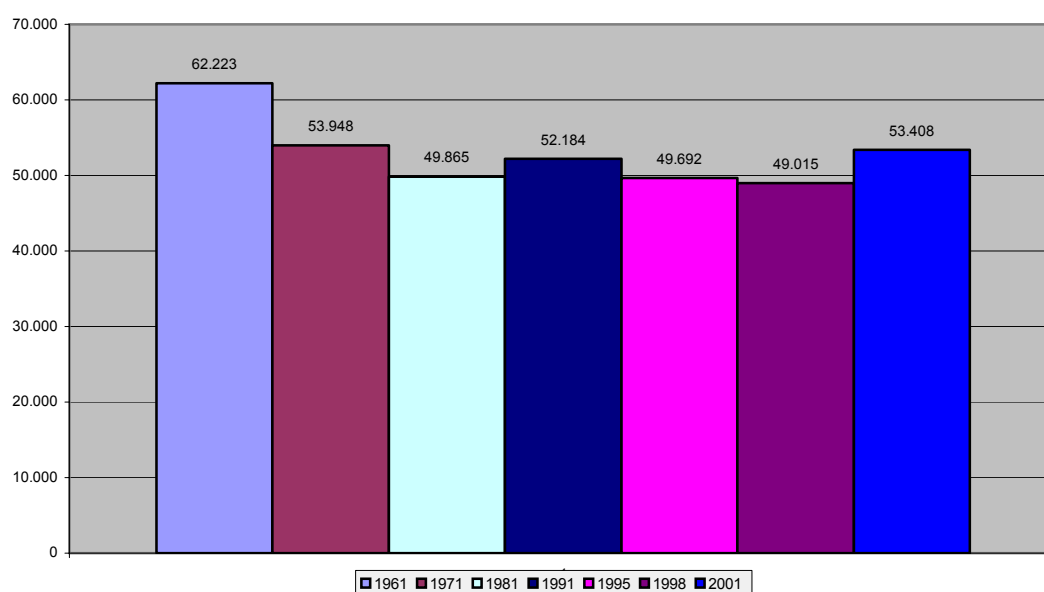
τουρισμό. Τα προβλήματα που προκύπτουν από τη γειτνίαση με τη Τουρκία (κρίσεις κλπ) επιδρούν και στην αύξηση της μετανάστευσης.

Στο Παράρτημα IV, παρατίθενται ορισμένα στατιστικά στοιχεία για το Νομό Χίου (Παπαδημητρίου, 1996). Μερικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την παράθεση των στοιχείων είναι:

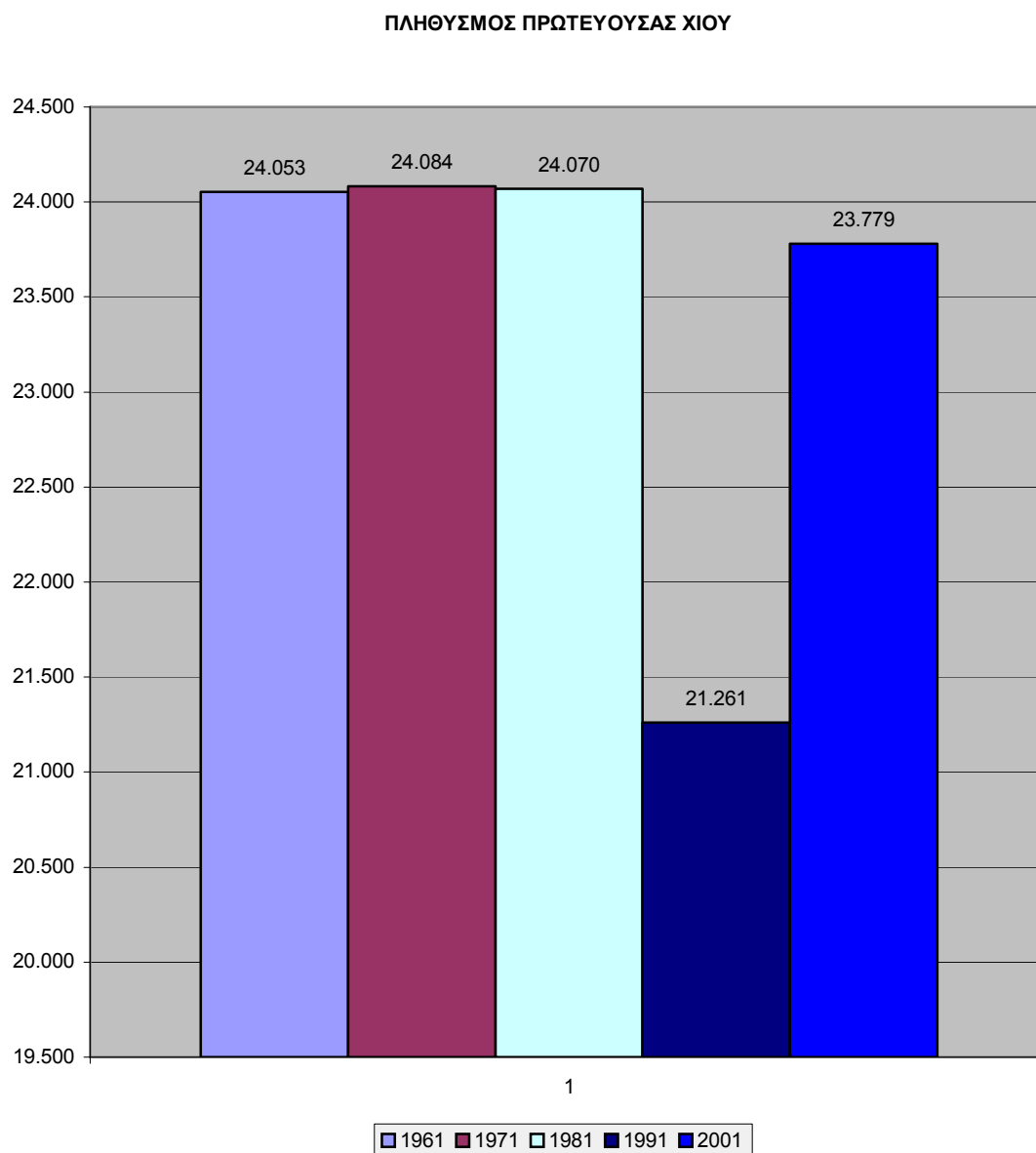
1. Ο πληθυσμός παρουσιάζει μία μείωση το 1981 και ακολούθως μία αύξηση, χωρίς όμως να επανέλθει στα επίπεδα του 1971, όπως επίσης και μια κάποια αύξηση το 2001. Την περίοδο 1981 – 2001, στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, υπάρχει μια ανακοπή της τάσης συρρίκνωσης του πληθυσμού (+2,16% έναντι -7,35% την περίοδο 1971 – 1981). Δεν υφίσταται καθόλου ημιαστικός πληθυσμός. Ο πληθυσμός αποτελεί το 0,5% του συνόλου της χώρας και η έκταση το 0,7%.

Υπάρχει αρνητική φυσική κίνηση του πληθυσμού, γήρανσή του (χαρακτηρίζεται με πληθυσμό “γήρασμένο”, τόσο το 1981 όσο και το 1991 Κοτζαμάνης, Ανδρουλάκη) γενικότερη αδυναμία ανακοπής του ρεύματος εξόδου και συνεχιζόμενη μείωση του ενεργού πληθυσμού, παρά την εισροή φοιτητικού πληθυσμού. Έτσι και οι δημογραφικές, δυσμενείς εξελίξεις, επιδεινώνουν την ήδη άσχημη κατάσταση του Ν. Χίου (Κοτζαμάνης, Ανδρουλάκη).

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΧΙΟΥ

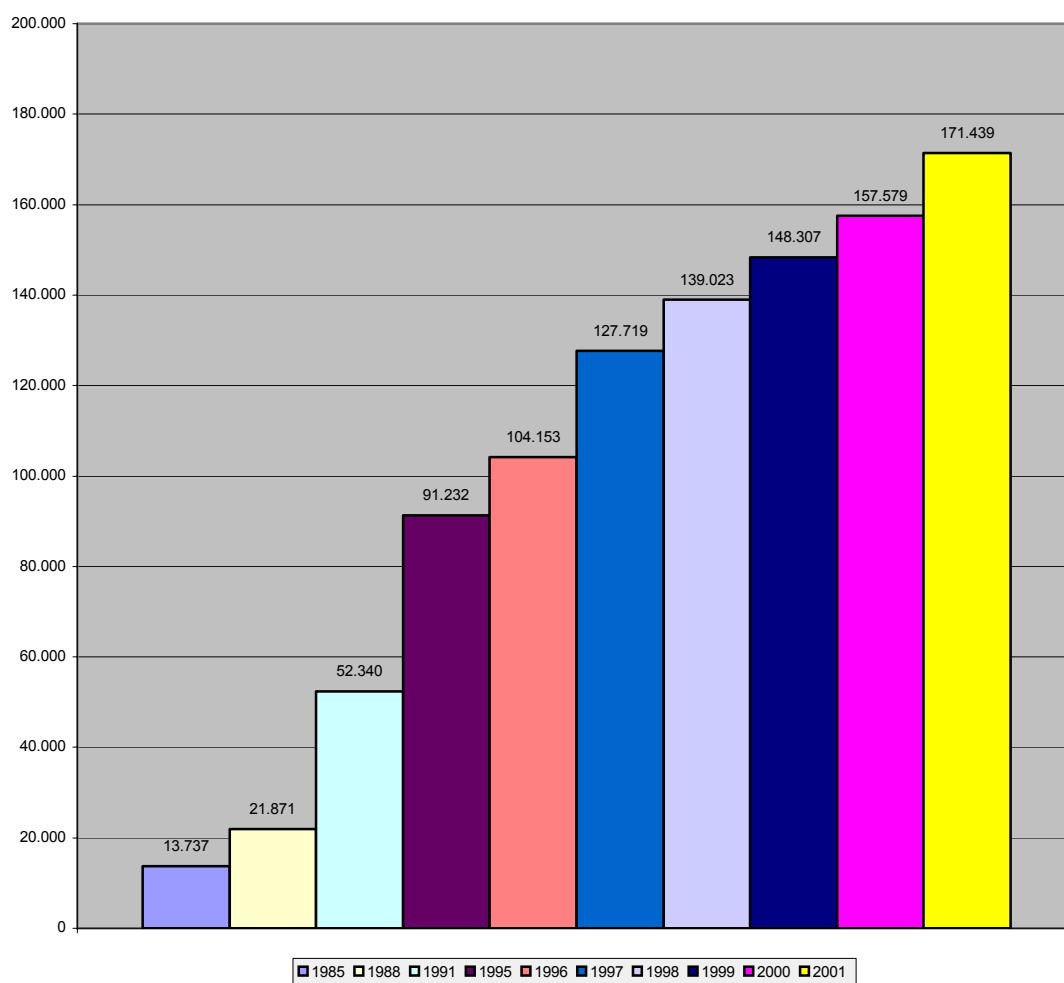
2. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού (περίπου 24.000) κατοικεί στην πόλη (Χώρα) της Χίου και η πυκνότητα ανέρχεται σε 58,3 κάτοικο ανά τ.χ., που όμως είναι ανισομερώς κατανομημένο (Μπελλές, στο *Πρακτικά 1^{ου} Συμποσίου Ποσοτικών Μεθόδων*, 1987).

Παρατηρείται αύξηση του συνολικού πληθυσμού της Χίου στα επίπεδα του 1971, ενώ στην πρωτεύουσα της Χίου παρατηρείται μια σημαντική μείωση το 1991, σε σχέση με την σταθερότητα των προηγούμενων 30 ετών, και μια αύξηση το 2001, που όμως υπολείπεται του επιπέδου του έτους 1981.

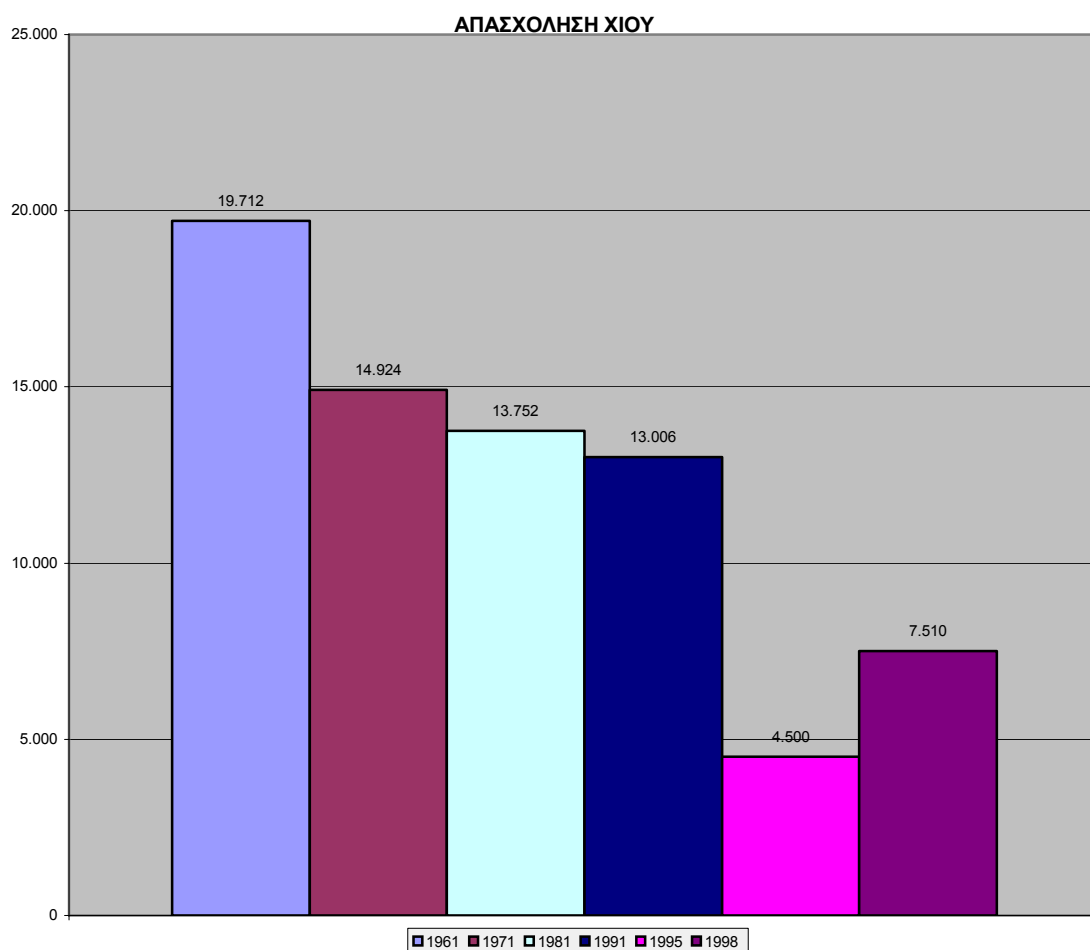
3. Το Α.Ε.Π ήταν (σε εκατομμύρια δραχμές) το 1985 13.737, το 1988 21.871, το 1991 52.340, το 1993 78.693, το 1995 91.232, το 1996 104.153, το 1997 127.719, το 1998 139.023, το 1999 148.307, το 2000 157.579 και το 2001 171.439. Το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. το 1998 είναι 2.751.000 δρχ. και κατανέμεται σε 8% στη Γεωργία, 20% στη Βιομηχανία και 73% στις Υπηρεσίες. Το Α.Ε.Π. στον τριτογενή τομέα, παρουσιάζει πολύ μεγάλη άνοδο.

ΑΕΠ ΧΙΟΥ (ΕΚΑΤ. ΔΡΧ)

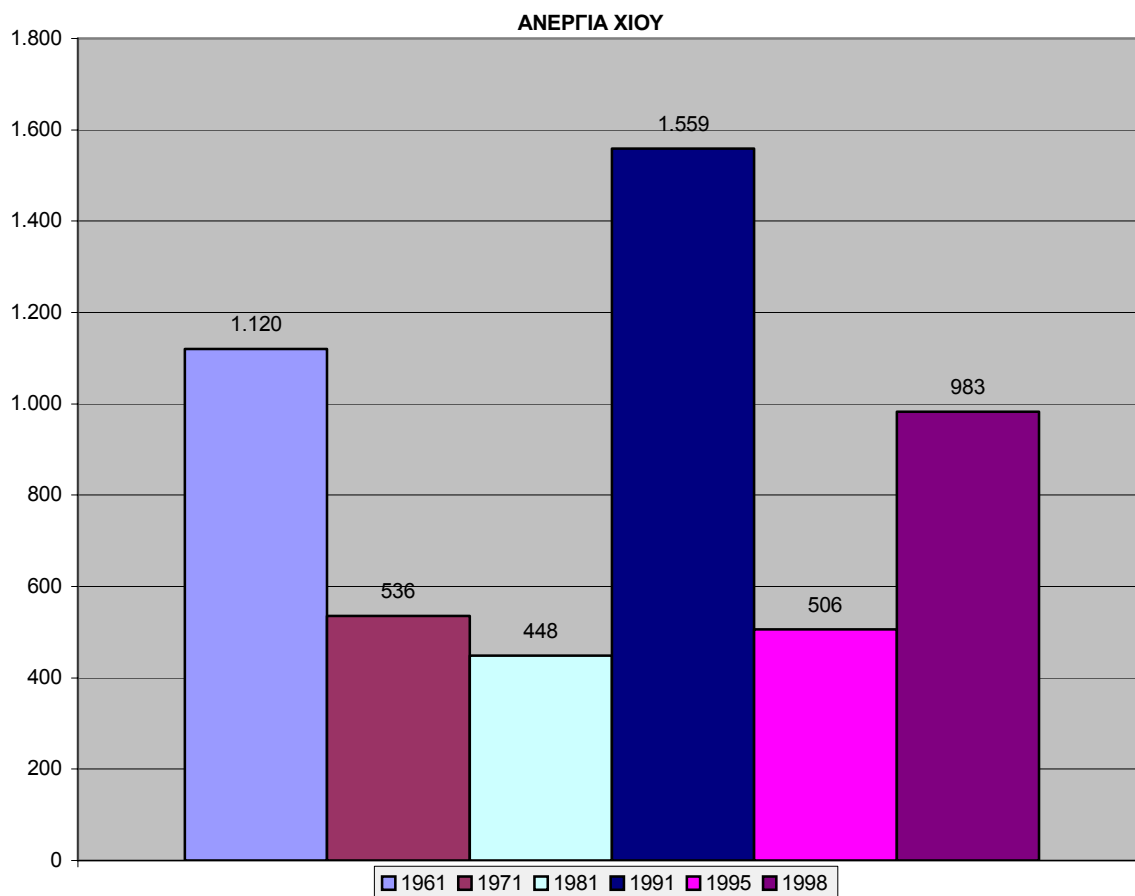

Παρατηρείται αύξηση του Α.Ε.Π. μεταξύ των ετών 1988 – 1991 και 1991 – 1995, που προσεγγίζει ποσοστό 100%. Τα επόμενα έτη η αύξηση σταθεροποιείται σε ποσοστό περίπου 8 – 15%.

4. Παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση μεταξύ των ετών 1981 – 1991 και 1995 - 1998 στο ποσοστό ανεργίας που σήμερα²⁷ ανέρχεται στο 13,28%. Υπάρχει αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, μεταξύ 1981 – 1991. Η πιο μεγάλη άνοδος παρουσιάζεται στον κλάδο του τουρισμού από το 1971. Λόγω των επιλογών του λαού του νησιού (ναυτικό επάγγελμα) και των οικονομικών παραγόντων (εφοπλιστές) η τουριστική ανάπτυξη ακόμα είναι σχετικά χαμηλή. Οι κλίνες καταλαμβάνουν το 10% του συνόλου της περιφέρειας. Συνολικά η απασχόληση παρουσιάζει φθίνουσα πορεία από το 1971.

²⁷ Το 1981 ήταν 3,26%, το 1991 ήταν 11,99%, το 1995 ήταν 11,24% και το 1998 ήταν 13,09%.

Η ανεργία το 1997 εκφραζόταν με τους άνεργους άνω των είκοσι ετών να είναι το 54,4% του συνόλου, τις γυναίκες να είναι το 12,9% και τους νέους το 23,5%.

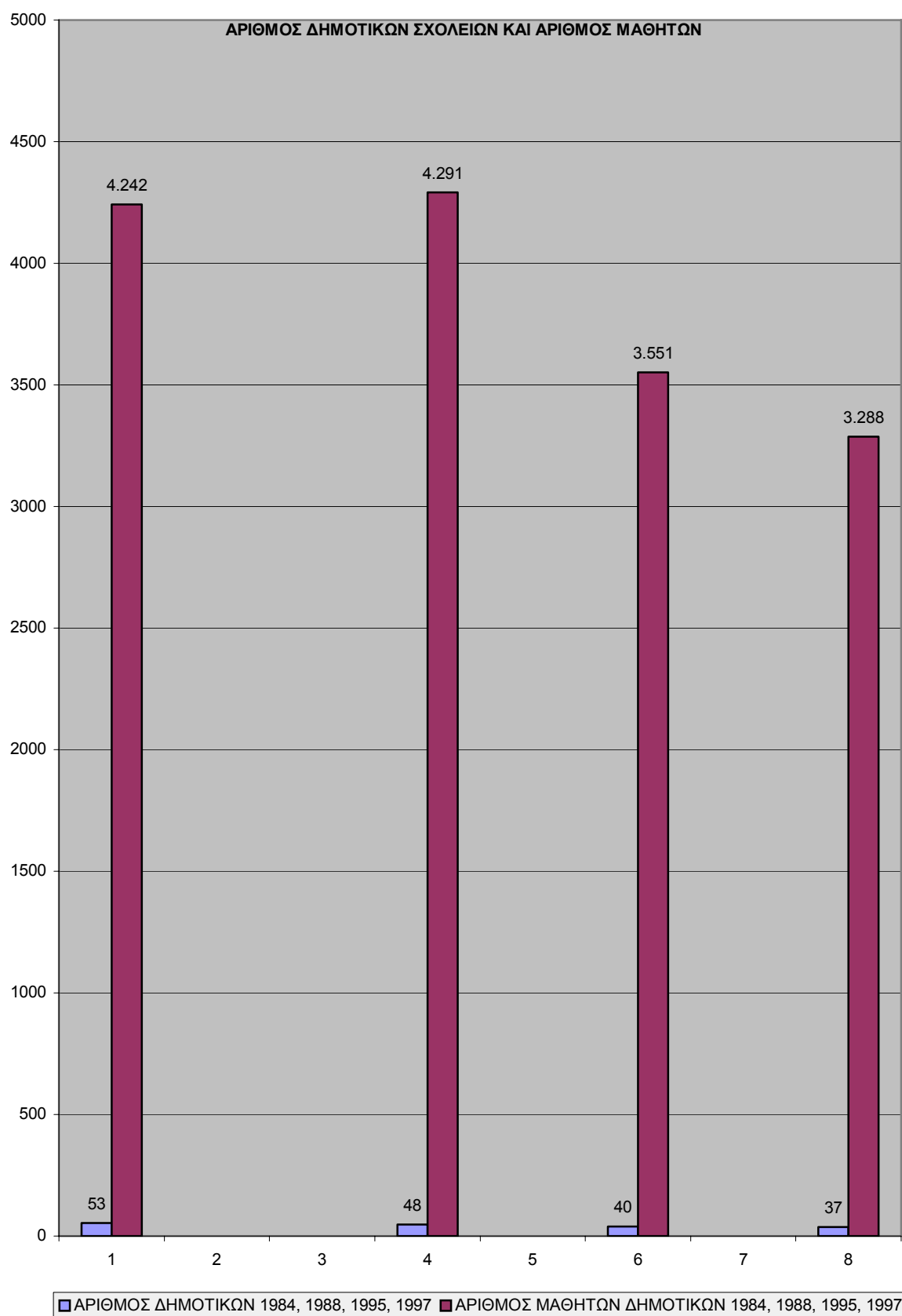
Διάφορα στοιχεία για τα εργατικά ατυχήματα το 1999 και το 2000, όπως και στοιχεία για τους ασφαλισμένους, συντάξεις κλπ παρουσιάζονται σε στοιχεία του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.).

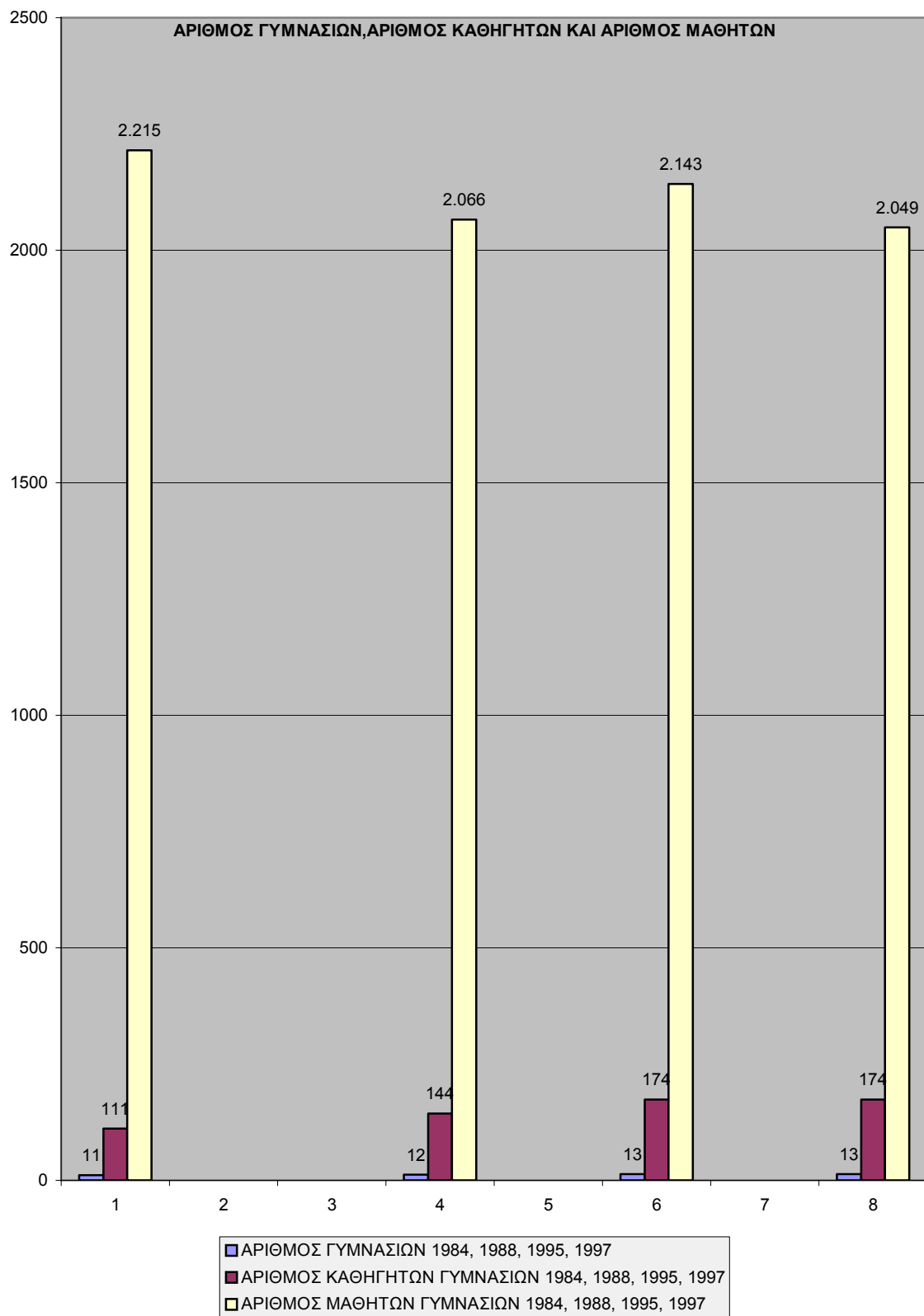
Τα επαγγέλματα που έχουν ζήτηση στην περιφέρεια, σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Εργασίας που έγινε από 15 Φεβρουαρίου έως 27 Απριλίου 2001 είναι τα εξής (Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ): Στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, τα περισσότερα ζητούμενα από επιχειρήσεις επαγγέλματα ήταν καθαριστές ξενοδοχείων, υπεύθυνες ορόφων/καμαριέρες, πωλητές παντός τύπου και χειριστές μηχανών τσιμέντου. Οι περισσότερα ζητούμενες ειδικότητες από επιχειρήσεις στο νομό Χίου ήταν, βοηθοί λογιστηρίου και

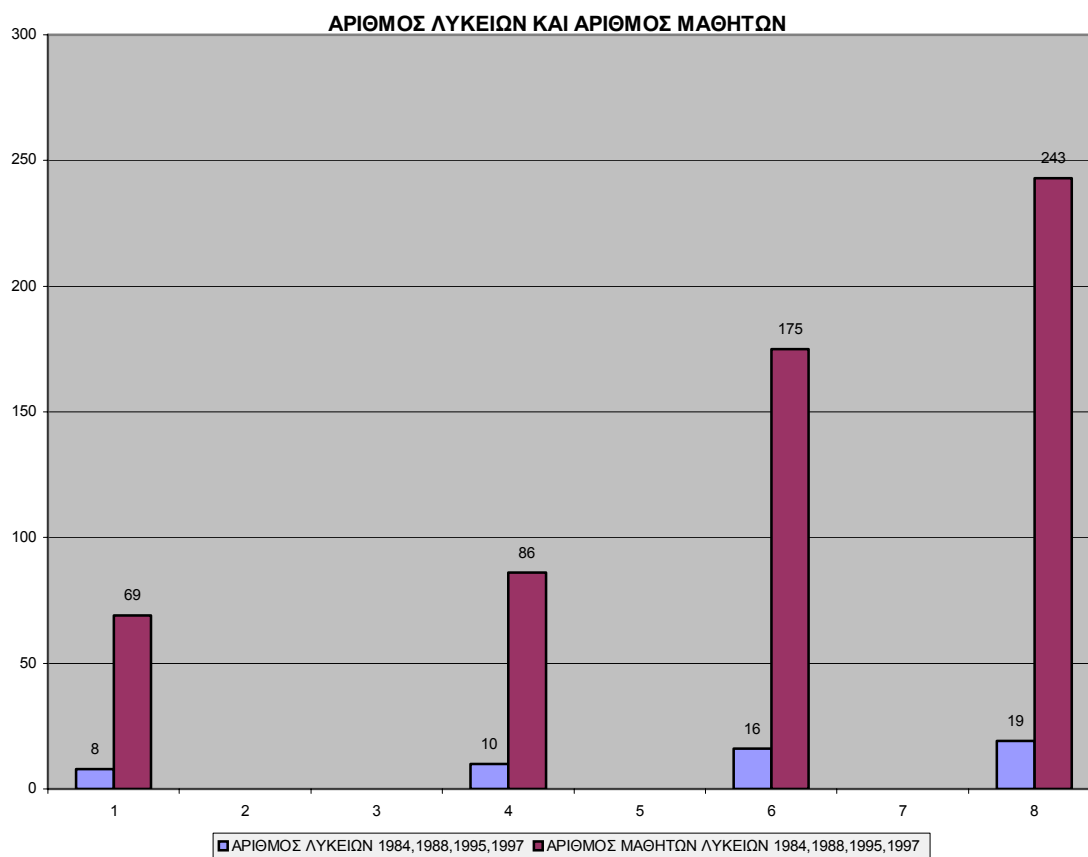
υπάλληλοι που τηρούν λογιστικά βιβλία, πωλητές σε καταστήματα, μηχανολόγοι μηχανικοί και πολιτικοί μηχανικοί.

Από το δείγμα της έρευνας (6.228 επιχειρήσεις) προκύπτει ότι στην περιφέρεια του Β. Αιγαίου δραστηριοποιούνται: 1,6% των επιχειρήσεων στον πρωτογενή τομέα, 14,5% στον δευτερογενή, 1,6% στις κατασκευές, 56,5% στο εμπόριο και 25,8% σε λοιπές υπηρεσίες. Το 16,1% των επιχειρήσεων του δείγματος δήλωσαν ότι υπάρχουν ανάγκες κάλυψης θέσεων εργασίας ή ότι θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, ενώ το 83,9% των επιχειρήσεων δήλωσαν το αντίθετο.

5. Τα στοιχεία σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης στην περιφέρεια δείχνουν ότι βασική εκπαίδευση έχει το 61% του πληθυσμού, μέση το 27% και ανώτερη το 12%. Φαίνεται ότι ενώ το εκπαιδευτικό επίπεδο της χώρας ανέβηκε, οι εκπαιδευτικές ανισότητες παρέμειναν (Κάτσικας, Καββαδίας, 1996, και Σιάνου, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1996). Η υποδομή του εκπαιδευτικού συστήματος εμφανίζεται σχετικά ικανοποιητική, όπως φαίνεται και στους ακόλουθους πίνακες (Κάρμας, 1995).

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (Μ.Μ.Ε.) κατέχουν δεσπόζουσα θέση στον παραγωγικό ιστό του νησιού. Στους πλησιέστερους προς το Πανεπιστήμιο Δήμους της Χίου δραστηριοποιούνται 3.053 επιχειρήσεις.

Σε ερευνητική εργασία (Litinas, Xideas, 2000) και με στοιχεία του ερευνητικού προγράμματος “ΠΡΟΟΔΟΣ”, αναφέρεται ότι οι Μ.Μ.Ε. θεωρούν ως κύρια προβλήματα, τον ισχυρό ανταγωνισμό, την έλλειψη κατάλληλου προσωπικού, το κόστος εργασίας, τις τεχνολογικές αλλαγές, την έλλειψη ενημέρωσης, τη συμπεριφορά προμηθευτών και καταναλωτών και την κρατική νομοθεσία και παρεμβάσεις.

Τα παραπάνω έχουν δημιουργήσει συνθήκες ανισορροπίας με δυσμενή αντίκτυπο στην οικονομία. Η διόγκωση του τουρισμού δημιουργεί ένα οικονομικό περιβάλλον ευάλωτο σε κρίσεις και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία. Το επίπεδο ανάπτυξης της περιφέρειας είναι από τα χαμηλότερα από πολλές απόψεις (Γλυτσός, 1988),

αν συγκριθεί με άλλες περιφέρειες της Ελλάδας αλλά και της Ε.Ε. ως προς το κατά κεφαλήν εισόδημα, τις υπηρεσίες τεχνικής και κοινωνικής υποδομής, την κατανάλωση και χρήση βασικών αγαθών κλπ. Είναι προβληματική περιοχή όσον αφορά την συνοριακότητα και την απομόνωση. Οι κοινοτικές δράσεις και πρωτοβουλίες (Μ.Ο.Π., Π.Ε.Π., Κ.Π.Σ.), δε φαίνεται να ανέστρεψαν, μέχρι το 1995 περίπου, την όλη κατάσταση (Μελετητική Ομάδα, Μελέτη Αξιολόγησης των ΠΕΠ 1997).

Στην Δεύτερη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή αναφέρονται στοιχεία που δείχνουν τη μεγάλη απόκλιση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου από τον μέσο κοινοτικό όρο. Πρόσφατα στοιχεία της Eurostat του έτους 2001, (Εφημερίδα Ριζοσπάστης φ. 30/1/2002), δείχνουν ότι η Ελλάδα βρίσκεται στο 68% του κοινοτικού μέσου όρου του Α.Ε.Π., η περιφέρεια Αττικής στο 77% και η περιφέρεια Β. Αιγαίου στο 64%. Στο Γ' Κ.Π.Σ. προβλέπονται για το Ν. Χίου και ευρύτερα για την Περιφέρεια Β. Αιγαίου στο Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου 545.822.565 Ευρώ (ή 185,97 δις δρχ.), ενώ στο Β' ΚΠΣ 327 MECU, και σε μια σειρά άλλες δράσεις και προγράμματα διάφορα ποσά.

Οι προτάσεις και λύσεις, που κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί (Παπαδημητρίου, 1996 και Βασιλόπουλος, Μπιλά, 1995 και Αθανασίου, Καββαδία, Κατοχιανού, Τονικίδου, 1995 και Κλωνής, 1998) είναι στους εξής άξονες:

- Βελτίωση των υποδομών

α) στον τομέα των μεταφορών

β) στις τηλεπικοινωνίες

γ) στην αύξηση των δυνατοτήτων υποδοχής νέων οικονομικών δραστηριοτήτων

δ) στα έργα αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού

ε) στην ενίσχυση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού κυρίως στο χώρο της υγείας και της ανώτατης εκπαίδευσης, που όπως θα φανεί παρακάτω όσον αφορά την υποδομή του Πανεπιστημίου Αιγαίου, παρουσιάζει μεγάλες ελλείψεις, 18 περίπου χρόνια μετά την ίδρυσή του.

- Ενίσχυση των μικρομεσαίων μονάδων

Σ' αυτόν τον άξονα, η έρευνα και η ανάπτυξη (Research & Development) που διεξάγεται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου εκτιμάται ότι θα

συμβάλει θετικά. Ενδεικτικό παράδειγμα για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να υλοποιηθεί αυτή η θετική συμβολή αποτελεί το ερευνητικό πρόγραμμα που έχει τον τίτλο “οι Επιχειρησιακές Στρατηγικές Νέων Τεχνολογιών” και η εταιρεία με την επωνυμία “Πρόοδος” που δημιουργήθηκε για την εμπορική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων του προγράμματος (Φυλλάδιο Πανεπιστημίου Αιγαίου και εφημ. ΤΑ ΝΕΑ 17/7/1997).

- Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού

Με σκοπό το ανθρώπινο δυναμικό να ικανοποιεί τις ανάγκες νέων μονάδων στο χώρο της μεταποίησης αλλά ταυτόχρονα αυτή η αναβάθμιση και η εξειδίκευση να επιτρέψει την αύξηση της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα. Η άμεση και έμμεση επίδραση του Πανεπιστημίου Αιγαίου σε αυτή την κατεύθυνση πρέπει να είναι προφανής (Μπελλές, στο *Πρακτικά 1^{ου} Συμποσίου Ποσοτικών Μεθόδων*, 1987).

- Εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση της γεωργίας

Ο νομός Χίου με βάση τους περιφερειακούς τύπους και τα προτεινόμενα μέτρα περιφερειακής πολιτικής έχει ευνοϊκή τομεακή διάρθρωση και αρνητικούς τοπικούς παράγοντες. Η περιφέρεια Β. Αιγαίου χαρακτηρίζεται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό από μειονεκτική θέση στην οικονομική διάρθρωση, με ένα μεγάλο σχετικά χαμηλής παραγωγικότητας πρωτογενή τομέα, από συγκριτικά χαμηλότερο επίπεδο διαβίωσης, από την ανεπαρκή παρουσία ή και την απουσία δυναμικών αναπτυξιακών κλάδων και από επιτόπια επιχειρηματική τάξη με περιορισμένες δυνατότητες ανάληψης σοβαρών οικονομικών πρωτοβουλιών. Προϋπόθεση βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως είναι οι γεωργικές δραστηριότητες, οι ιχθυοκαλλιέργειες, η μεταποίηση και ο τουρισμός (Αθανασίου, Καβαδία, Κατοχιανού, Τονικίδου, 1995).

Διατρέχοντας τις πιο πάνω προτάσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι το προτεινόμενο πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης, που συγκεντρώνει τα περισσότερα πλεονεκτήματα, είναι αυτό της δημιουργίας “πόλων ανάπτυξης” που πιθανώς θα επιτρέψει την αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων, την ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων κάθε περιφέρειας, θα συμβάλει στη δημιουργία προϋποθέσεων για την επέκταση στις εξωτερικές αγορές, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και, μάλλον, θα επιτρέψει τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της αναπτυξιακής προσπάθειας (Βασιλόπουλος, Μπιλά, 1995). Τα

παραπάνω πρέπει να εξετασθούν κάτω από το πρίσμα της, μάλλον ή ήπτον, αποτυχίας των, μέχρι σήμερα, δράσεων και πολιτικών που είχαν σαν στόχο την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη της περιφέρειας Β. Αιγαίου και ειδικότερα του Ν. Χίου.

Η εικόνα που παρουσιάζεται σήμερα είναι αυτή μιας περιοχής με οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και τάσεις απόκλισης παρά σύγκλισης με τις περισσότερες αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας. Είναι προς διερεύνηση κατά πόσον αυτή η κρίση της περιοχής μεταφέρεται στην πορεία και τη λειτουργία του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

4.1 Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (Τ.Δ.Ε.) στη Χίο ήταν ένα από τα πρώτα Τμήματα που λειτούργησαν στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Το φθινόπωρο του 1985 εγγράφονται οι πρώτοι φοιτητές. Ο καθηγητής Κ. Σοφούλης²⁸ το 1988, προδιαγράφει τις βασικές κατευθύνσεις και αρχές πάνω στις οποίες μπορεί να δομηθεί το Πρόγραμμα Σπουδών του νέου Τμήματος²⁹. Ο ίδιος υπερασπίζεται τον κοινωνικό χαρακτήρα και το ιδεολογικό υπόστρωμα των σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, που δεν μπορεί να είναι ιδεολογικά ουδέτερο.

Στην έκδοση ‘‘Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο – Προβλήματα και προοπτικές (1991)’’³⁰ αναφέρονται διάφορα στοιχεία της μέχρι τότε δραστηριότητας του Τμήματος και είναι ενδιαφέρουσες οι απόψεις των φορέων για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο.

– Στην παρέμβαση του **Επιμελητηρίου Χίου** αναφέρεται:

‘‘Μπορεί να ωφεληθεί η Χίος από το Πανεπιστήμιο. Αρχικά το πιο χειροπιαστό είναι το εισόδημα των φοιτητών που είναι καταναλώσιμο στο νησί και βέβαια τώρα μπορεί να μιλάμε για 250 φοιτητές με μέσο εισόδημα το χρόνο 250.000.000 δρχ. αλλά μπορεί αυτό το νούμερο να γίνει 1.000.000.000 δρχ. και με 1.000 φοιτητές αλλά και με τις θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν για να στηριχθεί μια Πανεπιστημιακή κοινότητα 1.000 ή περισσότερων φοιτητών και διδακτικού προσωπικού. Ένα άλλο σημαντικό ωφέλημα είναι η γνώση που μπορεί να αντλήσει κάθε επιχείρηση με την υλοποίηση μερικών από τους στόχους της Επιτροπής Σύνδεσης Πανεπιστημίου και Επιχειρήσεων:

α. Με απ’ ευθείας συνεργασίες πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματά τους, περιπτώσεων που αποτελούν και αντικείμενο μελέτης και εμπειρίας για τους φοιτητές.

β. Με τις διαλέξεις στελεχών επιχειρήσεων από τη Χίο και την άλλη Ελλάδα.

γ. Με τη θερινή Πρακτική Άσκηση όπου η χιώτικη επιχείρηση απασχολώντας φοιτητές μπορεί να οργανώσει κάποια από τα τμήματά

²⁸ Ο Καθηγητής Κων. Σοφούλης ήταν από τους πρωτεργάτες της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και ο πρώτος Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του.

²⁹ Σοφούλης Κων., *Για ένα ιδεολογικά ανοικτό πρόγραμμα σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων*, ανάπτυπο από τον τιμητικό τόμο «Μνήμη Σάκη Καράγιωργα» του Ι.Π.Α. της Π.Α.Σ.Π.Ε., Αθήνα 1988.

³⁰ Ομιλίες και παρεμβάσεις σε Στρογγυλή Τράπεζα Εργασίας, που διεξήχθη στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο της Χίου την Κυριακή 17 Μαρτίου 1991, με διοργανωτές το Νομαρχιακό Συμβούλιο Χίου, το Επιμελητήριο Χίου και το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

της, και να αποκτήσει κάποια επιστημονική βοήθεια με την συνεργασία των φοιτητών με τους καθηγητές τους.

Με την επίτευξή τους πέρα από τα άμεσα ωφελήματα, ανεβαίνει το πνευματικό επίπεδο των επιχειρηματιών και του νησιού γενικότερα.”

- Ο **Σύλλογος Φοιτητών Τ.Δ.Ε.** αναφέρεται στο γεγονός ότι 38% του συνόλου των φοιτητών περίπου, εγκαταλείπουν το Τμήμα. Συγκεκριμένα αναφέρεται:

“Είναι γεγονός ότι οι φοιτητές αποκομίζουν τις καλύτερες εντυπώσεις στην πρώτη τους επαφή με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.”

Στη συνέχεια, για να τεκμηριωθεί αυτή η θετική εικόνα, γίνεται αναφορά στα κτίρια, το ανθρώπινο δυναμικό, τα εργαστήρια και την εκπαιδευτική διαδικασία.

Ταυτόχρονα διαπιστώνεται:

“Και όμως, αυτή τη στιγμή το Τ.Δ.Ε. ψυχорραγεί. Οι φοιτητές το εγκαταλείπουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δυναμικού του ανά έτος μετεγγράφεται σε κεντρικά Πανεπιστήμια. Το Τμήμα οδηγείται στο μαρasmus. Το σπουδαιότερο δεν είναι ότι οι φοιτητές εγκαταλείπουν το Τμήμα, αλλά ότι το Τμήμα δεν έχει την δυνατότητα να τους κρατήσει, να τους προσελκύσει.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στερείται έργων υποδομής για την φοιτητική μέριμνα.

- Φοιτητική Εστία
- Φοιτητικό Εστιατόριο

Οι συνθήκες ζωής, γενικά, είναι το σημαντικότερο πρόβλημα για τους φοιτητές. Αυτές τους εξωθούν στην φυγή....”

- Το **Συμβούλιο Σπουδών του Τ.Δ.Ε.** αναφέρεται στους στόχους του Π.Α. και τη στρατηγική του Τμήματος.

Συγκεκριμένα:

“ Με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου πραγματοποιείται ένα όραμα που έχει εθνική, αναπτυξιακή και εκπαιδευτική αποστολή. Οι κυριότεροι στόχοι του είναι οι εξής:

α. Η ενίσχυση της ελληνικότητας των νησιών του Αιγαίου, η πνευματική θωράκιση του εθνικά ζωτικού αιγαιοπελαγίτικου χώρου (απέναντι στα 4 Πανεπιστήμια που έχει ιδρύσει η Τουρκία στην περιοχή του Αιγαίου κ.λ.π.).

β. Η διατήρηση, καλλιέργεια και ανάπτυξη της πολύτιμης ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αιγαίου, των νησιών του και της γύρω περιοχής.

γ. Η μετατροπή του Πανεπιστημίου σε μοχλό δυναμικής, πολύπλευρης και συνολικής ανάπτυξης του αιγαιοπελαγίτικου χώρου, η ταυτόχρονη προώθηση της εκπαιδευτικής, επιστημονικής, τεχνολογικής, πολιτιστικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής ανάπτυξης.

δ. Η κατάρτιση πτυχιούχων και διδασκόντων, με την παροχή σύγχρονης γνώσης σε διεπιστημονικούς και άλλους τομείς που παρουσιάζουν ζήτηση στην Ελλάδα.

ε. Η παραγωγή νέων γνώσεων με την προώθηση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και την οργανική σύνδεσή της με την κοινωνία και την ανάπτυξη.”

Ακολούθως αναφέρονται η στρατηγική και το πρόγραμμα ανάπτυξης του Τμήματος.

“ Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων έχει επεξεργαστεί μια στρατηγική, ένα πρόγραμμα ανάπτυξης του Τμήματος, με τις παρακάτω κύριες κατευθύνσεις:

- Αναβάθμιση των προπτυχιακών σπουδών (διεύρυνση των μαθημάτων επιλογής, έκδοση εγχειριδίων, βοηθημάτων, διεύρυνση των μέσων πληροφορικής κλπ).
- Επέκταση και εκσυγχρονισμός των μεταπτυχιακών σπουδών με την επεξεργασία και πραγματοποίηση ενός νέου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.
- Επέκταση και αναβάθμιση της θερινής πρακτικής εξάσκησης των φοιτητών και των άλλων μορφών σύνδεσης του Τ.Δ.Ε. με τις επιχειρήσεις.
- Ίδρυση νέων Τμημάτων με ειδίκευση στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις, στις τουριστικές επιχειρήσεις, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στην εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών.
- Μετεξέλιξη του Τμήματος σε Σχολή.
- Οργάνωση μεσοσταδιοδρομικών σπουδών για στελέχη διοίκησης επιχειρήσεων και θερινών σεμιναρίων για φοιτητές του απόδημου Ελληνισμού.
- Συνέχιση και διεύρυνση των ερευνών με έμφαση στα προβλήματα της Χίου και των άλλων νησιών του Αιγαίου.
- Ίδρυση Ινστιτούτου Ερευνών.
- Κατασκευή Φοιτητικής Εστίας και Εστιατορίου.”

- Το **Νομαρχιακό Συμβούλιο – Τ.Ε.Δ.Κ. της Χίου** αναφέρεται στα έργα κτιριακής υποδομής τα οποία είναι προσφορά και παραχώρηση φορέων της τοπικής κοινωνίας και είναι δείγμα της αναγνώρισης του ρόλου του Πανεπιστημίου Αιγαίου εκ μέρους της χιώτικης κοινωνίας. Επίσης αναφέρεται σε ζητήματα χρηματοδότησης και προτείνει συγκεκριμένες λύσεις για την υποδομή και την επιτάχυνση των έργων που αφορούν το Τμήμα.
- Τέλος, κατατίθεται πρόταση εκ μέρους του **Δημ. Σερεμέτη, Προέδρου του Συλλόγου Δ.Ε.Π. του Τ.Δ.Ε.**, για τη δημιουργία φορέα στήριξης του

Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο και συνεργασίας της τοπικής κοινωνίας με την πανεπιστημιακή κοινότητα.

Σε **Φάκελο του Συλλόγου Δ.Ε.Π. του Τμήματος**³¹, ένα χρόνο μετά (Μάιος 1992), υπάρχουν στοιχεία για τη φυσιογνωμία και τις δραστηριότητες του ΤΔΕ. Αναφέρονται συνοπτικά στοιχεία από την έναρξη του Τμήματος έως τη σύνταξη του φακέλου, όπως:

Πρόεδροι του Συμβουλίου Σπουδών, χρονολόγιο, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, συμπόσια και ημερίδες, ερευνητικά προγράμματα και στοιχεία για τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού του Τμήματος, του διοικητικού προσωπικού, των υποψηφίων διδακτόρων και των πτυχιούχων. Αξίζει να παρατεθεί η διαρροή του φοιτητικού δυναμικού, ως ποσοστό επί του αριθμού των φοιτώντων, η οποία παρουσιάζει την εξής εικόνα ανά ακαδημαϊκό έτος. Το 1985/1986 ποσοστό 39,19%, το 1986/1987 ποσοστό 16,00%, το 1987/1988 ποσοστό 25,70%, το 1988/1989 ποσοστό 11,66%, το 1989/1990 ποσοστό 23,95%, το 1990/1991 ποσοστό 20,94% και το 1991/1992 ποσοστό 19,19%.

Εκτός από τη φοιτητική διαρροή παρουσιάζεται μια χρονολογική επισκόπηση της δράσης του συλλόγου ΔΕΠ, δύο άρθρα για τη σύνδεση Πανεπιστημίου και επιχειρήσεων καθώς και για την θερινή πρακτική άσκηση των φοιτητών. Στη συνέχεια, στη δεύτερη ενότητα, παρουσιάζεται ο προβληματισμός για το Τμήμα της Χίου και τα περιφερειακά Α.Ε.Ι. Παρατίθενται υπομνήματα και προτάσεις για την επίλυση κυρίως προβλημάτων των μελών Δ.Ε.Π. Το πιο σημαντικό, είναι η απουσία κινήτρων για τη μόνιμη εγκατάσταση διδασκόντων σε περιφερειακά ΑΕΙ και η έλλειψη λύσης στο οξύ οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Παρατίθεται επίσης απόσπασμα από συζήτηση στη Βουλή, σχετικού νομοθετήματος, που θα έδινε λύση στο βασικότερο πρόβλημα, της απουσίας δηλαδή οικονομικών κινήτρων για μόνιμη οικογενειακή εγκατάσταση των μελών Δ.Ε.Π. στην περιφέρεια, κάτι που θα προσέλκυε διδάσκοντες στα περιφερειακά Α.Ε.Ι. που όμως τελικά δεν νομοθετήθηκε από την Ελληνική Βουλή. Αναφέρεται επίσης η στασιμότητα στις αποδοχές, όπως επίσης και η ανασφάλεια που διέπει την εργασιακή σχέση των διδασκόντων με σύμβαση του Π.Δ. 407/80. Μεγάλο μέρος από τα

³¹ Επιμέλεια του Δημ. Σερεμέτη τότε Προέδρου του Δ.Σ. του Συλλόγου, Χίος 22.05.1992.

προβλήματα και τις λύσεις που προτείνονται παρουσιάστηκαν σε ημερίδα που έγινε ένα χρόνο ενωρίτερα³².

Οι στόχοι που αναφέρονται από το Συμβούλιο Σπουδών του Τ.Δ.Ε., είναι ίσως υπερβολικοί. Ο πιο σημαντικός είναι

“η μετατροπή του Πανεπιστημίου σε μοχλό δυναμικής, πολύπλευρης και συνολικής ανάπτυξης του αιγαιοπελαγίτικου χώρου, η ταυτόχρονη προώθηση της εκπαιδευτικής, επιστημονικής, τεχνολογικής, πολιτιστικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής ανάπτυξης.”

Ένα γενικό συμπέρασμα στο οποίο θα μπορούσε να οδηγηθεί κανείς από τη μελέτη των πιο πάνω στοιχείων είναι ότι υπάρχει απόσταση ανάμεσα στις προσδοκίες της τοπικής κοινωνίας και της πανεπιστημιακής κοινότητας. Από το ένα μέρος η τοπική κοινωνία προσδοκά οικονομικά, όπως και γενικότερα οφέλη, από τη διάχυση της γνώσης και την παρουσία των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και, από το άλλο, η πανεπιστημιακή κοινότητα διαπιστώνει προβλήματα στην ανάπτυξη και στην υποδομή του τμήματος που δημιουργεί τάσεις συρρίκνωσης του δυναμικού του, κυρίως των φοιτητών.

Αυτές οι προσδοκίες και οι στόχοι, συνιστούν, αν υλοποιηθούν, πολύπλευρη ανάπτυξη της περιοχής. Ερώτημα είναι αν αυτή η ανάπτυξη μπορεί να έχει σαν κύριο μοχλό το Πανεπιστήμιο ή πρέπει να υπάρχει διαφορετικός σχεδιασμός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των τριών τομέων της οικονομίας, στον οποίο σχεδιασμό θα ενταχθεί και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο.

³² υποσ. ό.π. 33.

4.2 ΣΧΟΛΕΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

Στη Χίο λειτουργεί η Σχολή Επιστημών της Διοίκησης που ιδρύθηκε με το Π.Δ. 376/1989 και έχει τα εξής τμήματα³³:

1. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (Τ.Δ.Ε.)

Είναι το πρώτο τμήμα που λειτούργησε στη Χίο το 1985 και ιδρύθηκε με το Π.Δ. 83/1984³⁴, όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 302/1985. Οι σπουδές σ' αυτό είναι 4ετούς διάρκειας και τα πρώτα πτυχία δόθηκαν το 1989. Σήμερα, έχει 439 προπτυχιακούς και 117 μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η ανάπτυξη του Τμήματος δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, αφού τα μέλη του διδακτικού προσωπικού είναι 30, εκ των οποίων 10 είναι με σύμβαση του Π.Δ. 407/80, για 485 φοιτητές.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2001/2002 Τ.Δ.Ε.	
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	485
ΑΓΟΡΙΑ	280
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	205
ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	117
ΑΓΟΡΙΑ	72
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	45
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	30
ΑΝΔΡΕΣ	25
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	2
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	4
ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	6
ΛΕΚΤΟΡΕΣ	4
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΔ 407/80	10
ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΙ Ε.Ε.Π.	4
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	27
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	5

Πηγή: Διοικητική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

2. Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών (Τ.Ν.Ε.Υ.)

Οι σπουδές σ' αυτό είναι 4ετούς διάρκειας και ιδρύθηκε το 1997 με το ΠΔ 316/1997 στα πλαίσια του 1^{ου} Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (Β' ΚΠΣ). Λειτουργήσε και δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές το ακαδημαϊκό έτος 1998 – 1999. Έχει 150 προπτυχιακούς και 14 μεταπτυχιακούς φοιτητές. Σύμφωνα με τα στοιχεία σε

³³ "1. Τα Α.Ε.Ι. αποτελούνται από Σχολές. Οι Σχολές καλύπτουν ένα σύνολο συγγενών επιστημών έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία για την επιστημονική εξέλιξη αλληλεπίδρασή τους και ο αναγκαίος για την έρευνα και τη διδασκαλία τους συντονισμός.

2. Οι Σχολές διαιρούνται σε Τμήματα. Το Τμήμα αποτελεί τη βασική λειτουργική ακαδημαϊκή μονάδα και καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης." Κλάδη Δ. - Πανούση Γ., Ο Νόμος Πλαίσιο, έκτη έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1998, σελ. 41.

³⁴ Είναι το ιδρυτικό Προεδρικό Διάταγμα του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

σύνολο 27 διδασκόντων η πλειοψηφία απασχολείται με σύμβαση του Π.Δ. 407/80 (18).

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2001/2002 Τ.Ν.Ε.Υ.	
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	220
ΑΓΟΡΙΑ	110
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	110
ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	14
ΑΓΟΡΙΑ	12
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	2
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	27
ΑΝΔΡΕΣ	22
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	2
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	2
ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΛΕΚΤΟΡΕΣ	3
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΔ 407/80	18
ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΙ Ε.Ε.Π.	1
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	0
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	0

Πηγή: Διοικητική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

3. Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης (Τ.Μ.Ο.Δ.)

Οι σπουδές σ' αυτό είναι 5ετούς φοίτησης και ιδρύθηκε το 2000 στα πλαίσια του 1^{ου} Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (Β' Κ.Π.Σ.). Λειτουργήσε και δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές το ακαδημαϊκό έτος 2001. Έχει 131 προπτυχιακούς φοιτητές. Σύμφωνα με τα στοιχεία σε σύνολο 14 διδασκόντων, η πλειοψηφία απασχολείται με σύμβαση του Π.Δ. 407/80 (10).

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2001/2002 Τ.Μ.Ο.Δ.	
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	131
ΑΓΟΡΙΑ	96
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	35
ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	0
ΑΓΟΡΙΑ	0
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	0
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	14
ΑΝΔΡΕΣ	10
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	2
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΛΕΚΤΟΡΕΣ	0
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΔ 407/80	10
ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΙ Ε.Ε.Π.	0
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	0
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	0

Όπως προκύπτει από την επεξεργασία των στοιχείων, υπάρχει αύξηση του αριθμού των τμημάτων, ένα το ακαδημαϊκό έτος 1985/86 και τρία το 2001/2002, συνακόλουθα του αριθμού των φοιτητών (102 το ακαδημαϊκό έτος 1985/86, 836 το 2001/2002), των μελών Δ.Ε.Π. (2 το ακαδημαϊκό έτος 1985/86, 65 το 2001/2002), του λοιπού προσωπικού (0 το ακαδημαϊκό έτος 1985/86, 4 το 2001/2002) και του διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού (7 το ακαδημαϊκό έτος 1985/86, 19 το 2001/2002).

Οι ανάγκες σε διδακτικό προσωπικό καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό με διδάσκοντες με σύμβαση του Π.Δ. 407/1980 (2 το ακαδημαϊκό έτος 1985/86, 32 το 2001/2002) και σε διοικητικό προσωπικό από χρηματοδοτούμενα προγράμματα (Επιτροπή Ερευνών ή Εταιρεία Αξιοποίησης) και το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., αφού οι συμβασιούχοι έργου σήμερα, ανέρχονται σε 19.

Η σχέση εργασίας, όπως περιγράφεται πιο πάνω, των απασχολούμενων στο Πανεπιστήμιο (διδακτικό και διοικητικό προσωπικό) είναι φυσικό να δημιουργεί αισθήματα ανασφάλειας στους απασχολούμενους αλλά και πιθανές σχέσεις εξάρτησης, εξαιτίας της ανάγκης για την ανανέωση των συμβάσεών τους και τη συνέχιση της απασχόλησής τους.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

1. Από το ακαδημαϊκό έτος 1998 – 1999 υπάρχει το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο “Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού”.
2. Το ίδιο ακαδημαϊκό έτος ιδρύθηκε το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο “Διοίκηση Ναυτιλίας, Μεταφορών και Εμπορίου (ΝΑ.Μ.Ε.).
3. Από το ακαδημαϊκό έτος 2001 – 2002 λειτουργεί το Π.Μ.Σ. στη Διοίκηση Επιχειρήσεων “Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων” (ΜΕ.ΔΙ.Δ.Ε.).

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (Ι.Σ.Σ.Ε.)

Σύμφωνα με τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου, το Ινστιτούτο Συνεχιζόμενης Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης (ΙΣΣΕ)-ΑΙΓΑΙΟΥ είναι ένας νέος φορέας-θεσμός ο οποίος υλοποιεί την «διά βίου εκπαίδευση»,

παρέχοντας συμπληρωματική μεταπτυχιακή εκπαίδευση στα στελέχη των ναυτιλιακών, χρηματοοικονομικών και άλλων επιχειρήσεων, με τη διοργάνωση και υλοποίηση ευέλικτων προγραμμάτων κύκλων μαθημάτων (Π.Κ.Μ.), ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες της σύγχρονης επιχείρησης. Το Ι.Σ.Σ.Ε. - Αιγαίου, Παράρτημα Χίου ξεκίνησε τη λειτουργία του από το 1998.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η Επιτροπή Σύνδεσης λειτουργεί ως ο κύριος θεσμός που προωθεί τη σύνδεση και την επικοινωνία του Τμήματος με τις επιχειρήσεις σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς δράσης για τους οποίους απαιτείται συνεργασία των δύο μερών. Η επιτροπή αυτή αποτελείται από μέλη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού του Τμήματος, φοιτητές του Τμήματος και εκπροσώπους των επιχειρηματικών φορέων της χώρας.

Οι φορείς που εκπροσωπούνται είναι ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (Ε.Ε.Τ.), η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών (Ε.Ε.Ε.), η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.), η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), η Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), το Κέντρο Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (ΚΕ.Δ.Ε.Ο.), ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.), το Επιμελητήριο Χίου (Ε.Χ.), και το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (Ξ.Ε.Ε.). Οι βασικοί τομείς δραστηριότητας της Επιτροπής Σύνδεσης της σχολής με τις επιχειρήσεις είναι οι ακόλουθοι:

- Πρακτική άσκηση φοιτητών σε επιχειρήσεις
- Τακτικές διαλέξεις στελεχών επιχειρήσεων στο Τμήμα
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις φοιτητών σε επιχειρήσεις
- Ανάλυση περιπτώσεων ελληνικών επιχειρήσεων
- Ημέρες Καριέρας
- Μεσοσταδιοδρομική εκπαίδευση στελεχών επιχειρήσεων
- Σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών του Τμήματος με τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων

- Σύνδεση διπλωματικών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών με τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων
- Συνεργασία του Τμήματος με επιχειρήσεις σε εκπαιδευτικά και ερευνητικά προγράμματα
- Διοργάνωση εκδηλώσεων στρογγυλής τραπέζης, ημερίδων και συνεδρίων με θέμα την σύνδεση της Σχολής με τις επιχειρήσεις

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ - ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

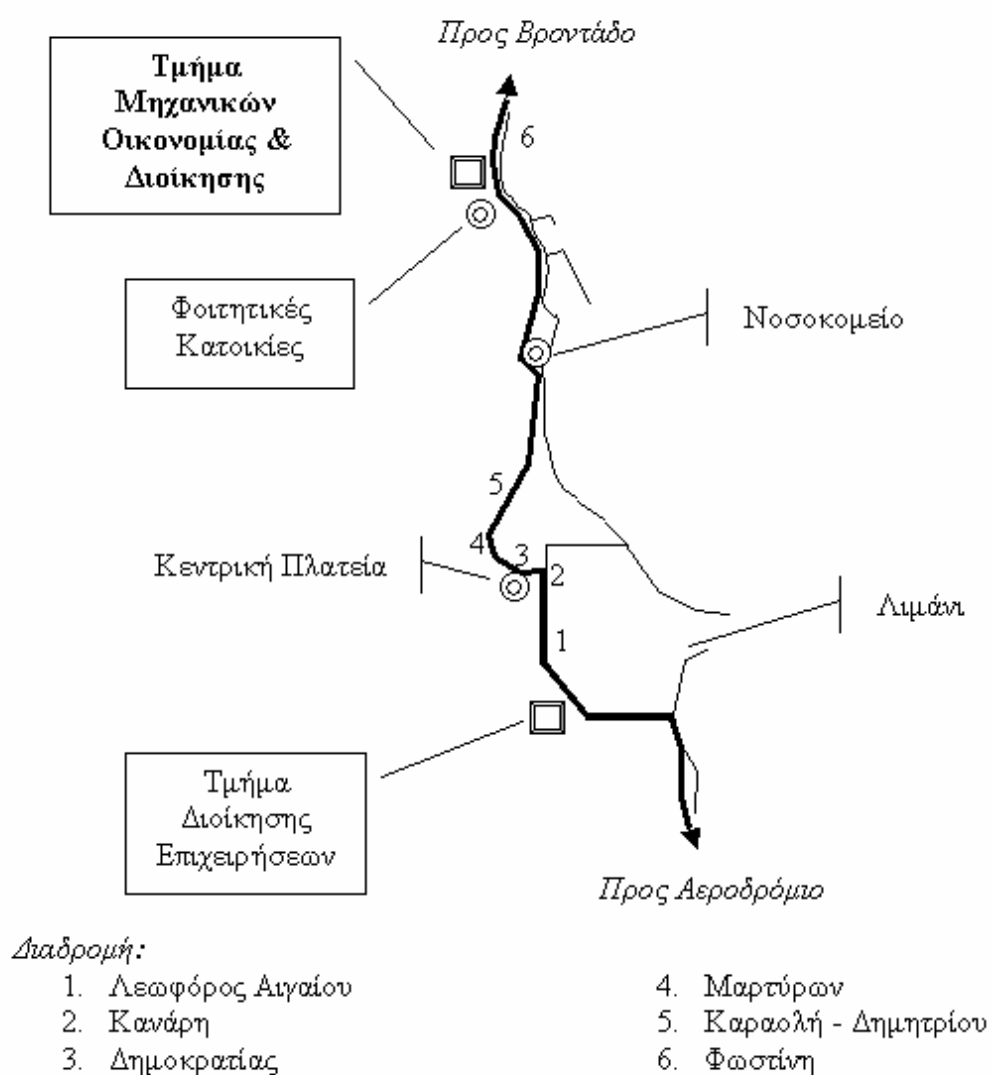
Το Γραφείο Διασύνδεσης Σταδιοδρομίας αρχικά λειτούργησε ως Γραφείο Σταδιοδρομίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Σήμερα λειτουργεί, όπως σε όλα τα Α.Ε.Ι., στα πλαίσια του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Απευθύνεται αφενός στους φοιτητές και τους αποφοίτους που ενδιαφέρονται να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και αφετέρου στις επιχειρήσεις και στους οργανισμούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που αναζητούν υποψήφιους συνεργάτες.

Από το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000 λειτουργεί τοπική μονάδα του Γραφείου Διασύνδεσης με τις Επιχειρήσεις και το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης. Στόχος της μονάδας είναι να παρέχει τις υπηρεσίες που αναφέρονται παραπάνω στους φοιτητές και στους αποφοίτους των Τμημάτων της Χίου και να συνεργάζεται με τις υπόλοιπες τοπικές μονάδες για την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων του πανεπιστημίου.

4.3 Η ΚΤΙΡΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

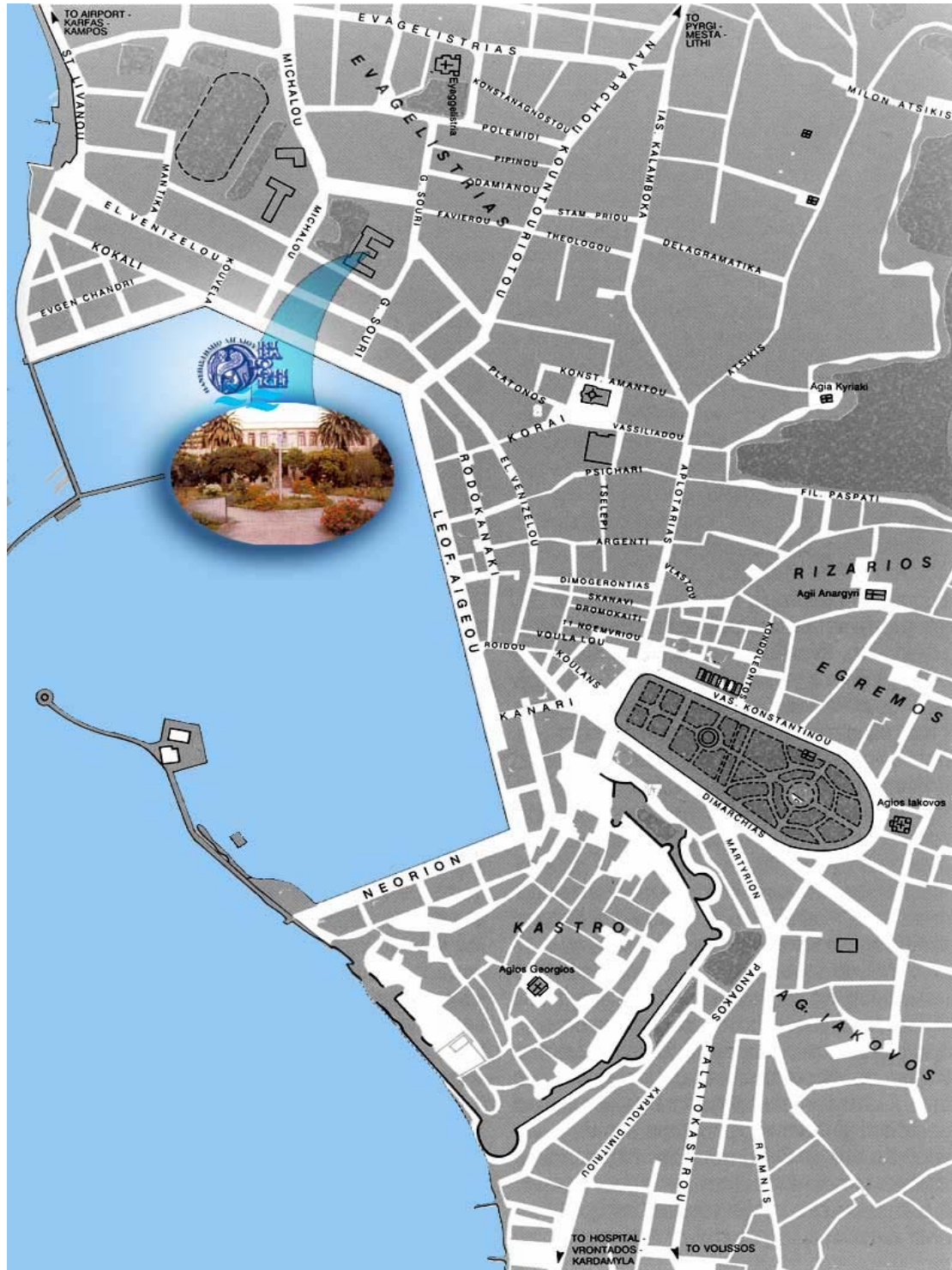
Σύμφωνα με τα στοιχεία, η κτιριακή υποδομή του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο παρουσιάζει μία διασπορά τόσο μέσα όσο και έξω από την πόλη της Χίου.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

(Τοποθεσία του Μιχάλειου Ορφανοτροφείου που είναι το κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο)

Πηγή: Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο Internet
www.aegean.gr

Τα κτήρια που χρησιμοποιεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, ανήκουν είτε στην κατηγορία των ιδιόκτητων, είτε των παραχωρημένων, είτε των ενοικιαζομένων. Στους χάρτες απεικονίζονται τα ιδιόκτητα και παραχωρημένα κτήρια και τα ενοικιαζόμενα.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΑ

	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	ΚΑΡΑΔΕΙΟΣ	ΚΟΡΑΗ	ΦΟΙΤ ΚΑΤ	ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ
ΧΡΗΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ					
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	437 (7)		102 (2)		
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	267 (4)		40 (1)		
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ			32 (1)		
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ/ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ	216 (25)		170 (11)		
ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	268 (17)		57 (4)		
ΚΥΛΙΚΕΙΟ	66 (1)		42 (1)		
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	318 (3)				
ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ	49 (1)				
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ					
ΑΙΘΟΥΣΕΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ					
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ	833		256		
ΣΥΝΟΛΟ	2454		633		
ΜΙΚΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	3162	165	936		1113
ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ		165 (1)			
ΞΕΝΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ		320 (22)			
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ		658			
ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ				Δωμάτια 179	
ΣΥΝΟΛΟ		1143			
ΜΙΚΤΟ ΣΥΝΟΛΟ		1486		4613	
ΤΕΛΙΚΟ ΜΙΚΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	3162	1486	936	4613	1113

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΚΤΗΡΙΑ

	“ΜΥΛΩΝΑΔΗ”	“ΑΙΟΛΟΣ”
ΧΡΗΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ		
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	238(2)	
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	192(3)	
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ/ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ	322(11)	400(14)
ΚΥΛΙΚΕΙΟ	32(1)	
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	53(1)	
ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ	61(1)	
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	12(1)	
ΣΥΝΟΛΟ	962	400

M2 (Αριθμός χώρων)

Σημείωση: Αναφέρονται σε M2 οι χώροι και σε παρένθεση ο αριθμός των χώρων. [322(11)].

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΜΕΝΑ ΚΤΙΡΙΑ

Πρώην **Καράδειος** Οικοκυρική Σχολή

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Το Καρράδειο κτίριο είναι έκτασης 1.486 μ², στην οδό Μάντικα 13 και παραχωρήθηκε από τον Γυναικείο Σύνδεσμο “Φίλοι του Χιώτικου Χωριού”. Στεγάζει τη λέσχη των φοιτητών, το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών “Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού” και ξενώνα 22 κλινών.

Πρώην **Μιχάλειο** Ορφανοτροφείο

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Είναι έκτασης 3162 μ². Βρίσκεται στην οδό Μιχάλων 8 και στεγάζει 5 αίθουσες διδασκαλίας (2 μεγάλες και 3 σεμιναρίων), αίθουσα συνεδριάσεων, βιβλιοθήκη, αναγνωστήριο, 2 υπολογιστικά κέντρα καθώς και γραφεία διδασκόντων και διοικητικών υπηρεσιών.

Κτίριο **Κοραή** (πρώην Ο.Α.Ε.Δ.)

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Είναι έκτασης 936 μ². Βρίσκεται στην οδό Κοραή, δίπλα στην Βιβλιοθήκη Κοραή. Παραχωρήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο Χίου. Στεγάζει το ΤΝΕΥ, το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών “Ναυτιλία, Μεταφορές και Διεθνές Εμπόριο”, το Ι.Σ.Σ.Ε. Αιγαίου και την έδρα του Κ.Ε.Κ. του Πανεπιστημίου Αιγαίου όπως επίσης και ερευνητικές δραστηριότητες.

Στεγάζει επίσης 4 αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, χώρους εργαστηρίων, υπολογιστικά κέντρα, αναγνωστήριο και γραφεία καθηγητών.

Σύνολο εμβαδών των τριών κτιρίων

5.584 μ²

Φοιτητικές Κατοικίες

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Βρίσκονται στο 2^ο χιλιόμετρο της παραλιακής οδού Χίος – Βροντάδος, στη θέση “Λειβάδια” της Χίου και σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από το κέντρο της πόλης.

Το οικόπεδο, έκτασης 11 στρεμμάτων, παραχωρήθηκε από το Φιλανθρωπικό Σωματείο “Ιερό Τάγμα Αγίου Παντελεήμονα” στη μνήμη του Μητροπολίτη Παντελεήμονος Φωστήνη.

Η κατασκευή του έργου ανατέθηκε το 1992 και η κατασκευή ολοκληρώθηκε το 1997. Το κόστος του έργου ανήλθε σε 684.116.000 δρχ περίπου. Είναι συνολικής επιφάνειας 4.200 τ.μ., περιλαμβάνουν 6 κτίρια και η δυναμικότητά τους είναι 179 μονόκλινα δωμάτια.

Η οικονομική τους διαχείριση ασκείται από την “Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου” μέσω ανάθεσης σε ιδιώτη διαχειριστή, όπως επίσης και οι υπηρεσίες φύλαξης, καθαρισμού και συντήρησης.

Οι Φοιτητικές Κατοικίες Χίου λειτούργησαν για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 1997 - 1998 υπό τον έλεγχο της Εταιρίας Διαχείρισης και Αξιοποίησης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου με σκοπό τη

φιλοξενία αρχικά των φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων που ιδρύθηκε στο νησί της Χίου το 1985. Από το 1998 φιλοξενεί κατά τη χειμερινή Ακαδημαϊκή περίοδο και τους φοιτητές του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών και από το έτος 2000 τους φοιτητές του νεοσυσταθέντος Τμήματος Μηχανικών και Οικονομίας Διοίκησης.

Πηγή: Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο Internet
www.aegean.gr

Τα τρία τμήματα αποτελούν τη Σχολή Επιστημών Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου με έδρα τη Χίο. Οι Φοιτητικές Κατοικίες διοικούνται από την Εφορεία, η οποία συντονίζεται από ένα μέλος του Διοικητικού και Ερευνητικού Προσωπικού και τον Προϊστάμενο των διοικητικών υπηρεσιών της Σχολής.

Τον Ιούνιο του 1999 για πρώτη φορά οι Φοιτητικές Κατοικίες Χίου αξιοποιήθηκαν φιλοξενώντας άτομα του Ακαδημαϊκού χώρου (διδασκτικό, διοικητικό προσωπικό, φοιτητές, σύνεδρους κλπ.) για την περίοδο 15 Ιουνίου – 15 Αυγούστου. Σκοπός της αξιοποίησης κατά τη θερινή λειτουργία είναι η αυτοχρηματοδότηση των Κατοικιών για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας, συντήρησης και επέκτασης.

Στο εξής οι Φοιτητικές Κατοικίες Χίου θα λειτουργούν στο παραπάνω πλαίσιο των δύο περιόδων, χειμερινής και θερινής.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Εκτός από τις συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης των υπηρεσιών, του εξοπλισμού και των εγκαταστάσεων, κύριο μέλημα της Εταιρείας είναι η αύξηση των εσόδων από την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων των φοιτητικών κατοικιών κατά τους θερινούς μήνες. Οι φοιτητικές κατοικίες, εκτός από την ποιότητα του σχεδιασμού και του εξοπλισμού τους, καταλαμβάνουν μία προνομιακή θέση σε έκταση που γειτνιάζει με τη θάλασσα και ειδικότερα με περιοχή που πρόσφατα αξιοποιήθηκε και διαμορφώθηκε από το Δήμο Χίου, ενώ είναι άμεσα προσπελάσιμο το κέντρο της πόλης και οι αστικές του εξυπηρετήσεις. Η ευρύτερη περιοχή περιλαμβάνει επίσης σε μεγάλη έκταση ιδιαίτερης αξίας παλαιά βιομηχανικά κτίρια (βυρσοδεψεία) που αναμένεται να αξιοποιηθούν συμβάλλοντας στην αναβάθμιση της περιοχής και στη δημιουργία ενός σημαντικού πόλου πολιτισμού, εκπαίδευσης και αναψυχής. Σε συνδυασμό με ορισμένες εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις και εργαστήρια του Πανεπιστημίου, ή και ανεξάρτητα, οι φοιτητικές κατοικίες μπορούν να φιλοξενήσουν τους συμμετέχοντες σε εκπαιδευτικά προγράμματα, συνέδρια, επιστημονικές συναντήσεις και θερινά σχολεία με στόχο αφενός τη δημιουργία εσόδων για την ακαδημαϊκή μονάδα της Χίου και αφετέρου την ενίσχυση του πολιτιστικού τουρισμού και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε όφελος του Πανεπιστημίου αλλά και της Χίου γενικότερα.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Πηγή: Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο Internet
www.aegean.gr

Το συγκρότημα των φοιτητικών κατοικιών περιλαμβάνει 179 ατομικά δωμάτια που μοιράζονται σε 6 κτίρια. Κάθε δωμάτιο έχει διαστάσεις περίπου 25 τ.μ. και διαθέτει κρεβάτι, γραφείο με συρταριέρα, ντουλάπες και ατομικό λουτρό. Τα δωμάτια είναι εξοπλισμένα με τηλέφωνο και μικρό ψυγείο και έχουν άμεση σύνδεση με το επικοινωνιακό δίκτυο του Πανεπιστημίου και πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Internet). Σε κάθε κτίριο, που τυπικά διαθέτει 30 δωμάτια, περιλαμβάνονται κοινόχρηστες εγκαταστάσεις που αποτελούνται από μία πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα – χώρο εστίασης και από ένα καθιστικό χώρο με τηλεόραση σε κάθε όροφο. Επίσης, υπάρχουν κοινόχρηστες εγκαταστάσεις πλυντηρίων και στεγνωτηρίων. Μελλοντικά προβλέπεται η ανέγερση 4 ακόμη κτιρίων με 150 δωμάτια και χώρους κοινής εξυπηρέτησης (ιατρείο, κυλικείο κλπ), ανεβάζοντας τη δυνατότητα του συγκροτήματος συνολικά σε 329 δωμάτια.

Πηγή: Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο Internet
www.aegean.gr

Πηγή: Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο Internet
www.aegean.gr

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΚΤΙΡΙΑ

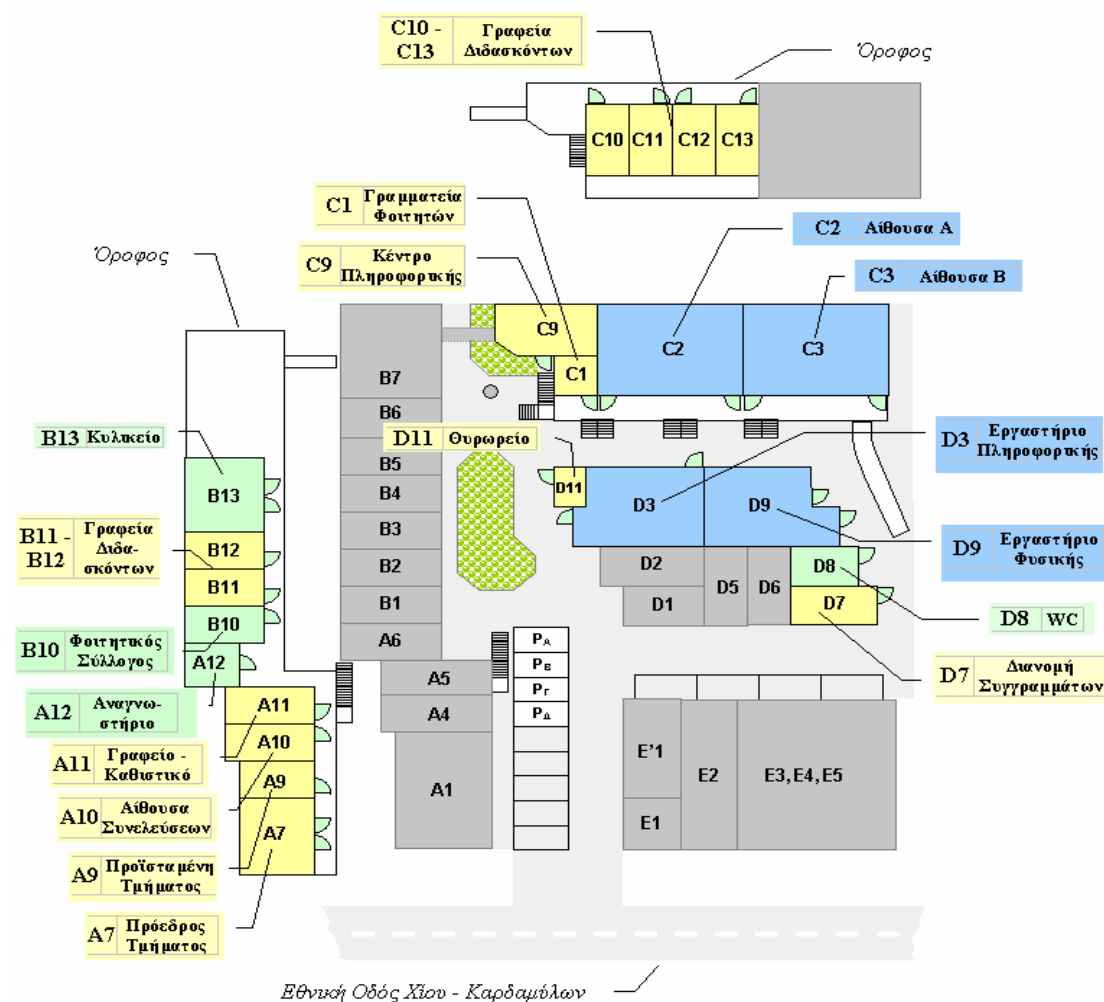
Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν:

1. Η αίθουσα του **εστιατορίου φοιτητών** που ενοικιάστηκε στο τέλος του έτους 2000 με έκταση 100 μ².

2. Συγκρότημα κτιρίων του ΤΜΟΔ – Ακίνητο “Μυλωνάδη”

Βρίσκεται στην οδό Μητροπολίτου Φωσίνη 31 στην Παραλιακή Λεωφόρο Χίου – Βροντάδου – Καρδαμύλων (πλησίον των Φοιτητικών Κατοικιών) και έχει συνολική επιφάνεια 940,5 τ.μ. Διαθέτει αίθουσες διδασκαλίας, γραφεία διοικητικών υπηρεσιών, υπολογιστικό κέντρο κλπ.

Πηγή: Ενημερωτικά φυλλάδια του Πανεπιστημίου Αιγαίου

3. Το **ξενοδοχείο “Αίολος”** έκτασης 400 μ², που χρησιμοποιείται σαν γραφεία καθηγητών (συνολικά 14 γραφεία) και

4. το **ξενοδοχείο “Ποσειδώνιο”** στη περιοχή “Καρφάς”, που χρησιμοποιείται για στέγαση φοιτητών (55 δωμάτια).

Σύνολο εμβαδών 1.440,5 μ².

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ, ΠΑΡΑΧΩΡΗΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ 7.024,5 μ².

Το έτος 2001 στο ονομαζόμενο κτήριο **“Κοραή Β”** που βρίσκεται πίσω από το κτήριο Κοραή, παραχωρήθηκε ο 1^{ος} όροφος 250 μ², για να χρησιμοποιηθεί για 2 αίθουσες διδασκαλίας, ένα υπολογιστικό κέντρο και γραφεία.

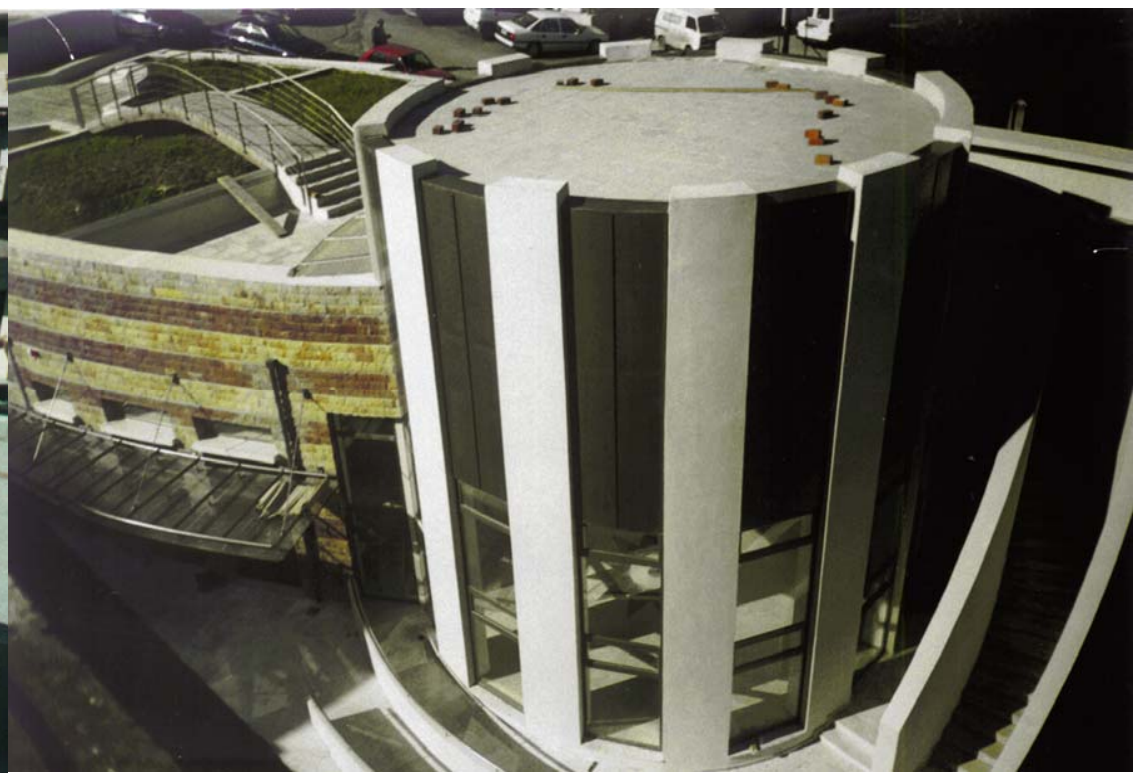
Επίσης ενοικιάστηκε **ένας όροφος** όπισθεν αυτού, 152 μ², για να χρησιμοποιηθεί για αίθουσα διδασκαλίας και γραφεία.

Ακόμα ενοικιάστηκε μια αίθουσα απέναντι από το εστιατόριο, 140 μ², για να χρησιμοποιηθεί για **εντευκτήριο**.

Επίσης έγινε κατασκευή **Αμφιθεάτρου** στο “Μιχάλειο” Χίου, συνολικής επιφάνειας 1113 μ², που ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο 2001.

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΤΑΜΠΑΚΙΚΑ

Προβλέπεται επίσης, η αγορά του Συγκροτήματος των “Ταμπάκικων”. Τα “Ταμπάκικα” της Χίου βρίσκονται βορείως του λιμανιού και του φρουρίου επί της παραλιακής οδού προς Βροντάδο δηλαδή στο βόρειο τμήμα της πόλης της Χίου. Η περιοχή απέχει 1 χλμ. από το βόρειο άκρο του λιμένα και 1,5 χλμ. από το “Μιχάλειο”, το κτηριακό κέντρο βάρους των δραστηριοτήτων του Π.Α. στη Χίο. Καταλαμβάνουν έκταση περίπου 35.000 m².

Αυτή η αγορά θα σηματοδοτήσει την δημιουργία πανεπιστημιακού campus στη Χίο.

Σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε³⁵, η ανάπτυξη του Π.Α. στη Χίο, προβλέπεται να περιλαμβάνει τρία τμήματα:

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ

ΤΜΗΜΑΤΑ	Φοιτητές	Μεταπτυχιακά	Διδακτικό Προσωπικό	Διοικητικό Προσωπικό	Σύνολο
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	400	25	37	29	491
ΤΝΕΥ	400	25	36	28	489
ΤΜΟΔ	400	25	37	28	490
ΣΥΝΟΛΑ	1.200	75	110	85	1.470

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Η εκτίμηση της εξέλιξης του πανεπιστημιακού πληθυσμού είναι:

- α) Λόγος διδακτικού προσωπικού/φοιτητή (ΔΕΠ, ΕΕΠ, Ερευνητές) 1:11
- β) Λόγος διοικητικού προσωπικού/φοιτητή (μαζί και ΕΔΤΠ) 1:14

³⁵ Εκπονήθηκε από την εταιρεία TEAM 4 Σοφία Εμμανουηλίδου, Γιάννης Καρανίκας, Βασίλης Μπακαγιάννης & Σία Ε.Ε., με τίτλο, “Προκαταρκτικός προσδιορισμός μεγεθών ανάπτυξης των κτιριακών εγκαταστάσεων του Π.Α. και έλεγχος χωροθέτησής του σε επιλεγείσες θέσεις στη Σάμο και στη Χίο, Α΄ φάση – Έκθεση προόδου, Οκτώβριος 1996” και η οποία ανατέθηκε από την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας Πανεπιστημίου Αιγαίου Α.Ε.

Οι απαιτούμενοι χώροι για την λειτουργία των τμημάτων είναι:

Για το Τ.Δ.Ε. 4.785 μ² με αναλογία μ² ανά φοιτητή 13,71

Για το Τ.Ν.Ε.Υ. 4.611 μ² με αναλογία μ² ανά φοιτητή 13,27

Για το Τ.Μ.Ο.Δ. 4.816 μ² με αναλογία μ² ανά φοιτητή 13,79

Και γενικό σύνολο 14.212 και αναλογία μ² ανά φοιτητή 13,59

Σε αυτά δεν συμπεριλαμβάνονται οι επιφάνειες που απαιτούνται για Βιβλιοθήκη (για την κάλυψη 20% των φοιτητών, 2.100 μ²), Φοιτητική Λέσχη (για την κάλυψη 25% των φοιτητών, 1.260 μ²), Εστιατόριο (για την κάλυψη 25% των φοιτητών, 840 μ²) και Φοιτητική Κατοικία.

Ειδικά για την Φοιτητική Κατοικία, να αναφερθεί ότι στο Βροντάδο έχει κατασκευαστεί η Α΄ Φάση συγκροτήματος με 179 μονόκλινα δωμάτια. Με την ολοκλήρωση της Β΄ Φάσης, το σύνολο των κλινών θα είναι 326 και θα καλύπτει το 27% των φοιτητών.

Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη αναφέρει ότι σε μια τελική μελλοντική φάση οι λειτουργίες που στεγάζονται στο Μιχάλειο θα μεταφερθούν στον ίδιο χώρο με τα άλλα τμήματα.

Σύμφωνα με την μελέτη που προαναφέρθηκε, η περιοχή που βρίσκονται τα “Ταμπάκικα”, παρουσιάζει ισχυρά συμπτώματα υποβάθμισης και εγκατάλειψης και είναι σαφές ότι η περιοχή βρίσκεται στη περισσότερο υποβαθμισμένη πλευρά της πόλης μια και η δυναμική της κινείται προς νότο.

Η εγκατάσταση του ΠΑ στην περιοχή πιθανόν να αποτελέσει βήμα καθοριστικό για την αναβάθμιση της περιοχής, εφόσον πραγματοποιηθεί σε μεγάλο μέρος.

Το **Παράρτημα Βιβλιοθήκης Χίου** συστεγάζεται με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Μιχάλειο κτίριο το οποίο αποτελείται από τρεις (3) ορόφους. Το παράρτημα καλύπτει τις ανάγκες τόσο των τριών τμημάτων (Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ναυτιλίας & Επιχειρηματικών Υπηρεσιών, Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης) όσο και των δύο διατμηματικών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών "Ναυτιλία, Μεταφορές & Διεθνές Εμπόριο" και "Σχεδιασμός, Διοίκηση & Πολιτική του Τουρισμού" .

Στα θετικά αποτελέσματα από την ίδρυση των τμημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, πρέπει να αναφερθούν η αξιοποίηση και αναπαλαίωση ιστορικών και νεοκλασικών κτιρίων. Άλλωστε οι χώροι και τα κτίρια δεν αποτιμώνται μόνο οικονομικά, αλλά και με μια ειδική αξία που συνδέεται με την πολιτισμική και πνευματική κληρονομιά, καθώς κάθε κτίριο και κοινωνικός χώρος, εφόσον στην εποχή του έπαιξε κάποιο ρόλο, εκ των πραγμάτων απέκτησε ιστορική σημασία (Παπακώστας, 2001, σελ. 15 και Σκαλτσά, 1983).

4.4 ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Οι πάσης φύσεως δαπάνες και προμήθειες, διενεργούνται από τρία κυρίως τμήματα του Πανεπιστημίου.

1. Την Οικονομική Υπηρεσία, την Κεντρική στη Μυτιλήνη και τα Παραρτήματά της σε Σάμο, Χίο, Ρόδο, Σύρο και Αθήνα.
2. Τον Ειδικό Λογαριασμό Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας (Επιτροπή Ερευνών).
3. Την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

1. Οικονομική Υπηρεσία

Συνιστά Διεύθυνση και αποτελείται από Τμήματα (Λογιστηρίου, Ταμείου, Δημοσίων Επενδύσεων, Μισθοδοσίας), σύμφωνα με τους οργανισμούς των Πανεπιστημίων³⁶.

Οι δαπάνες και οι προμήθειες που πραγματοποιούνται από την Οικονομική Υπηρεσία διέπονται από τις διατάξεις του Δημόσιου Λογιστικού³⁷, και τις ειδικότερες διατάξεις που αφορούν στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)³⁸. Όπως είναι γνωστό, τα Πανεπιστήμια είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους³⁹. Το Κράτος επιχορηγεί τα Πανεπιστήμια με ποσά που εντάσσονται στον *Τακτικό Προϋπολογισμό* για τις τρέχουσες δαπάνες της λειτουργίας τους και στον *Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων* για τις δαπάνες ανάπτυξης και υλικοτεχνικής υποδομής τους.

Η διαδικασία εκτέλεσης αυτών των δαπανών γίνεται με τη διαδικασία της *απ' ευθείας ανάθεσης* είτε του *πρόχειρου διαγωνισμού* ή του *δημόσιου διαγωνισμού*⁴⁰. Σ' αυτή τη διαδικασία, συνήθως επικρατεί ο *μειοδότης*, αυτός

³⁶ Νόμος – Πλαίσιο 1268/1984, άρθρο 79, παρ. 5 εδ δ' και ε' Ν. 1566/85

³⁷ "Ως Δημόσιον Λογιστικόν νοείται το σύνολον των νομοθετημάτων και διοικητικών αποφάσεων βάσει των οποίων ρυθμίζεται η διαχείρισις του εν γένει δημοσίου πλούτου: κράτους, δήμων και κοινοτήτων, δημοσίων ιδρυμάτων και άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Πρόκειται περί διατάξεων δημοσιονομικού, διαχειριστικού, ελεγκτικού και λογιστικού χαρακτήρος". Τσιμάρας Μ., Αρχαί Γενικής Λογιστικής, εκδ. Παπαζήση, ανατύπωση 1987, σελ. 625 και Γκουζής Αθαν., Δημόσιο Λογιστικό, Αθήνα 1988.

³⁸ Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, εκδ. Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα 1976.

³⁹ Σύνταγμα του 1975, άρθρο 16 παρ. 5 και Νόμος – Πλαίσιο 1268/1984, άρθρο 3, παρ. 1.

⁴⁰ Ν. 2362 της 23/27.11.1995 (ΦΕΚ 247^Α) "Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις".

δηλαδή που προτίθεται να εκτελέσει ή να προμηθεύσει με τη μικρότερη τιμή. Αυτό, στην πράξη μπορούν να το επιτύχουν εκείνοι οι προμηθευτές ή εκείνες οι κατασκευάστριες εταιρείες που το μέγεθός τους το επιτρέπει, αφήνοντάς τους και ένα περιθώριο κέρδους.

Στο εθνικό δίκαιο περί προμηθειών έχουν ενσωματωθεί κοινοτικές διατάξεις με το Π.Δ. 334/2000. Για τα Δημόσια έργα⁴¹ που εκτελούνται από κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, εφαρμόζονται οι διατάξεις *Περί Δημοσίων Έργων*⁴² και *Δημοσίων Μελετών*⁴³ και οι τρόποι επιλογής της εργοληπτικής επιχείρησης για την κατασκευή ενός έργου είναι⁴⁴:

α) Η ανοικτή δημοπρασία

β) Η δημοπρασία με προεπιλογή

γ) Η απευθείας ανάθεση ή διαγωνισμός μεταξύ περιορισμένου αριθμού προσκαλούμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων.

Στα άρθρα 80 και 83 του Ν. 2362 της 23/27.11.1995 (ΦΕΚ 247Α) ``Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις`` προβλέπονται το ύψος των ποσών για την απευθείας ανάθεση ή με διαγωνισμό για την προμήθεια υλικών και υπηρεσιών. Την ευθύνη ελέγχου, προληπτικά ή κατασταλτικά, έχει το *Ελεγκτικό Συνέδριο*⁴⁵. Από το Ελεγκτικό Συνέδριο γίνεται ιδιαίτερα ο έλεγχος των συμβάσεων άνω του 1 δις δρχ. Μεγάλο πρόβλημα, όμως, αποτελούν οι συνεχείς τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου. Πρόβλημα επίσης συνιστά η διαδικασία εκτέλεσης των έργων (μελέτη-κατασκευή) και όχι πρώτα η αρχιτεκτονική μελέτη και μετά ο διαγωνισμός για την κατασκευή.

⁴¹ ``1. Τα δημόσια έργα είναι έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνατοτήτων, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του λαού.

2. Τα δημόσια έργα εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και υλοποιούν επιλογές του δημοκρατικού προγραμματισμού.

3. Από τεχνική άποψη δημόσια έργα είναι όλα τα έργα, που εκτελούν φορείς του δημόσιου τομέα και συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο, όπως και τα πλωτά τμήματα των τεχνικών έργων. Ως έργο νοείται κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή ή συντήρηση και η οικονομικά ή τεχνικά αυτοτελής λειτουργία, καθώς και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση.`` Ν. 1418/28 & 29.2.1984 και Ν. 2229/29 & 31.8.1994.

⁴² Νόμος 1418 της 28/29.2.1984 (ΦΕΚ 23 Α') και ΠΔ 609 της 31.12.1985 (ΦΕΚ 228 Α').

⁴³ Νόμος 716/77

⁴⁴ άρθρο 4 του Ν. 1418 της 28/29.2.1984 (ΦΕΚ 23 Α').

⁴⁵ Ελεγκτικό Συνέδριο είναι ένα Διοικητικό Δικαστήριο που έχει τη δικαιοδοσία να ελέγχει την οικονομική διαχείριση των δημοσίων υπολόγων. (Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη).

2. Ο Ειδικός Λογαριασμός Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας (Επιτροπή Ερευνών)⁴⁶.

Ο Ειδικός Λογαριασμός Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.), ή Επιτροπή Ερευνών όπως αποκαλείται, διέπεται από νομοθετικό πλαίσιο που διαφέρει από αυτό των πανεπιστημίων. Σκοπός της θεσμοθέτησής του είναι η διαχείριση κονδυλίων από οποιαδήποτε πηγή για ανάγκες ερευνητικές, εκπαιδευτικές κ.ά. Η διαχείριση των κονδυλίων του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (αναλυτικά στο 1^ο κεφάλαιο παρ.1.3.3.2) γίνεται από τις Επιτροπές Ερευνών των οποίων η οικονομική λειτουργία είναι εκτός των πλαισίων του Δημόσιου Λογιστικού.

Η Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Αιγαίου συστάθηκε και λειτουργεί από το έτος 1985 και έχει υλοποιήσει μεγάλο αριθμό ερευνητικών προγραμμάτων που αφορούν τη Χίο και ευρύτερα το Αιγαίο.

3. Η Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Σύμφωνα με διάταξη⁴⁷ του Ν. 1268/82 είναι δυνατή η ίδρυση ειδικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας των Α.Ε.Ι. Η Εταιρεία του Πανεπιστημίου Αιγαίου ιδρύθηκε με το Π.Δ. 166 (ΦΕΚ τ. Α΄, 22/4/1988). Μελέτη⁴⁸ που εκπονήθηκε αναφέρεται στην *“Διερεύνηση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της αξιοποίησης της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ιδρυμάτων με μεγάλη γεωγραφική διασπορά”*.

⁴⁶ Κοινή Υπουργική Απόφαση ΚΑ/679/96 (ΦΕΚ 286/10.9.96, τ. Β΄)

⁴⁷ Ο νόμος 1268/1982, άρθρο 3 §7 ορίζει ότι «...τα ΑΕΙ έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των πόρων που προέρχονται τόσο από κρατική επιχορήγηση όσο και από την περιουσία τους. Με Προεδρικό Διάταγμα μετά από τη σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου και γνώμη του Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (σήμερα ΕΣΥΠ) είναι δυνατή η ίδρυση ειδικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας του ΑΕΙ...». Στη συνέχεια, το άρθρο 41 §7 του νόμου 2413/1996 συγκεκριμενοποιεί ότι «...Με προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων ρυθμίζονται τα ακόλουθα θέματα των ειδικών νομικών προσώπων για την αξιοποίηση και τη διαχείριση της περιουσίας των ΑΕΙ και ΤΕΙ: α) ορίζεται η νομική μορφή και ονομασία αυτών των νομικών προσώπων και δίνεται προθεσμία για την τροποποίηση των πράξεων σύστασης των νομικών προσώπων που ήδη λειτουργούν, β) ρυθμίζεται η δυνατότητα χορήγησης από τα νομικά αυτά πρόσωπα υποτροφιών και βραβείων καθώς και αποδοχής δωρεών και κληροδοτημάτων, γ) ρυθμίζεται η δυνατότητα προσφοράς από αυτά τα νομικά πρόσωπα εκπαιδευτικών, κοινωνικών και ερευνητικών υπηρεσιών και διοργάνωσης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και δ) ορίζονται οι προϋποθέσεις ίδρυσης από αυτά τα νομικά πρόσωπα ιδρυμάτων και κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης, προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ή άλλων μορφών εκπαιδευτικών μονάδων, καθώς και η αξιολόγηση και πιστοποίηση των παρεχόμενων τίτλων σπουδών...».

⁴⁸ Παράρτημα ΙΙ.

Ο καθηγητής Ιωάννης Δαρζέντας ήταν επιστημονικός υπεύθυνος της πιο πάνω μελέτης που περιλαμβάνει τα εξής μέρη:

- Φ1 Καταγραφή – ανάλυση υπάρχουσας κατάστασης
- Φ2 Μελέτη εναλλακτικών πλαισίων λειτουργίας
- Φ3 Συγκεκριμενοποίηση αντικειμένου και αρμοδιοτήτων
- Φ4 Πιλοτικές εφαρμογές
- Φ5 Αξιολόγηση

Τελική Έκθεση

Σύνοψη Τελικής Έκθεσης

Έκθεση Αξιοποίησης Αποτελεσμάτων

Τα συμπεράσματα αυτής της έρευνας, επικεντρώνονται στις εναλλακτικές μεθόδους αντιμετώπισης των αξιοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων του Πανεπιστημίου με σαφείς προθέσεις, γιατί όπως αναφέρεται στην εν λόγω μελέτη:

“Οι δραστηριότητες αξιοποίησης προϋποθέτουν πράξεις και δραστηριότητες εμπορικού και γενικότερα επιχειρηματικού χαρακτήρα με ότι αυτό συνεπάγεται από νομική ή οικονομική άποψη (άσκηση εμπορικής δραστηριότητας ή παροχής υπηρεσιών, υπαγωγή στο καθεστώς ΦΠΑ, έκδοση τιμολογίων, φορολόγηση κερδών, διαπραγμάτευση και συνομολόγηση εμπορικών πράξεων κοκ.) και σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού”.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα οικονομικά στοιχεία των πάσης φύσεως δαπανών και προμηθειών, προέρχονται από τρεις κυρίως πηγές του Πανεπιστημίου:

1. Την Οικονομική Υπηρεσία⁴⁹ και αφορούν τον Τακτικό Προϋπολογισμό, τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων και τη μισθοδοσία.
2. Τον Ειδικό Λογαριασμό Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας (Επιτροπή Ερευνών)⁵⁰.
3. Την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου⁵¹.

Σκοπός της εξέτασης των στοιχείων είναι να διερευνηθεί η υπόθεση (βλ. κεφάλαιο 2) **ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο, και ειδικότερα το Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, συμβάλλει, μέσω των προμηθειών και δαπανών, στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και, αν συμβάλλει, πώς πραγματοποιείται αυτή η συμβολή και πώς αποτιμάται με οικονομικούς όρους.**

Η έρευνα ακολουθεί την εξής πορεία:

- α) Ποια είναι η τελική κατάληξη των δαπανώμενων κονδυλίων⁵². Αν δηλαδή καταλήγουν σε επιχειρήσεις που εδρεύουν εντός ή εκτός Χίου.
- β) Σε ποιες κατηγορίες εξόδων, σε ποια είδη δηλαδή, διοχετεύεται το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων και σε τι είδους επιχειρήσεις.
- γ) Αν υπάρχουν δαπάνες που θεωρητικά πρέπει να διοχετεύονται στην τοπική κοινωνία (ή όχι) και αν αυτό επιβεβαιώνεται στην πραγματικότητα από τα εμπειρικά δεδομένα.

⁴⁹ Τα βιβλία που τηρούνται και καταγράφονται τα στοιχεία προβλέπονται από τις διατάξεις του Δημόσιου Λογιστικού και είναι, ως προς τις δαπάνες: Βιβλίο ενταλμάτων, Βιβλίο εντελλομένων εξόδων, Βιβλίο επιταγών, Βιβλίο ταμείου και Εντάλματα Πληρωμής.

⁵⁰ Τα βιβλία που τηρούνται και καταγράφονται τα στοιχεία προβλέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για επιχειρήσεις Γ' Κατηγορίας και τηρούνται σύμφωνα με το διπλογραφικό σύστημα λογιστικής.

⁵¹ Τα βιβλία που τηρούνται και καταγράφονται τα στοιχεία προβλέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για επιχειρήσεις Γ' Κατηγορίας και τηρούνται σύμφωνα με το διπλογραφικό σύστημα λογιστικής.

⁵² Οι δαπάνες στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων αναφέρονται με ένα τετραψήφιο αριθμό, σύμφωνα με το σύστημα κωδικοποίησης που ισχύει σήμερα στο Ελληνικό Δημόσιο.

Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Στην Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου λειτουργεί από το 1992 εξελιγμένο μηχανογραφικό σύστημα το οποίο συνεχίζει να αναπτύσσεται. Παρά όμως την ύπαρξη και λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος, το Πανεπιστήμιο δεν έχει, ακόμη, αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την καταγραφή, έρευνα, κοστολόγηση ή τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων που διαθέτει λόγω και της ανεπάρκειας σε προσωπικό.

Παρόμοια προβλήματα υπήρξαν και στην Επιτροπή Ερευνών, ενώ στην Εταιρεία Αξιοποίησης, λόγω της μηχανογράφησης και της τήρησης λογιστικών Βιβλίων Γ' κατηγορίας, τα προβλήματα της συγκέντρωσης και της επεξεργασίας των στοιχείων, ήταν λιγότερα

Για τους λόγους αυτούς η καταγραφή των στοιχείων έγινε με την εξής διαδικασία. Από τα τηρούμενα βιβλία καταγράφηκαν όλα τα οικονομικά στοιχεία που αφορούσαν δαπάνες και ακολούθως έγινε διαχωρισμός σε ποσά που καταλήγουν σε επιχειρήσεις της Χίου και σε ποσά που καταλήγουν σε επιχειρήσεις εκτός Χίου, εξετάζοντας την έδρα και την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που ανήκει η επιχείρηση.

Η επεξεργασία γίνεται ανά έτος γιατί τα στοιχεία δεν έχουν αποπληθωριστεί. Η καταγραφή και επεξεργασία έγινε στο πρόγραμμα Excel και ακολούθως σε βάση δεδομένων Access της Microsoft, όχι δειγματοληπτικά ή με περιορισμένη έρευνα αλλά με αξιοποίηση του συνόλου των οικονομικών στοιχείων.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ο ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Αφορούν την περίοδο 1984 έως 2001. Ο Τακτικός Προϋπολογισμός εκτελείται σε χρονική περίοδο ενός έτους και έχει σκοπό την κάλυψη των τρεχουσών και άμεσων αναγκών του Πανεπιστημίου. Από το σύνολο των Κωδικών Αριθμών Εξόδων (ΚΑΕ) στους οποίους είναι καταχωρημένο το σύνολο των Χρηματικών Ενταλμάτων Πληρωμής κάθε έτους, καταγράφηκαν μόνο οι ΚΑΕ που αφορούσαν δαπάνες που έγιναν για λογαριασμό των Τμημάτων στη Χίο. Οι Κωδικοί Αριθμοί Εξόδων (ΚΑΕ) των οποίων δεν έγινε επεξεργασία, επειδή δεν έχουν συμβολή στην τοπική ανάπτυξη και επομένως καμία σημασία για την παρούσα εργασία, εμφανίζονται παρακάτω.

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, οι εν λόγω κωδικοί είναι για την απόδοση των κρατήσεων που γίνονται επί διαφόρων πληρωμών. Έτσι, πρόκειται για **αντικριζόμενα ποσά**, δηλαδή ποσά που εμφανίζονται τόσο σαν έσοδα (λόγω των κρατήσεων στις πληρωμές των δικαιούχων), όσο και σαν έξοδα (λόγω της απόδοσής τους σε ασφαλιστικά ταμεία και εφορία).

ΚΩΔΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΞΟΔΟΥ ΧΩΡΙΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

0521α	Εισφορές στο Ι.Κ.Α. (εκτός από την περίπτωση του κωδ. αριθμ. 0523) προσωπικού αμειβομένου βάσει του Π.Δ. 407/80.
0521β	Εισφορές στο Ι.Κ.Α. (εκτός από την περίπτωση του κωδ. αριθμ. 0523) λοιπού προσωπικού.
522	Εισφορές σε λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς (εκτός από την περίπτωση του κωδ.αριθ.0524)
529	Λοιπές εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση
0912α	Τέλη (χαρτοσήμου μισθοδοσίας 407/80)
0912β	Τέλη (ΟΓΑ χαρτοσήμου μισθοδοσίας 407/80)
0912γ	Τέλη (χαρτοσήμου μισθοδοσίας διοικητικού προσωπικού)
0912δ	Τέλη (ΟΓΑ χαρτοσήμου μισθοδοσίας διοικητικού προσωπικού)
3311α	Απόδοση στο Μ.Τ.Π.Υ. των εισπράξεων που έγιναν γι αυτό
3311β	Απόδοση στο Μ.Τ.Π.Υ. των εισπράξεων χαρτοσήμου που έγιναν γι αυτό
3311γ	Απόδοση στο Μ.Τ.Π.Υ. των εισπράξεων ΟΓΑ χαρτοσήμου που έγιναν γι αυτό
3314	Απόδοση στο Μ.Τ.Ν. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3321	Απόδοση στο Τ.Π.Δ.Υ. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό
3326	Απόδοση στο Ταμείο Αλληλοβοηθείας Π. Ναυτικού των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3332α	Απόδοση των εισπράξεων που έγιναν για το Κ.Υ.Τ. (εργαζόμενου)
3332β	Απόδοση των εισπράξεων που έγιναν για το Κ.Υ.Τ.(εργοδότη)
3341	Απόδοση στο Ι.Κ.Α. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό
3343	Απόδοση στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό
3344	Απόδοση στο Τ.Σ. Νομικών των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό
3359	Απόδοση στα λοιπά Ασφαλιστικά Ταμεία και Οργανισμούς των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό
3363α	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Υπουργείου Παιδείας των εισπράξεων που έγιναν γι'αυτό.
3363β	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Υπουργείου Παιδείας των εισπράξεων που έγιναν γι'αυτό.

3364	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής & Υγείας Οικονομικών Υπαλλήλων των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3366	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής & Υγείας Υπαλλ. Υπουργ. Γεωργίας των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3367	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής & Υγείας Υπαλλ. Υπουργ. Κοινων. Υπηρεσιών των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3368	Απόδοση στο Ταμείο Αρωγής & Υγείας Υπαλλ. Υπουργ. Δημοσίων Έργων των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό.
3391α	Απόδοση των εισπράξεων που έγιναν για λογαριασμό του Δημοσίου - Υπερ Φόρου
3391β	Υπέρ Χαρτοσήμου
3391γ	Υπέρ ΟΓΑ χαρτοσήμου

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ο κωδικός **0412**, αφορά *αμοιβές τεχνικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία* και δεν είναι δυνατόν να υπάρξει καταμερισμός στη Χίο, διότι έστω και αν δαπανήθηκε ένα μέρος για το τμήμα της Χίου, είναι δυνατόν μεγάλο μέρος αυτών των αμοιβών να πραγματοποιούνται στην Αθήνα ή στη Μυτιλήνη και να αφορούν το Τμήμα της Χίου, καθότι πρόκειται για μηχανικούς που εποπτεύουν έργα σε όλα τα νησιά. Δεν προκρίθηκε η λύση του επιμερισμού (π.χ. με κάποιο ποσοστό) σε αυτόν τον κωδικό, στον οποίο δεν έγινε δυνατός ο διαχωρισμός, σε ποσά που αφορούν επιχειρήσεις της Χίου και σε ποσά που αφορούν επιχειρήσεις αλλού, γιατί αυτό θα αλλοίωνε την πραγματική εικόνα των συνολικών στοιχείων.

Οι κωδικοί του παρακάτω πίνακα, αφορούν στην πληρωμή λογαριασμών του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, της Δημόσιας Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης Χίου (Δ.Ε.Υ.Α.Χ.) και των Ελληνικών Ταχυδρομείων (Ε.Λ.Τ.Α.). Ο λόγος της μη επεξεργασίας των στοιχείων αυτών των κωδικών είναι ότι δεν αντανακλούν καμία αναπτυξιακή εικόνα και δεν μπορούν αυτές οι επιχειρήσεις (με εξαίρεση τη Δ.Ε.Υ.Α.Χ.) να αντικατασταθούν από επιχειρήσεις της Χίου.

ΚΩΔΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΞΟΔΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

831	Ταχυδρομικά Τέλη
832	Τηλεφωνικά, τηλεγραφικά & τηλετυπικά τέλη εσωτερικού
841	Ύδρευση & άρδευση
842	Φωτισμός & κίνηση (με ηλεκτρισμό ή φωτάεριο)

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

Μια σειρά όμως κωδικών έχουν σημασία και διερευνήθηκε αν η πραγματικότητα επιβεβαιώνει την ενισχυτική τους σημασία στην τοπική ανάπτυξη. Αυτοί οι κωδικοί περιέχονται στον παρακάτω πίνακα.

ΚΩΔΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΞΟΔΟΥ ΠΟΥ ΕΤΥΧΑΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

212	Βασικός μισθός εκτάκτων
222	Επίδομα σπουδών

233	Κοινωνικό επίδομα για οικογενειακά βάρη εκτάκτων
234	Προσαύξηση μισθού για πολυετή υπηρεσία
237	Α.Τ.Α. αποδοχών εκτάκτων
255	Επίδομα ειδικών συνθηκών
259	Λοιπά ειδικά τακτικά επιδόματα
261	Αποζημίωση για υπερωριακή εργασία
264	Αποζημίωση για συμμετοχή σε συμβούλια ή επιτροπές (περιλαμβάνονται και οι ιδιώτες)
269	Λοιπές πρόσθετες παροχές
274	Αμοιβή ωρομίσθιου προσωπικού
286	Αποζημιώσεις των άρθρων 9 και 10 του Ν.2085/92
289	Διάφορες αποζημιώσεις που δεν κατονομάζονται ειδικά.
411	Αμοιβές νομικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
414	Αμοιβές εκπαιδευτικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
0415α	Αμοιβές συγγραφικών δικαιωμάτων μελών Δ.Ε.Π.
0415β	Αμοιβές συγγραφικών δικαιωμάτων μη μελών Δ.Ε.Π.
417	Αμοιβές μεταφραστών και στενοδακτυλογράφων, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
0419α	Αμοιβές λοιπών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
0419β	Αμοιβές φοιτητών που εκτελούν ειδική υπηρεσία (ερευνητικό έργο)
0426	Αμοιβές ιδιωτικών γραφείων & ιδιωτών για την εκτέλεση μηχανογραφικών εργασιών
512	Έξοδα νοσηλείας υπαλλήλων
515	Έξοδα νοσηλείας οικογενειών υπαλλήλων
518	Έξοδα νοσηλείας σπουδαστών γενικά
519	Λοιπές περιπτώσεις παροχής εξόδων νοσηλείας
531	Δαπάνες επιμόρφωσης υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.
533	Δαπάνες για εκπαιδευτικές εκδρομές
671	Ιατρική Περίθαλψη
672	Φαρμακευτική Περίθαλψη
675	Οδοντιατρική Περίθαλψη
679	Λοιπές παροχές ασθένειας σε είδος
685	Επιδόματα μητρότητας
687	Έξοδα μετακινούμενων ασθενών
711	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων
719	Λοιπές πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων
721	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων
731	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας υπαλλήλων από την ημεδαπή στην αλλοδαπή ή και αντίστροφα
732	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας υπαλλήλων
771	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή προσώπων που δεν έχουν την υπαλληλική ιδιότητα
772	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή προσώπων που δεν έχουν την υπαλληλική ιδιότητα
0813α	Μισθώματα κτιρίων και έξοδα κοινοχρήστων
0813β	Μισθώματα για στέγαση φοιτητών
0819	Λοιπά μισθώματα
824	Μεταφορές αγαθών (περιλαμβάνονται τα πλοηγικά και τέλη αεροδρομίου) & φορτοεκφορτωτικά.
828	Μεταφορές μαθητών και φοιτητών
834	Έξοδα τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων κ.λ.π.
843	Πλυντικά

0845	Δαπάνες καθαρισμού γραφείων
0849	Λοιπές δαπάνες
851	Διαφημίσεις & δημοσιεύσεις
855	Επιδείξεις, γιορτές και λοιπά θεάματα (περιλαμβάνονται βραβεία και έπαθλα)
856	Φιλοξενίες & δεξιώσεις
857	Οργάνωση συνεδρίων, συμμετοχή σε συνέδρια
859	Λοιπές δαπάνες δημοσίων σχέσεων.
863	Συντήρηση & επισκευή κτιρίων.
879	Συντήρηση & επισκευή λοιπών μονίμων εγκαταστάσεων (περιλαμβάνονται διάφορα)
881	Συντήρηση & επισκευή μεταφορικών μέσων ξηράς
887	Συντήρηση & επισκευή λοιπών μηχανημάτων
888	Συντήρηση & επισκευή επίπλων & συσκευών
889	Συντήρηση & επισκευή λοιπού εξοπλισμού.
0891	Εκτυπώσεις, εκδόσεις γενικά & βιβλιοδετήσεις
0891α	εκδόσεις επιστημονικών συγγραμμάτων
892	Ασφάλιστρα & φύλακτρα ακινήτων, μεταφορικών μέσων, μηχανικού εξοπλισμού, επίπλων, χρεωγράφων ενεχύρων κ.λ.π.
893	Εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων η συμβιβαστικών πράξεων.
898	Δαπάνες του άρθρου 7 του Ν.2158/93
899	Λοιπές δαπάνες.
1249	Προμήθεια εποπτικών μέσων διδασκαλίας που δεν κατονομάζονται ειδικά.
1251	Προμήθεια επιστημονικών συγγραμμάτων & λοιπών βοηθημάτων.
1259	Προμήθεια βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων & λοιπών εκδόσεων.
1261	Προμήθεια χαρτιού, γραφικής ύλης (και μικροαντικειμένων γραφείου γενικά)
1271	Προμήθεια ειδών αθλητισμού
1292	Προμήθεια ηλεκτρικών λαμπτήρων
1293	Προμήθεια εντύπων & δελτίων μηχανογράφησης
1294	Προμήθεια ειδών ραδιοφωνίας και τηλεόρασης
1312	Προμήθεια φαρμακευτικού υλικού
1381	Προμήθεια ειδών καθαριότητας και ευπρεπισμού
1413	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής κτιρίων γενικά
1429	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής λοιπών μονίμων εγκαταστάσεων
1431	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων ξηράς
1439	Λοιπές προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού
1441	Προμήθεια εξαρτημάτων, εργαλείων, πρώτων υλών κ.λ.π. για την κατασκευή και επισκευή οργάνων εκπ/σης
1611	Προμήθεια υγρών καυσίμων και λιπαντικών
1719	Προμήθεια υλικού εκτυπώσεων & βιβλιοδετήσεων
1729	Προμήθεια υλικού τοπογραφήσεων και σχεδιάσεων
1731	Προμήθεια φωτογραφικού και φωτοτυπικού υλικού
1779	Προμήθεια τηλεπικοινωνιακού υλικού που δεν κατονομάζεται ειδικά.
1821	Προμήθεια παρασήμων και μεταλλείων
1841	Προμήθεια εργαλείων μικρής διάρκειας και αξίας
1899	Διάφορες προμήθειες που δεν κατονομάζονται ειδικά
2512	Επιχορηγήσεις σε διεθνείς Οργανισμούς.
2521	Επιχορηγήσεις και συνδρομές σε φοιτητικούς συλλόγους
2529α	Επιχορηγήσεις και συνδρομές στην εταιρεία αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Π.Δ. 166/1988).
2631	Χορηγίες για την λειτουργία φοιτητικών συσσιτίων
2651	Βραβεία και βοηθήματα καλής επίδοσης σπουδαστών γενικά
2683	Υποτροφίες - Μετεκπαίδευση ιδιωτών στην ημεδαπή

4121	Δαπάνες κάθε είδους για την εκπαίδευση των φοιτητών την επιστημονική έρευνα και την λειτουργία των εδρών
4622	Δαπάνες λοιπών αθλητικών δραστηριοτήτων
7111	Προμήθεια επίπλων
7112	Προμήθεια ηλεκτρικών συσκευών και μηχανημάτων κλιματισμού γραφείων
7122	Προμήθεια Υπολογιστικών και λογιστικών μηχανών
7123	Προμήθεια Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, λογισμικού και λοιπού συναφούς βοηθητικού εξοπλισμού.
7124	Προμήθεια Φωτοτυπικών μηχανημάτων
7126	Προμήθεια μαγνητοφώνων και εξαρτημάτων τους
7127	Προμήθεια μηχανημάτων εκτός από μηχανές γραφείου
7129	Προμήθεια λοιπών μηχανών γραφείου
9146	Προμήθεια ψυγείων, ψυκτικών μηχανημάτων, μηχανημάτων κλιματισμού
9725	Επισκευή και συντήρηση κτιρίων που στεγάζουν Δημόσιες υπηρεσίες ή Ν.Π.Δ.Δ.
9729	Επισκευή και συντήρηση λοιπών ακινήτων και κάθε είδους εγκατάσταση σ' αυτά

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ορισμένα διευκρινιστικά στοιχεία για αυτούς τους κωδικούς:

- Από το έτος 1996 οι με σύμβαση διδάσκοντες (Π.Δ. 407/80⁵³) αμείβονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού, ενώ μέχρι τότε μέσω του Δημόσιου Ταμείου. Οι αντίστοιχοι κωδικοί του Τακτικού Προϋπολογισμού είναι:

212	Βασικός μισθός εκτάκτων
222	Επίδομα σπουδών
233	Κοινωνικό επίδομα για οικογενειακά βάρη εκτάκτων
234	Προσαύξηση μισθού για πολυετή υπηρεσία
237	Α.Τ.Α. αποδοχών εκτάκτων
255	Επίδομα ειδικών συνθηκών
259	Λοιπά ειδικά τακτικά επιδόματα

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

Σημειώνεται ότι η επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων της μισθοδοσίας γίνεται παρακάτω στο υποκεφάλαιο **Μισθοδοσία**.

- Τα πρώτα έτη οι ανάγκες σε προσωπικό καλύπτονται με συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που μετά το έτος 1987 μετατράπηκαν σε συμβάσεις αορίστου χρόνου (μονιμοποιήσεις). Αυτό επαναλήφθηκε το 1995 και το 2001.
- Οι κωδικοί:

261	Αποζημίωση για υπερωριακή εργασία
274	Αμοιβή ωρομίσθιου προσωπικού
286	Αποζημιώσεις των άρθρων 9 και 10 του Ν.2085/92

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

αφορούν διάφορες αμοιβές και υπερωρίες αυτού του προσωπικού.

- Οι κωδικοί:

269	Λοιπές πρόσθετες παροχές
-----	--------------------------

⁵³ Παράρτημα ΙΙΙ.

415α Αμοιβές συγγραφικών δικαιωμάτων μελών Δ.Ε.Π.

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

αφορούν άλλες αμοιβές μελών ΔΕΠ (διπλές αποδοχές λόγω εκπαιδευτικής άδειας όπως ο 269).

- Οι κωδικοί:

264	Αποζημίωση για συμμετοχή σε συμβούλια ή επιτροπές (περιλαμβάνονται και οι ιδιώτες)
289	Διάφορες αποζημιώσεις που δεν κατονομάζονται ειδικά.
411	Αμοιβές νομικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
414	Αμοιβές εκπαιδευτικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
415β	Αμοιβές συγγραφικών δικαιωμάτων μη μελών Δ.Ε.Π.
417	Αμοιβές μεταφραστών και στενοδακτυλογράφων, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
0419α	Αμοιβές λοιπών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία
0419β	Αμοιβές φοιτητών που εκτελούν ειδική υπηρεσία (ερευνητικό έργο)
426	Αμοιβές ιδιωτικών γραφείων & ιδιωτών για την εκτέλεση μηχανογραφικών εργασιών
531	Δαπάνες επιμόρφωσης υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

αφορούν διάφορες αμοιβές (ο κωδικός 289 αφορά αμοιβές φοιτητών που εκτελούν πρακτική άσκηση).

- Οι κωδικοί

512	Έξοδα νοσηλείας υπαλλήλων
515	Έξοδα νοσηλείας οικογενειών υπαλλήλων
518	Έξοδα νοσηλείας σπουδαστών γενικά
519	Λοιπές περιπτώσεις παροχής εξόδων νοσηλείας
671	Ιατρική Περίθαλψη
672	Φαρμακευτική Περίθαλψη
675	Οδοντιατρική Περίθαλψη
679	Λοιπές παροχές ασθενείας σε είδος
685	Επιδόματα μητρότητας
687	Έξοδα μετακινούμενων ασθενών

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

αφορούν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κάθε είδους. Δεν θα μπορούσε να ευσταθεί η άποψη ότι συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη, έστω και αν ένα μεγάλο μέρος δαπανάται εντός Χίου.

- Οι κωδικοί

711	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων
719	Λοιπές πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων
721	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων
731	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας υπαλλήλων από την ημεδαπή στην αλλοδαπή ή και αντίστροφα
732	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας υπαλλήλων
771	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή προσώπων που δεν έχουν την υπαλληλική ιδιότητα

772	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή προσώπων που δεν έχουν την υπαλληλική ιδιότητα
-----	--

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου

αφορούν έξοδα μετακινήσεων. Χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, των οδοιπορικών εξόδων (εισιτήρια κλπ) και της ημερήσιας αποζημίωσης. Θεωρείται ότι ένα μέρος δαπανάται εντός Χίου, διότι ένα μέρος αυτής της αποζημίωσης δαπανάται για διαμονή και φαγητό.

Θα εξεταστεί αν απορρίπτεται ή επιβεβαιώνεται η σημαντικότητα για την τοπική αγορά των παραπάνω κωδικών κατά τη χρονική περίοδο 1984 – 2001.

Τα οικονομικά στοιχεία που αφορούν δαπάνες καταχωρήθηκαν, αναλυτικά για όλα τα έτη και όλους τους κωδικούς, με διαχωρισμό σε ποσά που πάνε σε επιχειρήσεις εντός της Χίου και σε ποσά που πάνε σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου.

Ακολούθως, οι κωδικοί κατατάχθηκαν σε ομάδες και έλαβαν τον αριθμό 1 ή 0, ανάλογα με το αν έτυχαν επεξεργασίας ή όχι.

Η αναλυτική αυτή κατάταξη, περιλαμβάνει μόνο τους πιο σημαντικούς κωδικούς (Κωδικός Αριθμός Εξόδου - ΚΑΕ), σε σχέση με το σύνολο των ΚΑΕ, που αφορούν σε δαπάνες που έγιναν από την πανεπιστημιακή μονάδα της Χίου.

Αυτοί οι σημαντικοί ΚΑΕ έχουν καταχωρηθεί ανά έτος και στις κατηγορίες:

- Σύνολο ΚΑΕ, που είναι το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε σε όλο το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στους συγκεκριμένους Κωδικούς.
- Σύνολο δαπανών που έγιναν από την πανεπιστημιακή μονάδα της Χίου.
- Από το προηγούμενο σύνολο, ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις της Χίου.
- Από το προηγούμενο σύνολο, ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου, με το μεγαλύτερο μέρος τους (πάνω από 90%) να είναι επιχειρήσεις του Λεκανοπεδίου Αττικής (Αθήνα – Πειραιά)

Στη συνέχεια, οι σημαντικοί κωδικοί ομαδοποιήθηκαν σε κατηγορίες και με την εξής ανάλυση: Σύνολο Χίου, Επιχειρήσεις Χίου, Επιχειρήσεις αλλού και ποσοστιαία τι μέρος από το σύνολο Χίου κατανέμεται (Επιχειρήσεις Χίου/Σύνολο Χίου και Επιχειρήσεις αλλού/Σύνολο Χίου).

Ακολούθως έγινε επεξεργασία των κωδικών συγκεντρωτικά, ανά ομάδα κωδικών και ανά έτος ως εξής: Σύνολο Χίου, Επιχειρήσεις Χίου, Επιχειρήσεις

αλλού και ποσοστιαία τι μέρος από το σύνολο Χίου κατανέμεται (Επιχειρήσεις Χίου/Σύνολο Χίου και Επιχειρήσεις αλλού/Σύνολο Χίου).

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω Πίνακα, το “μερίδιο” των Τμημάτων της Χίου στις συνολικές δαπάνες του Πανεπιστημίου ακολουθεί αύξουσα πορεία με τάση σταθεροποίησης τα τελευταία χρόνια. Όμως, εξακολουθεί να είναι μικρό (κάτω του 12%), λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Χίος είναι ένα από τα 5 νησιά στα οποία αναπτύσσεται το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τα 2 νέα Τμήματα έχουν την κύρια χρηματοδότησή τους από τα Β΄ και Γ΄ ΚΠΣ (ΕΠΕΑΕΚ 1 και 2) και έτσι οι ανάγκες χρηματοδότησης καλύπτονται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, κυρίως για το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.

	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	Συμμετοχή δαπανών Παν. Χίου στις συνολικές δαπάνες του Παν. Αιγαίου
1984	977.655	15.573	1,59%
1985	35.318.116	2.772.205	7,85%
1986	97.642.670	14.323.902	14,67%
1987	112.787.861	14.077.028	12,48%
1988	222.103.759	23.187.720	10,44%
1989	194.255.134	31.041.518	15,98%
1990	236.928.906	44.164.088	18,64%
1991	530.452.878	58.222.013	10,98%
1992	537.593.967	80.412.132	14,96%
1993	618.923.403	70.121.598	11,33%
1994	609.886.743	84.576.047	13,87%
1995	656.676.807	65.580.308	9,99%
1996	1.173.509.060	146.749.383	12,51%
1997	1.386.399.721	186.446.238	13,45%
1998	1.508.575.887	177.888.569	11,79%
1999	1.535.048.038	175.887.958	11,46%
2000	2.480.590.925	282.413.677	11,38%
2001	2.507.005.862	256.098.705	10,22%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω Πίνακα το ποσοστό των δαπανών του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο που κατευθύνεται σε επιχειρήσεις της Χίου είναι σημαντικό και κατά μέσο όρο ανέρχεται σε περίπου 82%, ενώ τα τελευταία 5 έτη, από το 1996, σε περίπου 90%. Αυτό αναμένεται αφού η λειτουργία του Τακτικού Προϋπολογισμού είναι να καλύπτει τις τρέχουσες δαπάνες λειτουργίας στη διάρκεια του οικονομικού έτους. Με την εξαίρεση 3

ετών, δηλ. 1986, 1990 και 1992 στη διάρκεια των οποίων το ποσοστό κυμαίνεται κάτω του 60%, τα έτη 1991 και 1993, που το ποσοστό είναι μεταξύ 60% και 70%, και τα έτη 1987 και 1995, που το ποσοστό είναι μεταξύ 70% και 80%, στη διάρκεια των υπόλοιπων ετών είναι άνω του 81%.

Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο ένα μέρος από τις προμήθειες, υλικών ή υπηρεσιών, δεν μπορούν να εξευρεθούν στη Χίο, παρά μόνον σε κεντρική αγορά, αυτήν της Αθήνας. Αυτό συμβαίνει, είτε λόγω του εξειδικευμένου χαρακτήρα ορισμένων προμηθειών, είτε της μη προσαρμογής των επιχειρήσεων της Χίου στη λειτουργία του Πανεπιστημίου. Στη συνέχεια, η αύξηση της χρηματοδότησης σε καθεστώς αυξημένης λειτουργίας της μονάδας, οδηγεί σε προμήθειες υλικών και υπηρεσιών που είτε λόγω πλήθους είτε λόγω της εξειδίκευσής τους, η προμήθειά τους, πλέον, δεν πραγματοποιείται από την Αθήνα, αλλά από την τοπική αγορά.

Έτος	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού (εκτός Χίου)	Συμμε- τοχή Επιχειρ. Χίου επί του συνόλου	Συμμε- τοχή Επιχειρ αλλού επί του συνόλου
1984	15.573	15.573	0	100%	0%
1985	2.240.681	1.861.973	378.708	83%	17%
1986	12.061.017	6.734.173	5.326.844	56%	44%
1987	11.750.346	8.431.633	3.318.713	72%	28%
1988	19.458.397	15.719.297	3.739.100	81%	19%
1989	25.606.877	23.313.602	2.293.275	91%	9%
1990	36.974.769	20.941.718	16.033.051	57%	43%
1991	49.626.067	33.527.242	16.098.825	68%	32%
1992	64.186.771	36.092.543	28.094.228	56%	44%
1993	51.002.814	31.431.166	19.571.648	62%	38%
1994	60.058.618	49.264.627	10.793.991	82%	18%
1995	36.067.025	26.413.606	9.653.419	73%	27%
1996	51.921.218	47.933.229	3.987.989	92%	8%
1997	78.452.613	71.719.881	6.732.732	91%	9%
1998	70.325.125	64.990.592	5.334.533	92%	8%
1999	81.384.318	72.182.049	9.202.269	89%	11%
2000	180.979.154	150.980.013	29.999.141	83%	17%
2001	192.047.628	180.310.290	11.737.338	94%	6%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Στον παρακάτω Πίνακα, η ομαδοποίηση προσεγγίζει περισσότερο το προηγούμενο γενικό συμπέρασμα, ότι η τρέχουσα λειτουργία⁵⁴ του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο στηρίζεται στην τοπική αγορά ειδών και υπηρεσιών, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων. Συγκεκριμένα, σε κατηγορίες όπως *μισθώματα κτιρίων, μισθώματα για την εξυπηρέτηση στέγασης των φοιτητών* και τη *σίτισή* τους το 100% της δαπάνης κατευθύνεται εντός της Χίου. Το ίδιο ισχύει και για κατηγορίες όπως είναι οι *αμοιβές* εκτός των ετών 1999, 2000 και 2001. Αιτία μπορεί να είναι οι ανάγκες εξειδικευμένων εργασιών, κυρίως σε θέματα μηχανογράφησης, σχεδιασμού κλπ, όπου η τοπική οικονομία, λόγω μεγέθους και εξειδίκευσης, δεν μπορεί να ανταγωνιστεί το κέντρο. Το ίδιο και για κατηγορίες όπως *συντήρηση και επισκευή* εκτός των ετών 1989, 1993, 1994 και 1995. Είναι λογικό να συμβαίνει κάτι τέτοιο, αν σκεφτεί κανείς είτε την τοπική αγορά επαγγελματιών είτε τα παραρτήματα εξυπηρέτησης και επισκευών μεγάλων εταιρειών που μπορούν να καλύψουν αυτές τις ανάγκες του Πανεπιστημίου.

Στην κατηγορία *εκδόσεις* υπερισχύουν οι επιχειρήσεις εντός Χίου, εκτός των ετών 1992, 1994 και 2001. Το ίδιο και στην κατηγορία *προμήθειες*, κυρίως τα έτη από το 1994 έως το 2001. Στην κατηγορία *Σίτιση Χίου*, όπως είναι αναμενόμενο, υπερισχύουν ολοκληρωτικά οι επιχειρήσεις εντός Χίου. Το ίδιο και στην κατηγορία *Μισθώματα φοιτητών Χίου*. Στην κατηγορία *Μεταφορικά Χίου*, γενικά υπερισχύουν οι επιχειρήσεις εντός Χίου, με εξαίρεση τα έτη 1985, 1988, 1995, 1996 και 2000. Στην κατηγορία *Διάφορες δαπάνες*, είναι αναμενόμενο, λόγω των μικροεξόδων, οι δαπάνες να κατευθύνονται σε επιχειρήσεις εντός Χίου.

Στις δύο υπόλοιπες κατηγορίες, *συνέδρια και δημοσιεύσεις* και *δαπάνες για την εκπαίδευση*, υπερισχύουν οι επιχειρήσεις εκτός της Χίου, κυρίως με έδρα την Αθήνα. Ιδιαίτερα στη δεύτερη κατηγορία, η ανάγκη για εξειδικευμένο εξοπλισμό φανερώνει την ανάγκη οι προμήθειες να πραγματοποιούνται από μεγάλες εταιρείες του κέντρου, λαμβάνοντας υπόψη και το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τις προμήθειες (μειοδοτικοί διαγωνισμοί).

⁵⁴ Η κατ' έτος τρέχουσα λειτουργία του Πανεπιστημίου χρηματοδοτείται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό και καλύπτει τις ετήσιες δαπάνες λειτουργίας, όπως ενοίκια, φως, νερό, τηλέφωνα, γραφική ύλη κ.ά., όπως απεικονίζονται στον Πίνακα της σελ. 105 – 107.

Έτος	ΑΜΟΙΒΕΣ				ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ΚΤΙΡΙΩΝ				ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ & ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	0	0	-	-	244.000	0	100%	0%	71.697	0	100%	0%
1986	120.000	0	100%	0%	715.560	0	100%	0%	281.015	0	100%	0%
1987	299.880	0	100%	0%	165.350	0	100%	0%	457.440	14.160	97%	3%
1988	3.424.012	0	100%	0%	0	0	-	-	667.134	570.010	54%	46%
1989	2.871.020	0	100%	0%	0	0	-	-	481.330	1.201.640	29%	71%
1990	1.762.551	0	100%	0%	0	0	-	-	3.491.454	1.968.401	64%	36%
1991	270.000	200000	57%	43%	0	0	-	-	9.899.841	3.377.511	75%	25%
1992	986.000	0	100%	0%	0	0	-	-	9.693.714	5.112.505	65%	35%
1993	3.512.660	296876	92%	8%	0	0	-	-	4.592.941	5.545.434	45%	55%
1994	2.583.600	0	100%	0%	0	0	-	-	1.729.634	4.403.862	28%	72%
1995	2.597.600	0	100%	0%	0	0	-	-	788.361	6.732.919	10%	90%
1996	2.436.999	0	100%	0%	0	0	-	-	3.765.317	2.006.421	65%	35%
1997	3.498.864	0	100%	0%	0	0	-	-	10.740.062	1.214.839	90%	10%
1998	1.572.000	0	100%	0%	0	0	-	-	8.127.850	555.591	94%	6%
1999	350.000	685600	34%	66%	686.868	0	100%	0%	29.581.409	0	100%	0%
2000	2.378.700	8640620	22%	78%	1.1024.949	0	100%	0%	30.051.424	0	100%	0%
2001	150.000	2143925	7%	93%	40.100.184	0	100%	0%	14.385.581	0	100%	0%

Έτος	ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ				ΣΥΝΕΔΡΙΑ & ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ				ΕΚΔΟΣΕΙΣ			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	228.456	191.340	54%	46%	1.865	169.126	1%	99%	0	0	-	-
1986	2.048.120	5.262.844	28%	72%	28.190	0	100%	0%	114.500	0	100%	0%
1987	2.240.514	3.140.867	42%	58%	0	163.686	0%	100%	0	0	-	-
1988	2.450.337	2.060.362	54%	46%	13.515	41.363	25%	75%	509.678	2.000	100%	0%
1989	1.695.957	810.887	68%	32%	8.786	164.718	5%	95%	0	0	-	-
1990	4.016.557	1.151.420	78%	22%	13.909	709.609	2%	98%	774.389	0	100%	0%
1991	7.154.941	8.877.034	45%	55%	0	236.010	0%	100%	803.430	0	100%	0%
1992	7.670.170	7.601.612	50%	50%	134.983	2.322.322	5%	95%	494.286	648.125	43%	57%
1993	5.909.777	5.729.613	51%	49%	486.370	716.772	40%	60%	3.000	0	100%	0%
1994	6.244.501	1.684.660	79%	21%	114.187	989.080	10%	90%	526.015	565.000	48%	52%
1995	6.617.400	1.984.561	77%	23%	540.736	549.033	50%	50%	594.400	0	100%	0%
1996	7.949.650	1.321.850	86%	14%	305.669	431.412	41%	59%	900.610	7.600	99%	1%
1997	16.949.196	3.381.277	83%	17%	1.109.475	2.136.616	34%	66%	1.116.660	0	100%	0%
1998	17.317.382	907.269	95%	5%	2.096.849	2.798.086	43%	57%	794.706	0	100%	0%
1999	16.931.363	4.179.306	80%	20%	1.430.878	2.186.841	40%	60%	1.113.479	0	100%	0%
2000	41.107.310	8.006.323	84%	16%	551.846	3.815.622	13%	87%	1.105.140	0	100%	0%
2001	17.206.164	416.897	98%	2%	121.905	1.668.247	7%	93%	955.103	2.089.480	31%	69%

Έτος	ΣΙΤΙΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ				ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ				ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΑΙΔ/ΣΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου %	αλλού%
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	640.800	0	100%	0%	0	0	-	-	0	0	-	-
1986	3.346.200	0	100%	0%	0	0	-	-	0	0	-	-
1987	5.143.478	0	100%	0%	0	0	-	-	0	0	-	-
1988	7.778.250	0	100%	0%	0	0	-	-	669.820	1.033.785	39%	-
1989	8.537.355	0	100%	0%	8.230.000	0	100%	0%	1.314.292	0	100%	0%
1990	8.033.040	0	100%	0%	0	0	-	-	2.107.154	12.203.621	15%	-
1991	12.693.540	0	100%	0%	0	0	-	-	2.312.276	3.126.746	43%	-
1992	8.490.600	0	100%	0%	6.573.000	0	100%	0%	1.046.545	12.409.664	8%	0%
1993	5.975.400	0	100%	0%	6.516.247	0	100%	0%	2.462.174	7.282.953	25%	0%
1994	21.640.250	0	100%	0%	13.304.461	0	100%	0%	0	1.651.389	0%	0%
1995	14.826.800	0	100%	0%	0	0	-	-	0	0	-	-
1996	19.328.850	0	100%	0%	9.280.632	0	100%	0%	0	0	-	0%
1997	22.716.200	0	100%	0%	10.045.224	0	100%	0%	0	0	-	0%
1998	18.432.200	0	100%	0%	7.861.936	0	100%	0%	0	0	-	0%
1999	13.933.500	0	100%	0%	0	0	-	-	18.000	1.497.352	1%	-
2000	43.181.400	0	100%	0%	13.466.333	0	100%	0%	1.800.942	7.115.101	20%	0%
2001	50.773.900	0	100%	0%	44.213.333	0	100%	0%	693.200	1.293.800	35%	0%

Έτος	ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ				ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%
1984	0	0	-	-	15.573	0	100%	0%
1985	15.959	18.242	47%	53%	659.196	0	100%	0%
1986	100	0	100%	0%	80.488	64.000	56%	44%
1987	0	0	-	-	124.971	0	100%	0%
1988	6.060	31.580	16%	84%	200.491	0	100%	0%
1989	51.293	29.630	63%	37%	123.569	86.400	59%	41%
1990	126.022	0	100%	0%	616.642	0	100%	0%
1991	57.014	0	100%	0%	336.200	281.524	54%	46%
1992	146.885	0	100%	0%	856.360	0	100%	0%
1993	561.291	0	100%	0%	1.411.306	0	100%	0%
1994	883.844	0	100%	0%	2.238.135	1.500.000	60%	40%
1995	276.120	386.906	42%	58%	172.189	0	100%	0%
1996	214.790	220.706	49%	51%	3.750.712	0	100%	0%
1997	1.025.711	0	100%	0%	4.518.489	0	100%	0%
1998	1.011.208	0	100%	0%	7.776.461	1.073.587	88%	12%
1999	951.184	397.946	71%	29%	7.185.368	255.224	97%	3%
2000	834.949	1.097.046	43%	57%	5.477.020	1.324.429	81%	19%
2001	8.366.967	1.474.989	85%	15%	3.343.953	2.650.000	56%	44%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Παρακάτω, παρουσιάζονται κατά αύξοντα αριθμό εμφάνισης οι κωδικοί που υπερισχύουν στην κατηγορία “επιχειρήσεις αλλού” (δηλαδή εκτός Χίου). Αυτό σημαίνει ότι αντίκεινται στη φιλοσοφία του Τακτικού Προϋπολογισμού και της ενίσχυσης της τοπικής κοινωνίας.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι κωδικοί με συχνότητα εμφάνισης άνω των 5, στο διάστημα των 17 ετών 1984 – 2001, διότι δείχνουν μια τάση στη προμήθεια των συγκεκριμένων ειδών από προμηθευτές εκτός Χίου και παρακάτω εξετάζονται αυτοί οι κωδικοί που έχουν συχνότητα εμφάνισης άνω των 5.

6 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
7111	Προμήθεια επίπλων

7 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
0834	Έξοδα τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων κ.λ.π.

8 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
0824	Μεταφορές αγαθών (περιλαμβάνονται τα πλοηγικά και τέλη αεροδρομίου) & φορτοεκφορτωτικά.

9 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
0887	Συντήρηση & επισκευή λοιπών μηχανημάτων
1251	Προμήθεια επιστημονικών συγγραμμάτων & λοιπών βοηθημάτων
1439	Λοιπές προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού
4121	Δαπάνες κάθε είδους για την εκπαίδευση των φοιτητών την επιστημονική έρευνα και την λειτουργία των εδρών

10 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
0889	Συντήρηση & επισκευή λοιπού εξοπλισμού.
1731	Προμήθεια φωτογραφικού και φωτοτυπικού υλικού

15 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
1259	Προμήθεια βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων & λοιπών εκδόσεων

16 φορές

Κωδικός (ΚΑΕ)	Περιγραφή Κωδικού
0851	Διαφημίσεις & δημοσιεύσεις

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Παρά τη γενική τάση των κατηγοριών στις οποίες εντάσσονται, δηλ.: 7111 Προμήθεια επίπλων, 0834 Έξοδα τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων κ.λ.π., 1251 Προμήθεια επιστημονικών συγγραμμάτων & λοιπών βοηθημάτων, 1259 Προμήθεια βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων & λοιπών

εκδόσεων και 1731 Προμήθεια φωτογραφικού και φωτοτυπικού υλικού στην κατηγορία 4 “προμήθειες”

0887 Συντήρηση & επισκευή λοιπών μηχανημάτων, 0889 Συντήρηση & επισκευή λοιπού εξοπλισμού και 1439 Λοιπές προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού στην κατηγορία 3 “συντήρηση και επισκευή”

0824 Μεταφορές αγαθών (περιλαμβάνονται τα πλοηγικά και τέλη αεροδρομίου) & φορτοεκφορτωτικά στην κατηγορία 10 “μεταφορικά”

όπου, όπως προαναφέρθηκε, γενικά υπερисχύουν οι επιχειρήσεις εντός Χίου, οι παραπάνω κωδικοί έχουν διαφορετική συμπεριφορά.

Μία εξήγηση είναι η διαδικασία που προαναφέρθηκε (διαγωνισμοί προμηθειών). **Άλλη εξήγηση** είναι η πιθανή εξειδικευμένη προμήθεια είτε από επιχείρηση που μονοπωλεί ένα είδος είτε από επιχείρηση που λόγω μεγέθους και τεχνογνωσίας εδρεύει στο κέντρο.

Οι κωδικοί 4121 Δαπάνες κάθε είδους για την εκπαίδευση των φοιτητών την επιστημονική έρευνα και την λειτουργία των εδρών στην κατηγορία 9 “δαπάνες εκπαίδευσης” και 0851 Διαφημίσεις & δημοσιεύσεις στην κατηγορία 5 “συνέδρια και δημοσιεύσεις”, ανταποκρίνονται στη γενική τάση των ομάδων που ανήκουν.

Η συνολική, πάντως, εικόνα, δείχνει ότι σε ποσοστό περίπου 83%, τα ποσά του Τακτικού Προϋπολογισμού κατευθύνονται εντός Χίου, και σε ποσοστό 17% εκτός Χίου και απεικονίζονται στον πιο κάτω πίνακα.

ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Έτος	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού (εκτός Χίου)	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού (εκτός Χίου)
1984	15.573	15.573	0	100%	0%
1985	2.240.681	1.861.973	378.708	84%	16%
1986	12.061.017	6.734.173	5.326.844	56%	44%
1987	11.750.346	8.431.633	3.318.713	73%	27%
1988	19.458.397	15.719.297	3.739.100	81%	19%
1989	25.606.877	23.313.602	2.293.275	91%	9%
1990	36.974.769	20.941.718	16.033.051	57%	43%
1991	49.626.067	33.527.242	16.098.825	68%	32%
1992	64.186.771	36.092.543	28.094.228	57%	43%
1993	51.002.814	31.431.166	19.571.648	63%	37%
1994	60.058.618	49.264.627	10.793.991	83%	17%

1995	36.067.025	26.413.606	9.653.419	75%	25%
1996	51.921.218	47.933.229	3.987.989	93%	7%
1997	78.452.613	71.719.881	6.732.732	92%	8%
1998	70.325.125	64.990.592	5.334.533	93%	7%
1999	81.384.318	72.182.049	9.202.269	89%	11%
2000	180.979.154	150.980.013	29.999.141	84%	16%
2001	192.047.628	180.310.290	11.737.338	94%	6%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Δηλαδή, ένα ποσό του Τακτικού Προϋπολογισμού κατευθύνεται ετησίως σε επιχειρήσεις της Χίου.

Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Αφορά την περίοδο 1985 έως 2001 και ακολουθήθηκε η ίδια μέθοδος επεξεργασίας όπως και στον Τακτικό Προϋπολογισμό.

Ο σκοπός της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων είναι η εκτέλεση έργων υποδομής μεγάλης κλίμακας και διαχρονικά. Τέτοια έργα είναι ανέγερση κτιρίων, επισκευές κτιρίων και εγκαταστάσεων και προμήθειες. Οι κωδικοί εδώ, αφορούν συγκεκριμένα έργα, μελέτες και εξοπλισμό και είναι όλοι σημαντικοί. Έτσι δεν παρουσιάζεται η ανάγκη να γίνει επεξεργασία σε ορισμένους ΚΑΕ και γι' αυτό έγινε επεξεργασία όλων. Αυτοί οι κωδικοί, που αφορούν σε δαπάνες του Τμήματος Χίου, βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα.

9329 α' (8546043)	Επισκευή – επέκταση - διαρρύθμιση Μιχάλειου ορφανοτροφείου για στέγαση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο.
9329β' (8546044)	Επισκευή - διαρρύθμιση Καρράδειου ορφανοτροφείου στη Χίο.
9329β' (9646008)	Συντήρηση, αναβάθμιση και επισκευή εξοπλισμού
9329ε (9846022)	Επισκευές και συντηρήσεις κτιρίων Π.Α .
9329θ (8846023)	Επισκευή και διαρρύθμιση κτιρίου (πρώην ΟΑΕΔ) στη Χίο για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου
9329στ	Έργα υποδομής Π.Α.
9339α (9546697)	Ανέγερση Πανεπιστημιακών κτιρίων στην Χίο.
9339α (8646031)	Ανέγερση φοιτητικής εστίας στη Χίο για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου
9339α1,α2(9446675)	Ανέγερση Πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων (ΦΚΧ)
9339α2 (9446035)	Ανέγερση Πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων (ΦΚΧ)
9339γ και ε(3946034)	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων
9339δ (8946000)	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων
9339κ (9645556)	Αμφιθέατρο διδασκαλίας Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Χίο.
9349α' (8546047)	Εξοπλισμός & επίπλωση Πανεπιστημίου Αιγαίου.
9349α1 (9446036)	Εξοπλισμός & επίπλωση Πανεπιστημίου Αιγαίου.
9349β3 (9446529)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
9349β5 (9645580)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
9349γ (9046019)	Εξοπλισμός τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Χίο.
9349γ1 (9446530)	Εξοπλισμός τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Χίο.
9349γ	Μηχανοργάνωση - επίπλωση - εξοπλισμός βιβλιοθηκών
9349η και θ (8846021)	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπ. Αιγαίου
9349θ1 (9446044)	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπ. Αιγαίου
9349ια (9146023)	Εξοπλισμός Πανεπιστημίου Αιγαίου
9349ια1 (9446674)	Εξοπλισμός Πανεπιστημίου Αιγαίου
9349ιδ (9846021)	Εξοπλισμός τμήματος Ναυτιλίας
9362δ στ (8646701)	Φοιτητική Λέσχη. Μελέτη, επίβλεψη, φοιτητικής κατοικίας στην Χίο και Μυτιλήνη.
9914α	Αναβάθμιση εργαστηριακού εξοπλισμού και επιστημονικού εξοπλισμού ΑΕΙ

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Σε κωδικούς, όπως “Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Π.Α.”, “Αγορά Η/Υ για ανάγκες Π.Α.”, “Εξοπλισμός Π.Α.”, “Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων (αφορά αμοιβές τεχνικού συμβούλου στην Αθήνα με ευθύνη για όλα τα έργα)” *μπορεί* ένα μέρος των δαπανών να κατευθύνεται στη Χίο. Όμως, αφενός το μέρος της δαπάνης δεν αλλοιώνει σημαντικά την εικόνα αφετέρου ο διαχωρισμός είναι δύσκολος ή και αδύνατος και έτσι η μέθοδος του επιμερισμού σε αυτούς τους κωδικούς δεν προκρίθηκε. Αυτό συμβαίνει, διότι η Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου δύσκολα επιμερίζει τις αμοιβές στα διάφορα έργα και Τμήματα, πράγμα που θα απαιτούσε πλήρες σύστημα κοστολόγησης και για τους λόγους αυτούς οι ΚΑΕ αυτοί παραλείφθηκαν και δεν επεξεργάστηκαν. Αυτοί οι κωδικοί αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.

ΕΤΟΣ	ΚΑΕ	ΚΑΤΟΝΟΜΑΣΙΑ
1995	9349β(8746032)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349α1((9446036)	Εξοπλισμός & επίπλωση Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349β1(9446045)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349β2 (9446673)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349β3 (9446529)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Μυτιλήνη.
1996	9349β4 (9546693)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349β1(9446044)	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1996	9349ια1 (9446674)	Εξοπλισμός Πανεπιστημίου Αιγαίου
1998	9349β1(9446045)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1998	9349β5 (9645580)	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.
1998	9349ια1 (9446674)	Εξοπλισμός Πανεπιστημίου Αιγαίου
2000	9339λ (9946071)	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων. (Αφορά αμοιβές τεχνικού συμβούλου στην Αθήνα με ευθύνη για όλα τα έργα)
2001	9339ε	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων. (Αφορά αμοιβές τεχνικού συμβούλου στην Αθήνα με ευθύνη για όλα τα έργα)

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Υπάρχουν επίσης κωδικοί που αφορούν μισθοδοσία του προσωπικού που χρηματοδοτείται από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και είναι οι διδάσκοντες με σύμβαση 407/80. Από το 1996 μέχρι το 1998 η μισθοδοσία τους καταγραφόταν σε ΚΑΕ μόνο του Τακτικού Προϋπολογισμού, ενώ μετά και σε ΚΑΕ του Προϋπολογισμού Δημοσίων επενδύσεων, όσων εντάχθηκαν και η πληρωμή τους έγινε από δράσεις του 2^{ου} και 3^{ου} Κ.Π.Σ. (1^{ου} και 2^{ου} Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.).

Οι συμβασιούχοι διδάσκοντες του Π.Δ. 407/80⁵⁵ είναι κατά κοινή ομολογία “ιπτάμενοι”⁵⁶ και έτσι η διερεύνηση της κατάληξης αυτών των ποσών υποθέτει ότι ένα πολύ μικρό μέρος κατευθύνεται και δαπανάται στη Χίο, γιατί παραμένουν μόνο μία με δύο ημέρες, και οι δαπάνες που πραγματοποιούν είναι σε φαγητό και ενοικίαση δωματίου σε ξενοδοχείο. Σημειώνεται ότι η επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων της μισθοδοσίας γίνεται παρακάτω στο υποκεφάλαιο **Μισθοδοσία**.

Τα στοιχεία καταχωρήθηκαν αναλυτικά για όλα τα έτη και όλους τους κωδικούς, με διαχωρισμό σε ποσά που πάνε σε επιχειρήσεις εντός της Χίου και σε ποσά που πάνε σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου. Ακολουθώντας, οι κωδικοί κατατάχθηκαν σε ομάδες και έλαβαν τον αριθμό 1 ή 0, ανάλογα με το αν έτυχαν επεξεργασίας ή όχι.

Η επεξεργασία, περιλαμβάνει μόνο τους πιο σημαντικούς κωδικούς (Κωδικός Αριθμός Εξόδου - ΚΑΕ), σε σχέση με το σύνολο των ΚΑΕ, που αφορούν σε δαπάνες που έγιναν από την Πανεπιστημιακή Μονάδα της Χίου. Αυτοί οι σημαντικοί ΚΑΕ, έχουν καταχωρηθεί ανά έτος και στις κατηγορίες:

- Σύνολο ΚΑΕ που είναι το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε σε όλο το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στους συγκεκριμένους Κωδικούς.
- Σύνολο δαπανών που έγιναν από την Πανεπιστημιακή Μονάδα της Χίου.
- Από το προηγούμενο σύνολο ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις της Χίου.
- Από το προηγούμενο σύνολο ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου, με το μεγαλύτερο μέρος τους (πάνω από 90%) να είναι επιχειρήσεις του Λεκανοπεδίου Αττικής (Αθήνα – Πειραιά) και

Ακολουθώντας έγινε ομαδοποίηση των σημαντικών Κωδικών και αυτή περιλαμβάνει τις κατηγορίες:

Σύνολο Χίου, Επιχειρήσεις Χίου, Επιχειρήσεις αλλού και, ποσοστιαία, ποιο μέρος από το σύνολο Χίου κατανέμεται (Επιχειρήσεις Χίου/Σύνολο Χίου και Επιχειρήσεις αλλού/Σύνολο Χίου).

⁵⁵ Είναι το άρθρο 5 του ΠΔ 407 του έτους 1980. Κλάδη Δ., Πανούση Γ., Ο Νόμος Πλαίσιο, έκτη έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1998, σελ. 121. Παράρτημα ΙΙΙ.

⁵⁶ Ο όρος υπονοεί τον μειωμένο χρόνο παρουσίας στη Χίο, σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες της Πανεπιστημιακής κοινότητας. Η μέθοδος μετάβασης μπορεί βεβαίως να είναι και με πλοίο, η ανάγκη όμως ταχύτητας, καθιστά τα αεροπορικά ταξίδια επικρατέστερα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, το μερίδιο των Τμημάτων της Χίου στις συνολικές δαπάνες του Πανεπιστημίου, όσον αφορά τις δαπάνες Δημοσίων Επενδύσεων, ακολουθεί φθίνουσα πορεία με χαμηλά ποσοστά τα έτη 1998, 1999 και 2001. Οι αιτίες είναι πολλές και, μεταξύ άλλων, είναι η μείωση των εθνικών πόρων που διατίθενται στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) λόγω της υλοποίησης των Κοινοτικών Προγραμμάτων (ΕΠΕΑΕΚ), και η δημιουργία μιας ελάχιστης υποδομής στη Χίο και επομένως η ανάγκη να ενισχυθεί η υποδομή σε άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου, όπως στη Μυτιλήνη.

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	Συμμετοχή δαπανών Παν. Χίου στις συνολικές δαπάνες του Παν. Αιγαίου
1985	23.848.000	21.338.000	89,48%
1986	125.801.989	77.318.384	61,46%
1987	170.854.594	60.788.560	35,58%
1988	241.086.006	106.363.731	44,12%
1989	160.518.449	37.854.508	23,58%
1990	146.074.248	57.001.910	39,02%
1991	350.451.693	102.992.532	29,39%
1992	225.160.569	56.734.674	25,20%
1993	1.166.064.976	304.386.729	26,10%
1994	919.627.971	225.518.690	24,52%
1995	1.154.867.114	288.877.883	25,01%
1996	414.321.564	86.219.655	20,81%
1997	429.751.559	97.141.738	22,60%
1998	1.358.431.932	89.207.902	6,57%
1999	107.635.1996	11.000.685	1,02%
2000	1.447.138.256	250.284.111	17,30%
2001	4.483.801.730	343.623.499	7,66%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, η συμμετοχή των επιχειρήσεων της Χίου στις συνολικές δαπάνες της Χίου είναι πολύ μικρή. Αυτό αναμένεται αφού η λειτουργία του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, όπως προαναφέρθηκε, είναι να καλύπτει τις αναπτυξιακές δαπάνες στη διάρκεια της λειτουργίας του Πανεπιστημίου. Με εξαίρεση τα έτη 1998, 1999 και 2000 που το ποσοστό των δαπανών που κατανέμεται σε επιχειρήσεις εντός της Χίου κυμαίνεται σε 70%, 59% και 23% αντίστοιχα, στα υπόλοιπα έτη είναι κάτω του 15% ή και 0 (1985 – 1989 και 1992).

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι κάποιες από τις προμήθειες υλικών και υπηρεσιών δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν στη Χίο, παρά μόνο σε κεντρική αγορά, αυτήν της Αθήνας, πράγμα που ισχύει και για την κατασκευή τεχνικών έργων.

ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Έτος	Σύνολο Χίου	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού (εκτός Χίου)	Συμμετοχή Επιχειρ. Χίου επί του συνόλου	Συμμετοχή Επιχειρ αλλού επί του συνόλου
1985	21.338.000	0	21.338.000	0%	100%
1986	77.318.384	0	77.318.384	0%	100%
1987	60.788.560	0	60.788.560	0%	100%
1988	106.363.731	0	10.636.3731	0%	100%
1989	37.854.508	4.039.360	33.815.148	11%	89%
1990	57.001.910	6.274.711	50.727.199	11%	89%
1991	102.992.532	15.936.572	87.055.960	15%	85%
1992	56.734.674	0	56.734.674	0%	100%
1993	304.386.729	18.498.369	285.888.360	6%	94%
1994	225.518.690	4.842.558	220.676.132	2%	98%
1995	288.877.883	24.528.458	264.349.425	8%	92%
1996	86.219.655	7.434.800	78.784.855	9%	91%
1997	97.141.738	7.494.517	89.647.221	8%	92%
1998	89.207.902	62.321.462	26.886.440	70%	30%
1999	11.000.685	6.469.250	4.531.435	59%	41%
2000	250.284.111	58.072.110	192.212.001	23%	77%
2001	343.623.499	47.556.810	296.066.689	14%	86%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Στον παρακάτω πίνακα η ομαδοποίηση προσεγγίζει περισσότερο το προηγούμενο γενικό συμπέρασμα, ότι οι πάγιες δαπάνες του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο δεν στηρίζονται στην τοπική αγορά ειδών, υπηρεσιών και εκτέλεσης έργων, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων. Συγκεκριμένα, σε κατηγορίες όπως: *Επισκευή - επέκταση - διαρρύθμιση Μιχάλειου ορφανοτροφείου για στέγαση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, Επισκευή - διαρρύθμιση Καρράδειου ορφανοτροφείου στη Χίο, Αμφιθέατρο διδασκαλίας Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, Επισκευή και διαρρύθμιση κτιρίου (πρώην ΟΑΕΔ) στη Χίο για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ανέγερση φοιτητικής εστίας στη Χίο για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, και Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου* το 99% - 100% της δαπάνης κατευθύνεται εκτός της Χίου.

Σε κατηγορίες όπως: *Εξοπλισμός και επίπλωση Πανεπιστημίου Αιγαίου* το ποσοστό της δαπάνης που κατευθύνεται εκτός Χίου ανέρχεται σε πάνω

από 77%. Στις δύο υπόλοιπες κατηγορίες, *Επισκευές και συντηρήσεις κτιρίων Π.Α.*, και *Συντήρηση, αναβάθμιση και επισκευή εξοπλισμού* υπερσχύουν οι επιχειρήσεις εντός της Χίου με ποσοστό περίπου 74%.

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΣΚΕΥΗ-ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΙΧΑΛΕΙΟΥ				ΕΠΙΣΚΕΥΗ-ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΡΡΑ-ΔΕΙΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ				ΕΠΙΣΚΕΥΗ & ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ (ΠΡΩΗΝ ΟΑΕΔ)			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	0	21.338.000	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1986	0	77.318.384	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1987	0	31.374.560	0%	100%	0	25.000.000	0%	100%	0	0	-	-
1988	0	1.320.413	0%	100%	0	48.596.495	0%	100%	0	0	-	-
1989	0	0	-	-	0	14.442.000	0%	100%	0	0	-	-
1990	0	0	-	-	0	0	-	-	0	15.131.700	0%	100%
1991	0	0	-	-	0	0	-	-	0	54.148.470	0%	100%
1992	0	0	-	-	0	0	-	-	0	41.414.500	0%	100%
1993	0	0	-	-	0	0	-	-	1.780.550	5.292.920	25%	75%
1994	0	0	-	-	0	0	-	-	0	2.146.887	0%	100%
1995	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1996	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1997	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1998	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1999	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
2000	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
2001	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-

ΕΤΟΣ	ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ				ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΤΗΡΙΩΝ				ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ			
	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%	Χίου	αλλού	Χίου%	αλλού%
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1986	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1987	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1988	0	0	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1989	0	0	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1990	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1991	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1992	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1993	0	0	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1994	0	0	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1995	0	0	0%	100%	0	0	-	-	0	0	-	-
1996	7.434.800	0	0%	100%	7.434.800	0	100%	0%	0	0	-	-
1997	2.907.713	0	3%	97%	2.907.713	0	100%	0%	0	0	-	-
1998	30.374.050	0	54%	46%	30.374.050	0	100%	0%	0	0	-	-
1999	6.469.250	2.950.000	-	-	6.469.250	2.950.000	69%	31%	0	0	-	-
2000	58.072.110	47.684.000	-	-	58.072.110	47.684.000	55%	45%	0	144.528.001	0%	100%
2001	40.946.310	0	-	-	40.946.310	0	100%	0%	0	296.066.689	0%	100%

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ & ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ				ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ & ΕΠΙΠΛΩΣΗ				ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ			
	Χίου	αλλού	Χίου %	αλλού %	Χίου	αλλού	Χίου %	αλλού %	Χίου	αλλού	Χίου %	αλλού %
1984	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1985	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1986	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
1987	0	0	-	-	0	4.414.000	0%	100%	0	0	-	-
1988	0	0	-	-	0	32.153.912	0%	100%	0	11.379.991	0%	100%
1989	0	0	-	-	4.039.360	17.219.228	19%	81%	0	0	-	-
1990	0	0	-	-	6.274.711	35.595.499	15%	85%	0	0	-	-
1991	0	0	-	-	15.936.572	32.907.490	33%	67%	0	0	-	-
1992	0	0	-	-	0	15.320.174	0%	100%	0	0	-	-
1993	0	0	-	-	16.717.819	111.660.440	13%	87%	0	0	-	-
1994	0	0	-	-	4.842.558	21.570.245	18%	82%	0	0	-	-
1995	0	0	-	-	24.528.458	39.623.700	38%	62%	0	646.725	0%	100%
1996	0	0	-	-	0	20.548.870	0%	100%	0	0	-	-
1997	1.777.302	0	100%	0%	0	30.28.400	0%	100%	0	0	-	-
1998	103.960	629.410	14%	86%	29.681.766	24.471.630	55%	45%	55000	0	100%	0%
1999	0	0	-	-	0	0	-	-	0	1.581.435	0%	100%
2000	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-
2001	0	0	-	-	6.610.500	0	100%	0%	0	0	-	-

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Με την αναλυτική καταγραφή και επεξεργασία όλων των κωδικών δαπάνης, φαίνεται, με αρχή το έτος 1998, ότι υπάρχει μια κάποια διαφοροποίηση στη ροή των ποσών του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, με αποτέλεσμα ένα μέρος να κατευθύνεται και να δαπανάται εντός Χίου και ένα ποσό αλλού, κυρίως σε επιχειρήσεις με έδρα την Αττική.

Ενώ οι κτιριακές κατασκευές γενικά ενισχύουν την τοπική οικονομία και ανάπτυξη, στην περίπτωση του Π.Α. στη Χίο αυτό δεν ισχύει σε μεγάλο βαθμό. Η φύση και το μέγεθος των εκτελούμενων έργων, είναι πιθανό να μην επιτρέπει στους τοπικούς εργολάβους και εργολήπτες να προσφέρουν ανταγωνιστικές τιμές στα υπό εκτέλεση έργα. Κάτι τέτοιο επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι μόνο στις επισκευές κτιρίων ένα μεγάλο μέρος κατευθύνεται σε επιχειρήσεις και εργολάβους της Χίου και ιδιαίτερα στα έτη 1993, 1996 – 2001 και όχι στις ανεγέρσεις κτιρίων. Παρ' όλα αυτά, εκτιμάται ότι ένα ποσό παραμένει στη Χίο, περίπου 20%-30%, από το προσωπικό που απασχολείται, και από το προσωπικό που έρχεται, όπως μηχανικοί και λοιπό τεχνικό προσωπικό, και δαπανούν για στέγαση, τροφή και αυτό το ποσό πρέπει να προστεθεί σαν "εισροή" στη τοπική οικονομία.

Η συνολική εικόνα είναι ότι σε ποσοστό περίπου 25%, τα ποσά των Δημοσίων Επενδύσεων κατευθύνονται εντός Χίου και σε ποσοστό 75% εκτός Χίου και απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Έτος	Σύνολο Χίου	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού
1984	0	0	0	0%	0%
1985	26.672.500	5.334.500	21338000	20%	80%
1986	96.647.980	19.329.596	77318384	20%	80%
1987	74.882.200	14.093.640	60788560	19%	81%
1988	122.071.188	15.707.457	106363731	13%	87%
1989	42.003.488	8.188.340	33815148	19%	81%
1990	60.784.835	10.057.636	50727199	17%	83%
1991	116.529.650	29.473.690	87055960	25%	75%
1992	67.088.299	10.353.625	56734674	15%	85%
1993	347.943.709	62.055.349	285888360	18%	82%
1994	275.295.162	54.619.030	220676132	20%	80%
1995	344.897.633	80.548.208	264349425	23%	77%
1996	100.778.651	21.993.796	78784855	22%	78%
1997	118.796.443	29.149.222	89647221	25%	75%
1998	89.654.252	62.767.812	26886440	70%	30%
1999	11.000.685	6.469.250	4531435	59%	41%
2000	286.416.111	94.204.110	192212001	33%	67%
2001	417.640.171	121.573.482	296066689	29%	71%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Τα οικονομικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν και των οποίων έγινε επεξεργασία αφορούν την περίοδο 1992 έως 2001 και ακολουθήθηκε η ίδια μέθοδος επεξεργασίας όπως και προηγουμένως.

Η Εταιρεία χρησιμοποίησε ένα μέρος των διαθεσίμων της για την πραγματοποίηση κυρίως έργων επισκευής και συντήρησης κτιρίων όπως επίσης και μικρού ύψους προμήθειες. Το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων προέρχεται από μεταφορές ποσών από τον Τακτικό Προϋπολογισμό και από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Από τον Τακτικό Προϋπολογισμό μεταφέρθηκε αρχικά, το Φεβρουάριο του 1992, ποσό 165.312.388 δρχ, γνωστό σαν “δάνειο ΤΑ.Σ.Ε.” από τη σύναψη δανείου του Ελληνικού Δημοσίου με το Ταμείο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ακολούθως, μεταφέρθηκαν συνολικά από τον Τακτικό Προϋπολογισμό 64.000.000 δρχ, δηλαδή από τον κωδικό 0813β “Μισθώματα για τη στέγαση φοιτητών” 49.000.000 δρχ. και από τον κωδικό 2529α “Επιχορηγήσεις και συνδρομές στην εταιρεία αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Π.Δ. 166/1988)” 15.000.000 δρχ.

Από τις Δημόσιες Επενδύσεις μεταφέρθηκε συνολικά ποσό 1.215.280.000 δρχ. Αυτά τα ποσά χρησιμοποιήθηκαν σε επισκευές, συντηρήσεις και προμήθειες και ένα μεγάλο μέρος για τις ανάγκες της διαχείρισης μέσω ανάθεσης σε ιδιώτες, των Φοιτητικών Κατοικιών Χίου (Φ.Κ.Χ.) και της Καρραδείου.

Διερευνήθηκε αν η πραγματικότητα επιβεβαιώνει την ενισχυτική τους σημασία στην τοπική ανάπτυξη. Οι κατηγορίες εδώ αφορούν συγκεκριμένα έργα, μελέτες και εξοπλισμό και είναι όλοι σημαντικοί.

Τα στοιχεία που αφορούν τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Εταιρεία Αξιοποίησης επεξεργάστηκαν ως εξής:

Αρχικά καταχωρήθηκαν αναλυτικά τα στοιχεία για όλα τα έτη και όλους τους κωδικούς δαπάνης, με διαχωρισμό σε ποσά που καταλήγουν σε επιχειρήσεις εντός της Χίου και σε ποσά που καταλήγουν σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου.

Στη συνέχεια οι κωδικοί δαπάνης κατατάχθηκαν σε ομάδες και έλαβαν τον αριθμό 1 ή 0, ανάλογα με το αν έτυχαν επεξεργασίας ή όχι.

Αυτοί οι κωδικοί δαπάνης έχουν καταχωρηθεί ανά έτος ως εξής:

- Σύνολο δαπάνης.
- Από το προηγούμενο σύνολο ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις της Χίου.
- Από το προηγούμενο σύνολο ποιο ποσό αναλογεί σε επιχειρήσεις εκτός της Χίου, με το μεγαλύτερο μέρος τους (πάνω από 90%) να είναι επιχειρήσεις του Λεκανοπεδίου Αττικής (Αθήνα – Πειραιά) και

Μετά έγινε μια ομαδοποίηση των αναλυτικών κατηγοριών και περιλαμβάνει τις κατηγορίες: Σύνολο δαπάνης, Επιχειρήσεις Χίου, Επιχειρήσεις αλλού και ποσοστιαία ποιο μέρος από το σύνολο Χίου κατανέμεται σε Επιχειρήσεις Χίου/Σύνολο Χίου και σε Επιχειρήσεις αλλού/Σύνολο Χίου.

Η ομαδοποίηση παρουσιάζει συγκεντρωτικά και ανά έτος τα εξής:

- Σύνολο δαπάνης.
- Επιχειρήσεις Χίου που είναι το ποσό που καταβλήθηκε σε επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες της Χίου.
- Επιχειρήσεις αλλού, κυρίως σε Αθήνα και Πειραιά, που είναι το ποσό που καταβλήθηκε σε επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες εκτός της Χίου και
- Τη σύγκριση Επιχειρήσεις Χίου/Σύνολο Χίου σε ποσοστά, που δείχνει το βαθμό συμμετοχής των δαπανών των Επιχειρήσεων της Χίου στη συνολική οικονομική δραστηριότητα των Τμημάτων της Χίου και τη σύγκριση Επιχειρήσεις αλλού/Σύνολο Χίου σε ποσοστά, που δείχνει το βαθμό συμμετοχής των δαπανών των Επιχειρήσεων εκτός της Χίου στη συνολική οικονομική δραστηριότητα των Τμημάτων της Χίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Σημειώνεται ότι το έτος 2001 δεν πραγματοποιήθηκαν δαπάνες. Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, η συμμετοχή των επιχειρήσεων της Χίου στις συνολικές δαπάνες της Χίου κρίνεται ικανοποιητική, δηλαδή υπάρχει σταθεροποίηση του ποσοστού συμμετοχής των επιχειρήσεων Χίου στο συνολικό ποσοστό των δαπανών, σε ποσοστό άνω του 70% στα έτη 1993 – 2000. Ιδιαίτερα τα έτη 1995, 1997, 1998, 1999 και 2000, το ποσοστό συμμετοχής των επιχειρήσεων Χίου, ανέρχεται σε πάνω από 93%, ενώ τα έτη 1993, 1994 και 1996 ανέρχεται σε πάνω από 70%. Η μόνη εξαίρεση είναι το έτος 1992. Αυτό αναμένεται αφού η λειτουργία της Εταιρείας είναι να καλύπτει τις τρέχουσες ανάγκες δαπανών λειτουργίας του Πανεπιστημίου στη διάρκεια του οικονομικού έτους.

Η ομαδοποίηση προσεγγίζει περισσότερο το προηγούμενο γενικό συμπέρασμα, ότι η τρέχουσα λειτουργία της Εταιρείας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο στηρίζεται στην τοπική αγορά ειδών και υπηρεσιών.

Έτος	Ομάδα	Σύνολο δαπάνης	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού
1992	ΜΕΛΕΤΕΣ	2.855.600	0	2.855.600	0%	100%
1993	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	8.765.440	6.825.440	1.940.000	78%	22%
1994	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	17.212.249	13.750.573	3.461.676	80%	20%
1994	ΚΑΡΡΑΔΕΙΟΣ	1.486.870	0	1.486.870	0%	100%
1995	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	8.036.884	8.036.884	0	100%	0%
1996	ΜΕΛΕΤΕΣ	1.770.000	0	1.770.000	0%	100%
1996	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	5.843.950	5.843.950	0	100%	0%
1996	ΚΑΡΡΑΔΕΙΟΣ	881.400	881.400	0	100%	0%
1996	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΑ	810.000	160.000	650.000	20%	80%
1996	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΦΚΧ	590.000	0	590.000	0%	100%
1997	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΦΚΧ	27.604.931	24.666.931	2.938.000	89%	11%
1997	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΔΕ	9.642.064	9.642.064	0	100%	0%
1997	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΚΧ	6.797.219	6.797.219	0	100%	0%
1998	ΜΕΛΕΤΕΣ	1.952.015	0	1.952.015	0%	100%
1998	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΦΚΧ	12.210.712	1.1402.762	807.950	93%	7%
1998	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΔΕ	357.000	357.000	0	100%	0%
1998	ΚΤΙΡΙΟ ΚΟΡΑΗ	13.960.056	13.960.056	0	100%	0%
1998	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΚΧ	26.162.211	25.216.103	946.108	96%	4%
1999	ΜΕΛΕΤΕΣ	90.400	90.400	0	100%	0%
1999	ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ ΧΙΟΥ	3.017.600	2.971.600	46.000	98%	2%
1999	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΚΧ	47.591.898	41.556.926	6.034.972	87%	13%
2000	ΜΕΛΕΤΕΣ	235.040	0	235.040	0%	100%
2000	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΦΚΧ	50.556	50.556	0	100%	0%
2000	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΚΧ	46.492.466	45.942.966	549.500	99%	1%

2000	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΡΡΑΔΕΙΟΥ	1.708.830	1.708.830	0	100%	0%
------	-----------------------	-----------	-----------	---	------	----

Πηγή: Πηγή: Λογιστήριο της Εταιρείας Αξιοποίησης Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Η συνολική πάντως εικόνα είναι ότι, σε ποσοστό περίπου 89%, τα ποσά των δαπανών της Εταιρείας Αξιοποίησης κατευθύνονται εντός Χίου και σε ποσοστό 11% εκτός Χίου και αυτό απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα.

Έτος	Σύνολο δαπάνης	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού	Επιχειρήσεις Χίου	Επιχειρήσεις αλλού
1992	2.855.600	0	2.855.600	0%	100%
1993	8.765.440	6.825.440	1.940.000	78%	22%
1994	18.699.119	13.750.573	4.948.546	74%	26%
1995	8.036.884	8.036.884	0	100%	0%
1996	9.895.350	6.885.350	3.010.000	70%	30%
1997	44.044.214	41.106.214	2.938.000	93%	7%
1998	54.641.994	50.935.921	3.706.073	93%	7%
1999	50.699.898	44.618.926	6.080.972	88%	12%
2000	48.486.892	47.702.352	784.540	98%	2%
2001	0	0	0	-	-

Πηγή: Λογιστήριο της Εταιρείας Αξιοποίησης Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (ΕΙΔΙΚΟΣ
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΕΛΚΕ)

Τα οικονομικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, και των οποίων έγινε επεξεργασία, αφορούν την περίοδο 1985 έως 2001. Η καταγραφή έγινε μόνο για τα προγράμματα που αφορούν τη Χίο ή και την ευρύτερη περιοχή του Βορείου Αιγαίου. Για ορισμένα προγράμματα δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία όπως φαίνεται από το υπόμνημα του **Πίνακα 1**.

Η κατηγορία ‘‘Προγράμματα μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος της Χίου, που δεν αφορούν όμως τη Χίο ή και την ευρύτερη περιοχή’’, απεικονίζονται στον **Πίνακα 2α** και **2β**.

Τα ερευνητικά προγράμματα που αφορούν, αμέσως ή εμμέσως, την Περιφέρεια Χίου καταχωρήθηκαν κατ’ έτος έναρξης και απεικονίζονται, με το ποσό του προϋπολογισμού τους, στον παρακάτω πίνακα.

Α/Α ΠΡΟΓΡ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ
32	1ο Συμπόσιο Ποσοτικών Μεθόδων.	1987	1987	260.971
33	Οικονομική δραστηριότητα αποδήμων Ελλήνων. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού.	1987	1988	8.476.000
35	Χωροθέτηση επενδύσεων στα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου.	1987	1990	4.493.000
36	Η πληροφορική ως μάθημα και ως μέσο διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.	1987	1989	6.400.000
ΣΥΝΟΛΟ				19.629.971
38	Χωροθέτηση ρυπογόνων εγκαταστάσεων.	1988	1988	4.464.000
39	2ο Συμπόσιο Ποσοτικών Μεθόδων - Χωροθέτηση Επιχειρήσεων - Οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις – Εφαρμογές στο Ανατολικό Αιγαίο.	1988	1988	1.970.000
40	Καινοτομικό πρόγραμμα δημιουργίας σύγχρονων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων.	1988	1991	63.038.000
41	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ΜΜΕ Αιγαίου με χρήση νέων τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών - STAR.	1988	1991	52.260.000
42	Δημιουργία Κέντρων Παροχής Υπηρεσιών Υγείας και Ασφάλειας σε 5 βιομηχανικές ζώνες.	1988	1989	880.000
ΣΥΝΟΛΟ				122.612.000
45	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Επιχειρηματικός Κίνδυνος.	1989	1989	600.000
48	ΑΜΜΕΝΑ- Ανάπτυξη ΜΜΕ στα νησιά του Αιγαίου.	1989	1992	6.270.000
ΣΥΝΟΛΟ				6.870.000
50	Κατάρτιση εργαζομένων σε θέματα αγοράς ΜΜΕ για τα έτη 1990 - 1992.	1990	1992	40.862.000
51	Κατάρτιση ανέργων πτυχιούχων σε ναυτιλιακά θέματα.	1990	1991	78.850.000
ΣΥΝΟΛΟ				119.712.000
53	Θερινή πρακτική εξάσκηση φοιτητών.	1991	1991	7.500.000
54	Μελέτη σκοπιμότητας και οικονομικής βιωσιμότητας ίδρυσης βιοτεχνικού πάρκου Χίου.	1991	1991	3.500.000
55	Έκδοση τόμων μελετών χωρικής ανάλυσης.	1991	1991	400.000
56	Management για στελέχη μικρομεσαίων επιχειρήσεων και σύνδεση με επιχειρήσεις.	1991	1992	36.961.536
57	Ολοκληρωμένο σύστημα πληροφόρησης και διαχείρισης τουριστικών υπηρεσιών - Σύστημα Αιγαίο.	1991	1992	100.000.000
62	Πρόγραμμα management για στελέχη μικρομεσαίων επιχειρήσεων και σύνδεση με επιχειρήσεις.	1991	1991	14.950.000
ΣΥΝΟΛΟ				163.311.536
63	Πρόγραμμα ανάπτυξης συμβούλων επιχειρησιακού σχεδιασμού νέων και μικρών επιχειρήσεων για την Περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου.	1992	1992	7.200.000
64	Πρωώθηση προϊόντων επιχειρήσεων Βορείου Αιγαίου στη Βουλγαρία.	1992	1994	44.000.000

65	SABRE- Υποστήριξη των ΜΜΕ σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές.	1992	1993	26.400.000
ΣΥΝΟΛΟ				77.600.000
47	Οργάνωση μονάδας εφαρμοσμένης γνωσιακής επιστήμης και πληροφορικής.	1993	1993	600.000
66	Άρση της Απομόνωσης - Νέες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και περιφερειακή ανάπτυξη.	1993	1993	2.400.000
67	SYNERGY - Δίκτυο για την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Forum Τηλεργασίας.	1993	1993	3.133.000
69	Ολοκληρωμένο σύστημα τουριστικής Πληροφόρησης και διαχείρισης - Σύστημα Αιγαίο II.	1993	1995	35.088.000
71	Χρηματοοικονομικός προγραμματισμός και έλεγχος και πηγές χρηματοδότησης. Θεωρία και εφαρμογές.	1993	1993	3.035.000
72	Υπηρεσίες πληροφορικής σε διάσπαρτο πανεπιστημιακό περιβάλλον: Η περίπτωση του Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1993	1994	5.000.000
73	Πρακτικό εργαστήριο κατάρτισης επιχειρηματιών των νησιών του Αιγαίου σε σύγχρονα θέματα οργάνωσης παραγωγής.	1993	1993	12.000.000
74	Μελέτη εναλλακτικών στρατηγικών αντιμετώπισης του κόστους μεταφοράς στα νησιά του Αιγαίου.	1993	1996	6.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				67.256.000
68	Κατάρτιση στελεχών διαχείρισης μηχανοργάνωσης για τις επιχειρήσεις του Βορείου Αιγαίου.	1994	1994	9.100.000
76	Χωροθέτηση επιχειρήσεων στους ακριτικούς νομούς Θράκης, Μακεδονίας και Ηπείρου.	1994	1995	500.000.000
77	Μελέτη σκοπιμότητας συστήματος Αιγαίου.	1994	1994	3.500.000
79	RITE - Περιφερειακή υποδομή για τηλεργασία.	1994	1994	22.000.000
80	COBRA - Ανάλυση των περιορισμών και ευκαιριών για τον επανασχεδιασμό των επιχειρήσεων.	1994	1995	2.100.000
81	Μελέτη για την εφαρμογή τεχνολογίας πολυμέσων στη διδασκαλία μαθημάτων στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.	1994	1995	2.500.000
82	Κατασκευή βάσης δεδομένων για τον τουρισμό στην Ελλάδα από το 1923 - 1993.	1994	1995	2.500.000
84	Μελέτη ανεργίας για ΜΜΕ στην περιοχή Αιγαίου.	1994	1995	26.680.000
86	Άνεργοι πτυχιούχοι στη διδασκαλία του επαγγελματικού management.	1994	1994	20.000.000
87	Στατιστική διερεύνηση της οικονομικής κατάστασης.	1994	1994	3.500.000
88	Σημείο πληροφόρησης και απλής εξυπηρέτησης δημοτών για τις ανάγκες του Δήμου Χίου.	1994	1995	7.650.000
89	Μελέτη σχεδίου οργανισμού και εσωτερικού κανονισμού Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1994	1994	5.000.000
90	Μειονεκτικά νησιά: Άρση της απομόνωσης με διαρκή και αυτοσυντηρούμενη ανάπτυξη.	1994	1994	8.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				612.530.000
91	Σύνδεση ΑΕΙ - ΤΕΙ με επιχειρήσεις. Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.	1995	1995	35.000.000
93	Μελέτη και δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου φωνής και δεδομένων.	1995	1995	3.500.000
94	Ανάπτυξη συστήματος, λογισμικού και δεδομένων, κατάλληλου για την υποστήριξη του multimedia συστήματος πληροφόρησης.	1995	1995	6.500.000
95	Διαλέξεις στελεχών επιχειρήσεων.	1995	1995	700.000

96	Εκδήλωση εορτασμού της δεκαετίας του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.	1995	1995	1.014.486
97	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1995	1995	1.500.000
98	Εισαγωγή στους Η/Υ - Αυτοματισμός Γραφείου - ΚΕΚ Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1995	1996	15.000.000
99	ΣΥΑΘΑ- Σύστημα υποστήριξης αποφάσεων στη θαλάσσια ασφάλεια.	1995	1997	17.816.200
102	Τ.Ε.Σ.ΕΛ.ΜΑ.- Τηλεματικές εφαρμογές στην ελληνική μαστίχα.	1995	1997	49.452.000
104	Προκαταρκτική έρευνα σκοπιμότητας βιωσιμότητας της ίδρυσης και λειτουργίας διαμετακομιστικού κέντρου στα Μεστά της Χίου.	1995	1996	3.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				133.482.686
103	Έρευνα για τα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται για τα νησιά του Αιγαίου από την Τελωνειακή Σύνδεση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.	1996	1996	9.000.000
106	Εκπαιδευτική εκδρομή του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Ουγγαρία.	1996	1996	600.000
ΣΥΝΟΛΟ				9.600.000
108	Πρακτική άσκηση φοιτητών / σπουδαστών Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1997	1999	169.795.000
109	Τοπικά προϊόντα και τουρισμός στη Δωδεκάνησο.	1997	1998	4.500.000
110	Νέες μορφές τουρισμού - Χίος (ΚΕΚ '97).	1997	1997	15.480.000
111	Ολική ποιότητα τουριστικής μονάδας - Χίος (ΚΕΚ '97).	1997	1997	15.480.000
112	Λογιστικά - φοροτεχνικά - κοστολόγηση - Χίος (ΚΕΚ '97).	1997	1997	13.500.000
113	Χρήσεις multimedia στη διάδοση πληροφοριών.	1997	1997	13.500.000
115	Διοίκηση - οργάνωση συστημάτων πληροφορικής στην επιχείρηση (ΚΕΚ '97).	1997	1997	15.000.000
116	Μελέτη βιωσιμότητας κέντρου οστρακοειδών στον κόλπο Καλλονής (Λέσβος).	1997	1997	2.542.373
118	ΔΠΜΣ - "Ναυτιλία, Μεταφορές και Διεθνές Εμπόριο".	1997	1999	350.929.984
119	ΔΠΜΣ - "Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού".	1997	1999	174.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				774.727.357
117	Προγράμματα Σπουδών - Συγγράμματα (Αιγαίο - Πειραιάς).	1998	1998	52.450.000
120	Οικογενειακές στρατηγικές απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης στον τουριστικό τομέα της Χίου.	1998	1999	1.600.000
124	Αρχαιολογικό σύστημα διαρκούς απογραφής του τουριστικού δυναμικού της χώρας με μορφή βάσης δεδομένων, αρχείο ελληνικού τουρισμού.	1998	1999	1.600.000
125	Προηγούμενες περιφερειακές υπηρεσίες πολυμέσων στον τουρισμό - ΕΡΜΗΣ.	1998	1999	86.270.000
126	Μελέτη Οργάνωσης και Αναβάθμισης Σπουδών των Σχολών της Σ.Τ.Ε. και Σύνδεσή τους με τις Ανάγκες της Αγοράς και των Νέων Μορφών Τουρισμού.	1998	1999	48.380.000
127	Ανάπτυξη με υποστήριξη νέων τεχνολογιών αγροτικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων (Α.Μ.Υ.Ν.Τ.Α.Σ.).	1998	1999	10.000.000

131	Α. Κοραής.	1998	1999	3.000.000
144	Ανταπόκριση χρηστών σε καινοτόμες τεχνολογίες στους τομείς της πληροφορικής και των μεταφορών.	1998	2001	33.086.074
ΣΥΝΟΛΟ				236.386.074
15	Μουσείο Μαστίχας.	1999	2000	26.700.000
18	Αρχαιολογικό σύστημα διαρκούς απογραφής του τουριστικού δυναμικού της χώρας με μορφή Β.Δ. αρχείο ελληνικού τουρισμού.	1999	0	1.600.000
130	Δραστηριότητες εξυπηρέτησης πελατών - τουριστικά γραφεία.	1999	1999	20.700.000
145	Ναυτίλος: τηλεματικές εφαρμογές για την συνεχή εκπαίδευση ναυτικών.	1999	2001	23.721.900
147	Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης.	1999	2000	43.759.000
148	Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης- Υλικοτεχνική υποδομή.	1999	1999	40.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				156.480.900
11	Βασικές εφαρμογές πληροφορικής.	2000	2000	3.370.000
12	Χρήσεις multimedia στη διάδοση πληροφοριών (ΕΚΤ).	2000	2000	15.750.000
14	Βασικές εφαρμογές πληροφορικής (ΕΚΤ).	2000	2000	15.750.000
16	Τουρισμός και απασχόληση.	2000	2001	8.000.000
17	Σχεδίαση και Ανάλυση βιομηχανικών συστημάτων.	2000	2001	25.000.000
19	Πρακτική Άσκηση Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (Προίκα).	2000	2000	5.000.000
20	Πακέτα σχεδίασης ιστοσελίδων και υποστήριξης τόπων στο Internet (ΕΚΤ).	2000	2000	15.750.000
21	Σύγχρονες μορφές τουρισμού και σχεδιασμός ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων (ΕΚΤ).	2000	2000	15.750.000
22	Νέες καινοτόμες μέθοδοι για την ανάπτυξη ηγετικών και διοικητικών προσόντων ιδιοκτητών και στελεχών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.	2000	2003	12.582.195
133	Εξυπηρέτηση πελατών - Τουριστικά γραφεία.	2000	2000	7.500.000
ΣΥΝΟΛΟ				124.452.195
23	Τουριστικές Μελέτες.	2001	2002	12.000.000
25	Πρακτική Άσκηση Μεταπτυχιακών Φοιτητών.	2001	2001	1.620.000
26	Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων για στρατευμένους 2001.	2001	2001	3.875.000
27	Πρακτική Άσκηση Μεταπτυχιακών Φοιτητών.	2001	2002	800.000
136	5ο Συμπόσιο Ποσοτικών Μεθόδων.	2001	2001	700.000
137	2ο Διεθνές Συνέδριο: "Ασφάλεια Θαλασσίων Μεταφορών".	2001	2001	4.000.000
138	Ελληνικό ναυτεργατικό δυναμικό στην επιβατηγό ναυτιλία.	2001	2001	8.260.000
139	Εκπαιδευτική υποστήριξη του προγράμματος "ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ" στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου".	2001	2004	177.000.000

140	Εκπαιδευτική υποστήριξη του προγράμματος "ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ" στην Περιφέρεια Ν. Αιγαίου".	2001	2004	225.000.000
141	Ενίσχυση Μορφωτικών Ανταλλαγών Πανεπιστημίου Αιγαίου - MIT.	2001	2001	1.310.000
146	Διημερίδα: Νέες ειδικότητες μηχανικών στην αναδυόμενη οικονομία της Ευρώπης.	2001	2001	3.405.000
ΣΥΝΟΛΟ				437.970.000

Πηγή: Λογιστήριο της Επιτροπής Ερευνών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Τα συνολικά ποσά αυτών των ερευνητικών προγραμμάτων ανά έτος, απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΕΤΟΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
1987	19.629.971
1988	122.612.000
1989	6.870.000
1990	119.712.000
1991	163.311.536
1992	77.600.000
1993	67.256.000
1994	612.530.000
1995	133.482.686
1996	9.600.000
1997	774.727.357
1998	236.386.074
1999	156.480.900
2000	124.452.195
2001	437.970.000

Πηγή: Λογιστήριο της Επιτροπής Ερευνών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

Μία πρώτη παρατήρηση, σχετικά με την εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων, είναι ότι ορισμένα έχουν σαφή προσανατολισμό στην ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας της Χίου, όπως είναι τα Συνέδρια και τα ερευνητικά προγράμματα που αφορούν την οικονομική ζωή και φορείς της Χίου. Άλλα προγράμματα αφορούν ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. των Β΄ και Γ΄ Κ.Π.Σ.

Η συνολική εικόνα που παρουσιάζει η εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων που έχουν σχέση με πλευρές της οικονομικής ζωής της Χίου, είναι ότι σε ένα ποσοστό, τα ποσά αυτά κατευθύνονται εντός της οικονομίας της Χίου. Αυτό το ποσοστό είναι αδύνατον να προσδιορισθεί στην παρούσα εργασία επειδή δεν έγινε δυνατόν να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα στοιχεία.

ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Καταγράφηκαν 282 επιχειρήσεις και επιχειρηματίες που ανήκουν στη χωρική ευθύνη της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.) Χίου.

Η καταγραφή έγινε σε δύο πίνακες. Στον ένα καταγράφηκαν οι κωδικοί από τους οποίους χρηματοδοτήθηκαν οι επιχειρήσεις, ενώ στον δεύτερο τα ποσά (άνω του ποσού των 50.000 δρχ) ανά έτος και κατηγορία (Τακτικός Προϋπολογισμός, Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων και Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας) τα οποία έλαβαν οι επιχειρήσεις από το Πανεπιστήμιο.

Ο **Πίνακας 2α** παρουσιάζει τη συνολική εικόνα των ποσών.

Ο **Πίνακας 2β** παρουσιάζει τη συχνότητα με την οποία εμφανίζεται μία επιχείρηση στο διάστημα 1984-2001 και ξεχωριστά οι πηγές πληρωμών προς τις επιχειρήσεις, αν δηλαδή πρόκειται για κονδύλια Τακτικού Προϋπολογισμού, Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων ή της Εταιρείας Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας. Ο **Πίνακας 2γ** παρουσιάζει τη συσχέτιση επιχείρησης και κωδικού, δηλαδή ποια επιχείρηση και σε ποιους κωδικούς εμφανίζεται να εκταμιεύει ποσά. Ο **Πίνακας 2δ** εμφανίζει τη συχνότητα με την οποία παρουσιάζεται μία επιχείρηση σε κωδικούς εξόδων. Τέλος, ο **Πίνακας 2ε** παρουσιάζει τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται οι συγκεκριμένοι κωδικοί.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι, σε σύνολο 3.053 επιχειρήσεων του Ν. Χίου και 2.148 του Δήμου Χίου, οι επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ανέρχονται περίπου στις 300, είναι δηλαδή 10% επί του συνόλου του Νομού και 14% επί του συνόλου του Δ. Χίου. Επεξεργασία έγινε σε στοιχεία των 282 από τις 300 αυτές επιχειρήσεις.

Όπως προκύπτει από τον **Πίνακα 2α**, υπάρχει μια αυξητική τάση των ποσών που κατευθύνονται σε επιχειρήσεις της Χίου με μεγαλύτερη αύξηση στα έτη, το 1998 και το 2000, κατά τα οποία τα τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο αυξήθηκαν σε 2 και 3 αντίστοιχα. Επίσης και τα έτη 1991 και 1997 υπάρχει μια αυξητική τάση των ποσών που κατευθύνονται σε επιχειρήσεις της Χίου, η οποία πιθανότατα οφείλεται σε βελτίωση των υπηρεσιών και στην έλευση νέου προσωπικού όπως επίσης και σε αύξηση

της χρηματοδότησης. Οι εταιρείες με συχνότητα εμφάνισης πάνω από 10 το διάστημα 1984 – 2001, είναι εννέα και με συχνότητα εμφάνισης πάνω από 8 για το ίδιο διάστημα, δεκαοκτώ.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει κωδικοποιημένα επιχειρήσεις της Χίου από τις οποίες το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο πραγματοποίησε προμήθειες στη διάρκεια των ετών 1988 – 2001 και το ύψος της δαπάνης που κατέβαλε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2α

ΚΩΔΙΚ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
2				667.865							778.695	510.468	3105.554	
12	152.795	33.875	719.645	302.145	155.715	639.900	766.988	669.600	712.770	2.807.220	12.186.165	5.152.801	8.158.724	15.218.435
26			143.550			4.648.885	127.690			862.500				
40														10.785.333
41	1.955.250	5.477.400	1.241.730											
51										8.318.400	4.889.900			
59			77.940	9.115.630	5.332.800	4.664.199	20.018.300	10.170.329	7.756.133	630.000	5.986.133	9.479.717	22.010.711	21.567.548
60											5.086.800	336.284	7.997.048	2.417.282
71										7.198.500	3.955.000			
82			275.268	3.181.176							115.000	1.079.531	7.850.000	
83										920.000	1.217.162	1.380.000	3.500.000	3.842.000
84														7.995.000
85										1.607.092	3.224.049	4.518.886		3.541.593
87						1.526.280	324.875	696.254	584.071		7.325.000	2.857.964	8.289.100	3.750.000
89														7.471.698
102	40.812	5.312.060	5.615.320	15.021.936	2.341.891	12.705.389	6.782.354	10.669.579	137.999	1.304.495	485.750			
116				1.454.310							19.190.000	3.336.283	7.910.000	15.790.000
125									205.200	2.687.092	12.079.692			
126									7.434.800	2.907.713				
134													6.078.068	
140	4.636.575													
148												3.665.094	18.726.462	7.966.745
149										893.712	1.734.161	1.114.940		2.230.220
152										10.407.072	13.228.655	1.112.537		
161								4.938.875	20.000	159.292				
163											399.550		7.285.500	

170						18.000	130.380		2.595.288	2.211.033	2.826.175		1.326.645	
171								5.657.402						
177											1.017.000	19.325.117	19.033.653	4.865.000
182		1.982.880	6.791.310											561.321
183			200.000	4.115.340	3.157.800	645.377	50.000	475.185						
186											1.094.690	3.748.671	1.717.522	
187	160.660	522.642	244.504	431.999		158.328	132.199	165.540				197.705	135.617	
204			1.281.420	1.683.070	3.597.920	3.193.900	3.435.398	3.418.280	3.293.950	1.082.000	10.149.500	4.352.450	11.387.010	3.785.500
206													8.383.586	
213										173.900	1.345.388	2.281.430	1.589.329	2.311.398
224													5.170.364	
225			47.460	2.355.033	598.900	285.000	891.401	596.790	2.550.000	2.500.000	5.054.000	4.781.310	8.537.150	7.685.900
239														15.969.575
241											434.519	176.800	1.566.705	3.485.767
251							1.621.950	3.283.908	8.806.176	540.000				
273	64.238		60.737	144.015	821.091	2.401.034	1.453.068	1.910.918	1.474.256	3.788.976	3.375.097	979.875	200.000	
276			58.349										7.797.000	
	7.010.330	13.328.857	16.757.233	38.472.519	16.006.117	30.886.292	35.734.603	42.652.660	35.570.643	50.998.997	120.773.081	70.387.863	167.755.748	141.240.315

Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν συγκεντρωτικά ανά έτος τα ποσά του πίνακα 2α.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 2α

ΚΩΔΙΚ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	1988-1995	1996-1998	1999-2001
2	667.865	778.695	3.616.022
12	3.440.663	15.706.155	28.529.960
26	4.920.125	862.500	0
40	0	0	10.785.333
41	8.674.380	0	0
51	0	13.208.300	0
59	49.379.198	14.372.266	53.057.976
60	0	5.086.800	10.750.614
71	0	11.153.500	0
82	3.456.444	115.000	8.929.531
83	0	2.137.162	8.722.000
84	0	0	7.995.000
85	0	4.831.141	8.060.479
87	2.547.409	7.909.071	14.897.064
89	0	0	7.471.698
102	58.489.341	1.928.244	0
116	1.454.310	19.190.000	27.036.283
125	0	14.971.984	0
126	0	10.342.513	0
134	0	0	6.078.068
140	4.636.575	0	0
148	0	0	303.583.01
149	0	2.627.873	3.345.160
152	0	23.635.727	1.112.537
161	4.938.875	179.292	0
163	0	3.994.550	7.285.500
170	148.380	7.632.496	1.326.645
171	5.657.402	0	0
177	0	1.017.000	43.223.770
182	8.774.190	0	561.321
183	8.643.702	0	0
186	0	1.094.690	5.466.193
187	1.815.872	0	333.322
204	16.609.988	14.525.450	19.524.960
206	0	0	8.383.586
213	0	1.519.288	6.182.157
224	0	0	5.170.364
225	4.774.584	10.104.000	21.004.360
239	0	0	15.969.575
241	0	434.519	5.229.272
251	4.905.858	9.346.176	0
273	6.855.101	8.638.329	1.179.875
276	58.349	0	7.797.000

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
1984	0
1985	0
1986	0
1987	0
1988	7.010.330
1989	13.328.857
1990	16.757.233
1991	38.472.519
1992	16.006.117
1993	30.886.292
1994	35.734.603
1995	4.2652.660
1996	35.570.643
1997	50.998.997
1998	120.773.081
1999	70.387.863
2000	167.755.748
2001	141.240.315

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Ο πίνακας 2β δείχνει, κωδικοποιημένα, την συχνότητα που παρουσιάζεται μια επιχείρηση της Χίου στο διάστημα 1984 – 2001 και από ποια κονδύλια εξοφλείται και δείχνει ότι δεν είναι απαραίτητο μία επιχείρηση να εμφανίζεται σε πολλούς κωδικούς για να έχει μεγάλο εύρος συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο.

ΠΙΝ. 2β - Συχνότητα ετών

ΚΩΔΙΚ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	1 ΤΑΚΤΙΚΟΣ	2 ΔΗΜ. ΕΠΕΝΔ.	3 ΕΤΑΙΡ. ΑΞΙΟΠ.	ΣΥΝΟΛΑ
2	4	1		5
12	15	4		19
26	4	1		5
40	1	1		2
41	4			4
51	2			2
59	12			12
60	4	1		5
71			2	2
82	4	1		5
83	2	3		5
84		1		1
85	3		3	6
87	4	5	5	14
89	1			1
102	13	7	1	21
116	3	3	1	7
125	2		2	4
126		2		2
134			1	1
140	3			3
148	3			3
149	4	1		5
152	3	2	2	7
161	3			3
163	1	2		3
170	6			6
171		1	1	2
177	3		3	6
182	3			3
183	8			8
186	3			3
187	7		2	9
204	6	4	5	15
206	1			1
213	6			6
224	1			1

225	6	4	7	17
239	1			1
241	4	1		5
251	4			4
273	14			14
276	1	1		2

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Μία σύγκριση μεταξύ των **Πινάκων 2α** και **2β** δείχνει ότι σημαντικές από άποψη εκταμιευμένων ποσών είναι μόνο οκτώ επιχειρήσεις από τις προηγούμενες δεκαοκτώ, ενώ υπάρχουν άλλες, τουλάχιστον δεκαέξι με δεκαοκτώ εταιρείες, που εκταμιεύουν σημαντικά ποσά χωρίς να έχουν μεγάλη συχνότητα εμφάνισης στα έτη λειτουργίας του Πανεπιστημίου.

Στο Παράρτημα IV, παρατίθεται ο **Πίνακας 2γ** στον οποίο φαίνεται η αντιστοιχία επιχειρήσεων και συγκεκριμένων κωδικών αριθμών εξόδου.

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην προμήθεια ειδών και υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, και είναι σημαντικές από άποψη εκταμιευμένων ποσών, είναι 21 όπως φαίνεται από τον **Πίνακα 2α** και ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- α) Έξι επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία σίτισης (εστιατόρια)
- β) Τρεις επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία εμπορίας Η/Υ, εκ των οποίων μία και στην κατηγορία λογιστικά – φοροτεχνικά και μία στο εμπόριο μηχανών γραφείου.
- γ) Μία στην κατηγορία προμήθειας υγρών καυσίμων.
- δ) Πέντε επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία ξυλουργικές και οικοδομικές εργασίες, μία στην εμπορία υδραυλικών ειδών, μία σε ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, μία (ελεύθερος επαγγελματίας) είναι εργολήπτης Δημοσίων Έργων και μία (ελεύθερος επαγγελματίας) είναι ηλεκτρολόγος – μηχανικός.
- ε) Μία (ελεύθερος επαγγελματίας) είναι οικονομολόγος και διαχειριστής.
- στ) Μία επιχείρηση είναι βιβλιοπωλείο.

Όλες οι παραπάνω επιχειρήσεις έχουν την έδρα τους στη Χίο.

Τέλος, ο **Πίνακας 2ε** απεικονίζει τη συχνότητα εμφάνισης συγκεκριμένων κωδικών του Τακτικού Προϋπολογισμού, του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων και της Εταιρείας Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2ε Συχνότητα εμφάνισης κωδικών

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	Συχνότητα
	ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
0419α	Αμοιβές λοιπών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία	2
0891α	Εκδόσεις επιστημονικών συγγραμμάτων	3
1249	Προμήθεια εποπτικών μέσων διδασκαλίας που δεν κατονομάζονται ειδικά.	4
1251	Προμήθεια επιστημονικών συγγραμμάτων & λοιπών βοηθημάτων.	4
1259	Προμήθεια βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων & λοιπών εκδόσεων.	3
1261	Προμήθεια χαρτιού, γραφικής ύλης (και μικροαντικειμένων γραφείου γενικά)	11
1271	Προμήθεια ειδών αθλητισμού	2
1292	Προμήθεια ηλεκτρικών λαμπτήρων	4
1293	Προμήθεια εντύπων & δελτίων μηχανογράφησης	2
1312	Προμήθεια φαρμακευτικού υλικού	1
1381	Προμήθεια ειδών καθαριότητας και ευπρεπισμού	14
1413	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής κτιρίων γενικά	17
1429	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής λοιπών μονίμων εγκαταστάσεων	11
1431	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων ξηράς	4
1439	Λοιπές προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού	19
1611	Προμήθεια υγρών καυσίμων και λιπαντικών	9
1719	Προμήθεια υλικού εκτυπώσεων & βιβλιοθετήσεων	5
1731	Προμήθεια φωτογραφικού και φωτοτυπικού υλικού	9
1779	Προμήθεια τηλεπικοινωνιακού υλικού που δεν κατονομάζεται ειδικά.	2
1841	Προμήθεια εργαλείων μικρής διάρκειας και αξίας	2
1899	Διάφορες προμήθειες που δεν κατονομάζονται ειδικά	45
2631	Χορηγίες για την λειτουργία φοιτητικών συσσιτίων	14
411	Αμοιβές νομικών που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία	1
4121	Δαπάνες κάθε είδους για την εκπαίδευση των φοιτητών την επιστημονική έρευνα και την λειτουργία των εδρών	11
417	Αμοιβές μεταφραστών και στενοδακτυλογράφων, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία	4
419α	Αμοιβές λοιπών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία	4
4622	Δαπάνες λοιπών αθλητικών δραστηριοτήτων	2
672	Φαρμακευτική Περίθαλψη	2
7111	Προμήθεια επίπλων	20
7112	Προμήθεια ηλεκτρικών συσκευών και μηχανημάτων κλιματισμού γραφείων	6
7122	Προμήθεια Υπολογιστικών και λογιστικών μηχανών	1
7123	Προμήθεια Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, λογισμικού και λοιπού συναφούς βοηθητικού εξοπλισμού.	2
7126	Προμήθεια μαγνητοφώνων και εξαρτημάτων τους	2
7127	Προμήθεια μηχανημάτων εκτός από μηχανές γραφείου	1
7129	Προμήθεια λοιπών μηχανών γραφείου	1
813α	Μισθώματα κτιρίων και έξοδα κοινοχρήστων	2
813β	Μισθώματα για στέγαση φοιτητών	1
824	Μεταφορές αγαθών (περιλαμβάνονται τα πλοηγικά και τέλη αεροδρομίου) & φορτοεκφορτωτικά.	6
828	Μεταφορές μαθητών και φοιτητών	1
834	Έξοδα τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων κ.λ.π.	2
845	Δαπάνες καθαρισμού γραφείων	2
849	Λοιπές δαπάνες	21
851	Διαφημίσεις & δημοσιεύσεις	6

855	Επιδείξεις, γιορτές και λοιπά θεάματα (περιλαμβάνονται βραβεία και έπαθλα)	3
856	Φιλοξενίες & δεξιώσεις	9
859	Λοιπές δαπάνες δημοσίων σχέσεων.	3
863	Συντήρηση & επισκευή κτιρίων.	28
879	Συντήρηση & επισκευή λοιπών μονίμων εγκαταστάσεων (περιλαμβάνονται διάφορα)	19
881	Συντήρηση & επισκευή μεταφορικών μέσων ξηράς	3
887	Συντήρηση & επισκευή λοιπών μηχανημάτων	8
888	Συντήρηση & επισκευή επίπλων & συσκευών	1
889	Συντήρηση & επισκευή λοιπού εξοπλισμού.	18
891α	Εκδόσεις επιστημονικών συγγραμμάτων	4
898	Δαπάνες του άρθρου 7 του Ν.2158/93	2
899	Λοιπές δαπάνες.	30
9146	Προμήθεια ψυγείων, ψυκτικών μηχανημάτων, μηχανημάτων κλιματισμού	1
9725	Επισκευή και συντήρηση κτιρίων που στεγάζουν Δημόσιες υπηρεσίες ή Ν.Π.Δ.Δ.	1
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		
9329β	Συντήρηση, αναβάθμιση και επισκευή εξοπλισμού	2
9329ε	Επισκευές και συντηρήσεις κτιρίων Π.Α .	5
9329θ	Επισκευή και διαρρύθμιση κτιρίου (πρώην ΟΑΕΔ) στη Χίο για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου	3
9329στ	Έργα υποδομής Π.Α.	4
9339α	Ανέγερση Πανεπιστημιακών κτιρίων στην Χίο.	1
9339α2	Ανέγερση Πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων (ΦΚΧ)	4
9339γ	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων	7
9339ε	Ανέγερση, μετατροπή, επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων	9
9349α	Εξοπλισμός & επίπλωση Πανεπιστημίου Αιγαίου.	7
9349β3	Εξοπλισμός βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1
9349γ	Εξοπλισμός τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Χίο.	1
9349γ1	Εξοπλισμός τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Χίο.	12
9349η	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1
9349θ	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου Αιγαίου.	1
9349θ1	Αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου Αιγαίου.	2
9349ια	Εξοπλισμός Πανεπιστημίου Αιγαίου	1
9349ιδ	Εξοπλισμός τμήματος Ναυτιλίας	6
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ		
10	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΡΡΑΔΕΙΟΥ	2
2	ΜΙΧΑΛΕΙΟ	21
3	ΚΑΡΡΑΔΕΙΟΣ	1
5	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΦΚΧ	14
6	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΔΕ	1
9	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΚΧ	46

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Ο Πίνακας 2ε δεικνύει ότι οι σημαντικοί κωδικοί, από πλευράς ποσών, είναι κατά πολύ περισσότεροι και δεν εξαρτώνται από τη συχνότητα εμφάνισής τους για να χαρακτηρισθούν σημαντικοί, αλλά από τα ποσά που εκταμιεύονται. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων της Χίου, που συνεργάζονται με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών, δηλαδή στον τριτογενή τομέα της οικονομίας.

Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ

Τα στοιχεία των οποίων έγινε επεξεργασία αφορούν την περίοδο 1985 έως 2001. Η καταγραφή έγινε ξεχωριστά για τις τρεις μεγάλες κατηγορίες προσωπικού, δηλαδή μέλη Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.), συμβασιούχοι του Π.Δ. 407/80 και διοικητικοί υπάλληλοι. Ένα μέρος των στοιχείων καταγράφηκε από τις χειρόγραφες καταστάσεις και ένα μέρος από μηχανογραφημένα προγράμματα είτε σε υπολογιστή Macintosh είτε, τα δύο τελευταία χρόνια 2000 και 2001, σε συμβατό Η/Υ IBM.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ

Η παραδοχή είναι ότι το ποσό της μισθοδοσίας των διοικητικών υπαλλήλων δαπανάται στο μεγαλύτερο μέρος του ή ολόκληρο στη Χίο, ενώ για το αντίστοιχο των μελών Δ.Ε.Π. και των συμβασιούχων του Π.Δ. 407/80 δεν είναι βέβαιο ότι συμβαίνει το ίδιο.

Σε ό,τι αφορά τα μέλη Δ.Ε.Π., ένα μέρος τους, περίπου 5% - 6%, θεωρείται ότι διαμένει μόνιμα στη Χίο, δηλαδή περίπου τρία με πέντε άτομα, ενώ για τους υπόλοιπους, η συχνότητα των μετακινήσεων και οι σχετικά λιγότερες ώρες διδασκαλίας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δαπανούν στη Χίο ένα μέρος της αμοιβής τους και γίνεται η υπόθεση ότι αυτό ανέρχεται σε ποσοστό 20% - 25% περίπου των ετήσιων αποδοχών τους, με μέσο όρο παραμονής τους στη Χίο, τις τρεις ημέρες την εβδομάδα.

Για τους διδάσκοντες με σύμβαση του Π.Δ. 407/80, η μεγαλύτερη συχνότητα των μετακινήσεων και οι σχετικά πιο λίγες ώρες διδασκαλίας σε σχέση με τα μέλη Δ.Ε.Π., μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δαπανούν στη Χίο ένα μέρος των αμοιβών τους και γίνεται η υπόθεση ότι αυτό είναι σε ποσοστό 12% - 18% περίπου των ετήσιων αποδοχών τους, με μέσο όρο παραμονής τους στη Χίο τις δύο ημέρες την εβδομάδα.

Σημειώνεται ότι τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τις απαντήσεις στις συνεντεύξεις, στο υποκεφάλαιο **4.5 Συνεντεύξεις**.

Μία από τις μεθόδους για τον υπολογισμό των οικονομικών επιπτώσεων μιας δραστηριότητας στην τοπική της οικονομία, είναι αυτή του

“περιφερειακού πολλαπλασιαστή εισοδήματος (regional income multiplier approach)⁵⁷” όπως αναφέρει ο Λ. Λαμπριανίδης (1993, σ. 182-189).

Ειδικότερα:

“Ο περιφερειακός πολλαπλασιαστής εισοδήματος προσδιορίζει σε ποιο βαθμό μια εισροή χρήματος σε κάποιο οικονομικό σύστημα – εθνικό ή περιφερειακό – θα προκαλέσει μια αύξηση στο επίπεδο του εισοδήματος σ’ αυτό το σύστημα, κατά κάποιο πολλαπλάσιο της αρχικής εισροής.”

Όπως αναφέρει παρακάτω, η απουσία στοιχείων σε επίπεδο πόλης συνιστά ανυπέρβλητη δυσκολία για τον υπολογισμό και τη χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου, παρότι:

“η μέθοδος αυτή γενικά φαίνεται να είναι η πιο κατάλληλη για τη μέτρηση των έμμεσων οικονομικών αποτελεσμάτων των πανεπιστημίων στην τοπική οικονομία.”

Στην παρούσα εργασία δεν χρησιμοποιήθηκε η παραπάνω μέθοδος του περιφερειακού πολλαπλασιαστή εισοδήματος, λόγω της έλλειψης στοιχείων σε επίπεδο πόλης.

Τα παραπάνω στοιχεία της, πάσης φύσεως, μισθοδοσίας καταγράφηκαν, επεξεργάσθηκαν και συνυπολογίσθηκαν στο ποσό που καταλήγει στην τοπική οικονομία της Χίου και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΕΤΟΣ	ΔΕΠ	ΔΕΠ 22%	ΠΔ 407/80	ΠΔ 407 15%	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΙ	ΔΙΟΙΚ. 95%
1984	0	0	0	0	0	0
1985	0	0	708.851	106.328	1.075.139	1.021.382
1986	0	0	8.995.334	1.349.300	3.031.555	2.879.977
1987	11.604.553	2.553.002	10.351.305	1.552.696	4.414.190	4.193.481
1988	16.209.145	3.566.012	15.028.127	2.254.219	7.378.179	7.009.270
1989	22.799.504	5.015.891	15.037.542	2.255.631	10.549.664	10.022.181
1990	28.649.087	6.302.799	15.452.709	2.317.906	16.343.874	15.526.680
1991	26.634.606	5.859.613	28.557.135	4.283.570	20.648.032	19.615.630
1992	36.511.164	8.032.456	34.103.540	5.115.531	25.518.057	24.242.154

⁵⁷ Ο περιφερειακός πολλαπλασιαστής εισοδήματος προσδιορίζει τη μεταβολή του επιπέδου εισοδήματος σύμφωνα με την εξίσωση: $\Delta Y_r = K_r J$ (ΔY_r είναι η μεταβολή στο επίπεδο της περιφέρειας r , J είναι η αρχική εισροή εισοδήματος (multiplicand) στην περιφέρεια r και K_r είναι το μέγεθος του περιφερειακού πολλαπλασιαστή (multiplier) στην περιφέρεια r .

$$K_r = \frac{1}{1 - c(1 - t_d - u)(1 - m - t_i)} \quad \text{όπου:}$$

c =οριακή ροπή κατανάλωσης, t_d = οριακή ροπή για άμεση φορολογία και ασφαλιστικές εισφορές, u =οριακή ροπή για μεταβιβατικές πληρωμές, m =οριακή ροπή για εισαγωγές και t_i =οριακή ροπή για έμμεση φορολογία.

1993	46.555.677	10.242.249	40.247.471	6.037.121	26.765.219	25.426.958
1994	53.343.196	11.735.503	17.830.629	2.674.594	26.746.383	25.409.064
1995	45.417.991	9.991.958	25.830.283	3.874.542	40.180.678	38.171.644
1996	64.393.748	14.166.625	44.829.708	6.724.456	56.180.849	53.371.807
1997	58.851.563	12.947.344	80.691.421	12.103.713	73.227.074	69.565.720
1998	96.983.402	21.336.348	60.055.816	9.008.372	74.645.109	70.912.854
1999	128.477.092	28.264.960	33.761.763	5.064.264	75.875.635	72.081.853
2000	176.912.054	38.920.652	57.798.999	8.669.850	73.742.733	70.055.596
2001	217.034.238	47.747.532	66.436.333	9.965.450	80.606.704	76.576.369

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Όσον αφορά τους φοιτητές, ένας αρκετά μεγάλος αριθμός τους διαμένει στη Χίο. Το ποσοστό είναι 70% - 80%, δηλαδή σε σύνολο 900 προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών είναι ένας αριθμός περίπου 630 – 720 φοιτητών και το μέσο κόστος διαβίωσης ανά φοιτητή μηνιαίως είναι της τάξης των 600 € - 700 €. Το ποσό αυτό πρέπει να αποπληθωριστεί, κυρίως για τα έτη που είναι διαθέσιμο το ποσό του Α.Ε.Π. της Χίου και είναι τα έτη 1985, 1988, 1991, 1993, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000 και 2001. Αυτά τα ποσά θα πρέπει να υπολογισθούν ότι εισρέουν στην τοπική οικονομία και απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Έτος	ΑΡΙΘ.ΦΟΙΤ (1)	ΑΡΙΘ. ΦΟΙΤ (2)	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ*	ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΟ ΠΟΣΟ (650€ - 221.500ΔΡΧ)	ΜΕΡΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΤΕΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΔΑΠΑΝΑΤΑΙ ΣΤΗ ΧΙΟ**
1984	0	0	-	-	-	-
1985	102	102	19,081	38.347	3.911.394	37.158.243
1986	157	157	-	-	-	-
1987	268	268	-	-	-	-
1988	244	244	31,015	62.331	15.208.764	144.483.258
1989	281	281	-	-	-	-
1990	229	229	-	-	-	-
1991	234	234	50,733	101.958	23.858.172	226.652.634
1992	221	221	-	-	-	-
1993	295	295	67,259	135.170	39.875.150	378.813.925
1994	328	328	-	-	-	-
1995	334	334	81,236	163.259	54.528.506	518.020.807
1996	358	358	87,893	176.638	63.236.404	600.745.838
1997	355	355	92,759	186.417	66.178.035	628.691.333
1998	402-100=302	302	97,180	195.302	65.490.620	622.160.890
1999	480-150=330	330	100	200.969	76.368.220	725.498.090
2000	669-179=490	490	102,884	206.765	113.720.750	1.080.347.125
2001	836-179=657	657	106,356	213.743	153.039.980	1.453.879.810

(1) Θεωρείται ότι όλοι οι φοιτητές δαπανούν ένα ποσό στη Χίο, είτε μένουν το περισσότερο διάστημα είτε όχι.

(2) Από το 1998 λειτουργούν οι Φοιτητικές Κατοικίες Χίου και έτσι ένα μέρος, περίπου το 1/3, αφαιρείται από το συνολικό αριθμό φοιτητών, θεωρώντας ότι το μεγαλύτερο κόστος είναι το ενοίκιο.

* Το 1999 είναι το έτος βάσης. Επειδή το ποσό των 650€ είναι σε τιμή του 2002, πολλαπλασιάζουμε με το 100 και διαιρούμε με την τιμή του 2002, που είναι 110,216. Έτσι το ποσό διαμορφώνεται σε 200.969 δρχ. Ακολούθως εφαρμόζεται ο τύπος: $\frac{200.969 \times \text{πληθωρισμός}}{100}$

**Το τελικό ποσό διαμορφώνεται: αριθμός φοιτητών Χ αποπληθωρισμένο ποσό Χ 9,5 μήνες ετησίως.

Τα έτη 1996, 1997 και 1998, το ποσό που εισρέει στη τοπική οικονομία μένει περίπου σταθερό. Το 1999 παρατηρείται αύξηση περίπου 15% και τα έτη 2000 και 2001 αύξηση περίπου 50% και 35 %, αντίστοιχα.

4.5 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Εκτός από την εικόνα που δίνουν τα οικονομικά στοιχεία, έγινε προσέγγιση ενός μέρους των στοιχείων της παρούσας εργασίας από τις συνεντεύξεις, οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω με τη σειρά που ελήφθησαν.

Οι ερωτήσεις που τέθηκαν κατά τις συνεντεύξεις είναι οι εξής:

- 1) Πώς αποτιμάτε την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο σε σχέση με την τοπική αγορά; Δηλαδή, πόσο έχει ευνοηθεί οικονομικά η αγορά της Χίου και πώς;
- 2) Υπήρχαν θετικές ή αρνητικές συνέπειες από την έλευση φοιτητών και προσωπικού; (κατοικία, μετακινήσεις, κόστος ζωής κλπ). Υφίστανται τέτοιου είδους συνέπειες σήμερα; Εκτιμάτε ότι αυτά τα δεδομένα παίζουν ρόλο στο χρόνο παραμονής καθηγητών και φοιτητών στη Χίο;
- 3) Πώς αποτιμάτε την πολιτισμική και κοινωνική παρουσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην τοπική κοινωνία της Χίου όπως είναι η ασχολία των νέων με κοινωνικά και αναπτυξιακά ζητήματα, η ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, η παρουσία και εμφάνιση νέων μορφών διασκέδασης; Υπήρχαν θετικές ή αρνητικές συνέπειες και ποιες;

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1^η συνέντευξη

ΤΣΑΡΤΑΣ ΠΑΡΙΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων στη Χίο.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Σύμφωνα με τον κ. Τσάρτα, οι εταιρείες της Χίου δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους μεγάλους ή διεθνείς διαγωνισμούς που προκηρύσσει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου παρά μόνο στους πρόχειρους.

Είναι διαφορετική η εικόνα στο διάστημα 1984 – 1997 που λειτουργούσε στη Χίο μόνο το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και διαφορετική από το 1998 έως το 2001 που ιδρύθηκαν κατά σειρά, το 1998 το Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών και το 2000 το Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης. Αυτό, γιατί το Τ.Δ.Ε. έχει δυναμικό περίπου 500 φοιτητών, ενώ και τα τρία Τμήματα μαζί έχουν δυναμικό 1.000 περίπου ενεργών φοιτητών. Ποσοστό 60% με 70% του προηγούμενου αριθμού φοιτητών διαμένουν στη Χίο. Αν υπολογισθεί ο αριθμός των φοιτητών που μένει στις Φοιτητικές Κατοικίες, προκύπτει ένας αριθμός περίπου 600 φοιτητών που μένουν σε ενοικιαζόμενα σπίτια στην πόλη της Χίου.

Παρότι υπάρχει δωρεάν σίτιση, αυτή δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες. Λόγω της κατανάλωσης λοιπόν σε σίτιση, στέγαση, μεταφορές και διασκέδαση υπάρχουν θετικές συνέπειες στην τοπική οικονομία. Αν υπολογιστεί ότι το κόστος ζωής ενός φοιτητή είναι μηνιαίως περίπου 240.000 δρχ., δηλ. ετησίως, υπολογίζοντας 9,5 μήνες περίπου, είναι 2.280.000 δρχ., το σύνολο επί των 600 περίπου φοιτητών είναι ένα επιπρόσθετο ποσό στο ΑΕΠ της Χίου της τάξεως των 1,37 δις ετησίως.

Η αύξηση των Τμημάτων και του αριθμού των φοιτητών επιφέρει και αύξηση του αριθμού του διδακτικού προσωπικού σε περίπου 60 άτομα. Το 1/3 με 1/4 διαμένει στη Χίο ενώ οι υπόλοιποι μετακινούνται. Όλοι όμως έχουν ένα κόστος ζωής λόγω διατροφής και διαμονής έστω και αν είναι 1 με 2 ημέρες την εβδομάδα.

Ομοίως υπάρχει αύξηση του αριθμού του διοικητικού προσωπικού που μαζί με τους “συμβασιούχους έργου” ανέρχεται στον αριθμό των 51 ατόμων.

Είναι στη μεγάλη πλειοψηφία τους Χιώτες γεγονός που είναι θετικό. Είναι σχετικά νέας ηλικίας και συνέβαλαν στην κάποια μείωση της ανεργίας σε μια τοπική κοινωνία 50.000 περίπου κατοίκων εκ των οποίων 25.000 στην πόλη της Χίου. Είναι υψηλού μορφωτικού επιπέδου και ένα μέρος είχε κίνητρο να μετακινηθεί στη Χίο από άλλες περιοχές, είτε λόγω γάμου είτε, λόγω κυρίως, της επαγγελματικής αποκατάστασης. Ένας αριθμός είναι μεταπτυχιακοί φοιτητές, περίπου 60 άτομα το χρόνο. Λόγω της πολλαπλασιαστικής επίδρασης των παραπάνω οικονομικών δεδομένων, παρουσιάζεται μια αύξηση σε επιχειρήσεις του τομέα “ελεύθερος χρόνος” (φαγητό – ποτό – διασκέδαση). Σε αυτές απασχολούνται και φοιτητές.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Είναι θετική η παρουσία ενός δυναμικού αριθμού 1000 περίπου νέων ανθρώπων στην πόλη της Χίου. Εμπλουτίζει την κοινωνική ζωή με πολιτιστικές εκδηλώσεις, κινηματογραφικές προβολές και δραστηριότητες που δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Σε αυτό βοήθησε η αποδοχή που συνάντησε η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, οι χορηγίες πάσης μορφής και ιδιαίτερα η προσφορά κτιρίων και οικοπέδων. Εδώ σημειώνεται η αγορά των “Ταμπάκιων” που ολοκληρώθηκε αρχές Μαρτίου 2003, όπου θα μεταφερθούν οι εγκαταστάσεις των Τμημάτων, εκτός όσων στεγάζονται σε ιδιόκτητα κτίρια στην πόλη της Χίου.

Υπάρχει ένας προβληματισμός του κ. Τσάρτα όσον αφορά τη χωροθέτηση αυτή. Κατά πόσον δηλαδή η μεταφορά του κύριου όγκου της δραστηριότητας των Τμημάτων στα “Ταμπάκια”, τη στιγμή που έχουν αναπτυχθεί εντός της πόλης της Χίου, θα λειτουργήσει. Γενικά η πανσπερμία είναι οικονομικά ασύμφορη.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Η Χίος συγκεντρώνει την προτίμηση μαθητών από τη Χίο αλλά και την περιοχή του Β. Αιγαίου (από Σάμο, Λήμνο και Μυτιλήνη). Τα Τμήματα που συγκεντρώνουν αυτήν την προτίμηση είναι το Τ.Δ.Ε., το ΤΜ.Ο.Δ. και το Τ.Ν.Ε.Υ. κατά σειρά. Στην περίπτωση που είχε ιδρυθεί και το 4^ο Τμήμα (Τουρισμού) το ποσοστά προτίμησης θα ήταν υψηλότερο από 30% - 40% που συγκεντρώνει το Τ.Δ.Ε.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι ως προς αυτό το σημείο, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο εκπληρώνει τις προσδοκίες της τοπικής κοινωνίας, στην απορρόφηση

δηλαδή ενός μέρους του μαθητικού πληθυσμού που αλλιώς θα “ξενιτευόταν”. Η παρουσία των νέων στην κοινωνικοοικονομική ζωή και παρεπόμενα η ενασχόληση με τοπικά προβλήματα είναι έμμεση και όχι άμεση με την έννοια κάποιου απτού στοιχείου. Η πρακτική άσκηση των φοιτητών είναι ένας τέτοιος έμμεσος τρόπος, ενώ οι διπλωματικές και ερευνητικές εργασίες δεν έχουν πάρει τέτοιο εύρος επαφής με την τοπική κοινωνία.

Ένα συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο κ. Τσάρτας, είναι ότι το πρόβλημα της ανεργίας θα λυθεί με την παραγωγική αύξηση βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων και, ως εκ τούτου, νέων θέσεων εργασίας. Κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να συμβαίνει καθώς απουσιάζουν βιομηχανικές επιχειρήσεις, δηλαδή η βάση του δευτερογενούς τομέα. Αντίθετα, παρουσιάζεται αύξηση των επιχειρήσεων στο χώρο των υπηρεσιών, του τουρισμού (ξενοδοχείων η ίδρυση των οποίων οφείλεται στη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων στη ναυτιλία) και γενικά των υπηρεσιών του ελεύθερου χρόνου και του τουρισμού.

Συμπεραίνει επίσης ότι, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου δεν αποτελεί “γκέτο” στη Χίο αλλά αντίθετα είναι “ανοικτό” σε λειτουργίες του νησιού. Είναι αποδεκτό, έχει βοηθηθεί και απομένουν και άλλα που θα γίνουν ανάλογα με το ρυθμό ανάπτυξής του.

2^η συνέντευξη

ΛΕΚΚΑΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ, Καθηγητής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Σύμφωνα με τον κο Λέκκα, η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, επηρεάζει θετικά την τοπική κοινωνία, τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα αυτές του ελεύθερου χρόνου, τις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες, λόγω της κατασκευής και λειτουργίας του δικτύου Aegean-Net και κατασκευές ακινήτων γενικά, λόγω της ανέγερσης και των επισκευών που πραγματοποιεί το Πανεπιστήμιο σε διάφορα κτίρια. Είναι ένα ποσοστό επί του Α.Ε.Π. της Χίου, σημαντικό αλλά όχι ακριβώς προσδιορισμένο.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Οι συνέπειες σχετίζονται άμεσα με το χρόνο παραμονής φοιτητών και καθηγητών στη Χίο. Ενώ οι φοιτητές γενικά, κατοικούν μόνιμα στη Χίο, οι καθηγητές όχι. Πολύ λίγοι καθηγητές διαμένουν μόνιμα στη Χίο, συμπεριλαμβανομένων και των επί συμβάσει με το Π.Δ. 407/80, και είναι μια κατάσταση που το ισχύον νομικό πλαίσιο, δηλαδή ο Ν. 2530/97, δυστυχώς επιτρέπει.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Είναι καταλυτικές οι συνέπειες, ιδίως σήμερα που το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο αριθμεί τρία Τμήματα και τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ο αριθμός των φοιτητών, των καθηγητών, και των διοικητικών υπαλλήλων είναι τέτοιος που εδραιώνει, κατά τον κο Λέκκα, αυτή την εκτίμηση. Ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τους διοικητικούς υπαλλήλους, οι οποίοι κατοικούν μόνιμα στη Χίο, η απασχόλησή τους στο Πανεπιστήμιο έδωσε λύση σε ένα μέρος από αυτούς που ήταν άνεργοι πτυχιούχοι και νέοι σε ηλικία, και διαφορετικά θα αναζητούσαν εργασία εκτός της Χίου.

Η τοπική κοινωνία εν γένει, ασχολείται με τα ζητήματα του Πανεπιστημίου.

Όσον αφορά το Πανεπιστήμιο, όμως, πρέπει να σημειωθεί, ότι ο θετικός ρόλος της παρουσίας ενός πανεπιστημίου έχει γενικότερη σημασία και δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε θέματα της τοπικής κοινωνίας, με εξαίρεση συγκεκριμένα ερευνητικά προγράμματα όπως αυτό για τη μαστίχα, παραγνωρίζοντας ότι η τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι έργο των τομέων της οικονομίας, πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς.

3^η συνέντευξη

ΛΙΤΙΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Ο κος Ν. Λίτινας εκτιμά ότι το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, έχει ευνοήσει ιδιαίτερα την τοπική αγορά. Αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες:

α) Στις κατευθείαν επενδύσεις που πραγματοποιεί το Πανεπιστήμιο. Σε κτίρια και οικόπεδα, που έχει κτίσει ή επισκευάσει έχουν απασχοληθεί εργάτες και έχουν εμπλακεί επιχειρήσεις και προμηθευτές από τη Χίο. Τα ποσά που διατέθηκαν προέρχονται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων. Η ανέγερση π.χ. των φοιτητικών κατοικιών της Χίου έγινε σε οικόπεδο το οποίο ήταν δωρεά και χρηματοδοτήθηκε από τις Δημόσιες Επενδύσεις. Ακόμη, παρότι η ανάδοχος εταιρεία είχε την έδρα της εκτός Χίου οι μηχανικοί, επιβλέποντες κ.λ.π. διαμένουν για ένα μεγάλο διάστημα στη Χίο, σιτίζονται, μετακινούνται, αγοράζουν διάφορα είδη κλπ., και αυτό αποτελεί καθαρή συνεισφορά στην τοπική οικονομία.

β) Στις πάσης φύσεως προμήθειες που μπορεί να είναι χαρτί, τηλεπικοινωνιακά, υπολογιστές κ.ά. και προέρχονται κατά ένα μέρος από τοπικές επιχειρήσεις.

γ) Η μισθοδοσία των εργαζομένων στο Πανεπιστήμιο, του διοικητικού προσωπικού που προσλαμβάνει το Πανεπιστήμιο αποτελεί μια καθαρή εισροή χρημάτων στην τοπική οικονομία.

δ) Στους διδάσκοντες, που είτε διαμένουν μία ημέρα την εβδομάδα είτε περισσότερες είτε μόνιμα, και δαπανούν χρήματα για διατροφή, μετακινήσεις, αγορές ειδών και για άλλες ανάγκες.

ε) Σε έναν αριθμό ερευνητικών προγραμμάτων που αφορούν γενικότερα τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και ιδιαίτερα τη Χίο, όπως αυτό για την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών. Σ' αυτά τα προγράμματα απασχολούνται και τοπικοί ερευνητές και η απασχόληση αυτή συνεπάγεται καθαρή εισροή χρημάτων στην τοπική οικονομία.

στ) Στους φοιτητές οι οποίοι στην αρχή ήταν λίγοι, όταν λειτουργούσε ένα μόνο τμήμα, τώρα με τη λειτουργία τριών τμημάτων και τριών μεταπτυχιακών είναι πολλαπλάσιοι σε αριθμό και αποτελούν έτσι μια μεγάλη κοινότητα. Ενοικιάζουν σπίτια, δαπανούν για διατροφή και ένδυση, είναι νέοι και ιδιαίτερα κινητικοί, δέχονται επισκέψεις από γονείς, συγγενείς και φίλους που και αυτοί δαπανούν χρήματα στη Χίο. Σε γενικές γραμμές από τους φοιτητές και μόνο υπάρχει μια μεγάλη εισροή χρήματος.

ζ) Συγχρόνως η μετακίνηση φοιτητών και καθηγητών έχει συμβάλει στην ενίσχυση των μεταφορών, ακτοπλοϊκών και αεροπορικών, και αποτελεί μian έμμεση συμβολή στην τοπική οικονομία.

η) Υπάρχει επίσης σύνδεση της τοπικής κοινωνίας και του Πανεπιστημίου, λόγω μελετών που εκπονούνται στο Πανεπιστήμιο, και αφορούν επιχειρήσεις της Χίου, όπως:

- Μελέτη του συγκοινωνιακού προβλήματος
- Μελέτη των υπηρεσιών εστίασης
- Μελέτη για την εγκατάσταση νέας ξενοδοχειακής μονάδας
- Μελέτη για τη ακτοπλοϊκή γραμμή Λήμνου-Ψαρών
- Μελέτη για την ανακαίνιση και επιχειρηματική αξιοποίηση του Κάστρου της Χίου
- Μελέτη για τα ιαματικά λουτρά της Β. Χίου
- Μελέτη για τη σύνδεση Μεστών-Λαυρίου
- Μελέτη για τις νέες τεχνολογίες

και άλλες που το αποτέλεσμά τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις τοπικές επιχειρήσεις και όχι μόνον από αυτές.

θ) Ενδιαφέρον είναι ότι κάποιοι από τους φοιτητές παραμένουν, στη συνέχεια, μόνιμα στη Χίο δημιουργώντας οικογένεια και απασχολούμενοι σε τοπικές επιχειρήσεις, και προσφέρουν μ' αυτόν τον τρόπο έμμεση ωφέλεια στην τοπική κοινωνία. Ταυτόχρονα, και το ίδιο το Πανεπιστήμιο δίνει ευκαιρίες απασχόλησης με θέσεις εργασίας που προκηρύσσει σε απόφοιτους του Πανεπιστημίου.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Ένα μέρος απαντήθηκε, κατά τον κ. Λίτινα, προηγουμένως. Όσον αφορά την παραμονή ή μη φοιτητών και καθηγητών στη Χίο, ο κ. Λίτινας πιστεύει ότι η εξήγηση είναι πολλαπλή και δε σχετίζεται με έναν μόνο παράγοντα. Αντίθετα από ό,τι συνέβαινε κατά την έναρξη λειτουργίας της Πανεπιστημιακής μονάδας Χίου, τότε που λειτουργούσε ένα μόνο τμήμα, τώρα η κατάσταση είναι σαφώς διαφορετική. Αυτή τη στιγμή, οι περισσότεροι διδάσκοντες, σύμφωνα και με τις απαιτήσεις του νόμου, διαμένουν κατά μέσο όρο τρεις ημέρες εβδομαδιαίως.

Οι νεότεροι διδάσκοντες, όσο διευρύνεται η λειτουργία της Πανεπιστημιακής μονάδας, θα προσαρμόζονται στη μονιμότερη παρουσία τους στη Χίο. Σε αυτό θα βοηθούσε και η νομοθετική ρύθμιση, που δεν έχει υλοποιηθεί, για επιχορήγηση της κατοικίας.

Όσον αφορά τους φοιτητές, το φαινόμενο των μετεγγραφών ήταν έντονο στις αρχές, στο πρώτο έτος, και οφειλόταν κυρίως στην πίεση των γονέων τους που δεν ήθελαν την απομάκρυνση. Ακολούθως αρκετοί το μετάνιωσαν, γιατί η φοιτητική ζωή στη Χίο είναι πλουσιότερη και η επαφή διδασκόντων και φοιτητών είναι στενότερη στα περιφερειακά πανεπιστήμια παρά στα κεντρικά.

Η ανάπτυξη που θα προκύψει από τη μεγέθυνση της πανεπιστημιακής μονάδας, μέσα από τα μεταπτυχιακά και μέσα από ερευνητικά προγράμματα, θα βοηθήσει, ώστε σε μια πορεία χρόνου να αναστραφεί πλήρως το κλίμα προς όφελος της μονιμότερης παρουσίας διδασκόντων και διδασκομένων στη Χίο και αυτό θα επιτευχθεί, κυρίως, μέσω της ανάπτυξης της έρευνας.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Ο κ. Λίτινας πιστεύει ότι η πολιτισμική και κοινωνική παρουσία του Πανεπιστημίου είναι έντονη και θετική. Αν συγκρίνει κανείς την εικόνα της Χίου προ δεκαπενταετίας με την τωρινή, θα διαπιστώσει ότι είναι αγνώριστη και σε σημαντικό μέρος οφείλεται στην παρουσία του Πανεπιστημίου. Οι φοιτητές, σαν νέοι άνθρωποι, θέλουν και προκαλούν πολιτισμικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Π.χ. έχουν πολλαπλασιασθεί βιβλιοπωλεία, επιχειρήσεις ελεύθερου χρόνου, οι θεατρικές και οι κινηματογραφικές παραστάσεις κ.ά., ακόμα και το χειμώνα που παλιότερα ήταν υποτονική η κοινωνική ζωή, σήμερα έχει έντονη ανάπτυξη. Επίσης, οι φοιτητές έχουν δημιουργήσει χορευτικούς, αθλητικούς συλλόγους και μουσικά συγκροτήματα. Όλα αυτά παίζουν σημαντικό ρόλο στην πολιτισμική και κοινωνική αναβάθμιση και ο κ. Λίτινας θεωρεί ότι οι συνέπειες είναι θετικές για την ανανέωση της τοπικής κοινωνίας.

Η τοπική κοινωνία έχει αναπτύξει σχέσεις με το Πανεπιστήμιο σε διάφορους τομείς, που θα μπορούσαν να είναι μεγαλύτερες, όπως συμβαίνει στο πολιτισμικό κυρίως επίπεδο. Η σύνδεση αυτή αναμένεται να αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου και με την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου. Ας σημειωθεί, ότι το Πανεπιστήμιο μεγάλωσε ουσιαστικά τα τελευταία πέντε χρόνια ενώ τα προηγούμενα, λόγω του μικρού μεγέθους του, ήταν απομονωμένο. Σημαντικό ρόλο θα παίξει η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου στην περιοχή “Ταμπάκικα” και η δημιουργία εκεί πιο συγκεντρωμένα και πιο

συγκροτημένα των δραστηριοτήτων του, γεγονός που δημιουργεί την πεποίθηση ότι το μέλλον είναι ευοίωνο.

4^η συνέντευξη

ΞΕΝΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, φοιτητής στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και εκπρόσωπος στη Σύγκλητο.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Ο κος Ξενάκης υποστηρίζει ότι καταρχήν η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου πιθανότατα να οφείλεται και σε εθνικούς λόγους, όπως άλλωστε και των υπόλοιπων περιφερειακών πανεπιστημίων. Η ίδρυση τέτοιου είδους ιδρυμάτων, λαμβανομένου υπόψη και του φαινομένου της αστυφιλίας, όπως επίσης και της υπογεννητικότητας, αποσκοπεί και στην επανεργοποίηση της τοπικής κοινωνίας. Φυσικά αυτό επιδρά θετικά και στον οικονομικό τομέα αλλά και στην ανάπτυξη του νησιού.

Με τα σημερινά δεδομένα μιλάμε για πάνω από 1.100 εγγεγραμμένους φοιτητές στα τμήματα της Χίου από τους οποίους 600 και πλέον είναι ενεργοί. Οι φοιτητές συνήθως εκλαμβάνονται ως μία ομάδα η οποία επενδύει το κεφάλαιο της στην περιοχή στην οποία ζει. Οι κυριότερες επιδράσεις αυτής της επένδυσης φαίνονται ιδιαίτερα στην αγορά των ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων, των οποίων οι τιμές αυξάνονται συνεχώς, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης. Επίσης μεγάλη επίδραση έχει στην αγορά των εστιατορίων και συναφών επιχειρήσεων, αν και τελευταία οι φοιτητές στρέφονται περισσότερο στο φοιτητικό εστιατόριο, λόγω του μοντέλου της ολικής σίτισης που προωθήθηκε. Επίσης, παρατηρήθηκε πολύ μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία 10 χρόνια σε ό,τι αφορά καφετέριες, bars και άλλες επιχειρήσεις υπηρεσιών διασκέδασης. Επίσης, έχουμε αύξηση των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών και τη δραστηριοποίηση περισσότερων εταιριών σε αυτόν τον τομέα. Γενικότερα, εφόσον το χρήμα που επενδύουν οι φοιτητές στη Χίο προέρχεται κατά κύριο λόγο από άλλες περιοχές της Ελλάδας, είναι μία έξτρα εισροή για την τοπική κοινωνία και αυτό το χρήμα είναι, όπως λέγεται, «ζεστό» (μετρητά) και βοηθάει σημαντικά την τοπική αγορά και την αυξανόμενη κίνησή της.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Όπως προανέφερε ο κος Ξενάκης, το κυριότερο πρόβλημα των φοιτητών είναι η εύρεση κατοικίας με δεδομένη τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση και την περιορισμένη προσφορά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δραματική άνοδο των τιμών και ορισμένοι φοιτητές αναγκάζονται να διαμένουν σε άθλια διαμερίσματα τα οποία χρυσοπληρώνουν. Οι φοιτητές συνήθως δεν αποταμιεύουν αλλά επενδύουν όλα τα χρήματα που προέρχονται από τους γονείς τους είτε από άλλες πηγές. Το κόστος ζωής είναι αρκετά υψηλό και ένας φοιτητής χρειάζεται 600 € το μήνα για να ζήσει ``συντηρητικά``. Γι' αυτό το λόγο ορισμένοι επιλέγουν να μη διαμένουν στη Χίο αλλά να έρχονται μόνο κατά τη διάρκεια των εξεταστικών περιόδων. Επισημαίνει σε αυτό το σημείο ότι η δημιουργία περισσότερων φοιτητικών κατοικιών θα έλυνε ένα μεγάλο πρόβλημα. Σχετικά με τις μετακινήσεις, αρκετοί φοιτητές, κυρίως από την Αθήνα, μετακινούνται συχνά από και προς Χίο. Το ζήτημα είναι να κάνει το Πανεπιστήμιο τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να κρατήσει αυτούς τους φοιτητές στη Χίο, να αυξηθεί ο αριθμός των ενεργών φοιτητών και να δοθεί μία νέα ώθηση στην ακαδημαϊκή δραστηριότητα.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Στη Χίο όπως και στα άλλα νησιά του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Λέσβο, Σάμο, Ρόδο, Σύρο) αναπτύσσεται συνεχώς μεγάλη πολιτιστική δραστηριότητα. Στη Χίο βέβαια, διαπιστώνει ο κος Ξενάκης, υπάρχει μια κάποια υστέρηση στον τομέα των σεμιναρίων και συνεδρίων. Ενδεικτικά αναφέρει τη λειτουργία ποδοσφαιρικής ομάδας, η οποία συμμετέχει και στο Α' τοπικό πρωτάθλημα, ομάδας μπάσκετ, πόλο, τη λειτουργία χορευτικού τμήματος, ομάδας θεάτρου, κινηματογραφικής λέσχης, ραδιοφωνικού σταθμού καθώς και πολλών μουσικών σχημάτων διαφόρων ειδών. Οι ομάδες αυτές δυστυχώς δεν έχουν την απόλυτη στήριξη των αρχών σε ζητήματα υποδομής και πόρων.

Σημαντικότατο γεγονός είναι η «Πολιτιστική Εβδομάδα» η οποία έχει καθιερωθεί και τείνει να γίνει θεσμός. Η «Πολιτιστική Εβδομάδα» κάθε χρόνο γίνεται και σε ένα διαφορετικό νησί του Πανεπιστημίου Αιγαίου, συνήθως αρχές ή μέσα Μαΐου και το 2003 θα γίνει στη Ρόδο. Παίρνουν μέρος όλες οι ομάδες του Πανεπιστημίου και την Εβδομάδα αυτή αναπτύσσονται πολλές δραστηριότητες. Επίσης, κατά τη διάρκειά της, φιλοξενούνται και φοιτητές από

την Τουρκία σ' ένα πλαίσιο ανταλλαγής και επαφής με τους φοιτητές της γειτονικής χώρας. Στην «Πολιτιστική Εβδομάδα» έχουμε και τη συμμετοχή γνωστών καλλιτεχνών (πρόπερσι, δηλαδή το 2001, ήταν οι Δ. Τσακνής, Λ. Μαχαιρίτσας, Όναρ, πέρσι, το 2002, ο Π. Θαλασσινός και φέτος, δηλαδή το 2003, κατά πάσα πιθανότητα, οι Α. Ιωαννίδης, Ν. Πορτοκάλογλου).

5^η συνέντευξη

ΠΥΛΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, δημοσιογράφος της εφημερίδας “ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ” της Χίου.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Ο κ. Πυλιώτης πιστεύει ότι η παρουσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο είναι πολύ θετική. Η παρουσία τόσων νέων ατόμων στη Χίο, που σήμερα με τη λειτουργία τριών τμημάτων προσεγγίζουν τους χίλιους φοιτητές, δεν σημαίνει μόνο οικονομική συνεισφορά στην τοπική οικονομία αλλά και τόνωση της κοινωνικής ζωής της πόλης. Η αίσθηση, δηλαδή, ότι το νησί δεν νεκρώνεται το χειμώνα, ότι δεν είναι άδειο, αλλά, ιδιαίτερα σε ένα ακριτικό νησί, οι νέοι άνθρωποι δίνουν ζωή. Η οικονομική τόνωση διαπιστώνεται με την ίδρυση νέων καταστημάτων, ιδιαίτερα στον τομέα της σίτισης και της διασκέδασης. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα ότι στην περιοχή που έχουν ανεγερθεί οι φοιτητικές κατοικίες Χίου υπάρχει τα τελευταία 2-3 χρόνια μια εμπορική άνθηση, έχει ανοίξει ένα εμπορικό κέντρο, επίσης δίπλα έχει ανοίξει μια επιχείρηση ταχυμεταφορών, ενώ πριν δεν υπήρχε τίποτα, και αυτό οφείλεται στην έλευση των φοιτητών.

Στα κέντρα διασκέδασης υπάρχει μια αύξηση που μπορεί να οφείλεται στην αύξηση του τουρισμού τα τελευταία δέκα χρόνια αλλά επίσης και στο γεγονός ότι μια μερίδα του πληθυσμού, οι φοιτητές, καθόλη τη διάρκεια του χρόνου, αναζητούν τέτοιους τρόπους διασκέδασης. Η αύξηση του τουρισμού συνέπεσε με την αύξηση του φοιτητόκοσμου. Οι νέοι που παρέμεναν όλη τη χειμερινή περίοδο ήταν παλιότερα μόνο οι στρατιώτες, άλλη μια σημαντική μερίδα ανθρώπων που αφήνει χρήματα και τονώνει την τοπική αγορά.

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι φοιτητές παραμένουν στο νησί ώσπου να τελειώσουν τις σπουδές τους, σε αντίθεση με παλαιότερα, και

αυτό φαίνεται από την αύξηση του αριθμού τους, διότι αλλιώς είναι να υπάρχουν 50 ή 100 συμφοιτητές και αλλιώς 800 ή 900. Είναι αλληλένδετο το γεγονός ότι όσο αυξάνει ο αριθμός των τμημάτων τόσο οι επιχειρηματίες βλέπουν να αυξάνει η πελατεία τους.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Τα προβλήματα που διαπιστώνονται είναι ότι το κόστος ζωής σε κάποια είδη λόγω της απόστασης, και ανεξάρτητα από την έλευση του Πανεπιστημίου, είναι αυξημένο. Η κατοικία λόγω της ζήτησης, είναι σημαντικό πρόβλημα και, όπως τονίζουν και οι ίδιοι οι φοιτητές, χρειάζεται να γίνουν και άλλες φοιτητικές εστίες. Ιδιαίτερα στην έναρξη κάθε ακαδημαϊκού έτους, η ζήτηση για κατοικίες είναι πολύ μεγάλη.

Άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι η βελτίωση των συγκοινωνιών. Υπάρχει συνεργασία με ιδιωτική εταιρεία για τη σύνδεση πόλης με τις Φοιτητικές Κατοικίες, όμως είναι ένα θέμα που πρέπει η τοπική κοινωνία να το λάβει σοβαρά υπόψη της. Η ανάπτυξη στην περιοχή “Ταμπάκικα” είναι σημαντική, γιατί απομακρύνονται τα μέρη από το κέντρο και οπωσδήποτε τότε πρέπει να υπάρξει συγκοινωνία για τους φοιτητές, σε μια περιοχή που αναμένεται να αναπτυχθεί αρκετά.

Όσον αφορά το χρόνο παραμονής, αυξάνεται ο αριθμός αυτών που διαμένουν μόνιμα στη Χίο, και αυτό είναι ανάλογο με την οικονομική αντοχή κάθε οικογένειας, αλλά τα τελευταία χρόνια η αλλαγή νοοτροπίας και η καλυτέρευση των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών βοηθούν ώστε να αυξηθεί ο αριθμός όσων διαμένουν στη Χίο.

Από τους διδάσκοντες, το έτος 2002, μόνο από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων έμεναν μόνιμα στη Χίο. Αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι πολλοί, οι λεγόμενοι “ιπτάμενοι”, έχουν και άλλες επαγγελματικές ασχολίες σε κεντρικό πανεπιστήμιο ή πιστεύουν ότι η απομάκρυνσή τους από τα κυρίως δρώμενα είναι αρνητική ή για το λόγο ότι η οικογένειά τους διαμένει σε μεγάλο αστικό κέντρο. Γενικά, ο αριθμός των διδασκόντων που μένει μόνιμα στη Χίο, δεν είναι μεγάλος.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Η πολιτιστική δραστηριότητα είναι συνεχής σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, και όχι μόνο το καλοκαίρι, και αυτό βέβαια οφείλεται στους φοιτητές. Η τοπική κοινωνία θα επιθυμούσε περισσότερες πολιτιστικές πρωτοβουλίες εκ

μέρους των φοιτητών και περισσότερη δημοσιότητα γι' αυτές εκ μέρους των μέσων μαζικής επικοινωνίας της Χίου. Ιδιαίτερα φέτος, η περίοδος του πολέμου στο Ιράκ, πολιτικοποίησε και ευαισθητοποίησε τους νέους, και ιδιαίτερα τους φοιτητές, και η συμμετοχή τους στις κινητοποιήσεις είχε επίδραση και στη Χίο.

Η ενασχόληση των φοιτητών με τα τοπικά αναπτυξιακά προβλήματα μπορεί να γίνει με την εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές και από ερευνητικά προγράμματα. Υπάρχουν τέτοια παραδείγματα, όπως είναι το Μουσείο Μαστίχας, που όμως πρέπει να αυξηθούν και να διευρυνθούν. Αυτά χρειάζεται να μην μένουν ``έντός των πανεπιστημιακών τειχών``, αλλά να παρουσιάζονται και να γνωστοποιούνται στους τοπικούς φορείς και στην τοπική κοινωνία.

Σε τελική ανάλυση, ο κ. Πυλιώτης πιστεύει ότι, μόνο θετικά μπορεί κανείς να δει την παρουσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο και στα υπόλοιπα νησιά. Είναι σημαντικό που μεγαλώνει η Πανεπιστημιακή κοινότητα, και ίσως θα ήταν καλό να υπάρξουν στη Χίο και άλλα τμήματα με διάφορα γνωστικά αντικείμενα, όπως για παράδειγμα σχολή καλών τεχνών. Σε όποιο νησί ή μέρος της ηπειρωτικής Ελλάδας και να πάει κανείς, θα διαπιστώσει ότι όλοι θέλουν την παρουσία και τη ζωντανότητα των φοιτητών.

6^η συνέντευξη

ΚΩΣΤΑΛΟΣ ΤΑΣΟΣ, Πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Χίου.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Υπάρχει μία δυναμική εκεί όπου ιδρύεται ένα Πανεπιστήμιο, γι' αυτό υπήρχε και το αίτημα του Εργατικού Κέντρου για την ίδρυση σχολής στη Χίο και υπάρχει σήμερα επίσης το αίτημα για αύξηση των τμημάτων. Μία πρώτη οικονομική ``ώθηση`` που γίνεται άμεσα αντιληπτή είναι στον τομέα της κατοικίας, λόγω της αυξημένης ζήτησης που σχετίζεται με την έλευση των φοιτητών, και στις επιχειρήσεις, λόγω του ότι υπάρχει πολύ περισσότερος πληθυσμός να καταναλώσει και να διασκεδάσει. Δημιουργείται έτσι, μια αλυσιδωτή συνέχεια, που σημαίνει ότι κτίζονται καινούριες κατοικίες και άρα υπάρχει μια αναζωογόνηση του κατασκευαστικού τομέα τόσο όσον αφορά στις επιχειρήσεις όσο και στην αύξηση των απασχολούμενων.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Υπάρχει μια αρνητική συνέπεια στο θέμα της κατοικίας, που ο κ. Κώσταλος πιστεύει ότι θα είναι πρόσκαιρη. Η ζήτηση, κυρίως στα μικρού μεγέθους διαμερίσματα, έχει ωθήσει τις τιμές σε μεγάλο ύψος και αυτό έχει αρνητικό αποτέλεσμα για τους φοιτητές, στρατιωτικούς αλλά και τους ντόπιους, όπως τα νέα ζευγάρια, που ζητούν μικρού μεγέθους στέγη. Η αγορά έχει αντιδράσει με την κατασκευή τέτοιων κατοικιών και έτσι θα εξισορροπήσει ενώ ταυτόχρονα αυτή η έξαρση στην οικοδομή δημιουργεί αυτή την αλυσιδωτή διαδικασία στην οποία ο κ. Κώσταλος αναφέρθηκε προηγουμένως.

Στο κόστος ζωής υπάρχει μια άνοδος που δεν οφείλεται στους φοιτητές, παρόλο που σήμερα σε σχέση με παλαιότερα καταναλώνουν περισσότερο, αλλά στην αύξηση του τουρισμού. Το κόστος ζωής ή η έλλειψη κατοικίας δεν παίζει το σημαντικότερο ρόλο για τη διάρκεια της παραμονής ή μη φοιτητών και διδασκόντων, κατά τον κ. Κώσταλο. Οι μετακινήσεις παρουσιάζουν προβλήματα λόγω του ότι η Χίος είναι νησί και αυτό δε σχετίζεται με την ύπαρξη του Πανεπιστημίου. Λόγω του Πανεπιστημίου, όμως, υπάρχει μια αυξημένη ζήτηση και πίεση για αύξηση των δρομολογίων. Η άρνηση μέρους των φοιτητών και διδασκόντων να διαμένει μόνιμα στη Χίο, οφείλεται στο ότι η Χίος είναι “έπαρχία” και αυτό τους δημιουργεί την αίσθηση της αποκοπής από το κέντρο και της μη παρακολούθησης των εξελίξεων που διαδραματίζονται στην Αθήνα. Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, υπάρχει μια βελτίωση σε σχέση με παλαιότερα που ούτε οι μισοί φοιτητές δεν έμεναν στη Χίο.

Ένα κίνητρο θα μπορούσε να δοθεί εκ μέρους της Πολιτείας με την κάλυψη μέρους του κόστους ζωής, που λόγω της απόστασης παρατηρούνται αυξημένες τιμές σε κάποια προϊόντα, όπως οπωροκηπευτικά, καύσιμα και άλλα, και το μειωμένο ΦΠΑ φαίνεται να μην επαρκεί. Ένα σημείο, που κατά τον κ. Κώσταλο είναι δύσκολο να απαντηθεί, είναι το κατά πόσο βαρύνει τους φοιτητές το αυξημένο κόστος αγοράς τέτοιων καταναλωτικών αγαθών, καθώς και κατά πόσο επιβαρύνονται οικονομικά με την ανεύρεση διεξόδων για τον ελεύθερο χρόνο τους. Σε μία ηπειρωτική πόλη είναι πιο εύκολη η μετακίνηση για την ανεύρεση τέτοιων διεξόδων, παρά σε μια νησιωτική. Εκ μέρους των οικογενειών της Χίου υπάρχει η διάθεση να σπουδάζουν τα παιδιά τους στη

Χίο και λόγω της οικονομικής ελάφρυνσης που αυτό συνεπάγεται σε σχέση με την παραμονή σε μίαν άλλη πόλη.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Υπάρχει μια εικόνα σήμερα, σύμφωνα με την οποία, η ενασχόληση με τα “κοινά” ή με γενικότερα προβλήματα, με εξαίρεση το αντιπολεμικό κίνημα, δεν είναι όπως παλαιότερα. Βέβαια, μια πανεπιστημιακή κοινότητα έχει πολλά να προσφέρει, όχι μόνο μέσα από συγκεκριμένες εκδηλώσεις, αλλά μέσα από την όλη της την δραστηριότητα, τις ιδέες νέων μορφωμένων ανθρώπων τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται γενικότερα τα πράγματα και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να τα εκφράσουν. Πέρα από αυτό, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου “τονώνει” την τοπική κοινωνία με εκδηλώσεις και η τοπική κοινωνία της Χίου προσφέρει τη δυνατότητα στη Πανεπιστημιακή κοινότητα για την ανάπτυξη πολιτιστικών και πνευματικών δραστηριοτήτων.

Όσον αφορά τις θετικές ή αρνητικές συνέπειες, είναι δύσκολο να καθορισθούν εκ των προτέρων. Μπορεί να υπάρχουν κάποιες νέες μορφές διασκέδασης, ίσως κάποιοι νεωτερισμοί και τρόποι σκέψης που στην αρχή μπορεί να αντιμετωπίζονται αρνητικά, αλλά στην εξέλιξη της ζωής μπορεί να αντιμετωπισθούν διαφορετικά.

Το Εργατικό Κέντρο έχει μια καλή συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και έχουμε ζητήσει μια μελέτη από το Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΙΝ.Ε.–Γ.Σ.Ε.Ε.) για τη ζήτηση επαγγελματιών την επόμενη πενταετία ή και δεκαετία και προτίθεται να ζητηθεί και η συμβολή της Σχολής της Χίου του Πανεπιστημίου Αιγαίου σε αυτήν την μελέτη.

Εν τέλει, μια Πανεπιστημιακή κοινότητα έχει μια δυναμική με πολλές μορφές, όπως είναι να τονώνει την αγορά, τον πολιτισμό ενώ η αύξηση του αριθμού των νέων ανθρώπων σε μια κοινωνία είναι βήμα προς τα εμπρός και έτσι, μόνο θετικά μπορεί να αντιμετωπισθεί το Πανεπιστήμιο.

7^η συνέντευξη

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΗΣ ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ, Νομάρχης Χίου.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Η ίδρυση του Πανεπιστημίου στη Χίο είναι αυτονόητο ότι έχει ευνοήσει οικονομικά τόσο την αγορά της Χίου όσο και περαιτέρω και συμπληρωματικά τη συνολική ανάπτυξη του Νομού, δεδομένου ότι 1000 περίπου φοιτητές και φοιτήτριες (αριθμός που έχει σταδιακά αυξηθεί από το 1985) φοιτούν στις τρεις σχολές του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, διαμένουν στο νησί και διαδραματίζουν ουσιαστικό και θετικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου. Πολλοί από αυτούς παραμένουν και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες εργαζόμενοι ή κάνοντας την πρακτική τους άσκηση σε υπηρεσίες και επιχειρήσεις του Νομού.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Οι συνέπειες από την έλευση φοιτητών και προσωπικού είναι θετικές κατά το πλείστον, με ελάχιστες αρνητικές που επικεντρώνονται κυρίως στην αύξηση του κόστους των ενοικίων.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου προσέδωσε και μια άλλη διάσταση στην πνευματική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή της Χίου, τόσο από τη λειτουργία του αυτή καθαυτή όσο και από τις παράλληλες εκδηλώσεις, διαλέξεις και συνέδρια που οργανώνει στο νησί. Συγχρόνως η ενασχόληση των φοιτητών και φοιτητριών, μέσω του Συλλόγου τους, σε αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις κυρίως, έχουν συμβάλει ουσιαστικά, παράλληλα με τα πάμπολλα σωματεία στη Χίο που οργανώνουν ανάλογες εκδηλώσεις, δίνοντας μια ξεχωριστή έμφαση στον τομέα της τέχνης και του αθλητισμού. Πολλοί από τους φοιτητές μάλιστα έχουν δραστηριοποιηθεί σε τοπικές οργανώσεις και συλλόγους της περιοχής μας, αναπτύσσοντας συνεργασίες με πολλαπλά οφέλη.

8^η συνέντευξη

ΣΟΦΟΥΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πρώτος Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Ο κος Σοφούλης, μη διαθέτοντας συγκεκριμένα στοιχεία, θεωρεί ότι μόνο διαισθητικά και με ποιοτική προσέγγιση θα μπορούσε να απαντήσει. Θεωρεί επίσης ότι με τον υπολογισμό του πολλαπλασιαστή εισοδήματος και του επιταχυντή επενδύσεων που αφορούν στην δημιουργία τοπικού εισοδήματος από τη δραστηριοποίηση της Πανεπιστημιακής κοινότητας στη Χίο, θα μπορούσε κανείς να πάρει ένα προσεγγιστικό μέτρο των οικονομικών συνεπειών. Από παλιότερες, πρόχειρες εκτιμήσεις του κ. Σοφούλη προκύπτει ότι η δραστηριότητα της Πανεπιστημιακής κοινότητας της Χίου προκαλεί μια μέση ετήσια αύξηση του τοπικού εισοδήματος της τάξης του 1% με 2% και αυτό σημαίνει ότι αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα ανάπτυξης.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, για τις συνέπειες, ο κος Σοφούλης δηλώνει αδυναμία να απαντήσει και υποστηρίζει ότι χρειάζεται τοπική ποσοτική έρευνα. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος, για το χρόνο παραμονής, εκτιμά ότι η παραμονή στη Χίο διδασκόντων και φοιτητών και ιδίως το φαινόμενο του “commuting” των διδασκόντων, δεν σχετίζεται με παράγοντες της τοπικής ποιότητας και κόστους ζωής, αλλά κυρίως από παράγοντες που σχετίζονται με τον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών πανεπιστημίων. Επαναλαμβάνει παλαιότερη πρόβλεψή του, ότι η αύξηση των εισοδημάτων των διδασκόντων θα ενίσχυε αντί να μειώσει την κινητικότητά τους, λέγοντας ότι έχει επαληθευθεί. Υπάρχει όμως η ανάγκη, σύμφωνα με τον κ. Σοφούλη, περαιτέρω έρευνας.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Ο κος Σοφούλης υποστηρίζει ότι χρειάζεται εμπειρική έρευνα για να αποτυπωθούν οι πραγματικές συνέπειες και ότι γενικοί αφορισμοί δεν έχουν επιστημονική αξία.

9^η συνέντευξη

ΖΟΥΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΑ, Προϊσταμένη Διοικητικών Υπηρεσιών της Πανεπιστημιακής Μονάδας Χίου.

Όσον αφορά το 1^ο ερώτημα:

Η κα Ζούντα διαπιστώνει ότι, γενικά, η παρουσία του Πανεπιστημίου στη Χίο είναι θετική. Αυτή η θετική παρουσία είναι και σε οικονομικό επίπεδο με την έλευση ενός ενεργού πληθυσμού που σήμερα είναι περίπου 1000 φοιτητές και 120 άτομα προσωπικό.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα:

Οι θετικές συνέπειες αντανakλώνται σε διάφορους τομείς, όπως στην αγορά κατοικίας και στις μετακινήσεις. Είναι ενδεικτικό ότι ο καλύτερος “πελάτης” της Ολυμπιακής Αεροπορίας είναι το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, γιατί καθημερινά μετακινούνται περίπου 80 διδάσκοντες από το σύνολο των 83 που είναι στη Χίο. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι μόνο ένας αριθμός 3 – 5 καθηγητών μένουν συγκριτικά περισσότερο χρόνο στη Χίο και αυτό γιατί έχουν κατοικία στη Χίο. Αυτός όμως ο αριθμός αυξάνεται με την αύξηση των τμημάτων και μεταπτυχιακών του Πανεπιστημίου. Ο μικρός χρόνος παραμονής των διδασκόντων στη Χίο έχει σχέση με το ότι σε ένα μόνο πανεπιστημιακό τμήμα δεν μπορεί να έχει συνεργασίες και έρευνα, γιατί αυτό απαιτεί καθηγητές, βιβλιοθήκες, υποδομές που αυτά γίνονται με την ανάπτυξη των τμημάτων ενός πανεπιστημίου, το οποίο με τη σειρά του θα προσελκύσει τους διδάσκοντες να παραμείνουν περισσότερο.

Γενικά, η αύξηση του Πανεπιστημίου ωφελεί την τοπική αγορά. Όμως για το ίδιο το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, είναι προτιμότερη μια σταθεροποίηση στο τωρινό επίπεδο ανάπτυξης και μετά να υπάρξει η επόμενη φάση της ανάπτυξής του.

Σημαντικά αρνητικά φαινόμενα, σε σύγκριση και με άλλες περιοχές της χώρας που υπάρχει φοιτητικός πληθυσμός, δεν φαίνεται να υπήρξαν σύμφωνα με τη κα Ζούντα, ούτε σε οικονομικό ούτε σε κοινωνικό επίπεδο. Τα ενοίκια συγκρατήθηκαν σε κάποια επίπεδα, λόγω της ύπαρξης των φοιτητικών κατοικιών που κάλυψαν ένα μέρος της ζήτησης και έτσι με την προσφορά που υπήρχε σε διαμερίσματα στη Χίο, δεν δημιουργήθηκαν ανοδικές τάσεις στις

τιμές των ακινήτων και δεν φαίνεται να συνέτειναν οι φοιτητές σε αύξηση του κόστους ζωής εκεί.

Δημιουργήθηκαν νέοι χώροι οικονομικής δραστηριότητας, όπως νυκτερινά κέντρα, καφετέριες και μπαρ, μπόουλινγκ και άλλα όπως βιβλιοπωλεία με ειδικές τιμές για την εξυπηρέτηση των φοιτητών σε αναπαραγωγή σημειώσεων και άλλες εργασίες, που οι φοιτητές με την παρουσία τους τα δημιούργησαν και τα συντηρούν οικονομικά.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα:

Η παρουσία των φοιτητών στην πολιτισμική και κοινωνική ζωή της Χίου, κρίνεται πολύ θετική από την κα Ζούντα. Έχουν δημιουργηθεί θεατρικές ομάδες, μουσικά συγκροτήματα στα οποία συμμετέχουν και οι νέοι της Χίου ενώ και οι φοιτητές συμμετέχουν στα πολιτιστικά δρώμενα της Χίου. Σε αθλητικό επίπεδο επίσης, η παρουσία των φοιτητών έχει λειτουργήσει ενισχυτικά.

Άλλοι τρόποι επαφής με την τοπική οικονομία είναι και οι εξής, κατά τη κα Ζούντα. Εξετάζοντας τη διάρθρωση του διοικητικού προσωπικού, θα διαπιστώσει κανείς, ότι το πανεπιστήμιο έχει προσελκύσει τα περισσότερα εξειδικευμένα άτομα στις σύγχρονες τεχνολογίες και μάλιστα προερχόμενα από το εξωτερικό, που αν δεν υπήρχε το Πανεπιστήμιο δύσκολα θα τους απορροφούσε η τοπική αγορά.

Στο μέλλον η επέκταση του Πανεπιστημίου στην περιοχή “Ταμπάκικα” τόσο για λόγους ιστορικούς, αφού ήταν η παλιά βιομηχανική περιοχή, για τη διατήρηση των παραδοσιακών κτιρίων, όσο και για την ύπαρξη μιας συνέχειας λόγω του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (όπως λέγεται “από την εργασία στο δέρμα στην εργασία στο πνεύμα”), θα σηματοδοτήσει την παρουσία του Πανεπιστημίου αφενός μέσα στον πολεοδομικό ιστό της πόλης και αφετέρου στο νοητό άξονα που σχηματίζεται μεταξύ του κεντρικού κτιρίου, που είναι το Μιχάλειο, και των φοιτητικών κατοικιών. Η παρουσία μιας Πανεπιστημιούπολης 35 στρεμμάτων στο χώρο των “Ταμπάκικων”, αναμένεται, όταν ολοκληρωθεί, να μεταβάλει ίσως ακόμη και τη φυσιογνωμία της πόλης, σε μια περιοχή όπου θα ανεγερθεί το νέο νοσοκομείο και πλησίον ήδη υπάρχει Λύκειο.

Εν τέλει η συνολική αποτίμηση της μέχρι τώρα πορείας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο κρίνεται πολύ θετική, γιατί, όχι μόνο σύμφωνα

με τη κα Ζούντα αλλά και Χιώτες επιστήμονες, έμποροι και δωρητές οι οποίοι από την δεκαετία του '60 αγωνίστηκαν για την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, πιστεύουν ότι το Πανεπιστήμιο εκπλήρωσε τους αρχικούς στόχους των ιδρυτών του και μάλιστα τους ξεπέρασε.

Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Όπως προκύπτει από την επεξεργασία των συνεντεύξεων:

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 1^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

- α) Υπάρχει ομοφωνία στην άποψη ότι η ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο έχει ευνοήσει την τοπική οικονομία, κυρίως με δύο, άμεσους, τρόπους.
- Τις πάσης φύσεως προμήθειες και επενδύσεις και
 - την εγκατάσταση μόνιμα στη Χίο ενός, συνεχώς αυξανόμενου, αριθμού ατόμων, που στο διοικητικό προσωπικό είναι υψηλής εξειδίκευσης και νέας ηλικίας.

Αυτή η θετική συνέπεια στην τοπική οικονομία εκφράζεται ως ποσοστό επί του τοπικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Χίου.

- β) Η θετική οικονομική επίδραση προσδιορίζεται κυρίως στην αύξηση των επιχειρήσεων σίτισης, διασκέδασης και γενικά ελεύθερου χρόνου και στην αύξηση του αριθμού των κατοικιών. Οι επιχειρήσεις της Χίου όμως και λόγω μεγέθους και λόγω του ισχύοντος νομικού καθεστώτος περί προμηθειών (μεγάλοι ή διεθνείς διαγωνισμού), έχουν σχετικά μικρότερο μερίδιο έναντι των επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους εκτός Χίου, κυρίως στην Αθήνα.

- γ) Όλοι συμφωνούν ότι η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται ουσιαστικά μετά το 1998 και το 2000, δηλαδή μετά τη δημιουργία του δεύτερου και του τρίτου τμήματος, αντίστοιχα.

- δ) Ορισμένοι διαπιστώνουν και έμμεσες ωφέλειες, όπως είναι η αύξηση των μετακινουμένων και επομένως η αύξηση των δρομολογίων πλοίων και αεροπλάνων. Αυτό συνεπάγεται ότι οι “ίππτάμενοι” διδάσκοντες είναι αρκετοί, που σύμφωνα με τις συνεντεύξεις είναι ένα ποσοστό περίπου 95% δηλαδή σε σύνολο 80 διδασκόντων περίπου 3 – 5 μόνο, έχουν κατοικία στη Χίο.

Άλλες έμμεσες ωφέλειες είναι σε τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα του τριτογενούς τομέα με την αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων, του κύκλου των εργασιών τους, και την αύξηση του αριθμού των απασχολουμένων σε αυτές λόγω της αύξησης των συναλλαγών τους με το Πανεπιστήμιο. Συνέπειες διαπιστώνονται ακόμη σε μη οικονομικούς τομείς όπως σε ήθη, συνήθειες, πολιτισμό. Η χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων τα οποία εκπονούνται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου εκ μέρους φορέων της τοπικής κοινωνίας και γενικότερα της χώρας

αναμένεται να ενισχύσει θετικά την οικονομική βιωσιμότητα, κυρίως, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

ε) Αρκετοί προσδιορίζουν τη μεγέθυνση των θετικών συνεπειών σε σχέση με την αύξηση της δυναμικότητας του Πανεπιστημίου (αύξηση τμημάτων, εγκατάσταση στην περιοχή ``Ταμπάκις``), όπως επίσης και με τη βελτίωση των παροχών, δηλαδή μεγαλύτερο αριθμό φοιτητικών κατοικιών, καλύτερη σίτιση, βελτίωση των συγκοινωνιών ανάμεσα στις περιοχές που βρίσκεται ή θα αναπτυχθεί στο μέλλον το Πανεπιστήμιο, που θα συμβάλουν στη μεγαλύτερη παραμονή φοιτητών και διδασκόντων στη Χίο.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 2^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

α) Όλοι συμφωνούν ότι η παραμονή, κυρίως των φοιτητών, είναι θετική. Αρκετοί εντοπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα που αποθαρρύνουν την παραμονή, στο κόστος ζωής και στην κατοικία⁵⁸.

β) Ένας, διαπίστωσε και πρόβλημα στις εσωτερικές συγκοινωνίες, μεταξύ των χώρων που μετακινούνται οι φοιτητές.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 3^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

α) Όλοι συμφωνούν ότι η παρουσία, κυρίως, τόσων φοιτητών επηρεάζει την τοπική κοινωνία και υπάρχουν εκδηλώσεις πολιτιστικές και αθλητικές στις οποίες συμμετέχουν ενεργά φοιτητές και φοιτήτριες.

β) Αρκετοί διαπιστώνουν μεγάλο βαθμό ενασχόληση της τοπικής κοινωνίας με το Πανεπιστήμιο.

γ) Η ενασχόληση του Πανεπιστημίου με τοπικά προβλήματα υπάρχει σε ένα βαθμό κυρίως μέσω ερευνητικών εργασιών και προγραμμάτων, όμως υπάρχουν περιθώρια αύξησης αυτής της ενασχόλησης.

δ) Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, η επισήμανση του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ότι ο θετικός ρόλος ενός Πανεπιστημίου έχει γενικότερη σημασία και δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε θέματα της τοπικής κοινωνίας, γιατί η τοπική ανάπτυξη έγκειται στην ισόρροπη ανάπτυξη και των τριών τομέων της οικονομίας.

⁵⁸ Εδώ, αξίζει να αναφερθεί η άποψη ενός κτηματομεσίτη της Χίου, του κ. Τάκη Αλαμπασίκη: ``παρα το γεγονός ότι γίνονται κάποια καινούρια διαμερίσματα, η προσφορά δεν αρκεί για να καλύψει τη ζήτηση, που επικεντρώνεται στο κέντρο. Τα δύνια νοικιάζονται 293 € και οι γκαρσονιέρες 235-264 €. Ζήτηση υπάρχει και προς την περιοχή του Βροντάδου. Εκεί βρίσκει κανείς και καινούριες κατασκευές στις ίδιες τιμές με αυτές του κέντρου. Το διάστημα 15/9 ή 1/10 έως τις αρχές Ιουνίου χρησιμοποιούνται και τουριστικά καταλύματα με τιμές 205-220 €``.

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο αποτελεί σήμερα μια πραγματικότητα με πολλές και ποικίλες επιδράσεις, τόσο άμεσες όσο και έμμεσες, γεγονός που δεικνύουν τα εκτεθέντα στοιχεία, ποιοτικά και ποσοτικά. Η οικονομική συνεισφορά του Πανεπιστημίου στην τοπική οικονομία όπως απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα, είναι της τάξεως του 0,78% κατά μέσο όρο περίπου στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) της Χίου. Τα τελευταία χρόνια, 2000 και 2001, προσεγγίζει το 1% επί του Α.Ε.Π., και είναι αναμφίβολα σημαντική συμβολή. Κύριος παράγοντας αυτής της συνεισφοράς, είναι οι φοιτητές και το λοιπό προσωπικό όπως επίσης και οι πάσης φύσεως προμήθειες και έργα που εκτελεί το Πανεπιστήμιο. Αν συνυπολογισθούν επιπρόσθετα και άλλες έμμεσες οικονομικές συνέπειες, με έρευνες σε τοπικές επιχειρήσεις και το Επιμελητήριο Χίου, το παραπάνω ποσοστό αναμένεται να είναι αυξημένο, ίσως της τάξης του 1,5%, που ιδιαίτερα τα έτη 2000 και 2001 ίσως προσεγγίζει το 2% με 2,5% και κατ' άλλους υπολογισμούς (Litinas N. – Xideas E., 2000) το 3%.

ΕΤΟΣ	Α.Ε.Π. ΧΙΟΥ ⁵⁹	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΕΠ
1985	13.737.241.000	45.680.452	0,333%
1988	21.870.718.000	188.957.026	0,867%
1991	52.340.000.000	319.609.799	0,611%
1993	78.693.138.500	522.385.484	0,664%
1995	91.232.000.000	688.109.801	0,754%
1996	104.153.000.000	756.073.893	0,726%
1997	127.719.000.000	867.998.091	0,680%
1998	139.023.000.000	903.921.178	0,650%
1999	148.307.000.000	954.940.164	0,644%
2000	157.579.000.000	1.491.808.413	0,947%
2001	171.439.000.000	1.891.142.172	1,103%

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

⁵⁹ Στατιστική Υπηρεσία και περιοδικό Επιλογή.

Οι δαπάνες ανά φοιτητή, μέλος ΔΕΠ και διοικητικό υπάλληλο, απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΦΟΙΤΗΤΗ (σε δρχ)
1985	102	45.680.452	447.848
1988	268	188.957.026	774.414
1991	234	319.609.799	1.365.854
1993	295	522.385.484	1.770.798
1995	334	688.109.801	2.060.209
1996	358	756.073.893	2.111.938
1997	355	867.998.091	2.445.065
1998	402	903.921.178	2.248.560
1999	480	954.940.164	1.989.459
2000	669	1.491.808.413	2.229.908
2001	836	1.891.142.172	2.262.132

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Το ποσό δηλαδή που ανά φοιτητή εισρέει στη τοπική οικονομία της Χίου σαν άμεση συνεισφορά, είναι περίπου 2.200.000 δρχ., και είναι σταθερό τα δύο τελευταία χρόνια 2000 και 2001, γιατί η αύξηση του αριθμού των φοιτητών αντισταθμίζεται με αύξηση των κονδυλίων.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΜΕΛΟΣ ΔΕΠ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΜΕΛΟΣ ΔΕΠ
1985	2	45.680.452	22.840.226
1988	20	188.957.026	9.447.851
1991	23	319.609.799	13.896.078
1993	24	522.385.484	21.766.062
1995	21	688.109.801	32.767.133
1996	30	756.073.893	25.202.463
1997	30	867.998.091	28.933.270
1998	36	903.921.178	25.108.922
1999	39	954.940.164	24.485.645
2000	51	1.491.808.413	29.251.145
2001	61	1.891.142.172	31.002.331

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Το ποσό δηλαδή που ανά μέλος ΔΕΠ και με σύμβαση 407/80 εισρέει στη τοπική οικονομία της Χίου σαν άμεση συνεισφορά, είναι περίπου 30.000.000 δρχ., και είναι αυξητικό τα δύο τελευταία χρόνια 2000 και 2001.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΥΠΑΛΛΗΛΟ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΥΠΑΛΛΗΛΟ
1985	7	45.680.452	6.525.779
1988	16	188.957.026	11.809.814
1991	16	319.609.799	19.975.612
1993	16	522.385.484	32.649.093
1995	23	688.109.801	29.917.817
1996	17	756.073.893	44.474.935
1997	19	867.998.091	45.684.110
1998	19	903.921.178	47.574.799
1999	19	954.940.164	50.260.009
2000	19	1.491.808.413	78.516.232
2001	32	1.891.142.172	59.098.193

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Το ποσό δηλαδή που ανά διοικητικό υπάλληλο εισρέει στη τοπική οικονομία της Χίου σαν άμεση συνεισφορά, είναι περίπου 50.000.000 δρχ.

Οι δαπάνες ανά άτομο (φοιτητή, μέλος ΔΕΠ και διοικητικό υπάλληλο), απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΜΕΛΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΧΙΟ

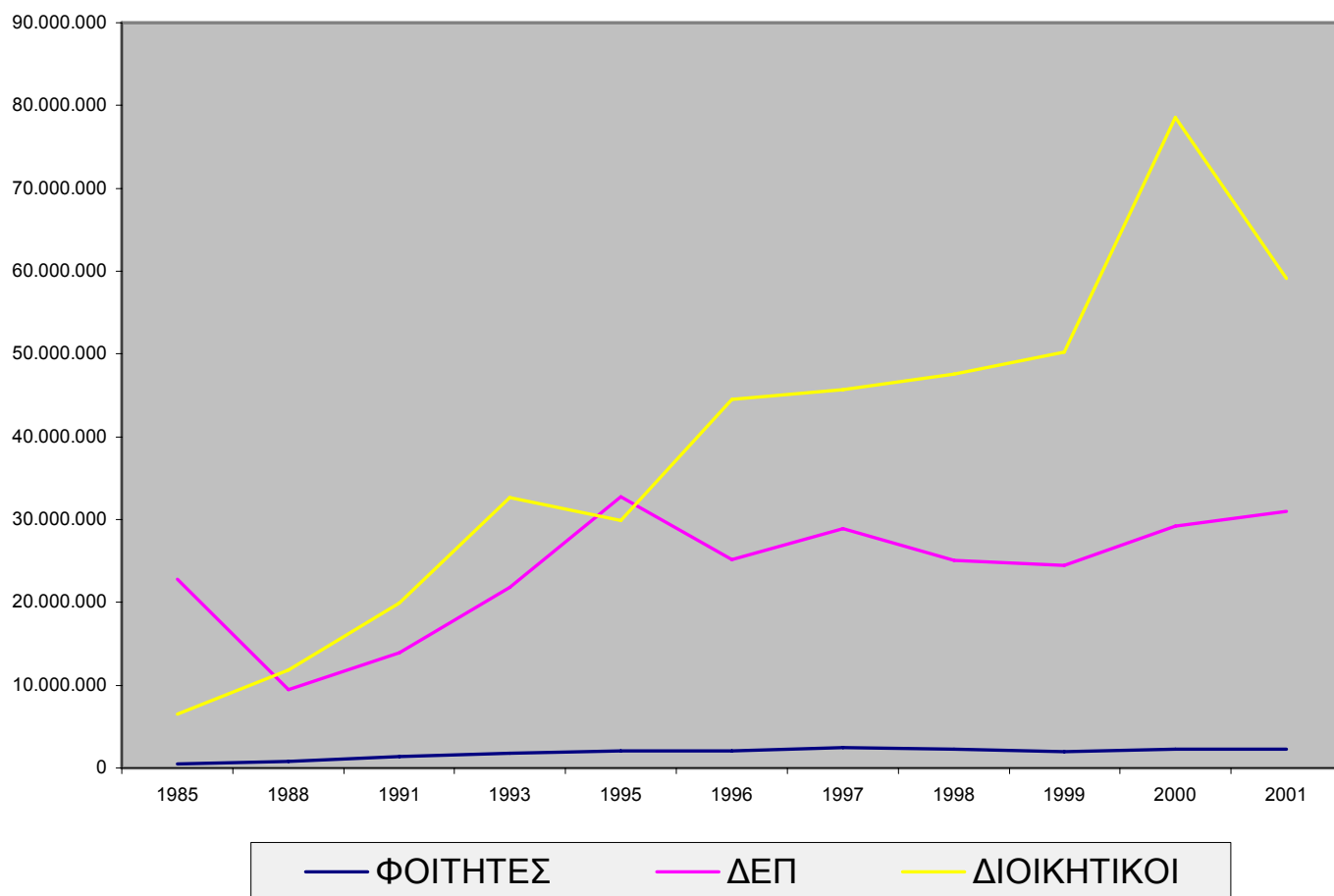
ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΑΤΟΜΟ
1985	111	45.680.452	411.536
1988	280	188.957.026	674.847
1991	273	319.609.799	1.170.732
1993	335	522.385.484	1.559.360
1995	378	688.109.801	1.820.396
1996	405	756.073.893	1.866.849
1997	404	867.998.091	2.148.510
1998	457	903.921.178	1.977.946
1999	538	954.940.164	1.774.982
2000	739	1.491.808.413	2.018.685
2001	929	1.891.142.172	2.035.675

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επεξεργασία του συγγραφέα

Το μέσο ποσό δηλαδή που ανά άτομο εισρέει στη τοπική οικονομία της Χίου σαν άμεση συνεισφορά, είναι περίπου 2.000.000 δρχ., και παρουσιάζεται σταθερό τα τελευταία έτη δηλαδή μετά το 1997, που το Πανεπιστήμιο Αιγαίου

στη Χίο αναπτύσσεται τόσο σε προπτυχιακό επίπεδο, όσο και σε μεταπτυχιακό και σε ερευνητικά προγράμματα.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΜΕΛΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΧΙΟ

Από την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων προκύπτει ότι οι οικονομικές συναλλαγές του Πανεπιστημίου Αιγαίου, όσον αφορά κονδύλια του Τακτικού Προϋπολογισμού και της Εταιρείας Αξιοποίησης, διεξάγονται κατά κύριο λόγο με επιχειρήσεις της Χίου. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει με τα κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων. Οι τομείς τους οποίους ενισχύει οικονομικά η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου είναι κυρίως ο τριτογενής τομέας των υπηρεσιών και του λιανικού εμπορίου. Ειδικότερα, όπως φαίνεται από τα στοιχεία που παρουσιάσθηκαν στο κεφάλαιο **ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ**, ενισχύονται κυρίως επιχειρήσεις σίτισης, εμπορίας Η/Υ, προμήθειας υγρών καυσίμων, επιχειρήσεις ξυλουργικών και οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών ειδών, ηλεκτρικών εγκαταστάσεων καθώς και

βιβλιοπωλεία. Φαίνεται λοιπόν ότι κυρίως στον τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας κατευθύνεται η οικονομική συμβολή του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο. Περαιτέρω ποιοτική και ποσοτική έρευνα σε επιχειρήσεις θα μπορούσε να δείξει αν επιταχύνθηκε η ίδρυση νέων επιχειρήσεων και σε ποιο βαθμό διευρύνθηκαν τα οικονομικά τους μεγέθη (κύκλος εργασιών και εργαζόμενοι), λόγω της παρουσίας του Πανεπιστημίου.

Παρόλο που δεν ερευνήθηκαν, είναι βέβαιο ότι θα υπάρχουν και άλλες έμμεσες οικονομικές, θετικές και αρνητικές, συνέπειες από την παρουσία και λειτουργία του Πανεπιστημίου στην περιοχή, όπως για παράδειγμα στις μεταφορές, στις επικοινωνίες και στην πιθανή αύξηση του κόστους ζωής σε καταναλωτικά αγαθά και κατοικία. Επίσης συνέπειες σε μη οικονομικούς τομείς όπως είναι η διασκέδαση, η ψυχαγωγία, η επαγγελματική απασχόληση φοιτητών και πτυχιούχων και η εφαρμογή αποτελεσμάτων ερευνητικών προγραμμάτων σε επιχειρήσεις.

Ιδιαίτερα όσον αφορά τα ερευνητικά προγράμματα, παρότι διαπιστώνεται από τον τίτλο η συνάφειά τους με την τοπική οικονομία και κοινωνία της Χίου, απαιτείται έρευνα σε βάθος χρόνου για να διαπιστωθεί το εύρος εφαρμογής των αποτελεσμάτων τους.

Ακόμη ο επηρεασμός της τοπικής κοινωνίας στο επίπεδο των διαπροσωπικών σχέσεων και αντιλήψεων. Ο βαθμός προτίμησης των μαθητών της Γ΄ Λυκείου σε τμήματα της Χίου, μεταφράζεται σε εισόδημα που σε περίπτωση “φοιτητικής μετανάστευσης” θα διέρρεε από την τοπική οικονομία.

Για να διερευνηθούν όλοι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω απαιτείται αφενός έρευνα πεδίου και αφετέρου βάθος χρόνου για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει, μεταξύ άλλων, και την παραγοντική ανάλυση δεδομένων (Μεϊμάρης - Νικολακόπουλος, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τ. 33-34, 1978, σελ. 225-239) και τη μέθοδο του περιφερειακού πολλαπλασιαστή εισοδήματος, παρά τις δυσκολίες που σχετίζονται με την έλλειψη στοιχείων (Λαμπριανίδης, 1993, σελ. 182-189 και Παπαγεωργίου, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Γ΄ τρίμηνο, 1972, σελ. 54-71.

Τα ερωτήματα

Τα βασικά ερωτήματα που έγινε προσπάθεια να απαντηθούν σε αυτήν την εργασία είναι:

1. Υλοποιήθηκαν οι επιδιώξεις των εμπνευστών της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και σύμφωνα με τους ιδρυτές του, τα μετρήσιμα οικονομικά στοιχεία (κτιριακή υποδομή, προμήθειες, ροή ανθρώπινου δυναμικού) ικανοποιούν το μοντέλο ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο;
2. Συνέβαλε το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο στη μείωση της περιφερειακής απόστασης ή μήπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο περιορίζεται σε ένα ρόλο οικονομικού “τροφοδότη” της τοπικής κοινωνίας, και πώς αυτή ανταποκρίθηκε στην κάλυψη των αναγκών του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο;
3. Επιβεβαιώνεται ή όχι η άποψη ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο συμβάλλει *οπωσδήποτε* στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και πώς συμβάλλει; Μπορεί να απαντηθεί το ερώτημα αν η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του Π.Α. στη Χίο, ήταν ανάπτυξη στην περιοχή ή ήταν ανάπτυξη της περιοχής, χωρίς να παραγνωρίζονται μακροπρόθεσμα οφέλη όπως είναι, για παράδειγμα, η ποιοτική ανάπτυξη σε κοινωνικό επίπεδο ή γενικότερα οφέλη στον ελλαδικό χώρο από την ίδρυση ενός περιφερειακού πανεπιστημίου;

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο αντιμετωπίζει δυσχέρειες παρόμοιες με αυτές που αντιμετωπίζουν και κεντρικά πανεπιστήμια αλλά και άλλες που έχουν τα περιφερειακά πανεπιστήμια με τις συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες καθενός.

Στην πρώτη περίπτωση ανήκουν οι δυσχέρειες που σχετίζονται με τη διοίκηση, την οργάνωση, τη λειτουργία, τη δικτύωση, την επικοινωνία, τη συνεργασία, την προβολή, την υποδομή και τις συνθήκες διαβίωσης των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Στη δεύτερη περίπτωση ανήκουν εκείνες που αντιμετωπίζουν τα περιφερειακά πανεπιστήμια, εξαιτίας της πολυδιάσπασής τους, επίσης όσες σχετίζονται με τα μέλη Δ.Ε.Π., με τους φοιτητές αλλά και με την ένταξη των ίδιων των πανεπιστημίων στον κοινωνικό και πολιτισμικό ιστό της πόλης και

της περιφέρειας που λειτουργούν. Οι δυσχέρειες αυτές, έχουν να κάνουν με γενικότερες δυσλειτουργίες του δημόσιου τομέα, της ελλιπούς αποκέντρωσης και του ελλιπούς κρατικού σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Η δικτύωση, η επικοινωνία και η συνεργασία του πανεπιστημίου με άλλα πανεπιστήμια, ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα όπως και με διάφορους φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα είναι γεγονόςς υψίστης σημασίας στην εποχή της μεγάλης τεχνολογικής ανάπτυξης. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης των σχέσεων συνεργασίας αποτελεί ακόμη μεγαλύτερη αναγκαιότητα στο χώρο των πανεπιστημίων. Η προβολή της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δράσης αποτελεί σημαντική πλευρά της δραστηριότητας των περιφερειακών, ιδιαίτερα, πανεπιστημίων.

Η ελλιπής κτιριακή υποδομή αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα, τόσο στις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές λειτουργίες, όσο και στην προσέλκυση και παραμονή του ανθρώπινου δυναμικού δηλαδή των μελών Δ.Ε.Π. και των φοιτητών.

Στην αρχή της λειτουργίας του το Πανεπιστήμιο Αιγαίου διοικείτο από Διοικούσα Επιτροπή που οριζόταν με απόφαση του Υπουργού Παιδείας. Η εκλογή Συγκλήτου και Πρυτανικών Αρχών το 1997 έδωσε λύση και συνέβαλε στην αυτοτέλεια και αυτοδιοίκηση του Πανεπιστημίου. Ακόμη είχε σαν αποτέλεσμα τη μεταφορά της έδρας του Πανεπιστημίου στη Μυτιλήνη, που όμως δεν διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τη διοικητική υποστήριξη της Πανεπιστημιακής Μονάδας Χίου.

Οι στόχοι που είχαν τεθεί από τους εμπνευστές της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ως ένα σημείο, φαίνεται να επιτυγχάνονται, ίσως λαμβάνοντας υπόψη και την επισήμανση του Κ. Σοφούλη, ότι «τα περιφερειακά πανεπιστήμια ή θα είναι πολύ καλά ή θα είναι ένα τίποτα». Έτσι το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, όπως και κάθε πανεπιστήμιο, πρέπει να λειτουργεί σαν καταλύτης για την ανάπτυξη συνολικά της χώρας, μέσω της ανάπτυξης νέων κλάδων της επιστήμης και της βασικής έρευνας και μέσω των αμεσότερων σχέσεων φοιτητών και διδασκόντων.

Η πολυδιάσπαση του Πανεπιστημίου, σε συνδυασμό με το ύψος των διατιθέμενων πόρων και το γεγονός ότι μόνο τα τελευταία 3 – 4 χρόνια υπάρχει, συγκριτικά με παλαιότερα, ταχύτερη ανάπτυξη, σημαίνει ότι η ολοκλήρωση αυτών των στόχων είναι στενά συνυφασμένα με την επίλυση

αυτών των καίριων προβλημάτων. Η διακλαδική ανάπτυξη τομέων της επιστήμης σε ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο προϋποθέτει την ύπαρξη ικανού αριθμού τμημάτων, φοιτητών και υλικοτεχνικής υποδομής. Ιδιαίτερα η ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής, απαιτεί ικανή και επαρκή στελέχωση της Τεχνικής Υπηρεσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, λόγω και της σημαντικής παρέμβασης σε μια σειρά παραδοσιακά κτίρια της περιοχής με την αναπαλαίωσή τους.

Η σχεδιαζόμενη επέκταση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Κω και στη Λήμνο, πρέπει να αντιμετωπισθεί κάτω από μια συνολική οπτική ανάπτυξης και με τον προβληματισμό αν πρέπει να αναπτυχθεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και σε άλλα νησιά, πριν ακόμη ολοκληρωθεί η ανάπτυξη των ήδη υπαρχόντων Τμημάτων. Η ίδρυση, πιθανόν, και άλλων τμημάτων θα έχει σαν αποτέλεσμα την εξασφάλιση μιας “κρίσιμης μάζας”, τόσο στον αριθμό διδασκόντων και φοιτητών όσο και στην ανάπτυξη των υλικοτεχνικών υποδομών που ίσως είναι απαραίτητη για να υπάρξουν κατάλληλες συνθήκες για μονιμότερη παραμονή διδασκόντων και φοιτητών στη Χίο και για την καλύτερη λειτουργία του Πανεπιστημίου.

Αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι, σε αντίθεση με άλλες περιοχές (Θεσσαλία, Μυτιλήνη), στη Χίο δεν υπήρξαν έντονες αντιπαραθέσεις σχετικά με τη χωροθέτηση του Πανεπιστημίου και έτσι η εδραίωσή του στην τοπική κοινωνία είναι απρόσκοπτη.

Η πορεία του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, μέχρι το 2001, μπορεί να χωρισθεί σε δύο χρονικές περιόδους.

Η μία από το 1984 έως το 1997 – 1998, κατά την οποία λειτούργησε ένα μόνο τμήμα, δεν λειτουργούσαν μεταπτυχιακά τμήματα, δεν είχαν ανεγερθεί φοιτητικές κατοικίες και ο αριθμός φοιτητών, διδασκόντων και διοικητικών υπαλλήλων ήταν χαμηλός. Ακόμη, η διοίκηση ασκείτο από Διοικούσα Επιτροπή που οριζόταν με απόφαση του Υπουργού Παιδείας.

Από το έτος 1998, έως και το έτος 2001, δημιουργούνται δύο ακόμη τμήματα, αρχίζουν να λειτουργούν τρία μεταπτυχιακά προγράμματα, ολοκληρώνεται η πρώτη φάση ανέγερσης των φοιτητικών κατοικιών Χίου και ο αριθμός φοιτητών, διδασκόντων και διοικητικών υπαλλήλων, αυξάνει με γρήγορο ρυθμό. Η περίοδος μετά το 2001 μπορεί να χαρακτηριστεί ως καμπή, για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου με την ολοκλήρωση των διαδικασιών για

εγκατάσταση ενός μεγάλου μέρους των εγκαταστάσεων του στην περιοχή “Ταμπάκικα” και τη δημιουργία πανεπιστημιούπολης (campus). Η χωροθέτηση του Πανεπιστημίου Αιγαίου, που ήδη έχει μετατοπισθεί με την ανάπτυξη των φοιτητικών κατοικιών, αλλάζει ακόμη περισσότερο με την μεταφορά του σε μια υποβαθμισμένη περιοχή στα όρια της πόλης της Χίου. Ερωτήματα που μπορεί να προκύψουν σχετικά με τις θετικές και αρνητικές συνέπειες από αυτό το γεγονός, είναι δύσκολο να απαντηθούν.

Δεν έχει υπάρξει εκ μέρους της Πολιτείας θεσμοθέτηση ουσιαστικών κινήτρων, πέραν του μειωμένου ποσοστού Φ.Π.Α. και ενός ποσού για την μόνιμη εγκατάσταση ενός δημόσιου υπαλλήλου, που να αυξήσει κατά πολύ την εγκατάσταση κυρίως μελών Δ.Ε.Π. αλλά και φοιτητών. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται και αυξημένη χρηματοδότηση για έργα υποδομής, όπως φοιτητικές κατοικίες που να καλύπτουν τον μεγαλύτερο αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών.

Οι φοιτητικές κατοικίες καλύπτουν ένα μέρος μόνο της στέγασης των φοιτητών, της τάξης του 12% - 18%, που σε συνδυασμό με το κόστος ζωής και το κόστος των ενοικίων, δεν δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για την παραμονή μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών.

Όπως προκύπτει από όσα αναφέρθηκαν, υπάρχουν ελλείψεις που εμποδίζουν και δυσχεραίνουν την παραμονή και εγκατάσταση στη Χίο όσο δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών.

Τα ίδια ισχύουν, βεβαίως, και για τους διδάσκοντες, μέλη Δ.Ε.Π. και με σύμβαση του Π.Δ. 407/80, όμως πρέπει να συνυπολογισθεί και το γεγονός, ότι οι δυνατότητες εξέλιξης και επαγγελματικής ενασχόλησης είναι μεγαλύτερες στα κεντρικά πανεπιστήμια και βέβαια δεν πρέπει να παραγνωρισθεί η “κοινωνική καταξίωση” που συνεπάγεται η ένταξη ενός μέλους Δ.Ε.Π. σε κεντρικό πανεπιστήμιο, διότι το νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση των διδασκόντων με αποτέλεσμα τη μεγάλη κινητικότητα τους.

Ακόμη, ελλείψεις όπως είναι η μη κάλυψη κενών θέσεων διοικητικού προσωπικού, η δημιουργία περισσότερων εργαστηρίων και η εκπόνηση μεγαλύτερου αριθμού ερευνητικών προγραμμάτων απαιτούν, για να καλυφθούν, περισσότερους πόρους εκ μέρους της πολιτείας.

Η περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου και ιδιαίτερα ο Νομός Χίου παρουσιάζει έντονα προβλήματα ανάπτυξης. Παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση του τριτογενούς τομέα της οικονομίας και ιδιαίτερα του τουρισμού που κυριαρχεί στην τοπική οικονομία, ενώ η ανεργία κυμαίνεται σε υψηλό ποσοστό.

Σε μια τέτοια οικονομική πραγματικότητα, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου συμβάλει στην τόνωση μόνο του τριτογενούς τομέα της οικονομίας του Νομού Χίου και όχι σε μια ολόπλευρη τοπική περιφερειακή ανάπτυξη, όπως δείχνουν τα στοιχεία. Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο μπορεί να συμβάλει, να τονώσει και να ενισχύσει την τοπική οικονομία, όμως ο προσανατολισμός και η εν γένει βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής, εξαρτάται από την αναπτυξιακή πορεία και το σχεδιασμό όλων των παραγωγικών κλάδων της Χίου. Ένα σχεδιασμό που να καλύπτει τις γενικότερες ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, και σε αυτό το σχεδιασμό το Πανεπιστήμιο θα λογίζεται ως καταλύτης και όχι ως κύρια ή μοναδική οικονομική μονάδα αυτής της πορείας, παρά τις αναμφισβήτητες θετικές οικονομικές επιπτώσεις.

Η πολυδιάσπαση του Πανεπιστημίου και συνακόλουθα το μικρό μέγεθός του στη Χίο, όπως επίσης και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των οικονομικών διαδικασιών, δεν επέτρεψαν μέχρι τώρα την ολόπλευρη στροφή στην τοπική οικονομία. Τα στοιχεία και οι συνεντεύξεις επιβεβαιώνουν ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο, και συγκεκριμένα το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, δεν μπορεί να λογίζεται σαν μοναδικός ή κύριος πόλος ανάπτυξης μιας περιοχής. Μια περιοχή μπορεί να αναπτυχθεί με την συνολική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξή της, καθώς και με την ανάπτυξη όλης της χώρας, με κύριες επιδιώξεις την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Ιδιαίτερα η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, σε περιοχές όπως ο Ν. Χίου, αποκτά μεγάλη σημασία λόγω της έντασης των προβλημάτων εξαιτίας και της γεωγραφικής θέσης.

Η μερική, εκ μέρους του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κύρια ή μοναδική συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής, χωρίς βεβαίως, να υποτιμάται η συμβολή του στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Χίου.

Εν τέλει, η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο στην περιοχή, είναι αναμφισβήτητη και σήμερα βρίσκεται σε μια συγκυρία περαιτέρω διεύρυνσής του. Όμως, κάτι τέτοιο δεν μπορεί να νοηθεί ανάπτυξη της περιοχής, αφενός λόγω των γενικότερων αναπτυξιακών διαρθρωτικών προβλημάτων της τοπικής οικονομίας και αφετέρου γιατί ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο δεν είναι μόνο ή κυρίως πόλος οικονομικής ανάπτυξης αλλά εντάσσεται στη γενικότερη πορεία προς την πρόοδο της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αθανασίου Λ.Α., Καββαδία Π.Α., Κατοχianού Δ.Ν., Τονικίδου, Διαπεριφερειακή ανάλυση και πολιτική και βασικά στοιχεία κατά περιφέρεια και νομό, Εκθέσεις 19, έκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1995.
- 2) Ακαδημία Αθηνών, Ερευνητικό Πρόγραμμα Αποκέντρωση και Αυτοδιοίκηση, Διαπιστώσεις, Προτάσεις, Αθήνα 1999.
- 3) Αλτουσέρ Λ., Θέσεις, δ' έκδ, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1983.
- 4) Ανδρικοπούλου Ελένη και Καυκαλάς Γρηγόρης (επιμέλεια), Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος – Η διεύρυνση και η γεωγραφία της Ευρωπαϊκής ανάπτυξης, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 2000.
- 5) Αποστολόπουλος Κων., Ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα Οκτώβριος 2000.
- 6) Αργύρης Θ., Θεωρίες υπανάπτυξης, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.
- 7) Βασιλόπουλος Γρ. – Μπιλά Αναστ., Περιφερειακές ανισότητες και πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης 1971-1991, εκδ. Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης "Ιερώνυμος Πίντος", Αθήνα 1995.
- 8) Braudel Fernaud, Η Μεσόγειος, τ. 1, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1993.
- 9) Γετίμης Π. - Καυκαλάς Γ. - Μαραβέγιας Ν. επιμέλεια, Αστική και περιφερειακή ανάπτυξη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1994.
- 10) Γ' ΚΠΣ, έκδ. ΥΠΕΠΘ, Αθήνα Μάϊος 2001.
- 11) Γ' ΚΠΣ Κριτική παρουσίαση των στόχων, επιλογών και της κατανομής των πόρων, Τμήμα Οικονομίας της ΚΕ του ΚΚΕ, Αθήνα Ιούνης 2001.
- 12) Γκουζής Αθαν., Δημόσιο Λογιστικό, Αθήνα 1988.
- 13) Γλυτσός Ν., Περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα: Δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, Επιστημονικές Μελέτες 27, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1988.
- 14) Δεύτερη Έκθεση σχετικά με την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, Βρυξέλλες 31.1.2001, COM (2001), 24 τελικό.
- 15) Δημαράς Αλέξης, Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε, εκδ. Ερμής, Αθήνα 1985.

- 16) Διαμαντή Γ. - Θερσιώτη Α. - Ιωάννου Θ. - Κοτζιά Ν. - Κωνσταντινίδη Γ. - Συμεωνίδη Τ., Η διανόηση στην Ελλάδα – ταξική θέση και ιδεολογία, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1981.
- 17) Δόβας Γιάννης, Η οικονομία της Ελλάδας, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1980.
- 18) Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη.
- 19) Εθνικό Τυπογραφείο, Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Αθήνα 1976.
- 20) Ένγκελς Φ., Αντι-Ντύρινγκ, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2001.
- 21) Ερευνητική ομάδα πολεοδομικού σχεδιασμού περιφερειακής ανάπτυξης Πανεπιστημίου Πατρών, Χωροθέτηση – Αποκέντρωση των ΑΕΙ, Θέματα Προγραμματισμού 8, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1985.
- 22) Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.), Διάφορες στατιστικές επετηρίδες, απογραφές και στοιχεία.
- 23) Θεοδωρά Γιώτα, Τυπολογική Χωρική προσέγγιση των περιφερειακών Πανεπιστημίων στην πόλη, Αθήνα, Ιούνης 1998.
- 24) Θεοδωρή-Μαρκογιαννάκη Ε., Καββαδία Π., Κατοχιανού Δ., Βασικά στοιχεία κατά νομό και περιφέρεια, Θέματα Προγραμματισμού 24, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1986.
- 25) Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Οι λειτουργίες του κράτους σε περίοδο κρίσης – Θεωρία και ελληνική εμπειρία, 1^ο Συνέδριο, 4-6 Οκτωβρίου 1989.
- 26) Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα, 2^ο Συνέδριο, 28 Νοεμβρίου- 1 Δεκεμβρίου 1990.
- 27) Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, 6^ο Συνέδριο, 27 – 30/11/1996.
- 28) Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Ιδεολογικά ρεύματα και τάσεις της διανόησης στη σημερινή Ελλάδα, 8^ο Συνέδριο, 28-31 Μαρτίου 2001.
- 29) Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Π.Α.Σ.Π.Ε., Μελέτη ίδρυσης Τριτοβάθμιου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, Αθήνα 1989.
- 30) Καράγιωργας Δ. Π., Δημόσια Οικονομική τ.1 κ' 2, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1979.

- 31) Κανελλόπουλος Α. Π., Η οικονομική της αναπτύξεως τ. 1 κ' 2, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1976.
- 32) Κάρμα Α. Κ., Η ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000, Εκθέσεις 20 ΚΕΠΕ, Αθήνα 1995.
- 33) Κάτσικας Χ. – Καββαδίας Γ., Η ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση, Η εξέλιξη των ευκαιριών πρόσβασης στην Ελληνική εκπαίδευση (1960-1994), εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1994.
- 34) Κάτσικας Χ., Καββαδίας Γ.Κ., Η ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1996.
- 35) Κάτσικας Χ., Καββαδίας Γ.Κ., Κρίση του σχολείου και εκπαιδευτική πολιτική, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2000.
- 36) Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (Κ.Μ.Ε.), Προσεγγίσεις στην κατάσταση της εργατικής τάξης στην Ελλάδα, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2000.
- 37) Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (Κ.Μ.Ε.), Οι αλλαγές στην οικονομία και στην ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας (1980-1994), εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996.
- 38) Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (Κ.Μ.Ε.), Λευκή και Πράσινη Βίβλος, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996.
- 39) Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (Κ.Μ.Ε.), Η Επανάσταση του Εικοσιένα, Επιστημονικό συμπόσιο, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985.
- 40) Κλάδη Δ. - Πανούση Γ., Ο Νόμος Πλαίσιο, έκτη έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1998.
- 41) Κλωνής Δημήτρης, Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη νησιωτικών περιφερειών, έκδ. Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Αναπτύξεως Ίερώλυμος Πίντος'', Αθήνα 1998.
- 42) Κόλλιας Χρ., Διερεύνηση προβλημάτων και δυσκολιών που αφορούν την ποιότητα ζωής φοιτητών και φοιτητριών σε πανεπιστήμια της περιφέρειας, ΚΕΠΕ, Αθήνα 2000 (Αδημοσίευτη μελέτη).
- 43) Κόνσολα Ι. Νικ., Περιφερειακή οικονομική πολιτική, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1983.
- 44) Κοτζαμάνης Βύρων - Ανδρουλάκη Ελευθερία, Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών εξελίξεων της Ελλάδας 1981 – 1991. Μια πρώτη προσέγγιση, Ερευνητικό πρόγραμμα, Εργαστήριο Δημογραφικών και

- Κοινωνικών Αναλύσεων, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- 45) Κουρλιούρος Ηλίας, Διαδρομές στις θεωρίες του χώρου – Οικονομικές Γεωγραφίες της Παραγωγής και της Ανάπτυξης, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.
 - 46) Λαμπριανίδης Λόης, Περιφερειακά πανεπιστήμια στην Ελλάδα, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993.
 - 47) Λαμπριανίδης Λόης, Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1992.
 - 48) Λένιν Β. Ι., Κράτος και επανάσταση, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1975.
 - 49) Λένιν Β. Ι., Ο ιμπεριαλισμός ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984.
 - 50) Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών, εκδ. Πλούταρχος, Αθήνα 1961.
 - 51) Μάλλιου Μιχάλη, Η σύγχρονη φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού στην Ελλάδα, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1979.
 - 52) Μαλούτας Θ. - Οικονόμου Δ., *Κράτος Πρόνοιας στην Ελλάδα*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1988.
 - 53) Μελετητική Ομάδα, Μελέτη Αξιολόγησης των ΠΕΠ του ΚΠΣ 1994-1999, Εκθέσεις 28, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1997.
 - 54) Μηλιός Γ., Εκπαίδευση και εξουσία, 4^η έκδ. εκδ. Κριτική Αθήνα 1993.
 - 55) Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), Εκθέσεις 8 για το Πρόγραμμα 1988-1989, ΚΕΠΕ, Αθήνα 1989.
 - 56) Μοσκόφ Κωστής, Εισαγωγικά στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης – Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1985.
 - 57) Μουζέλης Ν., Νεοελληνική κοινωνία, όψεις υπανάπτυξης, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1978.
 - 58) Μπάτσης Δημ., Η βαρειά βιομηχανία στην Ελλάδα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1977.
 - 59) Μπιτσάκη Ευτ., Ρήξη ή ενσωμάτωση; εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1989.
 - 60) Ντούσκος Π., Εκπαιδευτικό σύστημα και σύστημα αναπαραγωγής της ειδικευμένης εργατικής δύναμης, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1998.

- 61) Παπαδασκαλόπουλος Αθ., Μέθοδοι περιφερειακής ανάλυσης, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000.
- 62) Παπαδημητρίου Μιχ., Βόρειο Αιγαίο 1994-1999, έκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1996.
- 63) Παπακώστας Γ., Φιλολογικά σαλόνια και καφεενεία της Αθήνας, εκδ. Πατάκη, Ε' έκδοση, Αθήνα 2001.
- 64) Πεσμαζόγλου Στέφανος, Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948 – 1985. Το ασύμπτωτο μιας σχέσης, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987.
- 65) Πετμεζίδου – Τσουλουβή Μαρία, Κοινωνικές τάξεις και μηχανισμοί κοινωνικής αναπαραγωγής, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1987.
- 66) Πληροφοριακά στοιχεία από την ιστοσελίδα στο διαδίκτυο του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- 67) Πρακτικά 1^{ου} Συμποσίου Ποσοτικών Μεθόδων, έκδ. Πανεπιστημίου Αιγαίου, Χίος Μάιος 1987.
- 68) Πρακτικά επιστημονικής συνάντησης, ``Τα Περιφερειακά Πανεπιστήμια και η περίπτωση του πανεπιστημίου Θεσσαλίας``, έκδ. Δημοτικού Κέντρου Ερευνών – Μελετών Βόλου, Βόλος 4 – 6/10/1991.
- 69) Πρόταση ανάπτυξης Πανεπιστημίου Αιγαίου, Πρακτικά Συνεδρίας Διοικούσας Επιτροπής 14/16.5.1994.
- 70) Ρούσος Π. Βοήθημα νέας ιστορίας της Ελλάδας , εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1982.
- 71) Σαμαρά Γιάννη, Κράτος και κεφάλαιο στην Ελλάδα, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1986.
- 72) Σβορώνος Νίκος, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1986.
- 73) Σβορώνος Νίκος, Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987.
- 74) Σερεμέτης Δημ., Χίος 1992.
- 75) Σκαλτσά Μ., Κοινωνική ζωή και δημόσιοι χώροι κοινωνικών συναθροίσεων στην Αθήνα του 19^{ου} αιώνα, Θεσσαλονίκη 1983.
- 76) Σοφούλης Κων., Για ένα ιδεολογικά ανοικτό πρόγραμμα σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, ανάπτυπο από τον τιμητικό τόμο <<Μνήμη Σάκη Καραγιωργα>> του Ι.Π.Α. της Π.Α.Σ.Π.Ε., Αθήνα 1988.

- 77) Σύντομο κοινωνικοπολιτικό λεξικό, 6^η έκδοση, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984.
- 78) Το Σύνταγμα της Ελλάδας, ειδική έκδοση της εφημερ. ΤΑ ΝΕΑ, Αθήνα 2001.
- 79) Τσιμάρας Μ., Αρχαί Γενικής Λογιστικής, εκδ. Παπαζήση, ανατύπωση 1987.
- 80) Τσουκαλός Κωνσταντίνος, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1982.
- 81) Τσουκαλός Κωνσταντίνος, Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος – Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1986.
- 82) Τσουκαλός Κωνσταντίνος, Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στη μεταπολεμική Ελλάδα, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987.
- 83) UNIVERSITY IN THE ARCHIPELAGO, International workshop, papers & proceedings, έκδ. Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη 1990.
- 84) Φατούρος Δ., Αλλαγή και πραγματικότητα στο Πανεπιστήμιο, εκδ. Ολκός, Αθήνα 1975.
- 85) Φωτόπουλος Τάκης, Εξαρτημένη ανάπτυξη - Η Ελληνική περίπτωση, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1985.
- 86) Χατζημιχάλης Κ., (επιμέλεια), Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1991.
- 87) Χατζημιχάλης Κωστής - Γκέκας Ράλλης, Βιώσιμη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Αθήνα 2001.

ΑΡΘΡΑ

- 1) Bonner E., The economic impact of a university on its local community, Journal of American Institute of Planners, 34, 1968.
- 2) Hendry D., Survey of student income and expenditure at Aberdeen University 1963-64 and 1964-65, Scottish Journal of Political Economy, vol. XIII (3) November 1971.
- 3) Brownrigg M., The economic impact of a new University, vol. XX (2) June 1973.
- 4) Antikainen A., The regional impact of Universities in Finland, Higher Education 10 1981.
- 5) Love J. – McNicoll I., The Regional Economic Impact of Overseas Students in the UK: A case Study of Three Scottish Universities, Regional Studies vol. 22 1988.
- 6) Polznin P.-Lenihan M.-Haefele C., The University of Montana and Missoula: Economic Interdependence, Montana Business Quarterly 26 (3) autumn 1988.
- 7) Litinas N. – Xideas E., The role of a network organization in the development of an isolated discontinuous space, Chios 2000.
- 8) Κάτσικας Χρ., Η ανθρωπογεωγραφία των Πανεπιστημίων, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 1-3-2000.
- 9) Κάτσικας Χρ., Κάθε πόλη και Σχολή, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 5-11-2001.
- 10) Χατζημιχάλης Κωστής, Π.Ο.Τ.Α. και Τοπική Ανάπτυξη της Πυλίας, Πύλος 31.3.2002
- 11) Χατζημιχάλης Κ., “Για μια εναλλακτική θεωρία και πρακτική στην περιφερειακή ανάπτυξη: πρώτη προσέγγιση” στο περ. Πόλη και Περιφέρεια, τ. 2, Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 1981, σελ. 39.
- 12) Ανδρικοπούλου-Καυκαλά Ελένη, Μαρξιστικές προσεγγίσεις στην ανάλυση των περιφερειακών θεμάτων: μια κριτική παρουσίαση, στο περ. Πόλη και Περιφέρεια, τ. 1 Μάιος-Αύγουστος, 1981, σελ. 29.
- 13) Ντίνας Βαΐου – Χατζημιχάλη, Κωστή Χατζημιχάλη, Περιφερειακές ανισότητες – Ιδεολογία και θεωρία στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς στο περ. Οικονομία και Κοινωνία τ.3, Ιούλης 1979, σελ. 32.

- 14) Μουτούση Νικολ., Χαμηλές δαπάνες για την εκπαίδευση, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, Τρίτη 6 Αυγούστου 2002.
- 15) Ντίνα Βαΐου - Κωστής Χατζημιχάλης, Νέα χαρακτηριστικά της άνισης περιφερειακής ανάπτυξης και μορφές κοινωνικής αναπαραγωγής στην Ελλάδα, στο περ. Πόλη και Περιφέρεια, τ.13, 1987, σελ. 99.
- 16) Ξανθόπουλος Θ., Παγκοσμιοποίηση της Αγοράς, Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Διακήρυξη της Μπολώνια, στο περ. Πανεπιστήμιο, τ. 3/2001, σελ. 67.
- 17) Σταμάτης Κ., Η Διακήρυξη της Μπολώνια. Η νέα εκπαιδευτική τάξη στην Ευρώπη, στο περ. Πανεπιστήμιο, τ. 3/2001, σελ. 91.
- 18) Χρυσάκης Μ. - Σούλης Σ., Ανισότητες πρόσβασης στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση: μία προσέγγιση στα επίσημα στατιστικά στοιχεία για την περίοδο 1984-1998, περ. Πανεπιστήμιο, τ. 3/2001, σελ. 31.
- 19) Κάτσικας Χρ., Οι ανισότητες πρόσβασης..., εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, Τρίτη 27 Αυγούστου 2002.
- 20) Φουντεδάκη Π. - Σαραφιανός Δ., Η Πανεπιστημιακή Διοίκηση στον Αστερισμό της Παραγωγικότητας άρθρο στο περ. Πανεπιστήμιο, τ. 1/2000, σελ. 65.
- 21) Καυκαλός Γ., Πανεπιστήμιο και Ανάπτυξη: Διλήμματα και Προτεραιότητες, άρθρο στο περ. Πανεπιστήμιο, τ. 2/2000, σελ. 119.
- 22) Το Πανεπιστήμιο ως επιχείρηση, ΤΑ ΝΕΑ 5/9/2002.
- 23) Γέμτος Π., *Πανεπιστήμια και περιφερειακή ανάπτυξη* άρθρο στο περ. Οικονομικός Ταχυδρόμος, 25 Ιουλίου 1991.
- 24) Γετίμης Παν., Πανεπιστήμια και χωροταξία, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 25/7/2002.
- 25) Γετίμης Παν., Προβλήματα ΑΕΙ και ΤΕΙ, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 12/9/2001.
- 26) Τι λένε οι πανεπιστημιακοί, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ 12/9/1999.
- 27) Νικολόπουλος Γρ., *Περιφερειακή αντί για αγροτική ανάπτυξη*, άρθρο στην εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 3 Φεβρουαρίου 2002.
- 28) Παπαματθαίου Μάρνου, *Που προτιμούν να σπουδάζουν οι φοιτητές*, άρθρο στην εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 12/9/1999.
- 29) Λαμπριανίδης Λόης, Ανάπτυξη της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης ή υποχώρηση στις τοπικές πιέσεις, Κυριακάτικη Αυγή, 27 Αυγούστου 2002.

- 30) Δρεττάκης Μανόλης, Η διασπορά τμημάτων των ΑΕΙ καταργεί την έννοια του πανεπιστημίου, Κυριακάτικη Αυγή, 7 Ιουλίου 2002.
- 31) Λέκκας Θεμ., Ένα Ίδρυμα που θα αναδείξει το Αρχιπέλαγος, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 12/8/1997.
- 32) Σπιλάνης Γιάννης, Νησιωτική Ανάπτυξη και Δίκτυα Συνεργασίας των Νησιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στο περ. Τόπος 6/93, σελ. 5.
- 33) Εφημερίδα Ριζοσπάστης φ. 30/1/2002.
- 34) Φυλλάδια Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- 35) ΤΑ ΝΕΑ 17/7/1997.
- 36) Σαμαράς Γ., Εσωτερικοί και εξωτερικοί όροι της Οικονομικής Ανάπτυξης, περ. Επιστημονική Σκέψη, τ. 2 , Ιούλης – Αύγουστος 1981, σελ. 23.
- 37) Σπυράκη Χρ., Περιφερειακά πανεπιστήμια και Πανεπιστήμιο Κρήτης, 1996.
- 38) Πυλιώτης Θ., άρθρα και συνεντεύξεις στην τοπική εφημερίδα της Χίου "Η Αλήθεια", Πέμπτη 13 Δεκεμβρίου 2001.
- 39) Γετίμης Π. – Λαμπριανίδης Λ., Τα Περιφερειακά Πανεπιστήμια δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μέσα περιφερειακής πολιτικής, στο περ. Πανεπιστήμιο 6/2003.
- 40) Μειμάρη Μ.-Νικολακόπουλου Η., Παραγοντική ανάλυση δεδομένων, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τ. 33-34, 1978, σελ. 225-239.
- 41) Παπαγεωργίου Κ., Το περιφερειακό πρόβλημα της Ελλάδος, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Γ' τρίμηνο, 1972, σελ. 54-71.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Τα πρώτα περιφερειακά Πανεπιστήμια, ήταν το Πανεπιστήμιο Πάτρας και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (1964), το Πανεπιστήμιο Θράκης και το Πανεπιστήμιο Κρήτης (1973) και το Πολυτεχνείο Κρήτης (1977). Ακολούθησαν τα Πανεπιστήμια Αιγαίου, Ιόνιο και Θεσσαλίας (1983), και έπονται το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '60 οι Πανεπιστημιακές Σχολές βρίσκονται αποκλειστικά συγκεντρωμένες στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Η αναγκαιότητα αναζήτησης εναλλακτικής λύσης στον πανεπιστημιακό υδροκεφαλισμό του Λεκανοπεδίου κατά κύριο λόγο και της Θεσσαλονίκης κατά δεύτερο λόγο είχε διαπιστωθεί αρκετά χρόνια πριν. Σε πρώτη φάση η αναγκαιότητα αυτή οδήγησε στην ίδρυση των πρώτων περιφερειακών ΑΕΙ, του Πανεπιστημίου Πατρών και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, και σε δεύτερη φάση οδήγησε στην ίδρυση του Πανεπιστημίου Θράκης και του Πανεπιστημίου και του Πολυτεχνείου Κρήτης. Οι νέες όμως συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην ελληνική οικονομία και κοινωνία μεταπολεμικά, η δικαιολογημένη απαίτηση της ελληνικής επαρχίας για ορθολογικότερη κατανομή των εκπαιδευτικών ευκαιριών και η αυξανόμενη ζήτηση για πανεπιστημιακές σπουδές άνοιξαν το δρόμο, τα τελευταία περίπου 30 χρόνια, στην ίδρυση νέων Πανεπιστημίων σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας.

Έτσι, εκτός από την Αττική και τον Ν. Θεσσαλονίκης που συγκεντρώνει όλων των «ειδών» τις κατευθύνσεις σπουδών, σε ακόμη τρεις περιοχές τα Πανεπιστήμια καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος των επιστημονικών κατευθύνσεων: στην Πάτρα, στα Ιωάννινα και στην Κρήτη.

Το **Πανεπιστήμιο της Πάτρας** ιδρύεται το 1964 και αρχίζει τη λειτουργία του δύο χρόνια αργότερα, το 1966-67, με τη Φυσικομαθηματική Σχολή στην οποία εισάγονται οι 150 πρώτοι φοιτητές. Το Πανεπιστήμιο της Πάτρας ήταν το τρίτο που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα και σήμερα είναι το τρίτο μεγαλύτερο. Το 1967 η Φυσικομαθηματική Σχολή «σπάει» σε 4 Τμήματα (Μαθηματικό, Φυσικό, Χημικό και Βιολογικό), ενώ δέκα χρόνια αργότερα προστίθενται το Γεωλογικό και το Φαρμακευτικό. Το 1967 ιδρύεται και η Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών, το 1977 η Ιατρική και το 1982 τα Παιδαγωγικά Τμήματα. Οι 150 φοιτητές του 1966-67 φτάνουν σήμερα τους 13.000 (εγγεγραμμένοι) ενώ στα 21 Τμήματα περιλαμβάνονται από

φιλολογικές και παιδαγωγικές σπουδές έως Ιατρική και Βιολογία και από πολυτεχνικές σπουδές έως θεατρικές.

Το **Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων** ξεκίνησε τη λειτουργία του ως παράρτημα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1964 με τη Φιλοσοφική Σχολή, στην οποία εισήχθησαν 200 φοιτητές. Το 1970 δημιουργείται αυτοτελές Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και σ' αυτό εντάσσονται τα μέχρι τότε λειτουργούντα Φιλοσοφικά και Μαθηματικά Τμήματα. Στη δεκαετία του '70 ιδρύονται το Φυσικό Τμήμα, το Χημικό και Ιατρικό Τμήμα, ενώ στις αρχές της επόμενης δεκαετίας ιδρύονται τα Παιδαγωγικά Τμήματα. Σήμερα το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έχει 16 Τμήματα, εκ των οποίων τα δύο βρίσκονται στο Αγρίνιο και οι εγγεγραμμένοι φοιτητές του φτάνουν τους 10.000.

Το **Πανεπιστήμιο Κρήτης** ιδρύεται το 1973 με έδρα το Ρέθυμνο και αρχίζει τη λειτουργία του το 1976 με τη Φιλοσοφική Σχολή. Τον ίδιο χρόνο ιδρύεται η Ιατρική Σχολή και το Φυσικό, Μαθηματικό, Χημικό και Βιολογικό Τμήμα με έδρα το Ηράκλειο. Το 1977 ιδρύεται το **Πολυτεχνείο Κρήτης** με έδρα τα Χανιά, το οποίο αρχίζει να λειτουργεί από το 1980, ενώ το 1982 ιδρύονται Παιδαγωγικά Τμήματα στο Ρέθυμνο. Σήμερα λειτουργούν 16 Τμήματα (Φιλολογικά, Παιδαγωγικά έως Φυσικής και Χημείας και Πολυτεχνικά έως Ιατρικά και Βιολογικά), στα οποία είναι εγγεγραμμένοι περίπου 7.000 φοιτητές.

Το **Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης** ιδρύθηκε το 1973. Στα 17 Τμήματα του Πανεπιστημίου, που βρίσκονται στις πόλεις Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη και Ορεστιάδα, είναι εγγεγραμμένοι περίπου 10.000 φοιτητές. Τα δύο τελευταία χρόνια ιδρύθηκαν επτά νέα Τμήματα: 2 Τμήματα με έδρα την Ξάνθη, το Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης και το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, δύο Τμήματα με έδρα την Κομοτηνή, το Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών και το Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης, δύο Τμήματα με έδρα την Ορεστιάδα, το Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων και το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης καθώς και το Τμήμα Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής, με έδρα την Αλεξανδρούπολη.

Η ίδρυση του **Πανεπιστημίου Αιγαίου** το 1983, μαζί με την ταυτόχρονη ίδρυση του **Πανεπιστημίου Θεσσαλίας** και του **Ιονίου Πανεπιστημίου**, σηματοδότησε κατά κάποιον τρόπο την «περιφερειακή

έκρηξη» της ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Η ανάγκη για μια γενικότερη πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης απαιτούσε την τόνωση του ιστού των περιφερειακών ΑΕΙ, και η απάντηση δόθηκε με την ίδρυση των τριών Πανεπιστημίων Αιγαίου, Θεσσαλίας και Ιονίου το 1983.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ξεκίνησε με έξι Τμήματα το 1984, το 1999 λειτούργησαν 13 Τμήματα και σήμερα έχουν αυξηθεί σε 16, ενώ ήδη «φιλοξενεί» περίπου 2.500 φοιτητές. Αναπτύσσεται σε πέντε διαφορετικές γεωγραφικές έδρες, στη Μυτιλήνη, στη Σάμο, στη Χίο, στη Ρόδο και στη Σύρο.

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει ήδη 15 Τμήματα και 2.000 φοιτητές, κατανεμημένους και στις τέσσερις θεσσαλικές πρωτεύουσες, ενώ το Ιόνιο Πανεπιστήμιο με τα τέσσερα Τμήματά του και τους 1.500 σπουδαστές του (εκ των οποίων το περίπου 80% είναι κορίτσια) εδρεύει (προς το παρόν;) μόνο στην Κέρκυρα.

Πίνακας 1

Πανεπιστήμια, τμήματα και φοιτητικός πληθυσμός			
Πανεπιστήμια	Χρόνος ίδρυσης	Σημερινός αριθμός τμημάτων	Εγγεγραμμένοι φοιτητές
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1837	31	67.250
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)	1914	9	8.700
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1920	8	9.937
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1920	6	2.921
Χαροκόπειο ΑΕΙ	1990	3	358
Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών	1910	2	954
Πάντειο Πανεπιστήμιο	1937	9	11.456
Πανεπιστήμιο Πειραιά	1958	9	14.452
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο	1925	43	54.012
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1958	8	10.798
Πανεπιστήμιο Κρήτης	1973 (1976)*	16	5.954
Πολυτεχνείο Κρήτης	1977 (1980)	4	981
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	1983 (1985)	16	2.393
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	1983 (1985)	4	1.445
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1983 (1988)	15	2.044
Πανεπιστήμιο Πάτρας	1964 (1966/67)	21	12.794
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	1964 (1970)	16	9.651
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	1973	17	9.747

* Μέσα σε παρένθεση ο χρόνος λειτουργίας των πανεπιστημίων, εκτός παρένθεσης ο χρόνος ίδρυσης

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, εδωμοσίευτα και προσωρινά στοιχεία για το ακαδημαϊκό έτος 1998/99 (επεξεργασία δική μας).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Διερεύνηση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της αξιοποίησης της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ιδρυμάτων με μεγάλη γεωγραφική διασπορά

Είναι απαραίτητο κατ' αρχήν να αποσαφηνισθούν το αντικείμενο και οι αρμοδιότητες των Εταιρειών αξιοποίησης και διαχείρισης Περιουσίας. Προφανής και πρωταρχικός σκοπός τους είναι η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Ιδρυμάτων, για όσα από αυτά διαθέτουν ακίνητα που προσφέρονται για εκμετάλλευση. Στην έννοια της περιουσίας όμως υπάγεται το σύνολο όχι μόνο των υλικών αγαθών, ακίνητα, κινητές αξίες και εξοπλισμός, αλλά και άυλα αγαθά όπως η τεχνογνωσία, τα προϊόντα έρευνας, οι ευρεσιτεχνίες, τα δικαιώματα, τα σήματα, οι υποδομές, τα δίκτυα και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό του Ιδρύματος που σε συνάρτηση με τον τεχνολογικό και εργαστηριακό εξοπλισμό του μπορεί να αξιοποιηθεί για τις ανάγκες της παραγωγής και να συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινωνίας γενικότερα. Την αξιοποίηση των αγαθών αυτών καλούνται μάλιστα να αναλάβουν τα ΑΕΙ με την χρηματοδότηση και λειτουργία των Γραφείων Διαμεσολάβησης.

Οι δραστηριότητες αξιοποίησης προϋποθέτουν πράξεις και δραστηριότητες εμπορικού και γενικότερα επιχειρηματικού χαρακτήρα με ότι αυτό συνεπάγεται από νομική ή οικονομική άποψη (άσκηση εμπορικής δραστηριότητας ή παροχής υπηρεσιών, υπαγωγή στο καθεστώς ΦΠΑ, έκδοση τιμολογίων, φορολόγηση κερδών, διαπραγμάτευση και συνομολόγηση εμπορικών πράξεων κοκ.) και σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού.

Δεδομένου του χαρακτήρα αυτών των δραστηριοτήτων οι Εταιρείες αποτελούν τους φυσικούς φορείς εκμετάλλευσης και παροχής τέτοιων υπηρεσιών.

Το νομικό καθεστώς των Α.Ε. των Πανεπιστημίων ανταποκρίνεται άμεσα στις παραπάνω απαιτήσεις σε αντίθεση με τη νομική φυσιογνωμία των ίδιων των Πανεπιστημίων που αποτελούν ΝΠΔΔ με αποκλειστικό σκοπό την εκπαίδευση και την έρευνα. Σημειώνεται δε ότι οι Επιτροπές Ερευνών ή τα εργαστήρια δεν αποτελούν χωριστά νομικά πρόσωπα. Οι πρώτες, παρά τις ευρύτατες εξουσιοδοτήσεις που τους παρέχει ο νόμος αποτελούν κατ' ουσία όργανα διαχείρισης των ειδικών λογαριασμών που έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν τα Πανεπιστήμια εκτός δημοσίου λογιστικού.

Επομένως, η αποσαφήνιση της έννοιας της περιουσίας την οποία έχουν δικαίωμα να διαχειρίζονται και να αξιοποιούν οι Εταιρείες θα πρέπει να

συμπεριλάβει το σύνολο των παραπάνω αντικειμένων. Ας σημειωθεί ότι η κατανομή των ρόλων των διαφόρων οργάνων των Πανεπιστημίων με βάση το παραπάνω σκεπτικό θα οδηγήσει και στο ξεκαθάρισμα πολλών εμπλοκών και αμφισβητήσεων που έχουν δημιουργηθεί σχετικά με τη λειτουργία των ΕΛΕ. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι η ενασχόληση με μη αμιγώς ερευνητικού χαρακτήρα δραστηριότητες μέρος μάλιστα των οποίων έχει αποτελέσει αντικείμενο διαμάχης μεταξύ Πανεπιστημίων και ιδιωτικών φορέων (βλ. ΤΕΕ, ΣΕΓΜ). Η διεύρυνση αυτή των δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίων μέσω των ΕΛΕ έχει δημιουργήσει και σύγχυση ως προς το τι υπάγεται σε καθεστώς ΦΠΑ παρόλο που η νομοθεσία και νομολογία περί ΦΠΑ ορίζει σαφώς ότι η ερευνητική δραστηριότητα των ΑΕΙ εξαιρείται του ΦΠΑ.

Τα Πανεπιστήμια θα αναπτύσσουν συνεχώς και με εντατικότερους ρυθμούς δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών προς τρίτους και εκμετάλλευσης προϊόντων, είτε ως μέσο σύνδεσης με την παραγωγή είτε ως πηγή πρόσθετων πόρων. Η διεύρυνση του αντικειμένου δραστηριοποίησης των Εταιρειών μέσω της διεύρυνσης της έννοιας της «περιουσίας» και η οριοθέτηση των πεδίων δράσης των διάφορων οργάνων του Ιδρύματος θα πρέπει να αποτελέσουν το βασικότερο μέλημα των νέων ρυθμίσεων.

Ειδικότερα, με την προτεινόμενη έρευνα επιδιώκεται η οικονομική, θεσμική και νομική διερεύνηση των δυνατοτήτων παροχής υπηρεσιών, αξιοποίησης και εκμετάλλευσης των εξής στοιχείων που συνάδουν ή που αποτελούν υλική ή πνευματική περιουσία του Ιδρύματος με την ευρύτερη έννοια.

Προσφορά υπηρεσιών και διαχείριση τηλεματικών δικτύων

Αξιοποίηση τεχνογνωσίας και αποτελεσμάτων έρευνας

Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας αυτόνομα ή σε συνδυασμό με τον κινητό εξοπλισμό και εγκαταστάσεις του Ιδρύματος

Το έργο αναπτύσσεται σε πέντε αλληλοεπικαλυπτόμενες φάσεις ως εξής:

Φάση 1 Καταγραφή – ανάλυση υπάρχουσας κατάστασης

Στη φάση αυτή γίνεται μια δυναμική καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης μέσα από ένα σύστημα καταγραφής που θα αναπτυχθεί ή θα γίνει η προμήθειά του με βάση τις ειδικευμένες ανάγκες της εφαρμογής. Θα καθοριστεί η διαδικασία διαρκούς ενημέρωσης της σχετικής βάσης και θα ανατεθεί στον διοικητικό μηχανισμό του Πανεπιστημίου. Το δυναμικό αυτό σύστημα καταγραφής και παρακολούθησης που θα είναι και το παραδοτέο του έργου, θα αποτελέσει τη βάση για την ανάλυση της κατάστασης που αυτή τη στιγμή υπάρχει στο ίδρυμα.

Παραδοτέο Φ1: Σύστημα καταγραφής

Χρόνος υλοποίησης: 6 μήνες

Φάση 2 Μελέτη εναλλακτικών πλαισίων λειτουργίας

Στη φάση αυτή δημιουργούνται οι ομάδες μελέτης που θα αναλάβουν τα διάφορα κομμάτια από τα οποία θα συντεθεί το πλαίσιο λειτουργίας, ένα παραδοτέο που θα αποτελέσει μία προσπάθεια προς τη «λευκή βίβλο» για σχετικές προσπάθειες αξιοποίησης της περιουσίας ιδρυμάτων.

Παραδοτέο Φ2: Μελέτη εναλλακτικού πλαισίου

Χρόνος Υλοποίησης: 9 μήνες

Φάση 3 Συγκεκριμενοποίηση αντικειμένου και αρμοδιοτήτων

Με βάση το παραδοτέο Φ2 θα μελετηθούν εκείνες οι εναλλακτικές που ταιριάζουν καλύτερα στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Θα παραχθεί μια ενδιάμεση έκθεση – μελέτη που θα έχει σκοπό να καταδείξει τις ιδιαιτερότητες του Πανεπιστημίου που πηγάζουν κυρίως από τη γεωγραφική διασπορά του και κατά δεύτερο λόγο από την μικρή ηλικία του.

Παραδοτέο Φ3: Ενδιάμεση έκθεση – μελέτη

Χρόνος υλοποίησης: 9 μήνες

Φάση 4 Πιλοτικές εφαρμογές

Στη φάση αυτή θα επιλεγούν και θα εφαρμοστούν πιλοτικά συγκεκριμένες δράσεις που θα προκύψουν από την εφαρμογή των

προηγούμενων φάσεων. Οι εφαρμογές αυτές θα είναι αντιπροσωπευτικές και θα δοκιμαστούν (στα πλαίσια πάντα των χρονικών περιορισμών του έργου) με βασικό κριτήριο την ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων των κατανεμημένων και νέων ιδρυμάτων.

Παραδοτέο Φ4 Έκθεση απολογισμού εφαρμογής

Χρόνος υλοποίησης: 12 μήνες

Φάση 5 Αξιολόγηση

Εδώ θα γίνει η τελική αξιολόγηση της συνολικής ερευνητικής δουλειάς και θα παραχθεί τελική έκθεση με τη μορφή μελέτης με το σύνολο των συμπερασμάτων, θεωρητικών και πρακτικών.

Παραδοτέο Φ5 Τελική έκθεση

Χρόνος Υλοποίησης: 9 μήνες

Η διαχείριση του έργου θα πραγματοποιείται από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο και μέλη της ερευνητικής ομάδας σε όλη τη διάρκεια του έργου.

Αναμενόμενα αποτελέσματα ερευνητικής προσπάθειας

Η μελέτη θα επικεντρωθεί στη διερεύνηση εναλλακτικών τρόπων αξιοποίησης μέσα από τις δραστηριότητες:

Απογραφής περιουσιακών στοιχείων ανά νησί και, ιδιαίτερα ακινήτων και κινητού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων είτε αυτόνομα είτε σε συνδυασμό μεταξύ τους (πχ. φοιτητικές κατοικίες, αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια πληροφορικής και υπηρεσίες δικτύωσης),

Εντοπισμού των περιόδων που δεν χρησιμοποιούνται από το Ίδρυμα και των συνθηκών και όρων υπό τους οποίους μπορούν να παραχωρηθούν για εκμετάλλευση στην Εταιρεία,

Εκτίμησης βιωσιμότητας εμπορικής εκμετάλλευσης: λειτουργικού και διαχειριστικού κόστους, μάρκετινγκ, πιθανών εσόδων και εντοπισμού πηγών χρηματοδότησης, και διαμόρφωσης εναλλακτικών πακέτων - σεναρίων εκμετάλλευσης,

Πιλοτικής έρευνας αγοράς και εκμετάλλευσης φοιτητικών κατοικιών και

συνοδευτικών εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων,

Δημιουργίας ειδικής επιτροπής εμπειρογνομόνων (task force) για την καταγραφή των προϊόντων και υπηρεσιών που είναι ενδεχομένως εμπορεύσιμα,

Αξιοποίησης των δυνατοτήτων των γραφείων διαμεσολάβησης,

Αξιοποίησης των υπηρεσιών δικτύων

Η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας και της συγκεκριμένης μελέτης αναμένεται να είναι άμεση μέσα από την άμεση άσκηση των παραπάνω δραστηριοτήτων. Η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων θα γίνει μέσα από την εφαρμογή των αρχών, των κανόνων και των πρακτικών που προέκυψαν από το παρόν ερευνητικό έργο και όπως θα περιγράφονται στο σχετικό παραδοτέο του έργου.

Η συνεργασία με την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου εξασφαλίζει την ευρύτερη αποδοχή και χρήση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Διευθύνσεις Εταιρειών Αξιοποίησης των Πανεπιστημίων της Ελλάδος

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Διεύθυνση Περιουσίας & Προμηθειών

Διευθυντής: Β. Πάτκος

Τηλ: 99.5311

Κτίριο Διοίκησης, 5ος όροφος

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας

Ιερά Οδός 75, Βοτανικός, τηλ. 5294935

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Εταιρία Αξιοποίησης Περιουσίας

Πατριάρχου Γρηγορίου Ιωακείμ Γ' 6, 69100 Κομοτηνή, τηλ. 0531-34122

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας Πανεπιστημίου

Αμερικής 23, 3ος όροφος, 106 72 Αθήνα, τηλ. 3617060

Διευθύνων Σύμβουλος: Αλέξανδρος Πανεθυμιτάκης

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εταιρεία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών
Πατησίων 80, 10434 Αθήνα, τηλ.8203 229, 8214903
Διευθύνων Σύμβουλος: Καθηγητής Γ. Βενιέρης

Πανεπιστήμιο **Ιωαννίνων**

Υπηρεσία Κληροδοτημάτων,
Πανεπιστημιούπολη, Μεταβατικό Κτίριο, 451 06 Ιωάννινα, τηλ. 0651-97137

Πολυτεχνείο **Κρήτης**

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας
τηλ. 0821-2841

Πανεπιστήμιο **Μακεδονίας**

Εταιρεία Αξιοποίησης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου

Εγνατία 156, Τ.Θ. 1591, 540 06 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031-891279

Πανεπιστήμιο **Πάτρας**

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Πανεπιστημίου Πατρών
Πανεπιστημιούπολη, 26500 Ρίο, Πάτρα, τηλ. 061-997813

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Πανεπιστήμιο **Κρήτης**

Εταιρία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου
Κρήτης

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Τα Καταστατικά των Εταιρειών Αξιοποίησης των Πανεπιστημίων

1. Γενικά

2. Σύγκριση Καταστατικών Εταιρειών Αξιοποίησης της Χώρας

2.1. Εισαγωγή

2.2. Σύγκριση άρθρων των καταστατικών των εταιρειών Αξιοποίησης και Διαχείρισης

Σκοπός - των εταιρειών - Αρμοδιότητες - Δικαιοδοσίες

Έλεγχοι και εποπτεία των Εταιρειών

Πόροι και Έσοδα της Εταιρείας

1. Γενικά

Οι Εταιρίες Αξιοποίησης και Διαχείρισης της περιουσίας των Πανεπιστημίων έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΑΕΙ στο πλαίσιο του δημόσιου χαρακτήρα τους. Ήδη από τον Νόμο Πλαίσιο 1268/82 είχε επισημανθεί η ανάγκη αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων των Ιδρυμάτων και η εξ' αυτής εξασφάλιση πρόσθετων εσόδων για την χρηματοδότησή τους^[1]. Νωρίτερα ακόμα, είχαν θεσμοθετηθεί οι Ειδικοί Λογαριασμοί Έρευνας για την ευέλικτη διαχείριση ερευνητικών κονδυλίων εκτός δημοσίου λογιστικού.

Η αρχική θεσμοθέτηση των Εταιρειών Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας έγινε με κύριο σκοπό την αξιοποίηση της ιδιαίτερα σημαντικής ακίνητης περιουσίας που ορισμένα εξ' αυτών διαθέτουν, με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Στα πρώτα καταστατικά προβλέφθηκε επίσης ένας επικουρικός ρόλος ως προς τις υπηρεσίες των Ιδρυμάτων που αφορά την ανάπτυξη και συντήρηση της κτιριακής τους υποδομής.

Έκτοτε έχουν επέλθει σημαντικές εξελίξεις στο προορισμό, τον ρόλο και τη λειτουργία των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που οφείλονται στη συνειδητοποίηση ότι οι υπηρεσίες που παρέχουν πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερο ανταγωνιστικές, να συνδεθούν πιο άμεσα με την παραγωγή και τις ανάγκες της κοινωνίας και να αποκτήσουν ίδιους πόρους αξιοποιώντας το σύνολο των υλικών και πνευματικών αγαθών τους.

Στο διάστημα αυτό επήλθαν και σημαντικές βελτιώσεις και μεταβολές στο πλαίσιο θεσμών και μηχανισμών λειτουργίας των ΑΕΙ με σκοπό να ανταποκριθούν καλύτερα στις νέες συνθήκες. Έτσι, βελτιώθηκαν οι διαδικασίες προμήθειας ερευνητικού και εργαστηριακού εξοπλισμού, θεσμοθετήθηκαν τα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα ως ΝΠΙΔ εκτός

δημοσίου τομέα και διευρύνθηκε σημαντικά ο σκοπός και οι αρμοδιότητες των Ειδικών Λογαριασμών Έρευνας.

Ωστόσο, ο πληθωρισμός θεσμικών ρυθμίσεων, δημιούργησε σύγχυση όσον αφορά τους ρόλους, τις διαδικασίες, τις αρμοδιότητες και το πλαίσιο λειτουργίας διαφορετικών, αλληλοεμπλεκόμενων σχημάτων όπως οι Επιτροπές Ερευνών, τα εργαστήρια, τα οποία με βάση τη νομοθεσία (ΠΔ 159/84) μπορούν να παρέχουν αυτόνομα υπηρεσίες προς τρίτους, τα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα και οι Εταιρείες Αξιοποίησης Περιουσίας[2]. Στο πλαίσιο αυτό, οι Ειδικοί Λογαριασμοί Έρευνας (ΕΛΕ) αποδείχθηκαν ως ο θεσμός με τον μεγαλύτερο δυναμισμό που μπόρεσε να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα και να αναπτυχθεί ταχύτατα, εξασφαλίζοντας και τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη διεύρυνση του διαχειριστικού τους αντικειμένου.

2. Σύγκριση Καταστατικών Εταιριών Αξιοποίησης των Ιδρυμάτων της Χώρας

2.1 Εισαγωγή

Η σύγκριση των Καταστατικών των Εταιριών Αξιοποίησης & Διαχείρισης της περιουσίας των Πανεπιστημίων στηρίχθηκε στην συλλογή των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, στα οποία δημοσιεύθηκε η ίδρυση και η έγκριση των καταστατικών των Εταιριών. Η πρώτη Εταιρία που ιδρύθηκε είναι η Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με έτος ίδρυσης το 1987 και μέχρι το 1996 δημιουργήθηκαν 14 εταιρίες από τα 18 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), των οποίων τα καταστατικά εμφάνισαν πολλές ομοιότητες αλλά και (ειδικά ορισμένες από αυτές) σημαντικές διαφορές. Τα ιδρύματα που δεν έχουν ιδρύσει Εταιρίες Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας είναι η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, και τα Πανεπιστήμια Πειραιά και Ιωαννίνων. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι δεν έχουν θεσμοθετηθεί Εταιρίες Αξιοποίησης και Διαχείρισης της περιουσίας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Γενικώς παρατηρήθηκε ότι τα καταστατικά των Εταιριών ανάλογα με τη χρονική περίοδο που δημοσιεύθηκαν μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: την πρώτη κατά την οποία τα καταστατικά είναι ως επί το

πλείστον πανομοιότυπα με διευρυμένες δραστηριότητες στους σκοπούς τους (1987-1993), και τη δεύτερη κατά την οποία εμφανίζονται καταστατικά ώριμα και χωρίς επαναλήψεις αλλά με περιορισμένες δραστηριότητες (1994-1996). Τέλος, υπάρχει και μία μεταβατική περίοδος κατά την οποία εμφανίζονται δραστηριότητες προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά των Πανεπιστημίων αλλά και οι πρώτες διαφορές κυρίως στους στόχους και τις δραστηριότητες (1993).

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι υπάρχουν άρθρα τα οποία βρίσκονται σε όλα τα Καταστατικά των Εταιριών ενώ άλλα βρίσκονται σε μερικά μόνο και άλλα που εμφανίζονται σε ένα ή δύο καταστατικά το πολύ.

Στην παρούσα μελέτη έγινε μία επιλογή άρθρων που μας απασχόλησαν, δίνοντας έμφαση στους σκοπούς, τη διοίκηση αξιοποίησης περιουσίας, τις δικαιοδοσίες των εταιριών, την εποπτεία και τον έλεγχο αυτών, τους πόρους και τα καθαρά τους έσοδα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται περιλήψεις των άρθρων των καταστατικών και επισημαίνονται οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις εταιρίες.

2.2. Σύγκριση άρθρων των καταστατικών των Εταιριών Αξιοποίησης και Διαχείρισης των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων

2.2.1. Σκοπός των Εταιριών – Αρμοδιότητες - Δικαιοδοσίες

Σκοπός όλων των Εταιριών είναι η αξιοποίηση και η διαχείριση της περιουσίας των πανεπιστημίων (με εξαίρεση της εταιρίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου που δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια). Προσδιορίζεται η έννοια της περιουσίας ως η κινητή και η ακίνητη που περιέρχεται στο Πανεπιστήμιο από οποιαδήποτε πηγή, εκτός εκείνης που έχει εκάστοτε προσδιοριστεί προς άμεση χρήση των υπηρεσιών του Πανεπιστημίου, για την οποία το ιδρυόμενο νομικό πρόσωπο μπορεί να προβεί μόνο σε εργασίες επιμέλειας και συντήρησης.

Στην περίπτωση των καταστατικών των Εταιριών των πανεπιστημίων Μακεδονίας, Πολυτεχνείο Κρήτης, Γεωργικό και Χαροκόπειο προσδιορίζεται επίσης ότι η διαχείριση υπόκεινται στους κανόνες της χρηστής και επιμελούς διαχείρισης αλλότριας περιουσίας και της επιχειρηματικής λογικής.

Στα Πανεπιστήμια ΠΑΣΠΕ, Δημοκρίτειο, Μακεδονίας ορίζεται ως δεύτερος στόχος η χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που αφορούν κυρίως τη

διευκόλυνση ανάπτυξης και διάχυσης του επιστημονικού και ερευνητικού έργου των μελών της πανεπιστημιακής μονάδας. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η χρηματοδότηση ίδρυσης και λειτουργία εκδοτικού οίκου του Πανεπιστημίου, οργάνωσης συνεδρίων και λοιπών επιστημονικών εκδηλώσεων, ανάπτυξης μορφωτικών ανταλλαγών και επιστημονικής συνεργασίας τμημάτων του με τμήματα πανεπιστημίων εσωτερικού ή εξωτερικού, της φοιτητικής λέσχης και της βιβλιοθήκης κλπ.

Οι εκπλήρωση των παραπάνω στόχων πραγματοποιείται με μια σειρά από δραστηριότητες όπως η απογραφή, χαρτογράφηση και κτηματογράφηση της ακίνητης περιουσίας του Πανεπιστημίου, η συγκέντρωση των τίτλων ιδιοκτησίας των ακινήτων και η διατήρηση ενός ενημερωμένου αρχείου όλων των κινητών και ακινήτων περιουσιακών στοιχείων του Πανεπιστημίου, η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας μέσω αγοράς, πώλησης, ανταλλαγής, εκμίσθωσης των ακινήτων, η χρησιμοποίηση του προϊόντος από τις παραπάνω διαχειριστικές πράξεις για τη χρηματοδότηση έργων μελέτης, ανέγερσης και διαρρύθμισης κτιρίων, η προμήθεια εξοπλιστικού υλικού των πανεπιστημιακών μονάδων, η αποδοχή στο όνομα της εταιρίας ή στο όνομα του πανεπιστημίου δωρεών, κληρονομιών, και κληροδοσιών, η πρόσληψη προσωπικού για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου ή της Εταιρίας, κ.α.

Οι εκάστοτε δραστηριότητες που εκπληρώνουν το βασικό στόχο των Εταιριών (αυτό την αξιοποίησης και διαχείρισης της πανεπιστημιακής περιουσίας) προσδιορίζονται κάθε φορά από το Δ.Σ. της Εταιρίας και αν πρόκειται για την εκποίηση ακινήτων απαιτείται απόφαση Συγκλήτου και διενέργεια δημόσιου διαγωνισμού.

Το άρθρο «Διοίκηση Αξιοποίησης Περιουσίας» παρουσιάζεται σε όλα τα καταστατικά που υπάρχει, ίδιο και ορίζει ότι η διαχείριση όλης της περιουσία των Πανεπιστημίων περιέρχεται αυτοδίκαια στη διοίκηση της Εταιρίας καθώς και τις διαδικασίες που αυτό θα πραγματοποιηθεί. Τα καταστατικά των Εταιριών των Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, όμως, δεν περιέχουν αυτό το άρθρο

Υπάρχει μία ομάδα Καταστατικών, τα οποία σε χωριστά άρθρα δίδεται μία σειρά ορισμών που βάση της εμπειρίας διευκολύνουν τη διαχείριση της πανεπιστημιακής περιουσίας. Τα Καταστατικά αυτά αφορούν τις Εταιρίες των

Πανεπιστημίων Αθηνών, του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθήνας, Χαροκοπείου και του ΕΜΠ και συγκεκριμένα αναφέρεται:

Αναλυτικός ορισμός περιουσίας

Ορισμός Διαχείρισης και Αξιοποίησης Περιουσίας

Αναλυτικότερος προσδιορισμός της απογραφής της περιουσίας

Αναλυτικότερος προσδιορισμός της έναρξης λειτουργίας (εξαιρείται το Χαροκόπειο)

Το άρθρο «Εταιρία Εντολοδόχος & Πληρεξούσιος του Ιδρύματος» ορίζει ότι οι Εταιρίες έχουν εντολή και πληρεξουσιότητα για την επιχείρηση των δικαιопπραξιών που αφορούν την κινητή και ακίνητη περιουσία των Πανεπιστημίων και ότι τα αποτελέσματα των δικαιопπραξιών επέρχονται στο όνομα και για λογαριασμό των Πανεπιστημίων αυτών. Επίσης, ορίζει ότι οι Εταιρίες πρέπει να διοικούν σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής εκμετάλλευσης και η διοίκηση αυτών να αποζημιώνει για τυχόν ζημιές το Πανεπιστήμιο που εκμεταλλεύεται την περιουσία του.

Πιο συγκεκριμένα, στο καταστατικό της Εταιρίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ορίζεται ότι τα αποτελέσματα των δικαιопπραξιών περιέρχονται είτε στο όνομα του Πανεπιστημίου είτε στο όνομα του κληροδότημα εφόσον αποτελούν περιουσία αυτού.

Επίσης, στα Καταστατικών των Εταιριών των Πανεπιστημίων Αθηνών, Κρήτης, Πατρών, ΑΠΘ, Χαροκοπείου και ΕΜΠ δεν ορίζουν ότι η εταιρία και τα όργανά της υποχρεούνται αποζημίωσης σε περίπτωση ζημιών, ενώ για τις Εταιρίες του Παν. Πατρών και του ΑΠΘ δεν ορίζεται και ότι πρέπει να διοικούν σύμφωνα με τους κανόνες τις τακτικής εκμετάλλευσης.

Τέλος, το καταστατικό της Εταιρίας του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθηνών ορίζει ότι η αποζημίωση αποδίδεται εφόσον δεν έχουν εκφραστεί στα πρακτικά των οργάνων διαφορετικές απόψεις και ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει διϊσταμένη άποψη μεταξύ ιδρύματος και Εταιρίας.

2.2.2. Έλεγχοι και Εποπτεία των Εταιριών

Ο Τακτικός Έλεγχος ασκείται στις περισσότερες εταιρίας από ορκωτούς ελεγκτές που ορίζονται από την Τακτική Γενική Συνέλευση. Στο καταστατικό των Εταιριών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ορίζεται εναλλακτικά ότι μπορεί να διεξαχθεί και από πτυχιούχο 10ετής εμπειρίας.

Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο ΕΜΠ ορίζονται επιπλέον και Εσωτερικοί Διαχειριστικοί Έλεγχοι, που προσδιορίζουν ότι ο Γενικός Διευθυντής της εταιρίας υπόκεινται σε *εσωτερικούς τακτικούς ελέγχους* που διεξάγονται από ελεγκτικές εταιρίες, μετά το κλείσιμο του ισολογισμού και αφορά την αμέσως προηγούμενη χρήση, και σε *εσωτερικούς έκτακτους ελέγχους* που μπορεί να αφορούν και παλαιότερες χρήσεις και διεξάγεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο σε μη τακτά χρονικά διαστήματα.

Την Εποπτεία των Εταιριών αρχικά την έχει το Πανεπιστήμιο που διαχειρίζεται η Εταιρία (Εταιρίες Πανεπιστημίων Θεσσαλίας, Αιγαίου, Πάντειος, και Δημοκρίτειο). Στην πορεία και λαμβάνοντας υπόψη ότι το Πανεπιστήμιο ως μέτοχος δεν μπορεί να ασκεί εποπτεία σύμφωνα με την νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρίες, την εποπτεία ασκεί για λογαριασμό του Υπουργείου Εμπορίου το ΥΠΕΠΘ.

Οι Εσωτερικοί Κανονισμοί Λειτουργίας παρουσιάζονται στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Αθηνών, Κρήτης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Πανεπιστήμιο Πατρών, Γεωργικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθήνας, Χαροκόπειο και ΕΜΠ. Προσδιορίζουν ότι συντάσσονται από το Δ.Σ. και εγκρίνονται από τη Τακτική Γ.Σ. και αφορούν το οργανόγραμμα της εταιρίας, τις αρμοδιότητες των θέσεων και τα προσόντα των υπαλλήλων.

Πιο συγκεκριμένα, στα καταστατικά των Εταιριών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Κρήτης, Πατρών, Πολυτεχνείου Κρήτης, Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθηνών και Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, οι υπάλληλοι και οι ασκούντες τη διαχείριση της εταιρίας ευθύνονται ως δημόσιοι υπάλληλοι, ενώ σε αυτό της Εταιρίας του ΕΜΠ ευθύνονται αστικώς ως δημόσιοι υπάλληλοι και οι ασκούντες διαχείριση ευθύνονται σύμφωνα με το αστικό και εμπορικό δίκαιο. Επίσης, απαγορεύει από τους υπαλλήλους του ΕΜΠ να αμείβονται από την εταιρία.

Τέλος, στο καταστατικό της Εταιρίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών δεν προσδιορίζεται τι είδους ευθύνη έχουν οι σχετιζόμενοι με την Εταιρία.

2.2.3. Πόροι και Έσοδα της Εταιρίας

Στο άρθρο «Πόροι και έσοδα της Εταιρίας» γίνεται ένας διαχωρισμός ανάμεσα στους πόρους της Εταιρίας και σε πόρους του Πανεπιστημίου και σαφής προσδιορισμός αυτών. Ορίζεται ότι η περιουσία που διαχειρίζεται η Εταιρία απεικονίζεται σε ειδικό λογαριασμό, ότι η Εταιρία έχει δικαίωμα σε ποσοστό επί των εισπράξεων από την εν γένει διαχείριση της περιουσίας και καθορίζεται η διαδικασία για τη διανομή των κερδών. Επιπλέον, στην εταιρία του ΕΜΠ ορίζεται ότι στους πόρους της Εταιρίας μπορεί να περιλαμβάνονται εισφορές, επιχορηγήσεις, ή άλλα έσοδα από κρατική ή ιδιωτική πηγή, οικονομική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Εξαιρέσεις των παραπάνω αφορούν τα καταστατικά των Εταιριών του Πανεπιστημίου Κρήτης και Πατρών που δεν ορίζονται πόροι του Πανεπιστημίου που διαχειρίζονται από την Εταιρία, αλλά έχουν προστεθεί στους πόρους της Εταιρίας τα έσοδα εκποίησης περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος και στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Κρήτης υπάρχουν επιπλέον ως πόροι και τα έσοδα από διαχείριση εκδόσεων, προγραμμάτων και υπηρεσιών προς τρίτους. Δεν υπάρχει επισήμανση περί ποσοστού επί των κερδών που προσδιορίζεται από τη Σύγκλητο και τέλος ορίζεται ότι τα έσοδα από την εκποίηση της ακίνητης περιουσίας πρέπει να διατεθούν για την αγορά ή ανέγερση άλλων ακινήτων.

Τέλος, το Πανεπιστήμιο Αθήνας δεν υπάρχει άρθρο που να αναφέρεται στους Πόρους και τα Έσοδα της Εταιρίας.

Στα καταστατικά των Εταιριών του Πανεπιστημίου Αθήνας και του ΕΜΠ υπάρχουν επιπλέον δύο άρθρα που αναφέρονται στη Συμμετοχή της Εταιρίας στα αποτελέσματα εκμετάλλευσης και στον Τρόπο Εκμετάλλευσης αυτής. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι πρέπει να υπάρχουν συμβάσεις μεταξύ του Πανεπιστημίου και την Εταιρίας κατά κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων ή για μεμονωμένα, ότι πρέπει να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί για κάθε ακίνητο και για κάθε κατηγορία κινητών περιουσιακών στοιχείων και ότι η Εταιρία συμμετέχει τόσο στις ζημιές όσο και τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση των στοιχείων αυτών.

Τέλος, στα καταστατικά των Εταιριών Πανεπιστημίου Αθηνών και ΕΜΠ, προσδιορίζεται ακριβώς η Οικονομική Επιβάρυνση του Πανεπιστημίου που

φτάνει μέχρι την κάλυψη μετοχικού κεφαλαίου και την χωρίς αμοιβή παροχή υπηρεσιών από μέλη της πανεπιστημιακής Κοινότητας.

Σημειώσεις:

[1] Ο νόμος 1268/1982, άρθρο 3 §7 ορίζει ότι «...τα ΑΕΙ έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των πόρων που προέρχονται τόσο από κρατική επιχορήγηση όσο και από την περιουσία τους. Με Προεδρικό Διάταγμα μετά από τη σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου και γνώμη του Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (σήμερα ΕΣΥΠ) είναι δυνατή η ίδρυση ειδικού Νομικού Προσώπου Δημόσιου ή Ιδιωτικού Δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας του ΑΕΙ...».

[2] Στη συνέχεια, το άρθρο 41 §7 του νόμου 2413/1996 συγκεκριμενοποιεί ότι «...Με προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων ρυθμίζονται τα ακόλουθα θέματα των ειδικών νομικών προσώπων για την αξιοποίηση και τη διαχείριση της περιουσίας των ΑΕΙ και ΤΕΙ: α) ορίζεται η νομική μορφή και ονομασία αυτών των νομικών προσώπων και δίνεται προθεσμία για την τροποποίηση των πράξεων σύστασης των νομικών προσώπων που ήδη λειτουργούν, β) ρυθμίζεται η δυνατότητα χορήγησης από τα νομικά αυτά πρόσωπα υποτροφιών και βραβείων καθώς και αποδοχής δωρεών και κληροδοτημάτων, γ) ρυθμίζεται η δυνατότητα προσφοράς από αυτά τα νομικά πρόσωπα εκπαιδευτικών, κοινωνικών και ερευνητικών υπηρεσιών και διοργάνωσης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και δ) ορίζονται οι προϋποθέσεις ίδρυσης από αυτά τα νομικά πρόσωπα ινστιτούτων και κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης, προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ή άλλων μορφών εκπαιδευτικών μονάδων, καθώς και η αξιολόγηση και πιστοποίηση των παρεχόμενων τίτλων σπουδών...».

Θεσμικό Πλαίσιο Νόμος 2190/1920: Άρθρα και ερμηνεία αυτών

A. Θεσμός του Καταστατικού.

B. Περιεχόμενο του Καταστατικού.

Γ. Σύσταση Ανώνυμης Εταιρίας.

Δ. Τροποποίηση του Καταστατικού.

Ε. Μείωση κεφαλαίου.

ΣΤ. Ακυρότητα της Εταιρίας.

Ζ. Πράξεις και Στοιχεία που υποβάλλονται σε δημοσιότητα.

Η. Δημοσιότητα.

Θ. Στοιχεία Εντύπων ΑΕ.

Ι. Μετοχικό Κεφάλαιο.

Νόμος 2190/1920

A. Θεσμός του Καταστατικού

1. Για τη σύσταση της ανώνυμης εταιρίας απαιτείται, επί ποινή ακυρότητας, η σύμπραξη δύο τουλάχιστον, φυσικών ή νομικών προσώπων.

Η συστατική πράξη της ανώνυμης εταιρίας από μόνη της δεν αρκεί για την ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας. Η α.ε. ως σύνθετος οργανισμός με κεφαλαιουχική δομή και ανάπτυξη πολυσχιδών εσωτερικών και εξωτερικών έννομων σχέσεων, που υπηρετούν την επίτευξη του σκοπού της, πρέπει να διέπεται από σειρά εσωτερικών, μη αντικείμενων σε διατάξεις αναγκαστικού εταιρικού δικαίου κανόνων που ρυθμίζουν εν γένει τη λειτουργία της και την εξατομικεύουν έναντι άλλων νομικών και φυσικών προσώπων. Για τη θέσπιση των παραπάνω κανόνων απαιτείται σύμπτωση των βουλήσεων των ιδρυτών δηλαδή δεύτερη συμφωνία των προσώπων που συνήψαν αρχικά τη συστατική πράξη. Η τελευταία αυτή συμφωνία συνιστά το καταστατικό της ανώνυμης εταιρίας.

2. Οι ιδρυτές πρέπει να έχουν κατά το στάδιο κατάρτισης του καταστατικού ικανότητα δικαιοπραξίας και ικανότητα διενέργειας εμπορικών πράξεων.

B. Περιεχόμενο του Καταστατικού

Ι. Υποχρεωτικό

Επωνυμία.

Σκοπός.

Έδρα.

Διάρκεια.

Εταιρικό Κεφάλαιο.

Μετοχές.

Λοιπές διατάξεις.

II. Προαιρετικό

I. Υποχρεωτικό

Ο νόμος ορίζει ακριβώς συγκεκριμένες ενότητες του καταστατικού μίας ανώνυμης εταιρίας που θα πρέπει να υπάρχουν υποχρεωτικά. Αυτές αναλύονται παρακάτω.

Επωνυμία

Η επωνυμία αποτελεί για την ανώνυμη εταιρία ό,τι το όνομα για τα φυσικά πρόσωπα. Μέσω της επωνυμίας προσδιορίζεται ως αυτόνομο υποκείμενο δικαίου και διακρίνεται με σαφήνεια από άλλες εταιρίες ή φυσικά πρόσωπα. Η επωνυμία συνιστά επίσης μέσο προβολής της εταιρίας προς τρίτους.

Η επωνυμία πρέπει να διαφέρει από άλλη, ήδη υφιστάμενη, επωνυμία (αρχή της αποκλειστικότητας) και προστατεύεται από τις σχετικές διατάξεις των άρθρων 57-59 ΑΚ και του ν.1089/1980 περί εμπορικών επιμελητηρίων και των εν γένει διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η επωνυμία της α.ε. λαμβάνεται από το είδος της επιχείρησης που αυτή ασκεί, το οποίο προκύπτει από το αντικείμενο της εταιρίας όπως ορίζεται από το καταστατικό της. Κεντρικό σημείο ως προς την ορθή διατύπωση της επωνυμίας αποτελεί ο βαθμός αντιστοιχίας της επωνυμίας προς τις πραγματικές επιχειρηματικές δραστηριότητες της εταιρίας και αποκλεισμού των πιθανοτήτων παραπλάνησης των τρίτων μέσω αυτής. Στην επωνυμία αναγράφονται υποχρεωτικά οι λέξεις «ανώνυμη εταιρία» οι οποίες επιτρέπεται να διατυπώνονται και συντμημένα αλλά δεν απαιτείται να βρίσκονται στο τέλος της επωνυμίας.

Μεταβολή της επωνυμίας επέρχεται με την τροποποίηση του καταστατικού. Δεν απαιτείται να μεταβληθεί επειδή τροποποιήθηκε το είδος της εμπορικής επιχείρησης που ασκεί η εταιρία προκειμένου να μην προκληθεί σύγχυση στις συναλλαγές. Αν όμως πρόκειται για ριζικές μεταβολές στο σκοπό της εταιρίας ορθό είναι να προσαρμόζεται ή να επεκτείνεται η επωνυμία, προκειμένου να καλύπτει έστω μερικά τις νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες, χωρίς να αλλοιώνεται σημαντικά η ήδη υπάρχουσα επωνυμία.

Σκοπός

Ο σκοπός της α.ε. περιγράφεται από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και το αντικείμενο των δραστηριοτήτων της ανώνυμης εταιρίας. Το αντικείμενο των δραστηριοτήτων καταγράφει το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα ασκηθεί η οικονομική ή μη οικονομική δραστηριότητα της ανώνυμης εταιρίας μέσω του οποίου επιχειρείται η επιδίωξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Η ίδια α.ε. επιτρέπεται να έχει περισσότερα του ενός αντικείμενα δραστηριοτήτων. Κριτήριο νομιμότητας στη διατύπωση του σκοπού είναι ο ευκρινής προσδιορισμός των πλαισίων δραστηριοτήτων της α.ε. και της αντίστοιχης έκτασης εξουσιών του διοικητικού συμβουλίου. Μεταβολή του σκοπού είναι δυνατόν να γίνει με απόφαση της αυξημένης πλειοψηφίας της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. Ο σκοπός της α.ε. δεν πρέπει να αντίκειται σε διάταξη νόμου ή να αντιβαίνει τα χρηστά ήθη (άρθρα 174 & 178 ΑΚ).

Έδρα

Η έδρα αποτελεί για τις ανώνυμες εταιρίες ό,τι η κατοικία για τα φυσικά πρόσωπα και ορίζεται υποχρεωτικά ένας δήμος ή κοινότητα της ελληνικής επικράτειας οπότε η α.ε. έχει ελληνική εθνικότητα. Από την έδρα προσδιορίζεται και ο κατά τόπο αρμόδιος νομάρχης που εγκρίνει τη σύσταση της α.ε. Στην έδρα συνήθως βρίσκεται το κεντρικό κατάστημα της εταιρίας όπου συνέρχεται το δ.σ. και συγκαλείται η Γ.Σ. ενώ τα υποκαταστήματα υπηρετούν πλήρως τον ίδιο προσδιορισμό με το κεντρικό κατάστημα, έχοντας ευρεία αυτοτέλεια. Τέλος, η μεταβολή της έδρας απαιτεί εκτός από απόφαση της Γ.Σ. των μετόχων και τροποποίηση του καταστατικού της α.ε. που πρέπει να εγκριθεί από τον οικείο νομάρχη και να τηρηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας.

Διάρκεια

Η διάρκεια της α.ε. πρέπει να είναι ορισμένη και να ορίζεται από το καταστατικό η ακριβής ημερομηνία λήξης της διάρκειας της εταιρίας. Κατώτερο ή ανώτερο όριο διάρκειας της εταιρίας δεν υπάρχει και αυτή μπορεί να μεταβληθεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. ημερομηνία λήξης της εταιρίας ορίζεται συνήθως, για λόγους λογιστικής παρακολούθησης, η 31^η Δεκεμβρίου του επιθυμητού μελλοντικού έτους.

Εταιρικό Κεφάλαιο

Το καταστατικό πρέπει να ορίζει το ύψος και τον τρόπο καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου, Το ύψος πρέπει να ορίζεται σε χρήμα ενώ ο τρόπος καταβολής του κεφαλαίου περιορίζεται στην αναφορά περί κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου δηλαδή περί ανάληψης υποχρέωσης καταβολής του, είτε από τους ιδρυτές είτε σε περίπτωση δημοσίας εγγραφής, από το κοινό.

Μετοχές

Το καταστατικό πρέπει να ορίζει διατάξεις για το είδος των μετοχών, τον αριθμό, την ονομαστική αξία τους και την έκδοσή τους.

Λοιπές διατάξεις

Το καταστατικό περιλαμβάνει επίσης σειρά στοιχείων για το διοικητικό συμβούλιο της α.ε., τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, τους ελεγκτές, τα δικαιώματα των μετόχων, τον ισολογισμό και τη διάθεση κερδών καθώς και για τη λύση της εταιρίας και την εκκαθάριση της περιουσίας της.

II. Προαιρετικό

Στο καταστατικό μπορούν να προστεθούν προαιρετικά και άλλες ρυθμίσεις, ρήτρες και στοιχεία επιπλέον από αυτά που ορίζει ο νόμος. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται ρυθμίσεις, ρήτρες και στοιχεία που ο νόμος προβλέπει και επιτρέπει στους ιδρυτές να επιλέξουν ή να τις απορρίψουν, άλλες όπου ο νόμος αφήνει την ευχέρεια των ιδρυτών να διαμορφώνουν το ιδιαίτερο περιεχόμενό τους ή στο τέλος άλλες όπου δεν υπάρχει καμία νομική πρόβλεψη δηλαδή επιτρέπεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία να αυτοσχεδιάσει στα πλαίσια των αναγκών και των επιθυμιών τους. Προϋπόθεση για την υιοθέτηση στοιχείων προαιρετικού περιεχομένου από το καταστατικό είναι να μην αντίκεινται αυτά σε κανόνες της δημόσιας τάξης ή στην ιδιαίτερη φύση της α.ε. Στα πλαίσια αυτά είναι έγκυρη η ρήτρα του καταστατικού που ορίζει την

αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατόπιν απόφασης του Δ.Σ. της ανώνυμης εταιρίας ή και της Γ.Σ. των μετόχων υπό τους όρους του άρθρου 13 §1 κ.ν 2190/1920. Επίσης, οι ελεγκτές της πρώτης εταιρικής χρήσης μπορούν να ορισθούν από το καταστατικό, στην περίπτωση όμως που δεν ορισθούν από αυτό διορίζονται από την έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων που συγκαλείται για τον σκοπό αυτό μέσα σε τρεις μήνες από τη σύσταση της α.ε.

Τέλος, προαιρετικές διατάξεις μπορούν να αφορούν την αντικατάσταση των μελών Δ.Σ. κατόπιν κένωσης της θέσης, την απαρτία μελών του Δ.Σ., το μέγιστο και ελάχιστο αριθμό μελών αυτού. Έγκυρες επίσης είναι και οι διατάξεις που αφορούν την εκπροσώπηση της εταιρίας σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα.

Γ. Σύσταση Ανώνυμης Εταιρίας

Προϋποθέσεις

Έλεγχος Νομιμότητας

Κτήση νομικής προσωπικότητας

Προϋποθέσεις

Η σύσταση α.ε. προϋποθέτει συστατική πράξη και κατάρτιση καταστατικού, ανάληψη υποχρέωσης καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, παροχή άδειας σύστασης και έγκριση του καταστατικού από τις αρμόδιες αρχές και τήρηση συγκεκριμένων διατυπώσεων δημοσιότητας. Κάθε μία από τις παραπάνω προϋποθέσεις χαίρει αυτοτέλειας και η έλλειψη τήρησής της δεν αναπληρώνεται.

Οι ιδρυτές αναλαμβάνουν την υποχρέωση να καταβάλουν το μετοχικό κεφάλαιο στο ταμείο της εταιρίας, στην πράξη, με ρητή αναφορά στο καταστατικό. Η υποχρέωση αυτή προηγείται του σταδίου έκδοσης της άδειας σύστασης της α.ε.

Του παραπάνω σταδίου έπεται η παροχή άδειας σύστασης της α.ε. καθώς και η έγκριση του καταστατικού της. Η σχετική αρμοδιότητα ανήκει στο νομάρχη εκείνης της περιφέρειας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης στην οποία η εταιρία πρόκειται να έχει την έδρα της. Εάν πρόκειται για τράπεζες, εταιρίες επενδύσεων-χαρτοφυλακίου, κ.α. αρμόδιος είναι ο Υπουργός Εμπορίου, ανεξάρτητα από τον τόπο όπου αυτές οι ανώνυμες εταιρίες έχουν την έδρα τους.

Έλεγχος Νομιμότητας

Με την υποβολή της άδειας σύστασης της α.ε. ελέγχεται η νομιμότητα της σύστασης αυτής αλλά όχι και η σκοπιμότητα ίδρυσης αυτής ή διατάξεων του καταστατικού. Καταρχήν ελέγχεται αν υποβλήθηκε στον αρμόδιο νομάρχη ή στο Υπουργείο Ανάπτυξης, τμήμα Εμπορίου, αν η αίτηση υπογράφεται σωστά από όλους τους ιδρυτές της εταιρίας ή από εκπρόσωπο αυτών, και αν είναι σωστή η σύνταξη του καταστατικού, αν υπογράφεται από τους ιδρυτές, αν τα άρθρα του καταστατικού είναι σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2190/20, τις ρυθμίσεις του δικαίου των εταιριών και τις γενικότερες νομικές επιταγές, όπως αν είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη. Επίσης, γίνεται έλεγχος για τη δραστηριότητα που επιδιώκει να ασκήσει η εταιρία, για τη κατάθεση του μετοχικού κεφαλαίου, την κάλυψη του ελάχιστου επιτρεπτού ορίου κεφαλαίου κ.α.

Μετά τον έλεγχο της νομιμότητας σύστασης της α.ε. και εφόσον δεν διαπιστώθηκε σχετική παράβαση ο οικείος νομάρχης υποχρεούται να προκαλέσει απόφαση για τη σύσταση της α.ε. καθώς και για την έγκριση του καταστατικού της. Η απόφαση για τη σύσταση της α.ε. συνοδεύεται από την εντολή του νομάρχη για καταχώριση της ανώνυμης εταιρίας στο Μητρώο των Ανωνύμων Εταιριών της αντίστοιχης νομαρχίας καθώς και για δημοσίευση της σχετικής ανακοίνωσης στο ΦΕΚ, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

Κτήση νομικής προσωπικότητας

Μετά τον έλεγχο νομιμότητας σύστασης της εταιρίας έπεται σειρά ενεργειών καταχώρισης εκ μέρους της διοίκησης. Η εταιρία καταχωρείται ταυτόχρονα στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της κατά τόπο νομαρχίας και στο Κεντρικό Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών του Υπουργείου Ανάπτυξης, τμήματος Εμπορίου. Λαμβάνει αριθμό μητρώου ανώνυμης εταιρίας ο οποίος τη συνοδεύει καθόλη τη διάρκειά της χωρίς αυτός να μπορεί να δοθεί σε άλλη εταιρία ακόμα και μετά τη λύση αυτής. Από την ημερομηνία καταχώρησης της διοικητικής απόφασης για τη σύσταση της α.ε. και την έγκριση του καταστατικού της στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της οικείας νομαρχίας η εταιρία αποκτά νομική προσωπικότητα. Η εταιρία δύναται πάντως να προβαίνει στη σύναψη δικαιοπρασιών και λοιπών ενεργειών, που επιφέρουν

έννομες συνέπειες, όπως για παράδειγμα η κατάθεση σήματος, και πριν την απόκτηση νομικής προσωπικότητας.

Την καταχώρηση της εταιρίας στο Μητρώο ακολουθεί δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στο ΦΕΚ, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, η οποία έχει δηλωτικό χαρακτήρα και προσδιορίζει τις έννομες σχέσεις της εταιρίας έναντι τρίτων. Στην ανακοίνωση αυτή πρέπει να περιλαμβάνονται η επωνυμία της εταιρίας, η ημερομηνία καταχώρησής της στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών, ο αριθμός ΜΑΕ που αυτή έλαβε, η άδεια σύστασης της α.ε., η ημερομηνία και ο αριθμός μητρώου αυτής καθώς και περίληψη του καταστατικού της α.ε. Στην περίληψη του καταστατικού της πρέπει να αναφέρονται η έδρα, ο σκοπός, ο διακριτικός τίτλος, η διάρκεια της εταιρίας, το ύψος και ο τρόπος καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, ο αριθμός, η ονομαστική αξία και το είδος των μετοχών, τα μέλη καθώς και τα πλήρη στοιχεία τους, ο αριθμός μελών και η διάρκεια θητείας του Δ.Σ., η ημερομηνία λήξης της πρώτης εταιρικής χρήσης καθώς και οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί ελεγκτές της πρώτης χρήσης.

Δ. Τροποποίηση του Καταστατικού

Τροποποίηση του καταστατικού αποτελεί κάθε μεταβολή του περιεχομένου του καταστατικού, που μπορεί να συνίσταται, σωρευτικά ή διαζευκτικά, στην προσθήκη επιπλέον διατάξεων ή στην κατάργηση, αντικατάσταση ή αλλοίωση του περιεχομένου του ήδη υφιστάμενων διατάξεων του καταστατικού. Το καταστατικό τροποποιείται μόνο με απόφαση της Γ.Σ. των μετόχων, η οποία λαμβάνεται με τη συνήθη απαρτία εκτός αν πρόκειται για ζητήματα, για τα οποία ο νόμος απαιτεί αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Την απόφαση της Γ.Σ. πρέπει να την εγκρίνει ο Υπουργός Εμπορίου ενώ το τροποποιημένο καταστατικό πρέπει να το εγκρίνει ο οικείος νομάρχης. Με την απόφαση του νομάρχη για την έγκριση της τροποποίησης του καταστατικού διατάσσεται παράλληλα η καταχώρηση της εγκριτικής απόφασης στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της νομαρχίας και η δημοσίευση αντίστοιχης δημοσίευσης στο ΦΕΚ, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Η τροποποίηση του καταστατικού συντελείται μόνο μετά από την καταχώρηση στο ΜΑΕ της νομαρχίας της εγκριτικής απόφασης μαζί με ολόκληρο το νέο κείμενο του καταστατικού.

Η σύνταξη του νέου κειμένου του καταστατικού, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και οι τροποποιήσεις, που έλαβαν χώρα, συνιστά την κωδικοποίηση του καταστατικού.

Ε. Μείωση κεφαλαίου

Με τη μείωση του κεφαλαίου επιχειρείται συνήθως η προσαρμογή του κεφαλαίου προς την στην πραγματικότητα μικρότερη εταιρική περιουσία. Διακρίνεται σε πραγματική, όταν δεν χρειάζεται μέρος της εταιρικής περιουσίας, ή ονομαστική (ή λογιστική) μείωση, όταν δεν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ μετοχικού κεφαλαίου και εταιρικής περιουσίας.

Μείωση του κεφαλαίου όμως επιβάλλεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις από νομοθετικές διατάξεις.

Η μείωση του κεφαλαίου πάντως δεν μπορεί να παραβιάζει το κατώτατο όριο μετοχικού κεφαλαίου των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών.

ΣΤ. Ακυρότητα της Εταιρίας

Το άρθρο 4^α κ.ν.2190/1920 ορίζει τις αιτίες που οδηγούν στην κήρυξη της ακυρότητας και στην υποχρεωτική λύση της α.ε. Αυτές οι αιτίες είναι αποκλειστικές αιτίες ακυρότητας ενώ επίκληση άλλων αιτιών ακυρότητας ή ακυρωσίας δηλαδή εικονικότητα, πλάνη απάτη, απειλή δεν επιτρέπεται μετά την ημερομηνία καταχώρησης της α.ε. στο οικείο ΜΑΕ.

Η α.ε. κηρύσσεται άκυρη με δικαστική απόφαση όταν δεν υπάρχει ή είναι παράνομη η επωνυμία στο καταστατικό της, όταν το καταστατικό δεν προβλέπει το σκοπό της, ή αυτός είναι παράνομος ή αντίκειται στη δημόσια τάξη, όταν δεν περιέχει διατάξεις για το ύψος του εταιρικού κεφαλαίου, ή το ορίζει μικρότερο από το κατώτατο όριο των δέκα εκατομμυρίων δραχμών, και όταν δεν ορίζει τον τρόπο καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης, αιτία ακυρότητας της α.ε. μπορεί να είναι η μη κατάρτιση του καταστατικού με δημόσιο, συμβολαιογραφικό έγγραφο, η κατάρτιση του συμβολαιογραφικού εγγράφου κατά παράβαση των διατάξεων του Κώδικα Συμβολαιογράφων, αν ο αριθμός των ιδρυτών είναι κατώτερος των δύο (2) φυσικών ή νομικών προσώπων, ή λιγότεροι των δύο είναι ικανοί για δικαιοπραξία.

Η κήρυξη της ακυρότητας της α.ε. συνεπάγεται καταρχήν τη λύση της και την είσοδό της στο στάδιο της εκκαθάρισης, αλλά εξακολουθεί να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο μέχρι την εκκαθάρισή της.

Η αιτία κήρυξης της ακυρότητάς της μπορεί να αρθεί μέχρι το χρονικό σημείο της την τελεσιδικίας της δικαστικής απόφασης με την οποία κηρύσσεται η ακυρότητα της α.ε. εφόσον θεραπευτεί το σχετικό ελάττωμα.

Ζ. Πράξεις και Στοιχεία που υποβάλλονται σε δημοσιότητα

Σε δημοσιότητα υποβάλλονται οι αποφάσεις της διοίκησης για τη σύσταση των α.ε. και το εγκεκριμένο καταστατικό, στην πράξη σε ένα έγγραφο, οι δικαστικές αποφάσεις παντός βαθμού, που κηρύσσουν άκυρη την εταιρία ή σε κατάσταση πτώχευσης, οι αποφάσεις που ακυρώνουν αποφάσεις Γ.Σ. ή αποφάσεις που ανατρέπουν τις ανωτέρω αποφάσεις, οι περιπτώσεις λύσης της εταιρίας εκτός αν αυτή συμβαίνει λόγω παρόδου της διάρκειας λειτουργίας της εταιρίας.

Σε δημοσιότητα υποβάλλονται ο διορισμός ή η παύση προσώπων που ασκούν τη διαχείριση της εταιρίας ή έχουν την εξουσία να την εκπροσωπούν ή είναι αρμόδια να ασκούν τον τακτικό έλεγχο. Επίσης δημοσιεύεται και η μορφή της εκπροσώπησης, δηλαδή αν αυτή ασκείται ατομικά ή συλλογικά. Τη διαχείριση ασκεί το δ.σ. ως όργανο ή μεμονωμένα μέλη του ή τρία πρόσωπα μη μέλη του δ.σ. Την εκπροσώπηση μπορούν να αναλάβουν εκτός από το διοικητικό συμβούλιο και τρίτα πρόσωπα ως ειδικοί εκπρόσωποι. Το τακτικό έλεγχο της εταιρίας ασκούν δύο τακτικοί και δύο αναπληρωματικοί ελεγκτές που εκλέγονται από τη γ.σ. των μετόχων ή εφόσον πρόκειται για την πρώτη εταιρική χρήση ορίζονται από το καταστατικό της εταιρίας. Στη δημοσιότητα υποβάλλονται και τα στοιχεία ταυτότητας των παραπάνω προσώπων, δηλαδή το ονοματεπώνυμο, το όνομα πατρός και συζύγου, η υπηκοότητα, ο τόπος κατοικίας και ο τόπος και χρόνος γέννησης.

Σε δημοσιότητα υποβάλλεται το πρακτικό του δ.σ. που πιστοποιεί την καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου τόσο κατά τη σύσταση της εταιρίας όσο και σε κάθε μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου καθώς και οι αποφάσεις της διοίκησης που εγκρίνουν τη μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου και την τροποποίηση του καταστατικού κατόπιν απόφασης της γ.σ. των μετόχων.

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσης, πίνακας διαθέσεων αποτελεσμάτων και προσάρτημα) αρχικές και τροποποιημένες από τη γενική συνέλευση των μετόχων καθώς και οι σχετικές εκθέσεις του δ.σ. και των ελεγκτών υποβάλλονται σε δημοσιότητα. Η παράβαση των παραπάνω επισύρει ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή. Επίσης, δημοσιεύονται οι μηνιαίες λογιστικές καταστάσεις των τραπεζών και των υποκαταστημάτων των αλλοδαπών τραπεζών, οι λογιστικές καταστάσεις που αφορούν τη διανομή των προσωρινών μερισμάτων, ο διορισμός και η αντικατάσταση των εκκαθαριστών με τα στοιχεία ταυτότητάς τους και οι ισολογισμοί εκκαθάρισης κάθε εταιρικής χρήσης διαρκούσης της εκκαθάρισης αλλά και ο τελικός ισολογισμός εκκαθάρισης.

Τέλος, δημοσιεύονται αποφάσεις της γ.σ. των μετόχων που αφορούν τα δικαιώματα μετατροπής των ομολογιών των ομολογιούχων δανειστών σε μετοχές, την κατάργηση δικαιωμάτων προτίμησης μετόχων, την απόσβεση κεφαλαίου, καθώς και η έκθεση της τριμελούς επιτροπής εμπειρογνομόνων που αφορά την αποτίμηση των σε είδος εταιρικών εισφορών, η άδεια της διοίκησης και η σχετική έκθεση αποτίμησης σε περίπτωση απόκτησης από την α.ε. στοιχείων που ανήκαν σε ιδρυτές ή μέλη του δ.σ. ή συγγενείς αυτών κ.α.

Η. Δημοσιότητα

Η διαδικασία δημοσιότητας περιλαμβάνει την καταχώρηση της σχετικής πράξης ή στοιχείου στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών (ΜΑΕ) της οικείας νομαρχίας και της αντίστοιχης ανακοίνωσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Ανωνύμων Εταιριών και Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης.

Της καταχώρησης της σχετικής πράξης ή στοιχείου προηγείται ο έλεγχος νομιμότητας (τυπικής και ουσιαστικής όπως ορίζεται παραπάνω) από την οικεία νομαρχία. Στην περίπτωση σύστασης της εταιρίας καταχωρείται στο επονομαζόμενο βιβλίο μητρώου του ΜΑΕ η επωνυμία της εταιρίας και λαμβάνει τον ειδικό αριθμό μητρώου. Με την καταχώρηση στο κοινό ΜΑΕ της διοικητικής απόφασης για τη σύσταση της εταιρίας αποκτά αυτή νομική προσωπικότητα. Παράλληλα ενημερώνεται από την οικεία νομαρχία και η υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου που τηρεί το Κεντρικό ΜΑΕ (ΚΜΑΕ) η

οποία καταχωρεί την α.ε. και σε αυτό δίνοντας στην εταιρία αύξοντα αριθμό που αποτελεί και το γενικό αριθμό μητρώου της εταιρίας.

Η καταχώρηση στο ΜΑΕ πράξεων και στοιχείων, όπως η σύσταση της α.ε., η τροποποίηση του καταστατικού και η μεταβολή της υπόστασης της εταιρίας, έχει συστατικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι από την καταχώρηση και μετά άρχεται η ύπαρξή τους. Ως προς την πιστοποίηση καταβολής του κεφαλαίου, την έκτακτη απόφαση αύξησής του, το διορισμό ή την παύση των μελών του δ.σ., των ελεγκτών ή των εκκαθαριστών, την κήρυξη της ακυρότητας της α.ε., τη λύση της α.ε. λόγω πτώχευσης κλπ, η καταχώρηση πράξεων και στοιχείων στο ΜΑΕ έχει δηλωτικό χαρακτήρα.

Η καταχώρηση πράξεων ή στοιχείων στο ΦΕΚ, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, έχει αποκλειστικά δηλωτικό χαρακτήρα. Η σημασία της έγκειται στο αντιτάξιμο του περιεχομένου της δημοσιευθείσας πράξης ή στοιχείου έναντι των τρίτων. Από την καταχώρηση στο ΜΑΕ και μόνο δεν τεκμαίρεται γνώση των τρίτων. Η γνώση των τρίτων συνδέεται με τη δημοσίευση της πράξης ή του στοιχείου στο ΦΕΚ.

Θ. Στοιχεία Εντύπων ΑΕ

Τα έντυπα της α.ε. είναι τα επιστολόχαρτα, οι φάκελοι αλληλογραφίας, τα εν γένει έγγραφα που γνωστοποιούνται σε τρίτους στα πλαίσια συναλλαγών της εταιρίας, τα τιμολόγια, τα ζυγολόγια κ.α. Σε αυτά πρέπει να αναγράφονται συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία περιλαμβάνουν την επωνυμία της εταιρίας έτσι όπως αναφέρεται στο καταστατικό της, η έδρα της, δηλαδή ο δήμος ή η κοινότητα που εδρεύει χωρίς να αναφέρεται ρητά και η λέξη «έδρα», και το ΜΑΕ στο οποίο καταγράφηκε η εταιρία και ο αριθμός μητρώου αυτού από τον οποίο φαίνονται η νομαρχία στην οποία υπάγεται, ότι είναι ανώνυμη εταιρία, το έτος ίδρυσής της και ο αύξων αριθμός καταχώρησης στο βιβλίο μητρώου του ΜΑΕ. Στη περίπτωση που η εταιρία βρίσκεται σε εκκαθάριση πρέπει αυτό να αναφέρεται επίσης ρητά στα έντυπά της για να γνωρίζουν οι τρίτοι τον αποκλειστικό σκοπό συνέχισης της λειτουργίας της εταιρίας, που είναι η εκκαθάριση αυτής. Η παράβαση αναφοράς των παραπάνω επισύρει επιβολή χρηματικής ποινής.

I. Μετοχικό Κεφάλαιο

Μεταβίβαση μετοχών.

Απαγορεύσεις.

Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου.

Το κατώτατο όριο μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρίας ανέρχεται σε δέκα εκατομμύρια (10.000.000) δραχμές, το οποίο πρέπει να καταβάλλεται ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρείας, δηλαδή εντός διμήνου από τότε που αποκτά η α.ε. νομική προσωπικότητα, κατά το πέρας του οποίου πρέπει να λάβει χώρα η πιστοποίηση καταβολής από το δ.σ. Το κατώτατο αυτό όριο αφορά τις κοινές ανώνυμες εταιρίες και όχι τις ειδικές ανώνυμες όπου αυτό ορίζεται από ειδικότερες νομοθετικές ρυθμίσεις. Πάντως, το μετοχικό κεφάλαιο σε όλες τις περιπτώσεις αποτελείται μόνο από στοιχεία του ενεργητικού τα οποία μπορούν να τύχουν χρηματικής αποτίμησης. Τα στοιχεία που θα αποτελέσουν το μετοχικό κεφάλαιο μπορεί να είναι χρήματα, δηλαδή ελληνικές δραχμές, ή άλλα περιουσιακά στοιχεία εκτός χρημάτων (εισφορά σε είδος) που γίνονται αποδεκτά με την προϋπόθεση να είναι δεκτικά χρηματικής αποτίμησης. Για να γίνει δεκτή η εισφορά σε είδος πρέπει να υπάρχει σχετική πρόβλεψη από το καταστατικό και να λάβει χώρα εκτιμητικός έλεγχος των προσφερόμενων ειδών (βλέπε παρακάτω).

Εκτός από την εισφορά στοιχείων μη δεκτικά χρηματικής αποτίμησης ο νόμος απαγορεύει την εισφορά στοιχείων που περιλαμβάνουν απαιτήσεις που προκύπτουν από ανάληψη υποχρέωσης εργασιών ή παροχής υπηρεσιών. Το μετοχικό κεφάλαιο επιτρέπεται κατ' εξαίρεση να αναγράφεται σε αλλοδαπό νόμισμα στις περιπτώσεις υπαγωγής στο προστατευτικό καθεστώς των κεφαλαίων εξωτερικού. Απαγορεύεται η έκδοση μετοχών κάτω από το άρτιο, δηλαδή η διάθεση μετοχών σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους αξία, ενώ αντίθετα επιτρέπεται η έκδοση μετοχών πάνω από το άρτιο, χωρίς όμως η προκύπτουσα υπεραξία να αντιμετωπίζεται ως κέρδος.

Κάλυψη κεφαλαίου είναι η ανάληψη της υποχρέωσης καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου. Λαμβάνει χώρα πριν της σύστασης της εταιρίας και

νοείται όταν αναλήφθηκε η κάλυψη του συνόλου των μετοχών και για το σύνολο της ονομαστικής αξίας αυτών. Η μερική κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου απαγορεύεται. Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου πραγματοποιείται ή από τους ιδρυτές της α.ε. ή από το κοινό μέσω δημόσιας εγγραφής ή και σε συνδυασμό των δύο παραπάνω τρόπων.

Καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου είναι η εκπλήρωση της υποχρέωσης καταβολής εισφοράς από τον μέτοχο στην ανώνυμη εταιρία και η υποχρέωση αυτή γεννάται με τη σύσταση της εταιρίας δηλαδή με την απόκτηση της νομικής της προσωπικότητας. Η μη καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου εντός δύο μηνών από τη σύσταση της εταιρίας γεννά για τη διοίκηση υποχρέωση ανάκλησης της άδειας σύστασης της εταιρίας. Η παράλειψη πιστοποίησης ή η εκπρόθεσμη πιστοποίηση καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου δεν αποτελεί λόγο ανάκλησης της άδειας σύστασης της α.ε., εφόσον το μετοχικό κεφάλαιο έχει πραγματικά καταβληθεί. Εφόσον κατά το χρονικό σημείο ανάκλησης της άδειας σύστασης της α.ε. έχει εκπρόθεσμα καταβληθεί το μετοχικό κεφάλαιο, αίρεται η δυνατότητα ανάκλησης της άδειας σύστασης και ο νομάρχης υποχρεούται να ακυρώσει τυχόν σχετικές ενέργειες που έχουν ξεκινήσει.

Μεταβίβαση μετοχών

Περιορισμοί στην ελεύθερη μεταβίβαση μετοχών είναι έγκυρη εφόσον προβλέπονται από νομοθετική διάταξη, σε αντίθετη περίπτωση, ακόμα και όταν προβλέπονται από το καταστατικό, πάσχουν ακυρότητας. Ο νόμος 2190/1920 προβλέπει περιορισμό της αρχής ελεύθερης μεταβίβασης των μετοχών μέσω της έκδοσης δεσμευμένων ονομαστικών μετοχών. Αυτές μπορούν να μεταβιβαστούν κατόπιν έγκρισης του δ.σ. ή της γ.σ. των μετόχων και το καταστατικό μπορεί να ορίζει τα κριτήρια παροχής έγκρισης της μεταβίβασης των δεσμευμένων ονομαστικών μετοχών καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιτρέπεται η άρνηση της έγκρισης. Οι μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο ονομαστικές μετοχές μεταβιβάζονται με την παράδοση της μετοχής στον αποκτώντα και τη συμφωνία των συμβαλλομένων πλευρών ότι μεταβιβάζεται η κυριότητα αυτής. Απαιτείται όμως επιπλέον η εγγραφή στο ειδικό βιβλίο ονομαστικών μετοχών της εταιρίας. Μετά από κάθε μεταβίβαση εκδίδεται νέος τίτλος ονομαστικής μετοχής ή σημειώνεται από την εταιρία στον ήδη υπάρχοντα τίτλο η μεταβίβαση που έλαβε χώρα καθώς και τα

ονοματεπώνυμο, οι διευθύνσεις κατοικίας, το επάγγελμα και η εθνικότητα του μεταβιβάζοντος και του αποκτώντος.

Απαγορεύσεις

Μέσα στα δύο πρώτα χρόνια από τη σύσταση της α.ε. καθώς και δύο χρόνια μετά από κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας απαγορεύεται επί ποινή ακυρότητας έναντι της εταιρίας, η απόκτηση οποιουδήποτε στοιχείου του ενεργητικού με τίμημα ανώτερο του ενός δεκάτου (1/10) του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας που έχει καταβληθεί, εφόσον πωλητές της είναι ιδρυτές ή μέλη του δ.σ. της εταιρίας ή συγγενείς αυτών μέχρι και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Η απαγόρευση αυτή εκτείνεται και στην περίπτωση που ο πωλητής απέκτησε το στοιχείο που μεταβιβάζεται από κάποιο από τα παραπάνω πρόσωπα ή συγγενείς αυτών, μέσα στους προηγούμενους δώδεκα μήνες από την υπογραφή του καταστατικού ή την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Ως στοιχεία του ενεργητικού θεωρούνται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της ανώνυμης εταιρίας, κινητό ή ακίνητο. Ο όρος απόκτηση προϋποθέτει την καταβολή ανταλλάγματος από την εταιρία. Τα παραπάνω δηλαδή ισχύουν για των περίπτωση, μεταξύ άλλων, πώλησης, μίσθωσης ή εκχώρησης στοιχείου του ενεργητικού στην α.ε. δεν ισχύει όμως για την περίπτωση που δεν γεννάται υποχρέωση καταβολής ανταλλάγματος, π.χ. δωρεά.

Οι παραπάνω αποκτήσεις θεωρούνται ότι έγιναν έγκυρα, εφόσον προηγήθηκε έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων και σχετική άδεια του νομάρχη. Επίσης, επιτρέπονται όταν γίνονται στα πλαίσια των τρεχουσών συναλλαγών (συναλλαγές ρουτίνας που πραγματοποιεί η α.ε. και περιλαμβάνουν τις αγορές πρώτων υλών, εμπορευμάτων κλπ, με τρέχουσες τιμές και όρους όχι διαφορετικούς απ' ότι άλλες αντίστοιχες συμβάσεις), ή όταν πραγματοποιούνται με απόφαση δικαστικής αρχής, ή όταν πραγματοποιούνται στο χρηματιστήριο.

Πρόσωπα που μεταβιβάζουν στην εταιρία αντικείμενα προς πάγια εκμετάλλευση απαγορεύεται να εκλεγούν σύμβουλοι, να διοριστούν υπάλληλοι ή να λάβουν αμοιβή ή αποζημίωση από την εταιρία. Με τον όρο μεταβίβαση εννοείται κάθε δικαιοπραξία που γίνεται από επαχθή αιτία (πώληση, μίσθωση, εκχώρηση) όχι όμως από χαριστική αιτία (δωρεά). Με το όρο αντικείμενα προς πάγια εκμετάλλευση εννοείται το σύνολο των στοιχείων

του ενεργητικού όπως παραπάνω. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει εφόσον προηγείται έγκριση της γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου

Η ανώνυμη εταιρία μπορεί ελεύθερα να αυξάνει το μετοχικό της κεφάλαιο εκτός από την περίπτωση που εκκρεμεί προηγούμενη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ή που δεν έχει δημοσιευθεί πρόσκληση για αποπληρωμή τελευταίας οφειλόμενης δόσης. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου πραγματοποιείται με καταβολή νέων εισφορών, με κεφαλαιοποίηση των κερδών ή με κεφαλαιοποίηση του παθητικού της εταιρίας.

Νόμος 2190/1920

Άρθρο 1.

Άρθρο 2.

Άρθρο 3.

Άρθρα 3α-3γ.

Άρθρο 4.

Άρθρο 6.

Άρθρο 7.

Άρθρο 7γ.

Άρθρο 7δ.

Άρθρο 7ε.

Άρθρο 1

Πάσα ανώνυμος εταιρία είναι εμπορική, και εάν ο σκοπός αυτής δεν είναι εμπορική επιχείρηση

Άρθρο 2

1. Το καταστατικό της ανώνυμης εταιρίας πρέπει να περιέχει διατάξεις:

α) Για την εταιρική επωνυμία και τον σκοπό της εταιρίας

β) για την έδρα της εταιρίας

γ) για τη διάρκειά της

δ) Για το ύψος και τον τρόπο καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου

ε) Για το είδος των μετοχών, καθώς και για τον αριθμό, την ονομαστική αξία και την έκδοσή της

στ) Για τον αριθμό των μετοχών κάθε κατηγορίας, εάν υπάρχουν ορισσότερες κατηγορίες μετόχων

ζ) Η μετατροπή ονομαστικών μετοχών σε ανώνυμες ή ανωνύμων σε ονομαστικές

η) Για τη σύγκληση, τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

θ) Για τη σύγκληση, συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες των Γενικών Συνελεύσεων

ι) Για τους ελεγκτές

ια) Για τα δικαιώματα των μετόχων

ιβ) Για τον ισολογισμό και τη διάθεση των κερδών

ιγ) Για τη λύση της εταιρίας και την εκκαθάριση της περιουσίας της.

2. Το καταστατικό της ανώνυμης εταιρίας πρέπει να αναφέρει επίσης:

α. Τα ατομικά στοιχεία των φυσικών ή νομικών προσώπων που υπέγραψαν το καταστατικό της εταιρίας ή στο όνομα και για λογαριασμό των οποίων έχει υπογραφεί το καταστατικό αυτό.

β. Το συνολικό ποσό, τουλάχιστον κατά προσέγγιση, όλων των δαπανών που απαιτήθηκαν για τη σύσταση της εταιρίας και βαρύνουν αυτή.

Άρθρο 3

1. Επιτρέπεται, ίνα δια διατάξεων του καταστατικού, ορίζεται προνόμιον υπέρ μετοχών. Το προνόμιον τούτο συνίσταται εις απόληψιν προ των κοινών μετοχών του κατά το άρθρο 45 πρώτου μερίσματος και εις την προνομιακήν απόδοσιν του καταβληθέντος υπό των μετόχων προνομιούχων μετοχών κεφαλαίου εκ του προϊόντος της εκκαθαρίσεως της εταιρικής περιουσίας. Ωσαύτως επιτρέπεται όπως ορισθή, ότι εν περιπτώσει μη διανομής μερίσματος κατά μίαν ή πλείονας χρήσεις, καθ'αυτὸν εγένετο διανομή μερίσματος.

2. Αι προνομιούχοι μετοχαί δύναται να ορίζεται ότι έχουσι σταθερόν μέρος ή ότι συμμετέχουν εν όλω ή εν μέρει εις τα κέρδη της επιχειρήσεως.

3. Αι προνομιοῦχαι μετοχαί μετά ψήφου δύναται να εκδοθῶσι και ως μετατρέψιμοι εις κοινάς μετοχάς, οπότε ορίζεται και ο χρόνος της μετατροπής. Το δικαίωμα της μετατροπής ασκείται υπό του προνομιοῦχου μετόχου ατομικῶς δια δηλώσεώς του, ισχύει δε, η μετατροπή, από της επομένης, της καθ'ην ησκήθη εταιρικής χρήσης.

4. Οι προνομιοῦχες μετοχές μπορούν να εκδοθῶν και χωρίς δικαίωμα ψήφου, οπότε, εκτός από τα προνόμια των προηγουμένων παραγράφων,

επιτρέπεται να καθορίζεται υπέρ αυτών και δικαίωμα απόληψης ορισμένου τόκου. Η απόληψη ορισμένου τόκου από τους μετόχους προνομιούχων χωρίς δικαίωμα ψήφου μετοχών που θα εκδοθούν μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης υπόκεινται στους περιορισμούς του άρθρου 44^α. Για τη φορολογική μεταχείριση του εισοδήματος που προέρχεται από τόκους προνομιούχων μετοχών, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/1967, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν. Προκειμένου για προνομιούχες ονομαστικές μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου, που αναλαμβάνονται από την ΕΤΒΑ ή το Δημόσιο, είναι δυνατό να καθοριστεί ότι η απόληψη ορισμένου τόκου μπορεί να γίνει με την προϋπόθεση ότι, για ορισμένο χρόνο που ορίζεται κατά την έκδοση αυτών των προνομιούχων μετοχών, δε θα συμμετέχουν στα κέρδη. Και στην περίπτωση αυτή η απόληψη ορισμένου τόκου υπόκεινται στους περιορισμούς του άρθρου 44^α.

5. Κατάργηση ή περιορισμός προνομίου επιτρέπεται μόνο μετά από απόφαση, η οποία λαμβάνεται σε ιδιαίτερη γενική συνέλευση εκείνων των προνομιούχων μετόχων, στους οποίους αφορά το προνόμιο, με πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) του εκπροσωπούμενου προνομιούχου κεφαλαίου. Για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης αυτής, τη συμμετοχή σε αυτήν, την παροχή πληροφοριών, την ψηφοφορία, ως και την ακύρωση των αποφάσεών της, εφαρμόζονται ανάλογα οι περί της γενικής συνέλευσης των μετόχων σχετικές διατάξεις. Για τη μετατροπή των προνομιούχων χωρίς ψήφο μετοχών σε κοινές μετά ψήφου μετοχές απαιτείται, εκτός της κατά τα ανωτέρω αποφάσεως των προνομιούχων μετόχων και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων κατόχων κοινών μετοχών, με την πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) του συνόλου του εκπροσωπούμενου κοινού μετοχικού κεφαλαίου. Οι κατά τα ανωτέρω γενικές συνέλευσης των μετόχων κατόχων προνομιούχων και κοινών μετοχών ευρίσκονται σε απαρτία και συνεδριάζουν εγκύρως επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτές μέτοχοι εκπροσωπώντας τα τρία τέταρτα (3/4) του συνόλου του καταβεβλημένου προνομιακού ή κοινού κεφαλαίου αντίστοιχα.

6. Αι κατά τας διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εκδιδόμεναι προνομιούχοι μετοχαί δέον να διακρίνονται σαφώς από των κοινών μετοχών και να αναγράφωσι δια μεγάλων στοιχείων επί της προσθίας αυτών όψεως τα

λέξεις «Προνομιούχος Μετοχή» ως και τα κύρια χαρακτηριστικά αυτών , π.χ. «μετατρέψιμος», «μετά ή άνευ ψήφου», κλπ., επί δε της οπισθίας όψεως την έκτασι και τους όρους του παρεχόμενου προνομίου.

7. Δια διατάξεων του καταστατικού δύναται να επιτραπή η έκδοσις δεσμευμένων ονομαστικών μετοχών, των οποίων η μεταβίβασις εξαρτάται από την έγκριση της εταιρίας. Την έγκρισιν παρέχει το Διοικητικόν Συμβούλιον ή η Γενική Συνέλευση κατά τα υπό του καταστατικού οριζόμενα. Το καταστατικόν δύναται να ορίση τους λόγους δι' ους επιτρέπεται η άρνησις της εγκρίσεως.

Άρθρα 3^α-3γ

Άρθρο 4

Άρθρο 6

Ως έδρα της εταιρίας δέον να ορίζηται εις δήμος ή μία κοινότης της Ελληνικής Επικρατείας.

Άρθρο 7

καταργήθηκε βάσει του άρθρου 4§1 ν. 2339/1995

Άρθρο 7^α

Άρθρο 7β

Άρθρο 7γ

Κάθε έντυπο της εταιρίας πρέπει να αναφέρει τουλάχιστον τα εξής στοιχεία:

α. Το Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών που έχει εγγραφεί η εταιρία

β. Τον αριθμό μητρώου της εταιρίας

γ. Την επωνυμία την έδρα και, αν βρίσκεται σε εκκαθάριση, να αναφέρεται αυτό ρητά.

Άρθρο 7δ

Πρόσωπα που έχουν ενεργήσει στο όνομα υπό ίδρυση εταιρίας ευθύνονται για τις πράξεις αυτές απεριόριστα και εις ολόκληρο. Ευθύνεται όμως μόνη η εταιρία για τις πράξεις που έγιναν ρητά στο όνομά της κατά το ιδρυτικό στάδιο εάν, μέσα σε τρεις μήνες από την απόκτηση της νομικής της προσωπικότητας, ανέλαβε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές τις πράξεις.

Άρθρο 7^ε

Εφόσον τηρήθηκαν οι σχετικές διατυπώσεις δημοσιότητας για το διορισμό των προσώπων που εκπροσωπούν την εταιρία, δεν αντιτάσσεται στους τρίτους οποιοδήποτε ελάττωμα σχετικά με το διορισμό των προσώπων αυτών, εκτός αν η εταιρία αποδείξει ότι οι τρίτοι γνώριζαν το ελάττωμα.

Στα πλαίσια της τέταρτης φάσης του προγράμματος, "Πιλοτικές εφαρμογές", αποφασίσθηκε η πιλοτική εφαρμογή που αφορά την αξιοποίηση των Φοιτητικών Κατοικιών της Χίου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που δεν χρησιμοποιούνται από φοιτητές.